

Живот, който винаги сте искали

Духовно възпитание на обикновените хора

от Джон Ортберг

превод от английски: Димитър Працинков
2004

Съдържание

Въведение	2
Глава 1 Наистина трябва да тъгуваме	3
Глава 2 Изненадани от промяната	9
Глава 3 Да се обучаваме или да се опитваме	14
Глава 4 Време е да се веселим	22
Част 5 Незабързан живот	28
Част 6 Намесвайки се в небесата	34
Част 7 Подходяща незначителност	40
Част 8 Живот отвъд съжалението	48
Част 9 Насочван живот	53
Част 10 Свободен живот	59
Част 11 Неразделен живот	66
Част 12 Живот с добре подредено сърце	75
Част 13 Издръжлив живот	81

Въведение

Как израствам? Какъв е обликът на духовно зрелият човек? Защо духовната зрелост ни изглежда толкова трудна за достигане и се осъществява толкова бавно? Дали някога ще се променя?

Перифразирайки казаното от Лю Смейдс: “Ако някога сте се разстройвали от онова, което знаете за духовния живот, ако някога сте се чудили дали е възможно да извършим реална промяна, ако сте се чувствали объркан или сте се предал – вие сте човекът, към който се обръщам.” Аз съм написал тази книга за вас.

Християнското евангелие твърди, че наистина е възможно да се промени човешката личност. Това никога не става лесно. Рядко става бързо. Но е възможно. Понякога виждам, че това се случва с някои хора, в редки случаи - и с мен самият.

Духовната зрелост и промяна се случва тогава, когато човек се заеме сериозно да се учи от Исус как да подреди живота си. Мъдрите хора през вековете са посвещавали живота си на това занимание. Но Пътят на Исус трябва повторно да се изучава и да се прилага във всяка епоха и във всички социални условия на живота.

Тази книга представлява един опит да се направи тази мъдрост достъпна на хората, които живеят в света на магистралите и на служебната кариера, а не в свят на манастири и пустини. Надявам се, че ще възприемете тази книга като едно предложение да изживеете Пътя на Христос, защото това е единственото предложение, което си заслужава да приемете.

Глава 1

Наистина трябва да тъгуваме

Надеждата за преобращение

Сега, с Божията помощ, ще стана такъв, какъвто съм. (Сьорен Киркегард)

Не мога да успокоя тази пробуждаща болка в сърцето си, която диагностицирах като плач за дома. (Пат Конрой)

Аз съм разочарован от себе си. Разочарован съм не толкова от това, което съм направил, отколкото от онова, в което съм се превърнал. Съмнявам се, че съвсем не съм такъв, какъвто трябва да бъда. Някои от причините за разочарованието ми са добре познати. Аз не се постарях да придобия по-атлетично тяло. Не мога да извършвам най-често срещаните домашни ремонти. До сега не съм демонстрирал големи успехи в печеленето на пари. Някои от причините за това разочарование са свързани с психиката ми. Понякога се интересувам твърде много какво си мислят другите за мен, даже хората, които не познавам.

Знам, че някои от причините за разочарованието ми са още по-лоши **и се дължат на това, че вниманието ми е обсебено изцяло от собствената ми персона**. Присъствах на юбилейна среща на випусниците от гимназията и не можах да обузда желанието си да изглеждам по-привлекателен или да се похваля, че съм постигнал по-големи успехи от съучениците си. Разговарях с някои хора, пред които исках да изглеждам очарователен и казах неуместни и банални думи. Разочарован съм от посредствеността си. Аз искам да бъда Богът-Слънце, Кралят на Америка или Идолът на милиони хора.

Но някои от причините, поради които съм разочарован от себе си са още по-дълбоки. Когато гледам децата си докато спят, аз се питам какъв баща бих искал да бъда. Искам да изживея чудесни мигове с тях и те да ме запомнят как се смеем до просълзяване. Искам да им чета и да направя така, че книгите да оживеят за тях, за да обикнат четенето. Искам вечер да им говоря сладко и спокойно, докато те лежат в леглата си и се готвят да заспят, а сутрин да ги събудям с песен. Искам привечер заедно да преследваме светулките, да ги уча да играят тенис, да ги нося на раменете си и да се моля за тях така, че те да разбират, колко много ги ценя и обичам.

Гледам ги как спят нощем и си спомням как премина денят. Спомних си как се скараха и се сборичкаха, докато играеха на дама, а аз излязох от стаята, защото не ми се искаше да си губя времето и силите, за да ги науча как да разрешат конфликта помежду си. Спомних си как дъщеря ми разли чашата си с черешов сок на масата по време на обяда и аз ѝ изкрещях, че трябва да бъде по-внимателна, все едно, че беше направила огромна грешка. Аз ѝ се развиках, въпреки че аз самият постоянно разливам много неща и никой не ми прави забележка. Искрено казано, аз ѝ се развиках, просто защото съм голям, а тя е малка и мога безнаказано да си го позволя. И тогава видях онзи поглед на болка и объркване в очите ѝ и разбрах, че бях причинил една малка рана в сърцето ѝ и ми се прииска да върна обратно последните 60 секунди. Спомних си как вечерта не си разговарях сладко и спокойно с децата, а просто ги “натирих” да си лягат, за да разполагам с повече време за себе си.

Аз съм разочарован от себе си, но не само от поведението си като баща. Аз съм разочарован от поведението си като съпруг, приятел, съсед и като човешко същество. Мисля си за деня, когато съм се родил, когато съм носил дара на обещанието, който се дава на всички бебета. Мисля си за това малко бебе и какво можеше да се случи: за начините, с помощта на които можех да развия ума, тялото и духа си, за мислите, които можех да мисля и за радостта, която бих могъл да предизвикам. Аз съм разочарован, че все още обичам Бога толкова малко, а грехът – толкова много. Като дете винаги считах, че възрастните са точно такъв вид хора, какъвто искат да бъдат. Но истината е, че аз съм много греховен човек. Аз съм способен да изпитвам ревност, ако някой друг има повече успехи от мен. Аз съм разочарован от способността си да бъда дребнав и тесногръд. Не мога да се моля продължително време без да започна да си мисля за някое гневно отмъщение заради някаква минала обида, за която съм считал, че отдавна съм простил или да започна да си фантазирам как ще постигна нещо грандиозно и зашеметяващо. **Аз мога да убедя хората, че съм зает и продуктивен, но в същото време прахосвам голяма част от времето си за гледане на телевизия**.

Това са само някои от поводите за разочарованието ми. Аз имам и други поводи, много по-черни, които не съм готов да изложа писмено. Истината е, че даже писането на тези думи е малко подвеждащо, защото това ме прави да изглеждам по-чувствителен към собствената си греховност, отколкото всъщност съм. Понякога, въпреки че съм наясно с големите си недостатъци, това съвсем не ме притеснява. Мога да кажа, че съм разочарован от факта, че не съм разочарован от себе си. Откъде идва това разочарование? В наше време е обичайно да се казва, че това се дължи на липса на самочувствие и на неспособността да харесаме сами себе си. Това може да е част от истината, но съвсем не е цялата истина. **По-зрелият и по-мъдър отговор е, че е проблемът не е в разочарованието, защото то е отражение на един по-дълбок проблем**

– на пропуската ми да бъда такъв човек, какъвто Бог е планирал да бъда, когато ме е създал. Това е смътната болка, която усещам в сърцето си, защото искам да си бъда у дома с моя Отец.

Когато бях на пет години, аз чух едно от най-удивителните изказвания за човешката природа. Каза ми го моят герой, морякът Попи. Когато беше ядосан или не знаеше как да постъпи, или се чувстваше не на мястото си, Попи просто казваше: “Аз съм, който съм.” Попи съвсем не беше опитен и вещ човек. Той никога не беше ходил при терапевт и нямаше никаква представа за тъмната страна на егото си и на детето в себе си. Доколкото знам, той съвсем не беше образован. Той имаше ясна представа за себе си и считаше, че е един обикновен моряк, който пуши с лула и нямаше претенции да бъде нещо друго. Винаги съм си мислел, че в това изказване на Попи имаше малко тъга. Обикновено той го изричаше, когато искаше да обясни грешките и пропуските си. В това изказване нямаше място за израстване или промяна. То не му оставяше шанс да се превърне в такъв вид човек, “какъвто не съм.” По този начин Попи изглежда казваше на околните: “Не хранете големи надежди. Не очаквайте твърде много от мен. “Аз съм, който съм,” а в моменти на най-дълбоко отчаяние добавяше – “това е всичко, което съм.” Това е тъжният плач на човешката раса. Както вие, така и аз сме казвали същото със свои думи и по свой начин. Това е борбата между разочарованието и надеждата.

Когато разочароваме Бога

Думата разочарование “dis-appointment” е много уместна: Аз съм заел погрешно положение. Аз не живея по начина, по който Бог ми е определил да живея и не успявам да изпълня задачата, която ми е възложена. Аз разочаровам Бога. Аз го изместих от централната роля, която Той иска да играе в живота ми. Аз отказах да позволя на “Бога да бъде Бог” и поставих себе си на неговото място. Аз съм такъв, какъвто съм. Но това не е всичко. Аз съм призван да бъда такъв човек, какъвто Бог е имал предвид, когато ме е проектирал. Това е дало основание на Киркегаард да се моли с думите: “Сега Господи, с твоята помощ, ще стана такъв, какъвто съм.” В тази книга се говори за духовното израстване. В нея се разказва за този свят и тайнствен процес, за който Апостол Павел казва: “*пак съм в родилни болки, докато се изобрази Христос във вас*” (Гал.4:19). Целта на това израстване е да живеем така, все едно че Исус живее в нас. Разбира се, ние сме тези, които живеем. Ние сме призвани от Бога да живеем така, както първоначално сме създадени, като личности с уникален темперамент, с уникален ген и с уникална история. Но да израстваме духовно, това означава все повече да живеем така, както би живял Исус, ако беше на наше място – да възприемаме онези неща, които би възприел Исус, ако гледаше през нашите очи, да мислим така, както би мислил той, да чувстваме така, както би чувствал той и по тази причина да правим това, което би направил той.

Целта на тази книга е да ни помогне да израстваме духовно. Но е трудно да се пише за духовното формиране по начин, който внушава, че тази промяна ще стане лесно и бързо. Твърде често хората си мислят, че “духовният им живот” е просто още една характерна черта на тяхното съществуване, който съществува успоредно и едновременно с “финансовия им живот” или с “професионалния им живот.” От време на време хората се опитват издигнат на по-високо ниво духовния си живот, като се молят по-редовно или като се опитват да усъвършенстват други духовни умения. Все едно, че това е религиозният еквивалент на преминаването ни на диета или на желанието ни да се придържаме в рамките на бюджета си. Истината е, че терминът “духовен живот” е просто начин да се огледа живота на човека - всеки миг от него – от гледната точка на Бога. С други думи това може да се обясни така: Бог не се интересува от вашия “духовен живот.” Бог просто се интересува как живеете и има намерение да ви освободи.

Произведение на Божието изкуство

Една от великите скулптури на света е мраморната статуя “Пиета” на Микеланжело, изобразяваща съкрушената от мъка Мария, която държи в скута си тялото на разпънатия Христос. Преди няколко години един фанатик се нахвърли върху този шедьовър и започна да го удря с голям чук. Въпреки, че поражението на статуята беше значително, реставраторите успяха да я възстановят почти в първоначалното ѝ прекрасно състояние. Вие сте създаден да бъдете шедьовър на Божието изкуство. Павел пише, че ние сме шедьовър на Божието изкуство. Бог ви е създал, за да познаете единомушието с него и с другите хора. Бог ви е създал, за да управлявате заедно с него, той ни е казал “*Плодете се и се размножавайте, напълнете земята и я покорете*” (Бит. 1:28). Бог ни казва под негово ръководство и с негова помощ да управляваме над създанието му. Тъкмо прецизността на Божиата работа по време на създаването ни, прави нашия провал толкова трагичен. Това е причината, поради която съм толкова разочарован от самия себе си. Но Бог е решен да победи тази подмяна на собствения си образ в нас. Неговият план не е просто да ни ремонтира. Той иска да ни направи нови създания. Поради това историята на човешката раса не е история на всеобщото разочарование, а на неугасимата надежда.

Неугасимата надежда и евангелието

Фредерик Бюхнер е писал, че всяка епоха си създава своите приказки. Нещо вътре в нас вярва или иска да вярва, че светът който познаваме не е цялата история. Ние се надяваме, че смъртта не е край и че

вселената е нещо повече от един затворен терариум. Поради това продължаваме да създаваме и да повтаряме истории, в които има обещание за някакъв друг свят. Но в тези истории не се разказва само, че съществува друг свят. Общата черта на всички приказки е, че този вълшебен свят не е далеч от нас. Човек влиза в гората и попада на къщичката със седемте джуджета. **Оказва се, че този друг свят е много по-близо до нас, отколкото си представяме.** Но в приказките и фантастичните романи не се разказва само за промяната на заобикалящия ни свят. В тях се разказва и за промяната в главните им герои: жабите се превръщат в принцеси, грозните патета се превръщат в лебеди, а дървените кукли се превръщат в истински деца. Джордж Мак Доналд надарил героя си Кърди със магичната способност, благодарение на която е в състояние след като докосне някой по ръката, да му предскаже в какво ще се превърне.

Според Бюхнер евангелието има много общи черти с приказките, но се различава от тях само по едно: **евангелието е истина.** Съобщението на Исус за евангелието е просто съобщение за съществуването и достъпността на един друг свят. Той казва: **“Покайте се, понеже наближи небесното царство”** (Мат. 3:2). Изразът “Добрата новина,” който превеждаме като “евангелие” означава, че този пропаднал свят, такъв какъвто го познаваме, не е цялата история. Има и друго царство. То е толкова реално, колкото е реален стола в който седя или книгата, която четете. Тези думи на Исус съобщават великата “промяна” в историята на човечеството. Капакът на терариума е отворен. Всеки път, когато някой чуе, че Исус му говори – но наистина го чуе – тези думи ще го накарат започне да диша трудно, пулса му ще се ускори и понякога даже ще се разплаче. Думите на Исус продължават да правят това. **Добрата новина е, че другият свят – Божието царство – е по-близо до нас, отколкото си мислите.** То е достъпно за обикновените хора. То е на разположение на хората, които никога не са считали, че са религиозни или духовни. То е достъпно за вас. Вие можете да живеете в него и то сега. Това означава, че животът ви също е свързан с промяната и че няма да останете винаги такъв, какъвто сте сега. Наближава денят, когато вие ще станете несравнимо по-добър или по-лош. К. С. Луис изразява тази надежда по следния начин: “Сериозно нещо е човек да живее в общество на възможни богове и богини; да помни, че най-глупавият и неинтересен човек с който разговаря след време може да се превърне или в такова създание, което ако можеше да види сега, щеше да изпита силното изкушение да му се поклони, или в такова чудовищно и ужасно създание, което може да види само в кошмарните си сънища. Ежедневно ние си помагаме един на друг, за да се превръщаме или в едното или в другото от тези същества. **Няма обикновени хора.** Вие никога не разговаряте с обикновени смъртни хора. Народите, културите, изкуствата, цивилизациите – това са смъртни и преходни неща и за нас техният живот е преходен като живота на един комар. Но ние се шегуваме и работим със, женим се за, отнасяме се пренебрежително към и използваме - или неумиращи чудовища или безсмъртни и бляскави величия.” **Това е причината, поради която е дошъл Исус.** Това е целта на духовния живот. Това е призивът, който ви се отправя – да се превърнете в такъв вид хора, които Луис нарича “безсмъртни и бляскави величия.”

Нуждата “да свърнем и да видим”

Бог предлага на хората възможността да се променят. Един ден, след като от много дълго време човешката раса не била чувала и една дума на надежда, един човек, наречен Моисей, минавал край един храст. Той го бил виждал и по-рано, може би стотици пъти. Само че този път храстът бил различен. Дошъл е момента “да свърнем и да видим.” Този път храстът горял поради присъствието на Бога. Моисей си казал: **“Да свърна и да видя това велико явление, защото бодливият храст не изгаря”** (Изх.3:3). Единственото нещо, което се е изисквало от Моисей в този случай, е желанието му “да свърне и да види”, т.е. **да поиска да прекъсне рутинното си ежедневие и да обърне внимание на присъствието на Бога.** Моисей е можел да не го направи. Той е можел да погледне на ставащото по друг начин, така както много от нас биха направили. Той просто би могъл да пропусне Изхода, да не участва в освобождаването на народа на Израел, да пропусне призива си и причината за своето съществуване. Той щеше да пропусне да опознае Бога. Но Моисей не го е направил. Той е спрял. Той е “свърнал да види.” Бог казал, че е иска да започне ново човешко общество и е пожелал Моисей да води хората. Той е поискал Моисей да отиде при фараона, при главнокомандващият на супер-силата от онова време и му каже, че ще трябва да се лиши от огромния брой безплатни еврейски работници. Но планът на Бога се сторил странен на Моисей. Четиридесет години по-рано той бил млад и силен мъж, продукт на най-високата образователна система, която развитата египетска цивилизация е можела да произведе. Преди 40 години той имал могъщи връзки и големи надежди. Но сега бил “г-н никой,” един незабележим пастир в забравената пустиня, който бил отхвърлен от собствените си хора и живеел като беглец.

Моисей казал на Бога: “Кой съм аз, че да ида при Фараона? Никой не ме познава. Аз закъвам и не мога да говоря гладко. Аз съм разочарован от себе си. Аз съм такъв, какъвто съм.” Бог казал на Моисей това, което е казал на вас, на мен и на милиони други Моисеевци: “Знам всичко за теб. Това всъщност няма голямо значение. **Защото аз ще бъда с теб.** Твоите грехове и твоите недостатъци не са вече цялата истина за теб. Ти си това, което си – но това не е всичко, което си. **Ти си това, което си, но все още не си станал това,**

което ще станеш. Аз ще бъда с теб.” Моисей дал един доста логичен отговор на това Божие твърдение: “Кой си ти? Ако отида при хората и им кажа, че Богът на бащите ни ме е изпратил и те ме попитат как се казваш – какво да им кажа?” **Бог му отговорил: “Аз съм, Който съм.”** Бог иска да бъде познван лично, по име. Същият Бог, който вече е бил активен в човешката история, е готов да променя както в миналото, така и сега всеки човек, който пожелае да свърне встрани и да види горящия храст. Бог казва: “Аз съм Богът на Авраам и Сара, на Исаак и Ребека. Аз съм Богът, който се грижи за хората си. Видях мъката на децата си, когато те си мислеха че не ги гледам. Чух пшкането им, когато си мислеха че не ги чувам. Аз съм Богът, който те видя в тръстиките, където беше скрит и в пустинята, когато избяга като беглец.” Защото това е Богът, който се крие в горящите храсти и говори с тих глас. Той казва: “Надявайте се! Ти ме познаваш. Аз съм, Който съм.”

Промяна на целта

Преди няколко години доминиращият интерес на шестгодишните деца в САЩ беше насочен към група супер-герои от едно шоу, наречено Великите “морфи-бойци.” Това бяха обикновени юноши, но когато беше необходимо, те имаха способността да се ползват от една свръхестествена сила и се превръщаха в герои, които раздаваха справедливост. В такива критични моменти бойният им възглас беше: “Време е за “морф!” Тогава се променяха и придобиваха способността да извършват необикновени подвизи. Шоуто стана толкова популярно, че думата “морф” започна да се промъква в статиите в списанията и в ежедневния език, като постепенно се превърна в част от изразните средства на много хора. **Тя се превърна в стандартна фраза в нашата къща, която употребявахме, когато някой член от семейството ни трябваше да извърши сериозна корекция на поведението си.** Тогава казахме: “Време е за “морф!” Разбира се, не само шестгодишните деца искат “морф.” Желанието за промяна лежи дълбоко в сърцето на всеки човек. Това е причината, поради която хората се подлагат на терапия, стават членове на клубове за здравето и на групи за възстановяване, четат книги за самопомощ, посещават семинари за повишаване на мотивацията и всяка Нова Година вземат “важни” решения. Възможността да се променяме е съществено важна за надеждата. Психологът Аарон Бек казва, че **най-силната отрова за отношенията между двама човека е убедеността, че другия човек не може да се промени.**

Тази малка дума “morph” има стара история. Тя произлиза от една от най-богатите гръцки думи от Новия Завет и в известен смисъл тази малка дума е основата на настоящата книга. “Morphoo” означава: “външна и реална изява на основните черти на природата на човека.” Тази дума е била използвана, за да се опише формирането и израстването на ембриона в тялото на майката. Павел е използвал тази дума в писмото си до Галатяните: **“докато се изобрази (оформи) Христос във вас”** (Гал.4:19. Павел е изпитвал родилни болки, докато е чакал Христос да се роди в тези хора и докато те **започнат да изразяват Исусовият характер и доброта в цялостното си поведение.** Павел е казал, че те, както и ние самите, се намирали в някакъв вид духовно “зачеване” Ние сме бременни с възможността за такова духовно израстване и за такава морална красота, които са толкова големи, че за тях е единствено възможно да се каже, че се дължат само на присъствието на Христос в живота ни. Павел използвал друга форма на тази дума, когато казал на християните от Рим, че Бог е предопределил те **“да бъдат съобразени с образа на Неговия Син”** (Рим. 8:29). Използваната тук дума *summorphizo* означава да притежаваш формата на някой друг и постоянно да запазваш приликата си с него. **Духовното израстване е процес на формиране, защото ние трябва да приличаме на Христос така, както отпечатъкът прилича на матрицата.**

Друга форма на тази дума се среща в Римляни, когато Павел казва, че ние не трябва да приличаме на хората около нас, а трябва да се преобразяваме **“чрез обновяването на ума си”** (Рим. 12:2). Тази дума е *metamorphoo*, от която произлиза думата “метаморфоза.” Така както пълзящата гъсеница се превръща в хвърчаща пеперуда, така и ние, като деца на Бога, **трябва да преминаем през такъв дълбок процес на промяна, която е много по-забележителна от превръщането на гъсеницата в пеперуда.**

Когато тази метаморфоза се осъществи, тогава аз не просто върша нещата, които би вършил Исус. **Тогава аз искам да ги върша по този начин.** Тогава това се превръща в част от моята природа и придобива смисъл за мен. Тогава не просто се старая да върша онова, което е правилно, а се превръщам в правилен вид човек. Това са смели твърдения. Обикновените хора могат да получат сила, за да извършат необикновена промяна. Павел казва: “Време е за “морф!” За да помогна на хората да запомнят това, аз създадох една много кратка литургия в църквата, в която служа. Понякога казвам на членовете на църквата: “Време е за “морф (т.е. за промяна)” и те ми отговарят: “Ние наистина ще се променим..”

Основната цел на духовния живот е промяната на човека. Основната цел не е да се уверим, че хората знаят къде ще отидат, след като умрат или да им помогнем да обогатят вътрешния си живот, или за се уверим, че те притежават богата информация за Библията, независимо че всички тези неща сами по себе си са добри. Но нека да подредим нещата според техния приоритет и най-важното нещо да заеме първото място. **Първата и основна цел на духовния живот е промяната на човешката раса.** Но това не е всичко. Ние

трябва постоянно да се стремим към тази цел. В продължение на много години от моя живот се случваше нещо много лошо. Аз бях намалил броя на инструментите си за духовно израстване само до няколко дейности, като молитва и изучаването на Библията и няколко периода от деня, които наричаме “тихо и спокойно време,” когато оставаме насаме с Бога. Беше ми нужно твърде много време, за да науча, че всеки миг от живота ми е някаква възможност да науча от Бога как да приличам на Исус и как да живея в Божието царство. Трябваше да открия, че има практични и конкретни пътища, които ми помагат “да свърна и да видя.” В едно малко стихотворение на Елизабет Барет Броуинг се казва:

Небето се извисява над земята
И всеки обикновен храст гори от Божието присъствие,
Но само онзи, който търси, събува обувките си,
Останалите седят наоколо и берат къпини.

Целта на тази книга е да ви помогне да се научите как да използвате всеки момент и всяка дейност в живота си, за да се извършва процеса на промяната

Промяната на Мабел

Тъй като е полезно е да се види как Бог извършва промяната в живота на обикновените хора, аз искам да ви запозная с една моя приятелка, която се нарича Мабел. Вижте какво ни написа приятелят ми Том Шмид: “За следоперационно възстановяващите се болни държавната болница не е приятно място. Това е огромна болница с недостатъчно персонал, която е претъпкана с умствено болни, безпомощни и самотни хора, които чакат да умрат. Даже в най-слънчевите дни вътре в нея е мрачно и мирише на мухъл, и на застояла урина. В продължение на 4 години аз я посещавах един-два пъти седмично, но винаги отивах с нежелание и винаги я напусках с чувство на облекчение. Това не е място, където човек би желал да живее. Веднъж влязох в една стая, в която преди това не бях влизал и я огледах безцелно за да видя, дали има някои достатъчно живи пациенти, за да им подаря по едно цвете и да им кажа няколко окуражителни думи. Изглежда в тази стая държаха някои от най-тежко болните, които бяха поставени на носилки или в инвалидни колички и изглеждаха напълно безпомощни. Когато приближих отсрещната врата на стаята, аз видях една стара жена, която беше овързана с каиши в една инвалидна количка. Лицето ѝ беше ужасно грозно. Празният поглед на изцъклените ѝ избелели очи ми подсказа, че беше сляпа. Огромното приспособление за подпомагане на слуха ѝ, което висеше на едното ѝ ухо ми подсказа, че тя беше почти напълно глуха. Едната страна на лицето ѝ беше проядено от рак. Виждаше се една открита и кървяща рана, покриваща едната ѝ буза, която изкривяваше носа ѝ на една страна, затваряше едното ѝ око и беше деформирала така челюстта ѝ, че там където трябваше да се намира края на устата ѝ се намираще дъното на устата ѝ. В резултат от това лигите на жената течаха постоянно. **После ми казаха, че когато пристигали нови медицински сестри, началниците им ги изпращали да хранят тази жена, мислейки си, че ако могат да понесат външния ѝ вид, те биха понесли всичко, което може да се види в тази сграда.** По-късно научих, че тази жена е на 89 години и че е прекарала в тази болница, обездвижена и лежаща в леглото си, сляпа, почти напълно глуха и самотна **в продължение на цели 25 години.** Това беше Мабел.

Не знам защо започнах да ѝ говоря – най-малко от всички пациенти в стаята тя даваше вид, че е в състояние да ми отговори. Поставих ѝ едно цвете в ръцете и ѝ казах: “Заповядайте едно цвете. Честит Ден на майката.” Тя вдигна цветето до лицето си и се опита да го помирише и после проговори. За моя голяма изненада думите ѝ, които понякога бяха трудно разбираеми заради обезобразената ѝ уста, бяха продукт на ясен разсъдък. Тя ми каза: “Благодаря ви. Прекрасно е. Но мога ли да го дам на някой друг? Нали разбирате, аз не мога да го видя, защото съм сляпа.” Аз казах: “Разбира се” и избутах количката ѝ в дъното на стаята, където си мислех, че ще мога да намеря някой пациент, който е буден. Открих един и спрех количката. Мабел вдигна цветето и каза: “**Заповядай, това е от Исус.**”

В този момент започнах да осъзнавам, че това не беше обикновено човешко същество. След това избутах количката ѝ на предишното ѝ място и научих повече за нейната история. Тя израсла в една малка ферма, в която работела заедно с майка си, докато майка ѝ умряла. След това продължила сама да работи във фермата до 1950, когато постепенното отслабване на зрението ѝ и заболяванията ѝ я отведоха в тази болница. В продължение на 25 години тя ставала все по-слаба и по-болна, имала постоянно главоболие, болки в гръбначния стълб и в стомаха, а после заболяла и от рак. Тя беше настанена в една стая с три други тежко болни жени, които бяха единствената ѝ човешка среда, но те само пицяха от болка от време на време и никога не разговаряха. Те често пъти цапаха чаршафите си, тъй като не можеха да ходят до тоалетната, но понеже персонала на болницата не беше достатъчен, особено в събота и неделя, когато обикновено я посещавах, вонята в стаята беше непоносимо силна. **През следващите няколко седмици ние с Мабел се сприятелихме и аз я посещавах един или два пъти седмично в продължение на следващите 3 години.** Първите ѝ думи към мен обикновено бяха покана да си взема едно твърдо бонбонче от картонената кутия край леглото ѝ. Понякога ѝ четях от Библията и когато правехме пауза, тя продължаваше, като ми цитираше

дума по дума прочетения откъс. Друг път носех със себе си песнопойка с химни и ѝ пеех, а тя ми цитираше текстовете на старите религиозни песни. Често спираше по средата на химна и правеше кратък коментар на стиховете, за които считаше, че са особено подходящи за собственото ѝ положение. **С нищо не издаваше, че е самотна или че изпитва някаква болка**, освен по подчертаното ударение, с което изговаряше някои стихове от химните.

След като се бях срещал с нея известно време, аз започнах да осъзнавам, **че е по-добре да нося със себе си химикалка и хартия, за да записвам онова, което ми казваше**. По време на една напрегната седмица, когато се явявах на последните си изпити в семинарията, аз се почувствах особено изнервен, защото мислите ми летяха едновременно в десет различни посоки и си мислех за всевъзможни неща. Постоянно ми се натрапваше въпроса: “Какво ли си мисли Мабел, час след час, ден след ден, седмица след седмица, след като даже не е в състояние да разбере дали е ден или е нощ?” Поради това отидох при нея и я попитах: “Мабел, за какво си мислиш, когато лежиш тук?” **Тя ми каза: “Мисля си за Исус.”** Аз седях до нея и за момент си помислих за трудностите, за мен, за това че трябва поне в продължение на 5 минути да мисля за Исус и я попитах: “Мабел, какво си мислиш за Исус?” Тя ми отговори бавно и отчетливо, докато записах следното: **“Мисля си за това, колко добър е той към мен.** Разбираш ли, през целия ми живот той винаги е бил удивително добър към мен. **Аз съм от този вид хора, които лесно се задоволяват.** Много хора не биха се интересували от онова, за което си мисля. Много хора сигурно биха решили, че съм старомодна. **Но мен въобще не ме интересува какво си мислят другите хора за мен.** **Аз си имам Исус и за мен той е целият ми свят.”** След това Мабел започна да пее един стар химн:

Исус е целият ми свят,
Моят живот, моята радост, всичко което е мое.
Той е моята ежедневна сила
Без него бих паднал.
Когато съм тъжен, отивам при него,
Никой не може да ме ободри като него.
Когато съм тъжен, той ме прави радостен,
Той е моят приятел.

Това не е измислица. Колкото и невероятно да изглежда, едно човешко същество живееше по този начин. Аз знам. Аз я познавах. *Как беше в състояние да направи това?* Секундите и минутите отлитаха, по същия начин отминаваха дните, седмиците, месеците и годините на болка, без всякаква човешка среда и без никакво обяснение защо ѝ се случва всичко това – **а тя лежи тук и пее химни.** **Как беше способна да направи това?** Според мен отговорът е, че Мабел притежаваше нещо, което аз и вие не притежаваме в достатъчно количество. **Тя имаше сила.** Лежейки в това легло, неспособна да се движи, неспособна да вижда, неспособна да чува, лишена от възможност да разговаря с други хора, тя притежаваше една невероятна сила. Това беше едно обикновено човешко същество, което получаваше свръхестествена сила, за да върши необикновени неща.

Целият ѝ живот се състоеше в старанието ѝ колкото е възможно по-добре да се подчинява на Исус в състоянието, в което се намираше: търпеливото понасяне на страданията, самотата, молитвата, размишлението над Библията, преклонението пред Бога, приятелството, когато беше възможно, предлагането на цвете или на бонбонче. Представете си, че сте на нейното място и казвате за Исус: “Мисля си за това, колко добър е той към мен. Разбираш ли, през целия ми живот той винаги е бил удивително добър към мен. Аз съм от този вид хора, които лесно се задоволяват.” Това е претворяване в живота на казаното в Пс. 23: *“Господ е Пастир мой, няма да остана в нужда.”*

За всеки човек, който наистина се вгледаше в Мабел, който наистина пожелаеше “да свърне и да види” – болничната ѝ легло се превръщаше в горящ храст, в едно място, където този обикновен и пълен с болка свят беше посетен от Божието присъствие. Когато другите хора виждаха живота в това болнично легло, те пожелаваха да си събуят обувките. Капакът на змиряника беше отворен. След това идваше ред на затрудненото дишане, на ускорения пулс и на сълзите. Те стояха на свята земя.

Вярвате ли, че е възможно едно обикновено човешко същество да живее такъв живот? Вярвате ли, че е възможно вие да живеете така? Това е обещанието в евангелието, това е Добрата Новина, обявена от Исус: “Божие царство наближи, за това се разкайте и повярвайте в добрата новина.” Добрата новина, така както Исус я е съобщил е, че сега е възможно обикновените мъже и жени да живеят в присъствието и под властта на Бога. Добрата новина, така както я е съобщил Исус е, че липсват каквито и да са минимални изисквания за да отидем на небето, когато умрем. Добрата новина се за славното спасение на човешкия живот – на вашия живот. **Време е за промяна.**

Глава 2

Изненадани от промяната

Целта на духовния живот

Ако ви е омръзнало от някаква заспала форма на привързаност към Бога, възможно е тя да е омръзнала и на Бога, така както е омръзнала и на вас. (Франк Лаубах)

Погрешното разбиране или стремежът към погрешна “религиозност” е основната причина за окаяното положение на човека и за бунта му срещу Бога. (Далас Уилард)

Човекът, който никога не се промени

Ханк, както ще го наричаме, беше раздразителен човек. Той се усмихваше рядко, а когато се шегуваше, шегата му беше груба и за сметка на някой друг човек. **Притежаваше дарбата да открива островчета на лошите новини в океаните от щастие.** Той винаги съзираще градоносен облак там, където другите виждаха сребристо облаче. Ханк рядко харесваше някой друг човек. Той се подчиняваше на правилото, че ако кажете добри думи за някой човек, това ще му замае главата, поради което се държеше така, че да е сигурен, че хората ще бъдат смирени. Той потискаше духа и настроението на хората.

Той постоянно се оплакваше и недоволстваше от всичко и носеше критичното си и неодобрително поведение така, както затворника носи оковите на краката си. Въпреки, че през целия си живот посещаваше църквата, той никога не беше живял без веригите си. Веднъж един дякон в църквата го попитал: “Ханк, щастлив ли си?” Ханк малко се замислил, а после отговорил без да се усмихне: “Да.” Дяконът му казал: “Тогава кажи това на лицето си.” Доколкото знаем всички, лицето на Ханк никога не разбрало, че той е щастлив човек. От време не време мрачността на Ханк даваше повод за неволни шегички на другите хора.

Имаше един период, когато оплакванията му бяха фокусирани основно върху музиката в църквата. Той се оплакваше на дяконите, на останалите членове на персонала на църквата и на невинните посетители, че музиката е твърде шумна. Накрая се наложи да извикаме Ханк насаме и да му обясним, че не е правилно да се оплаква пред непознати посетители на църквата и че трябва да стесни кръга на хората, пред които се оплаква само до близките си приятели. Мислехме си, че това ще сложи край на оплакванията му. Няколко седмици по-късно ми се обади секретарката и ми каза, че в църквата е пристигнал и иска да се срещне с мен един представител на една организация, която следи за спазване правилата за безопасност на персонала. Той ми каза, че е дошъл, за да направи проверка по едно оплакване. Докато се опитвах да се сетя кой от персонала е поканил представителя на тази организация, за да направи проверка в църквата, той започна да ми говори за нивото на децибелите в района на летищата и при рокконцертите. Аз му казах: “Извинявайте, сигурни ли сте, че някой член от персонала на църквата ви е извикал?” Човекът ми отговори: “Не, но след като някой ни се обади, независимо дали работи тук или не, ние сме длъжни да проверим.”

Внезапно ми просветна: Ханк се беше оплакал в тази организация, че силата на музиката в църквата е твърде голяма и те бяха изпратили свой представител, за да провери случая на място. В това време останалите членове на персонала на църквата се събраха в кабинета ми, за да се срещнат с инспектора. Аз му казах: “Нямам намерение да омаловажавам оплакването, но досега тук не се е случвало такова нещо.” Човекът ми каза: “Не се извинявайте. Знаете ли колко насмешки чух от колегите си, когато някой откри, че ще ходя да проверявам някаква църква?”

Понякога мрачността на Ханк се превръщаше в комедия, но най-често беше източник на печал. **Децата му не искаха да имат нищо общо с него.** Синът му имаше една прекрасна история за това, как се срещнал с бъдещата си жена на дансинга, но никога не ѝ разказал на баща си, защото Ханк не одобряваше танцуването. Ханк не можеше истински да обича жена си, децата си или хората извън семейството си. Той лесно се дразнеше. Не изпитваше съжаление към бедните и се надсмиваше над хората, чиито акцент или цвят на кожата беше различен от неговия. Даже и да беше имал някакви способности да се радва, да се удивлява или да бъде благодарен, с годините те бяха атрофирани. **Той критикуваше, съдеше другите, оплакваше се и всяка година душата му се смаляваше.**

Очакваме ли да се променяме?

Ханк не се променяше. В началото беше раздразителен младеж, а после се превърна в раздразителен старец. Но въпреки липсата на промяна, още по-обезпокоителен беше факта, че никога не беше изненадан от това. **Все едно, че всички очакваха, че душата му ще остане спечена, обезводнена и горчива, година след година и десетилетие след десетилетие.** Изглежда никога не се интересуваше от състоянието му. Това не беше някаква аномалия, която предизвиква главоболия и объркване. Никакви църковни консултанти не се занимаваха с него. Никога не беше провеждано съвещание, за да се обсъди

странния случай на този човек, който спазваше общите указания на църквата за духовен живот, но въпреки това оставаше непроменен. Персоналът на църквата имаше някои очаквания. Ние очаквахме, че Ханк ще демонстрира някои от чертите на религиозната вяра. Ние очаквахме той да посещава църковните служби, да чете Библията, за подпомага църквата финансово, да се моли редовно и да избягва определени грехове. Но ето какво не очаквахме: Ние не очаквахме, че той все повече ще се превръща в личност, която прилича на Исус, ако Исус беше на неговото място. Ние не си представяхме, че с всяка година той ще става все по-състрадателен, все по-радостен, все по-милостив и все по-очарователен. Ние не считахме, че той се намира в процес на превръщане в източник на задоволство и учтивост, които да преливат от него като “реки от жива вода.” Поради това ние не бяхме шокирани, когато това не се случи. Щяхме да се изненадаме, ако това се беше случило!

Повечето от нас искат да се променят и все повече да заприличат на Христос. Но става ли това? Според едно допитване на Галъп, 90% от американците казват, че се молят ежедневно, а 84 милиона американци – почти 30 % от населението – казват, че лично са решили да приемат Христос като свой Спасител. Но Уилям Иверсън пише: “Един фунт месо със сигурност ще бъде осолен от една четвърт фунт сол. Ако тези 84 милиона са истински християни, ако са “солта на земята,” къде е ефектът, за който е говорил Исус?” Тъй като в повечето случаи не очакваме хората да се променят, ние не си задаваме въпроса, дали указанията на църквата за духовно израстване са наистина адекватни, за да водят хората към промяна на живота им.

Убеден съм, че трябва да признаем, че състоянието в което се намираме е просто неприемливо. Това не е Божият план на обществото му. Както е писал К. С. Луис по един друг повод, ние приличаме на някакво необразовано дете от бедняшките квартали, което мечтае да отиде да си прави сладкиши от кал, защото не може да си представи какво означава човек да прекара ваканцията си на презокеански пътнически кораб. Ние твърде лесно се задоволяваме. Всъщност, проблемът на Ханк не е толкова, че не е успял да се промени. Неговият проблем – както и проблемът на онези от нас, които твърде лесно се задоволяват – е, че можем да престанем да се променяме, докато се намираме в състояние, което е по-лошо от състоянието, когато сме започнали промяната.

Опасността от “псевдо-промяна”

Голямата опасност, която се появява, когато в нас не се извършва истинска промяна е, че ние можем да се задоволим с така наречената “псевдо-промяна.” Ние знаем, че християните са призвани да “излязат и да бъдат отделени” и че по някакъв начин вярата ни и духовната ни посветеност ще ни направи различни от останалите хора. Но ако не носим белезите на все по-голямо количество любов и радост, ние неизбежно ще потърсим заместващи пътища, за да се отличим от хората, които не са християни. Този дълбоко вкоренен модел е почти неизбежен за религиозните хора: Ако не можем да се променим отвътре навън, тогава ще бъдем изкушени да намерим външни начини, за да задоволим жаждата си да се чувстваме различни от невярващите. Ако не можем да се променим, ние ще се задоволим или само с това да бъдем информирани, или да бъдем успокоени.

Духовност, белязана с видимите отличителни знаци

Джеймс Дън пише, че през първия век огромна част от писанията на равините са били фокусирани върху обряването, диетичните ограничения за хранене и спазването на Съботата. Това изглежда странно, защото нито един истински религиозен равин би казал, че тези неща са в сърцевината на Закона. Те са знаели, че сърцевината е в “Шема Израел”: “*Слушай, Израелю, Йехова, нашият Бог е един Господ; и да възлюбиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце, с цялата си душа и с всичката си сила*” (Втор. 6:4-5). Тогава защо равините са се фокусирали върху тези три неща? Отговорът на този въпрос е свързан с така наречената “идентичност” или “видими ограничения.” Групите имат склонността да отхвърлят външните хора. Онези, които се вътре в тях искат да се отделят от хората, които са извън групата. Поради това групите си създават видими отличителни белези. Това са лесно различими и преди всичко измислени правила – специален начин на говорене или на обличане – чиято цел е да се направи видима разликата между тези, които са вътре в групата и онези, които са извън групата.

Например, представете си, че карахте кола във Сан Франциско през 60-те години на миналия век. Ако спрете на някой светофар и до вас спре Фолксваген, на който е залепен надписа “Правете любов, а не война,” а на волана се намира дългокос и раздърпано облечен младеж, вие ще разберете, че това е “хипи.” Ако това ставаше през 80-те години и видехте BMW, шофирано от мъж, носещ моден костюм, обувки “Гучи,” часовник “Ролекс,” а косата му е намазана с “Брилянтин,” вие щяхте да знаете, че това е “юпи.” Рокерите също биват различавани по цвета на дрехите им (черен), по материята на дрехите (кожа) и по татуировката на кожата си. Фермерите, лекарите, политиците и рок-звездите си имат собствени отличителни белези, за да се отличават от останалите хора.

Когато имаме това предвид, тогава ни става ясно защо през първия век са придавали толкова голямо значение на обрязването, на правилата за хранене или на спазването на Съботата. Това са били отличителни знаци, които са били лесно различими и са позволявали на хората да определят кой е вътре и кой е вън от Божието семейство. Но което е още по-лошо, **намиращите се вътре станали горди и критични към хората отвън**. Те практикували така наречения “ориентиран към видимите белези подход” към духовния живот: Просто погледни хората и веднага ще разбереш кои са овцете и кои са козите. Ето това е псевдо-промяната.

Духовен живот, определян от своя център

Но с Исус нещата не са така. Исус донесъл съобщение, което казва на най-съкровените желания на човешкото сърце да не се приспособяват към някаква религиозна псевдо-култура, **а да се променя в “ново създание”**. Вместо да се фокусира върху видимите отличителни белези, Исус се фокусира върху центъра и върху сърцевината на духовния живот. Когато бил помолен за обясни какво изисква закона, Исус просто отговорил: **“Обичай Бога, обичай хората.”** Така той определил едно фундаментално различен начин за определяне кои са децата на Бога: **“Дали обичат Бога и дали обичат хората, които са толкова силно обичани от Бога?”**

Ранните последователи на Исус ясно са разбирали това изискване. Апостол Павел писал на църквата в Коринт за това, колко опасно е човек да има “външните белези на духовността,” но да му липсва центъра: **“Ако говоря с човешки и ангелски езици, а любов нямам, аз съм станал мед, която звъни, или кимвал, който дрънка. И ако имам пророческа дарба, зная всички тайни и всяко знание, и ако имам пълна вяра, така че и планини да премествам, а любов нямам, нищо не съм”** (1Кор. 13:1-2). Йоан казва същото още по-ясно и категорично: **“Всеки, който обича, е роден от Бога и познава Бога. Който не обича, не е познал Бога; защото Бог е любов”** (1Йоан 4:7-8). Това е причината, поради която религиозните водачи по времето на Исус толкова често са спорили с него относно обрязването, законите и правилата за храненето и спазването на Съботата. Исус не просто не се е съгласявал с тях относно начина, по който трябва да се разбира Закона. **Той е заплашвал самата им представа за себе си като хора на Бога.**

Видимите отличителни знаци в наши дни

Търсенето на отличителни белези не е умряло през първия век от новата ера. Аз израснах в една прекрасна църква и съм й много задължена затова, но в нея ние си имахме свои отличителни белези. Възрастният пастор беше изпълнен с гордост и негодувание, но тъй като в проповедите се придържаше към изискванията на общоприетата вяра и църквата растеше, нямаше опасност той да загуби работата си като пастор. Но ако си позволеше някоя неделна сутрин да пуши цигара, докато се сбогуваше с хората след свършване на службата, той една ли щеше да има възможността за остане в църквата за неделната вечерна служба. Защо? Нито един член на църквата не би казал, че изпушването на една единствена цигара е по-лош грях от това, човек да е горд или изпълнен с възмущение. **Но за нас тютюнопушенето се беше превърнало в отличителен белег.** Това беше един от белезите, с помощта на който отделяхме овцете от козите.

Това е причината, поради която белегът е натоварен с емоционален заряд, **който е далеч по-голям от религиозното му значение**. Ако един пастор пуши, това щеше да предизвика скандал, не защото бяхме толкова наивни, за да си мислим, че това е лоша постъпка, **а защото така пасторът щеше да наруши един неписан закон на идентичността**. Това щеше да постави под заплаха собственото ни чувство за принадлежност. Разбира се, много вярвания и ценности неизбежно ще отделят християните от невярващите. Самият Исус е казал, че е дошъл не да донесе мир, а меч (Мат. 10:34). Но онова, което превръща нещо в отличителен белег е, че то бива сграбчвано от групата като възможност да се подсили фалшивото й чувство за превъзходство, **което е подхранвано от желанието й да изключи другите** и да се разграничи от тях.

Религиозните отличителни белези се променят с течение на времето. В църковния колеж, в който се учех в края на 70-те години на миналия век имаше едно правило, което забраняваше употребата на джазова музика по време на младежките събирания в църквата. Това правило беше останало от 20-те години на миналия век. **Петдесет години по-късно никой не искаше да го отмени**, за да не се счете, че по този начин прави компромис с важна част от вярата ни. Иронията се състоеше в това, че никой не пречеше на семинаристите да слушат “пънк рок” или “хеви метал,” **но музиката на Луис Армстронг беше забранена**. В неделя тенискортовете се заключваха, но по някаква причина волейболните игрища не бяха забранени за посещение. Тъй като играех тенис, аз винаги твърдах, че волейбола е по-светски спорт в сравнение с тениса, защото беше по-ясно свързан с Калифорния и много често се играеше на плажа.

Ако се замислите повече, независимо дали средата в която сте израсли е била либерална или консервативна, протестантска или католическа, вие също можете да си съставите свой собствен набор от отличителни белези. Когато поведението ни се ръководи от отличителните белези, тогава ние се съобразяваме с това, дали хората са вътре или вън от групата. Тогава отделяме голяма част от енергията си, за да изясним кои са онези неща, които се възприемат като отличителни белези.

Но Исус постоянно се фокусира върху вътрешността на хората и се пита, дали те са ориентирани и се движат към центъра на духовния живот (т.е. дали се стремят да обичат Бога и хората) или се отдалечават от това изискване? Поради това той е шокирал хората, като е казвал, че много религиозни лидери, които са спазвали всички възприети отличителни ограничения и правила, всъщност са се намирали извън Божието царство. Подобно на Ханк, тези лидери все повече умирали за любовта. Това е дало основание на Исус да каже, че бирниците и проститутките, които са се намирали на хиляди километри разстояние от религиозните структури, но ако се обърнат и се разкаят за миналото си и се фокусират в Бога и в любовта, вече ще бъдат в царството. Това е била великата ирония на неговото време: “Праведните” са били повредени от представата за собствената си праведност отколкото грешните от своите грехове.

Изопачаването на духовността

Погрешното разбиране за истинската духовност е причинило огромни вреди на човешката раса. Трагично е, че е възможно да считаме, че ставаме по-духовни, когато всъщност ставаме по-самодоволни и осъждащи другите хора. Псевдо-промяната означава да се превръщаме такъв вид хора, за които Марк Твен казва: “Той е добър човек в лошия смисъл на думата.” Когато Уинстън Чърчил научил, че един негов политически противник, наречен Крипс, който не бил харесван от много хора заради голямата му гордост и високото му самочувствие, току-що се е отказал от тютюнопушенето, казал: “Това е много лошо. Цигарите бяха последният му контакт с човечеството.” Друг път Чърчил видял, че същия Крипс минава покрай него и казал: “Вижте, поради Божията милост, минава Бог.”

Не е лесна работа да се разбере какво представлява духовния живот. От това зависи дали душата ни ще живее или ще умре. Шелдон ван Окен пише, че най-силният аргумент в подкрепа на християнството са християните, когато получават живота си от Бога. А кой е най-силният аргумент срещу християнството? Също християните, когато се превърнат в затворена група, която не допуска другите хора при себе си, когато се считат, че са праведни и безгрешни хора. Далас Уилард пише: “Колко хора са били отблъснати от Пътя от християните, които са нечувствителни, груби, недостъпни, заплашително лишени от живот, занимаващи се само със себе си и пълни с недоволство и оплаквания? Въпреки това, подобни християни се срещат навсякъде, а онова, което липсва, е почтен начин на живот, който извира от балансираната свобода на Божията любов ... Погрешно разбираната духовност е основният източник на човешката трагедия и на непокорството срещу Бога.” При това положение, как да разбере, дали не се стремят към някакъв вид псевдо-промяна и загърбват истинската вяра? В Евангелието на Матей, Исус ни предлага един списък от предупредителни сигнали, написан с главни букви. Ето някои от тях, които установих, че се ползват:

1. Дали съм духовно “фалшив”?

“Горко ви ... защото измивате чашите и чиниите отвън, но вътре те са пълни с неща, които сте получили с измама и задоволяване на собствените си страсти” (Мат. 23:25). Духовната “фалшивост” е свързана с прекомерния ни стремеж на външен вид да изглеждаме духовни. Веднъж един човек ме попита, дали проповядвам, че църквата, в която работя, може би е “светска”. Попитах го, какъв смисъл влага в думата “светска.” Той ми отговори: “Вие виждате драматичното положение и хората, които са привикнали с него и го приемат като нещо нормално в света. Вие употребявате в службата си съвременна музика, точно която те са свикнали да слушат. Тогава как те ще разберат, че вие се различавате с нещо от другите хора? Всички знаят, че като християни от нас се очаква да се различаваме от невярващите хора поради по-голямата си любов и милост и всички разбират, че ние не сме такива. Поради това не би ли трябвало да направим нещо, за да покажем, че сме различни?”

С други думи, ако не можем да бъдем “свети,” не би ли трябвало да бъдем “необикновени.” Аз постъпвам по този начин. Наскоро препрочетох едно писмо, което бях писал до един приятел преди много години. По-голямата част от писмото представляваше преглед на текущото състояние и звучеше обичайно и естествено. Но имаше няколко реда в края на писмото в които се говореше за Бога и за духовния ми живот. Тези няколко реда не звучаха нормално. В тях се чувстваше пресметливостта и изкуствеността, все едно че казвах неща, които считах, че като вярващ човек би трябвало да кажа. Аз осъзнах, че ми е било трудно даже да говоря за Бога, без да се опитвам да измамвам хората, че съм “духовен.” Аз се опитвам да скрия греха си. Аз се старая с всички сили да накарам хората да си мислят, че съм любяща личност и че ги обичам повече, отколкото наистина ги обичам. Едно малко момче отишло в неделното училище, знаейки предварително какви отговори трябва да даде на въпросите, които ще му бъдат зададени. Учителят го попитал: “Как се нарича това кафяво и космато животинче с дълга опашка, което си складира орехи за зимата?” Момчето промърморило: “Би трябвало отговорът да е Исус, но на мен ми се струва, че верният отговор е катеричка.” И аз постъпвам по този начин. Аз се опитвам да говоря неща, които изглеждат “духовни,” даже когато не разбирам какво говоря: “Би трябвало отговорът да е Исус...”

2. Дали се превръщам в горд човек, който осъжда и отхвърля другите хора?

“(Фарисеите) обичат първото място при угощенията и първите столове в синагогите” (Мат. 23:6)

Гордостта е потенциален проблем за всеки, който гледа сериозно на духовния растеж. Непосредствено след като започнем да се стремим към ценното и същественото, **ние започваме да се чудим, защо другите не са толкова достойни, колкото сме достойни ние.** Великият мистик Св. Йоан на Кръста е писал: “Когато начинаещите започнат да осъзнават собствената си страст и усърдното си старание в духовните дейности и практики, **от техният напредък израства тайна гордост** ... в тях се заражда някакво задоволство от съвършенството на работата им и от самите себе си ... **Те осъждат другите в сърцето си,** когато видят, че другите не са религиозни по техния начин.”

Хомер Симпсън попитал свои съседни фундаменталисти къде са били и те му отговорили: “**Ние бяхме на християнски семинар, където се обучавахме как да съдим по-добре другите хора.**” Къде се е състоял този семинар и защо в него са участвали толкова много хора?

Веднъж се срещнах с няколко човека, които не познавах и веднага почувствах в себе си един тих вътрешен глас, който категоризира всеки от тях: “Този човек е беден и зависим – дръж се далеч от него. Другият е умен и от него можеш да научиш много неща, за това се опитай да установиш контакт.” **Защо постоянно се улавям, че класифицирам хората така, все едно че участват в Олимпийските игри и някой ме е назначил да бъда съдия? Защо толкова често сравнявам себе си с тях, все едно че участваме в някакво състезание?** Тази тенденция е една от причините, поради които Бог милостиво крие собственото ни израстване от очите ни. Джин Косед казал, че **независимо от това, че Бог постоянно работи в нас, в много случаи работата му се оформя, израства и постига целта си тайно в душите на хората, без те самите да знаят за това.**

3. Дали ставам по-достъпен или по-недостъпен за другите хора?

“(Фарисеите) **обичат ... хората да ги наричат учители**” (Мат. 23:6-7).

По времето на Исус, прокажените, проститутките и бирниците са били особено внимателни да се държат далеч от равините, за които се е считало, че са близо до Бога. Равините са имали погрешната представа, че духовността им изисква от тях да се дистанцират от хората. **Иронията е, че единственият равин, към който отхвърлените хора са можели да се обърнат е бил самият Бог.**

Исус е бил най-достъпният от всички хора, които са живели на земята. Религиозните лидери са притежавали някаква отличителна черта, която отблъсквала хората. Исус е притежавал способността да привлича хората към себе си. Истински духовните хора имат същата способност.

4. Дали съм се изморил да се стрема към духовен растеж?

“**Защото овързват тежки и непоносими бремена и ги слагат върху плещите на хората**” (Мат. 23:4).

Стремещт към праведност винаги е изморително занимание, **когато е насочен към някаква погрешна цел.** Стивън Мосли говори за начина, чрез който обезценяваме добротата и се превръщаме в “ексцентрични хора, които гледат на света от странна гледна точка, вместо да бъдат привлекателна светлина, която да го осветява. В резултат от това, моралната ни позиция изглежда твърде хилава и немощна. Тя хленчи от ъгъла на светилището; прекъсва несръчно удоволствията; мънкащо се извинява по време на забавите и се влачи с мъка след времето си...Често пъти съвременниците ни гледат на нашата морална позиция като на ограничена и незаслужаваща усилията си цел.” Авторът улавя същината на стремежа, подчинен на отличителните белези: “**Трагично е, че общоприетата духовна добротата успява да бъде заплашителна и в същото време да не предизвикваща хората да се променят.**”

Общоприетата духовна добротата успява да бъде заплашителна и в същото време да не предизвикваща хората да се променят. Това е отличителната черта на духовния живот, който се съобразява с отличителните белези. Такъв живот е заплашителен, защото в него примерно може да има 39 правила само за спазване на Съботата. Такъв живот не предизвиква хората да се променят, **защото можем да посветим живота си на спазване на всички правила, но да пропуснем да отворим сърцето си за любовта и радостта.** Това е причината, поради която хората, които са членове на църквата, толкова често се чувстват уморени. Да съблюдава всички правила и ограничения, да се старее да се приспособява към религиозната структура, това не е достатъчно вдъхновяващо начинание, което да завладее духът на човека. **А и не би трябвало да бъде така.**

5. Дали не измервам нивото на духовния си живот по неправилен начин?

“**Слепи водачи, които прецеждат комара, а камилата поглъщат**” (Мат. 23:24)!

Представете си, че някой ви беше запитал: “Какъв беше духовния ви живот през последните дни?” Кажете бързо, кое е първото нещо, което ви идва на ум? В продължение на много години аз си мислех, че духовния живот се ограничава само в няколко специални дейности. Ако някой ме попиташе в какво състояние е духовния ми живот, първата ми мисъл щеше да бъде да се запитам как съм прекарвал “спокойното си време с Бога” – дали ежедневно съм се молил и дали съм чел Библията. Ако се бях молил и бях чел Библията през последните няколко дни, аз щях да кажа, че духовният ми живот е добре. Ако не бях се молил и не бях чел Библията редовно, аз щях да се чувствам виновен и съкрушен. Поради това моленето

и изучаването на Библията се превърнаха в измерител на духовния ми живот. Когато правех тези две неща, аз се чувствах уверен, че Бог ме одобрява.

Често си водя дневник за периодите, които прекарвам насаме с Бога. Установих, че понякога, когато бързах и бях притеснен с времето и не ми се искаше да си губя времето да бъда с Бога, **аз все пак отварях дневника си и надрасквах вътре 2-3 изречения, просто за да регистрирам някаква дейност за този ден.** (Не бях сигурен защо правех това. **Наистина ли си представях, че после ще трябва да показвам дневника си на някой, за да го проверява?**) Установих, че измервам духовния си живот чрез редовността на записите в дневника си. Даже си изработих стратегия, когато имаше притеснително дълъг период между някои записи: Започнах да си водя два дневника и просто пишех в единия: “Погледни в другия дневник.”

Но основният критерий, чрез който Бог оценява живота ни, няма нищо общо с броя на записите в дневника. Наскоро получих една книга, която си беше поставила за цел да даде възможност на читателя да стигне до “340 или 350 дни с тихо време с Бога” – **все едно че това беше най-важното нещо.**

Предполагам, че ако някой беше попитал Павел или Йоан за духовния им живот, първия критерий по който те биха се оценявали щеше да бъде: “Дали израствам в любовта си към Бога и към другите хора?” **Най-важното нещо е в какъв вид хора се превръщаме.** Четенето на Библията и моленето са важни неща, **но не защото сами по себе си те са доказателство за това колко сме духовни, а защото Бог може да ги използва, за да ни въведе в живота.** Нищо друго не може да замести онова, към което според Павел сме призвани да правим: “*Бог, обаче, Който е богат с милост, поради голямата любов, с която ни възлюби, даже когато бяхме мъртви чрез престъпленията си, ни съживи заедно с Христос*” (Еф.2:4-5).

Преди много години заведох една от дъщерите си да гледа първия филм в живота си: “Снежанка и седемте джуджета.” В продължение на час и половина ние живяхме в друг свят. Аз бях забравил колко страшни могат да бъдат филмите за едно две годишно дете. Дъщеря ми плачеше при вида на лошата мащеха, когато видя отхапаната ябълка и последвалото проклятие. Аз се разплаках на друго място. Снежанка чистеше хижата и си пееше: “Един ден моят принц ще дойде.” **Внезапно си представих, че моето малко момиченце е на сцената и си помислих за деня, когато нейния “принц” – който и да беше той – ще дойде и тя ще замине далече и те ще заживеят заедно.** В този момент изпитах нова съпричастност към джуджетата. В тази приказка те я приютяват в дома си и рискуват живота си за това глупаво момиче, което изяжда забранения плод и заспива непробуден сън, което разбива сърцата им. После идва принцът и я събужда с целувка **и тя избягва заедно с него без да покаже никакво съжаление, че се разделя с джуджетата.** Разбира се, точно така трябва да стане, защото това е нейната съдба. **А такава е и нашата съдба.**

Всеки от нас е вкусвал забранения плод. Всеки от нас е ял от ябълката. Всички ние сме попаднали под проклятието. Всеки един от нас е жив умрял. Но идва Принцът, за да ни освободи от проклятието и да целуне гоненицата си. И тогава, внезапно, някой, някъде се събужда. А когато това се случи – това е животът. Както се казва в една песен:

“Сънливецо, събуди се!
Стани от смъртта,
и Христос ще засияе в теб.”

Глава 3

Да се обучаваме или да се опитваме

Истината за духовната дисциплинираност

Християнството, в което липсва духовна дисциплина, **винаги е християнство без Христос.** (Дитрих Бонхьофер)

Представете си, че внезапно, неканени, в дома ви пристигат няколко човека и прекъснат рутинното ви ежедневиe със следното спешно съобщение: “Добра новина! Ние сме представители на Олимпийския комитет на САЩ. Търсим някой, който да бяга в маратонското бягане на следващата Олимпиада. В нашия компютър имаме статистика за всеки американец. Направихме проверка на резултатите на всички американци – постиженията им от времето, когато са постъпвали в гимназията, структурата и типа на тялото, костната система, та чак до сегашния процент на тлъстините от телото на тялото им. Ние определихме, че от 200 мил. човека вие сте единственият човек в Америка, който има шанса да спечели златния медал от Олимпиадата в маратонското бягане. Поради това сте призван. Вие ще бягате в

състезанието. Това е шансът на живота ви.” **Вие сте изненадан от това предложение, защото най-дългата дистанция, която сте пробягвали някога е била от дивана до хладилника.**

Но след като премине първоначалния шок, вие започвате да осъзнавате какво става в живота ви. Представете си как ще се смесите с елитните атлети от цял свят. Давате свобода на въображението си и започвате да си казвате, че може би трябва да приемете онова, което ви се предлага. През нощта сънувате, че след състезанието стоите на почетната стълбичка на победителите и слушате как свирят националния химн във ваша чест, виждате да се издига националното знаме, а вие се навеждате, за да получите златния медал. Започвате да усещате, че спешно трябва да вземете решение. Представете си, как ще бъдете облечен с прекрасния състезателен екип, а милиарди хора ще ви наблюдават по телевизията. Но повече от всичко останало ви подбужда онзи вътрешен глас, който ви казва: “Ето, това е състезанието, за което съм роден. Това е моята съдба. Аз съм създаден да бягам в това състезание. Това е моят шанс!” Това състезание се превръща в голямата цел в живота ви. То обсебва разума ви и пленява всеки миг от ежедневието ви. Да пробягате добре дистанцията и ако е възможно да победите – това се превръща във фокус на живота ви. С тази мисъл ставате сутрин от леглото. С тази мисъл живеете. Това е шансът на целия ви живот.

Тогава изведнъж се досещате, че в този момент не сте в състояние да бягате в маратонско бягане. Нещо повече, вие не можете **да пробягате** маратонската дистанция, даже ако за това положите всичките си сили. Ако положите всички усилия, това само с малко ще подобри постижението ви. Ако наистина сериозно искате да сграбчите шанса на живота си, вие ще трябва да започнете да се учите. Ще трябва да подредите живота си в съответствие с определени практики, които ще ви дадат възможност да направите това, което не можете да направите само с усилията на волята си. Когато става въпрос за бягане в маратон, човек задължително трябва да се учи, а не просто да се опитва. Нуждата от обучение не се отнася само за атлетите, а и за хората, които искат да свирят на някакъв музикален инструмент, да научат нов език или да усвоят някаква професия. **Всъщност, обучението и тренировките са неотменимо изискване, за да се извърши всяка значителна промяна в живота ни, включително и за духовното израстване.**

Да се обучаваме или да се опитваме да бъдем като Исус

Посвещавам тази глава на най-полезния принцип за духовен растеж, който ми е известен. Не аз съм го измислил. Той е познат от векове на мъдрите хора, които се занимавали с духовния растеж. Аз научих за него, когато се чувствах разочарован и бездеен в собствения си духовен живот. Този принцип ми помогна да повярвам силно, че наистина мога да израстна. Чрез него – по някакъв начин, въпреки че тогава не разбирах това – Бог ми говореше. Този принцип гласи: **“Съществува огромна разлика между това да се обучаваме да правим нещо или да се опитваме да го правим, без да сме обучени.”**

Иска ми се да мога да ви опиша надеждата, която почувствах, когато започнах да разбирам тази истина. Открих го в книгата на Далас Уилард, озаглавена “Духът на дисциплината” и по-голямата част от тази глава е плод от този дух на разбиране, който пропива работата му. През по-голямата част от живота си, когато чувах съобщения от Исус, аз си мислех, че трябва да се опитвам с всички сили да приличам на него. Поради това, когато например чувах в някаква неделна проповед в църквата за търпението, в понеделник се събуждах изпълнен с решимостта да бъда по-търпелив човек. **Някога опитвали ли сте се да бъдете търпелив, когато се грижите за тригодишно дете?** Аз се опитвах и не постигнах по-добри резултати, отколкото бих постигнал, ако се бях опитал да пробягам маратонската дистанция, за което не бях трениран. Резултатът беше, че се чувствах изтощен и победен. Като имаме предвид начина, чрез който се стараем да демонстрираме, че “вървим след Исус,” цяло чудо би било, ако някой пожелае изобщо да се занимава с тази работа.

Духовната промяна не се извършва чрез по-упорита работа, а чрез мъдро обучение. Точно това е имал предвид Апостол Павел, когато окуражавал младото си протеже Тимоти с думите: *“обучавай себе си в благочестие”* (1Тим.4:7). Същият съвет е отправен и към църквата в Коринт в един друг превод: *“Всеки, който участва в надбягване, преминава вискателно обучение. Те бягат, за да получат нетрайна корона, а ние се състезаваме, за да получим корона, която ще трае вечно”* (1Кор.9:24-25). Аудиторията на Павел е била добре запозната с атлетите. В Коринт са се привеждали така наречените “Източни игри,” които в древна Гърция са били на второ място по значимост след Олимпийските игри. Според Гордон Фиш се предполага, че самият Павел е бил в Коринт по време на игрите от 51 год и може би е произвеждал палатки за настаняване на посетителите и участниците. Било немислимо някой състезател да спечели победата само благодарение на усилията, които влага в бягането, без да се обучава и да тренира предварително. На практика от всеки участник в игрите се изисквало да премине през 10 месечно интензивно и вискателно обучение и тренировки, **и не се допускал до участие в състезанието, ако пропуснел да направи това.** Павел казва, че той също е участвал в обучението и тренировките *“да не би като проповядвам на другите, самият аз да остана неodobрен”* (1Кор.9:27).

Подчиняването на разликата между тренирането и простото опитване е ключът към промяната във всяка област от живота ни. Понякога хората си мислят, че обучението да свирят на пиано творбите на Бах, **чрез дългогодишни и уморителни упражнения е “трудният” начин**. Но това не е вярно. Дългогодишните и целенасочени упражнения са лесният начин, с помощта на който човек може да се научи да свири Бах. Представете си, че седате до едно голямо пиано пред една претъпкана зала, без да сте репетирали никога в живота си. **Ето това наистина е “трудният” начин**. Тази нужда от подготовка или от тренировка, е валидна и когато искаме да усвоим изкуството как да прощаваме, как да се радваме или как да бъдем смели.

С други думи, за да имаме здравословен духовен живот, ние имаме нужда от обучение и тренировка по същия начин, по който правим това за всяка друга физическа или умствена дейност. Нужно е да се обучаваме да мислим, да чувстваме и да действаме като Исус, така както е нужно да се научим да бягаме маратон или да свирим на пиано.

За мен тази истина беше като светлина в мрака. За пръв път откакто бях станал възрастен, аз установих, че вървенето след Исус е осезаема, конкретна и реална възможност. Аз можех да го направя. Вървенето след Исус просто означава да се уча от него как да подреждам живота си около дейностите, които ми дават възможност да живея с плодовете на Светия Дух, така както са описани в Гал. 5:22-23. Традиционното название на тези дейности е “духовна дисциплина.” Много хора свързват това название със законничеството, с опитите да заслужим Божията благословия или нещо като решенията, които вземаме на Нова Година – добри намерения, които нито са практични, нито променят живота ни.

В книгата си “Празнуване на дисциплината,” Ричард Фостър коментира 12 дейности, свързани с духовния растеж. Когато преди години прочетох тази книга, аз веднага си казах: “Наистина се чувствам виновен защото не чета редовно Библията и не се моля достатъчно; за нищо на света не искам да се захващам с други неща, защото после ще се чувствам още по-виновен, че не ги правя.”

След това си съставих един много амбициозен план за духовно израстване, според който исках незабавно да включа всичките 12 дейности в ежедневието си, за да съм доволен от духовното си развитие. В продължение на няколко седмици се опитвах да прилагам тази стратегия, но скоро се почувствах смазан и изтощен от нея. В резултат от това се отказах от целия план, като си казах, че духовното израстване е практически възможно само за монасите или за светците. Поради това, преди да започнем да навлизаме в същността на духовната дисциплина, **нека да си изясним какво не е духовната дисциплина:**

1. Духовната дисциплина не е барометър на духовността

Много хора се чувстват прекомерно натоварени, защото считат, че Бог измерва резултатите от духовното им представяне въз основа на определени дейности. Истината е както предизвикваща, така и освобождаваща. Мартин Лутер започва книгата си “Свободата на християнина” със следния парадокс:

“Християнинът е напълно свободен господар на всичко и не се подчинява на никой. Християнинът е абсолютно покорен слуга на всички и се покорява на всички.” Никъде този парадокс не е по-верен отколкото при духовната дисциплина. Както разбрахме, **истинският показател за духовното здраве е израстването в способността да обичаме Бога и хората**. Ако можем да обичаме Бога и другите хора, без да практикуваме някаква духовна дисциплина, тогава не би трябвало да се занимаваме с нея. Ние сме свободни и не е нужно да впечатляваме Бога или другите хора с духовната си посветеност. За живота ни духовната дисциплина е това, което са тренировките за играта. Баскетболистите не получават допълнителни точки на базата на това колко пъти са шутирали към кошата. Единствената причина за тренировките е, **за да може баскетболиста да вкарва топката в кошата по време на играта**. Възможно е използваме всеки миг от живота си, за да се упражняваме в духовните дейности, но да правим това по такъв начин, че да ставаме по-малко, а не повече обичащи. Разбира се, в този случай е по-добре да престанем въобще да се занимаваме с тях.

2. Не е задължително духовните дисциплини да са неприятни.

Едно нещо се превръща в духовна дисциплина в зависимост от това за какво се обучаваме. Ако се подготвяме за състезание по триатлон, ние тренираме по определена схема. Ако обаче тренираме за състезание по ядене на торти, подготовката ни ще протича по доста по-различен начин и преди всичко ще се състои в поглъщането на огромно количество торти. Ако тренираме упорито достатъчно дълго време, ние с удивление ще установим колко много торти ще можем да изядем в сравнение с сегашното ни постижение. Онова, което се зачита като “тренировка” може да бъде определено единствено, когато знаем какво е това, за което се обучаваме.

Много от нас имат представата, че за да се нарече нещо “духовна дисциплина,” то задължително трябва да е свързано с нещо, което ни е забранено да правим. Но ако се обучаваме да живеем живот, който се характеризира с радост, мир и привързаност, тогава би трябвало да очакваме, че някои от тренировките трябва да са наистина радостни. Много от нас ще трябва да открият такива “дисциплини” като празнуването, което редовно ще ни зарежда с реки от удивление и благодарност.

3. Духовните дисциплини не са начин да се спечели благосклонността на Бога

Духовните дисциплини не са свързани с опитите ни да бъдем достатъчно добри, за да си заслужим Божието опрощение и благосклонност. Това не са способи да се спечели допълнителен престиж или да се демонстрира пред Бога колко силно сме решили да се държим за него. **Духовните дисциплини са единствено в наша изгода, а не в изгода на Бога.** Те имат някаква стойност само когато ни помагат да се променяме, за да се превръщаме в копия на Исус. Още по-ясно казано, духовната дисциплина не се противопоставя и по никакъв начин не противоречи на милостта. Хората, които са считали, че ще спечелят спасението си чрез спазване на законите, а след това чуят съобщението за Божията милост в Христос, са малко подозрителни, че този разговор за дисциплината води към друга форма на религиозно подтисничество. Работата е там, че духовната дисциплина е просто средство за възприемане и израстване към живота, който Бог милостиво ни предлага. Поради тази причина понякога видовете духовна дисциплина са наричани “средства на милостта.” Дитрих Бонхофер изглежда е имал това предвид, когато е писал: “Поради това трябва да се опитваме да открием истинското разбиране на връзката между благоволенieto и дисциплината ... Щастливи са тези, които знаят, че дисциплината просто означава живот, който извира от благоволенieto и че благоволенieto просто означава дисциплина. Щастливи са тези, които са станали християни, разбирайки тази връзка между дисциплината и благоволенieto. За тях благоволенieto е доказателство за наличието на извор на милостта.”

НЯКОЛКО КЛЮЧОВИ ВЪПРОСИ

Какво превръща дадено нещо в дисциплина?

“Дисциплина е всяка дейност, която мога да извършвам чрез собственото си усилие и която ще ми помогне да правя онова, което не мога да правя сега чрез собственото си усилие.”

Понякога хората говорят за “дисциплината на смирението” или за “дисциплината на търпението.” Стриктно казано, тези неща не са никакви форми на дисциплина, те са обекти, върху които се упражнява дисциплината, **това са качествата, които искаме да придобием чрез дисциплината.** В детската книжка “Земната жаба и водната жаба” двамата главни герои откриват ограниченията на простото опитване, когато водната жаба опекла сладки. Те си казали, че трябва да престанат да ядат от сладкишите, но продължавали да ядат. После решили: “Ние сме длъжни да спрем да ядем,” но отново продължили да ядат. “Ние трябва да имаме силна воля,” казала накрая водната жаба, сграбчвайки следващата сладка. “Какво е сила на волята?” – попитала земната жаба, докато поглъщала следващата сладка. Водната жаба й казала: “Да имаш сила на волята означава с всички сили да се опитваш с да правиш нещо, което не ти се иска много да правиш.” Водната жаба описва редица начини, чрез които можеш да си помогнеш със силата на волята – да поставиш сладките в една кутия, да я затвориш здраво и да я закачиш високо на някое дърво, като след всяка хапка посочва нагоре към дървото, където трябва да се качат и да завържат кутията. Изпаднала в отчаяние, водната жаба изхвърля останалите сладкиши навън през прозореца и вика: “Хей, птици, елате да си хапнете сладкиши!” Тогава земната жаба казала тъжно: “Вече нямаме сладкиши.” “Да,” отговорила водната жаба, “но в замяна на това имаме твърде много сила на волята.” Земната жаба казала: “Запази си я за себе си. Аз си отивам у дома, за да си опека сладки.”

Дисциплината е ценна именно защото ни позволява да направим онова, което не можем да направим, ако разчитаме само на силата на волята си. Тази мъдрост се намира в сърцевината на философията на Анонимните алкохолици. **Първата от 12-те стъпки на алкохолика е да осъзнае, че не може да спре да пие, ако разчита единствено на силата на волята си.** След това трябва да подреди живота си около някакъв вид дисциплина или практики, като например да направи безмилостен преглед на живота си и да признае грешките и провалите си, което ще му даде възможност да направи онова, което не може да бъде направено само със силата на волята си. По този начин алкохоликът е принуждаван да започне да се обучава да живее трезвен живот.

Кое превръща дадено нещо в духовна дисциплина?

Духовни са онези видове дисциплини, които ми помагат да живея с плодовете на Светия Дух. Следователно *духовна дисциплина е всяка дейност, която ми помага да придобивам сила, за да живея така, както ни е учил и ни е показал Исус.* Колко видове духовни дисциплини съществуват? Толкова много, колкото можем да си представим. Някои практики са основни, като например прекарването на тихо време насаме с Бога, слугуване на хората, разкаianie и признаване на греховете си и размишление над Библията. Ние ще разгледаме подробно тези дейности в следващите глави на тази книга. Важно е да знаем, че можем да превърнем почти всеки вид дейност в обучаващо упражнение за духовен живот.

Как да разбирам кои духовни дисциплини да практикувам?

За да стигнем до отговора на този въпрос, ние трябва да се замислим по обратния начин: Първо, трябва да ясно да разберем какво означава да живеем в Божието царство. Исус посветил голяма част от времето си, за да помогне на хората да разберат как изглежда истинската духовност. Второ, ние трябва да

осъзнаем, че има конкретни пречки, които не ни позволяват да живеем духовен живот. Трето, трябва да открием онези конкретни упражнения, дейности и връзки с определени хора, които ни помагат да преодолеем тези пречки. Например, ние знаем, че Исус ни призовава да обичаме Бога и хората. Едно нещо, което открих, когато веднъж цял ден се опитвах да живея като обичащ човек е, че за да обича, човек се нуждае от огромно количество енергия. Оказа се, че аз съм твърде уморен и поради това не мога да си позволя да изразходвам тази енергия.

Така разбрах, че независимо от това, че може да изглежда много недуховно, ако наистина искам да стана обичащ човек, аз ще трябва повече да спя. Аз установих, че ми е много трудно да мисля, да чувствам и да действам като Исус, когато не съм се наспал добре. В една статия от списание “Тайм” се твърди, че на американците им липсва достатъчно време за сън и това поражда много неща, като се започне с повишената раздразнителност и се стигне до автомобилните катастрофи с човешки жертви. Бях изненадан, когато открих, че в Библията се говори много за това, което Джон Бали нарича “теория за спането.” **Спането е дар от Бога.** “Спокойно ще легна и ще спя, защото само Ти, Господи, ме правиш да лежа в безопасност” (Пс. 4:8). Спането е акт на доверие. Този стих ми напомня, че когато лягам да спя, светът се намира в ръцете на Бога, а не в моите. Положението около мен ще бъде добро, независимо, че не съм буден, за да се опитвам да контролирам нещата. Когато му дойде времето, аз ще отворя очи и още веднъж ще получа дара да се събудя. “*И аз легнах и спях; станах, защото Господ ме поддържа*” (Пс.3:5).

Някога опитвали ли сте се да се молите, когато не можете да заспите? Преди Илия да беше прекарал продължително време в самота и молитва на планината Хорив, ангелът на Бога го накара да спи не веднъж, а два пъти. Като контраст с това, учениците в Гетсиманската градина не можели да се молят, защото постоянно заспивали. Спането е дар от Бога. “*Безполезно е за вас да ставате рано, да лягате толкова късно и да ядете хляба на труда, тъй като и в сън Господ дава на възлюбения Си*” (Пс. 127:2). За някои от читателите на тази книга може би най-религиозното нещо, което можете да направите сега, е да си легнете и да се наспите.

Какво представлява дисциплинирания човек?

Като имаме предвид, че на английски език ученик е *disciple*, а дисциплина е *discipline*, очевидно е, че между двете думи има тясна връзка. Много важно е правилно да се разбират определенията, защото иначе дисциплината се превръща в сурово и механично нещо.

Дисциплиниран е онзи човек, който може да прави правилното нещо в правилния момент, по правилния начин и с правилния дух.

Забележете какво не е дисциплинираният човек. Дисциплиниран човек не е онзи, който се упражнява в много неща. Дисциплиниран човек не е онзи, който е педантичен, който спазва точно графика и разписанието, който е амбициозен и става рано сутрин. Фарисеите са били сурови и организирани хора, но не са били дисциплинирани в този смисъл, който се изисква, за да бъде човек истински ученик на Исус.

Дисциплинираните хора могат да вършат онова, за което са призовани във всеки конкретен момент. Те могат да правят правилното нещо в правилния момент, по правилния начин и с правилните мотиви.

Това определение е валидно както за артистите, атлетите и космонавтите, така и за последователите на Исус. Дисциплиниран ученик на Исус не е онзи, който е станал специалист по дисциплината и никога не пропуска нещо от ежедневните си духовни задължения.

Дисциплиниран ученик на Исус е този, който разбира кога трябва да се засмее, да бъде благосклонен, да замълчи, за каже нещо успокоително, ободрително или пророческо и да го направи бързо, ефективно и с любов.

БЕЛЕЗИТЕ НА МЪДРОТО ДУХОВНО ОБУЧЕНИЕ

Мъдрото обучение уважава свободата на Духа

На този етап може би се чудите: “А каква е ролята на Бога в духовното израстване?” В края на краищата, Библията казва, че промяната е в резултат от работата на Бога. Когато има промяна, това винаги е чудо. **Да считаме, че духовния растеж е продукт само на обучението, това може да ни заблуди да си мислим, че растежа е нещо, което можем да направим със собствените си сили.**

Всеки път, когато една жаба се превърне в принц или даже в по-любезна жаба, в това винаги има нещо тайнствено и удивително. При духовното израстване това чудо се дължи на работата на Светия Дух. Нека да си припомним, че в Библията се казва: “*Вятърът духа където си иска и чуваш шума му, но не знаеш откъде идва и накъде отива; така е с всеки, който се е родил от Духа*” (Йоан 3:8). Замислете се за разликата между карането на моторна лодка и на ветроходна лодка. Ние можем да караме моторната лодка, уповавайки само на себе си. Можем да напълним резервоара с гориво и да запалим двигателя. Ние контролираме нещата. Но при ветроходната лодка положението е съвършено различно. Ние можем да вдигаме платната и да въртим руля, **но сме изцяло зависими от вятъра.** Вятърът върши работата. Ако

вятърът не духа, а това понякога е така, ние оставаме неподвижно във водата, независимо от трескавите ни усилия. Задачата ни е да направим всичко, което е във възможностите ни, за да хванем вятъра.

Духовната промяна се извършва по този начин. Ние можем агресивно да се бутаме напред, но нито можем да ускорим, нито можем да забавим промяната. Ние можем да се отворим чрез определени дейности, но не можем да управляваме процеса, нито да спечелим доверието на Бога по този начин. Полезно е да разберем това. Тази истина ни спасява от гордостта и неправилно насочените усилия. Не е продуктивно да стискаме юмруци и да стискаме зъби. Тъкмо обратното, когато постоянно сме напрегнати или уморени, това е признак, че сме се отклонили от пътя. Исус е предложил своето иго и своя начин на живот на уморените хора и е казал, че неговия начин на живот е лесен и осигурява “почивка на душите ви.” Тази тема е изследвана от много от неговите последователи. Франк Лобах пише: **“Усещането, че съм воден от невидима ръка, която хваща моята ... ежедневно нараства в мен. Не е нужно да се напругам въобще, за да намеря някаква възможност...изглежда напрежението не води до нищо добро.”**

Друга аналогия с ветроходната лодка се отнася за факта, че мъдрите моряци знаят, че основната им задача е да са в състояние да определят откъде духа вятъра. Само с един поглед към езерото опитният моряк може да ви каже къде вятъра духа най-силно. Той може да погледне към небето и да ви направи прогноза за времето. **Мъдрият моряк знае кога да издигне и кога да спусне всяко от платната на лодката, за да хване най-добре вятъра.** Духовният растеж изисква да се прави разлика. Трябва да се научим да отговаряме на свежия порив на вятъра на Духа. Моисей не се е молил и не е организиран хреста да се запали. Но след като видял горящия хрест, той трябвало да вземе решение: или да се отдалечи от хреста, или да се приближи, за да обърне внимание на работата на Бога. Задължението на Бога е да осигури горящия хрест. **Нашето задължение е да се отклоним от пътя си и да се приближим до него, но често пъти ние забравяме за това.**

Преди време си купих една религиозна книга и си поставих за цел да я прочета до края на годината. Докато я четях, на няколко пъти ми ставаше ясно, че нещо става в сърцето ми. Усещах, че трябва да спра и по-подробно да проуча един откъс. Но подобно забавяне щеше да ми попречи да постигна целта си да прочета книгата до края на годината. Поради това не спрях и продължих да чета по-нататък. Щеше да е по-добре, ако бях разбрал, че прочитането на книгата в определения срок не представляваше, както си мислех, начин да демонстрирам духовната си решителност. **Целта би трябвало да е да застана на това място, където може да се осъществи промяната.** Ако Бог ми говори чрез даден откъс, ако съм убеден, ако се чувствам изцелен или вдъхновен от този откъс, тогава задачата ми е да остана там, докато вятърът утихне. След това да продължа да чета следващия откъс.

Но вместо да се движа с платноходка, аз четях така, все едно, че карах моторна лодка. Поради това пропуснах да свърна към горящия хрест. Ето ви друг пример. Една приятелка участвала в един семинар, където участниците се обучавали да прекарват време насаме с Бога. Една жена, поради това, че не гледала накъде върви, се блъснала в приятелката ми и без малко щяла да я събори на земята. Но тъй като била задълбочена в усамотението си с Бога, жената даже не се извинила. Не трябва да забравяме, че целта на упражнението да прекарваме мълчаливо известно време с Бога не е да се провери колко време можем да издържим, без да говорим. Целта е да освободим място за Исус в живота си, за да се научим как да живеем като него. **Част от живота ни като Исус е да реагираме благосклонно и цивилизовано, когато се сблъскаме с някой човек.** Основната ни задача не е да водим статистика колко стихове от Библията сме прочели или колко минути сме прекарвали в молитва. Задачата ни е да използваме тези дейности, за да предоставим възможност на Бог да работи в нас. Когато това се случи, той ще реши какво да направи. Ние просто издигаме платната: **“Вятърът духа където си иска ...”**

Мъдрото обучение се съобразява с уникалния ни темперамент и с дарбите ни.

Ето ви една добра новина: **Каквото и да е естественият ви темперамент, той не е пречка пред духовното ви израстване.** Склонен ли сте да сте реагирате спонтанно или сте добре организиран човек, който обмисля всичко предварително? Често пъти хората, които са много спонтанни си мислят, че това е недостатък за духовното им израстване, защото на тях им е трудно да живеят, подчинявайки се на предварително уточнени правила. (Ако все още се опитвате да разберете какъв тип сте вие, голяма е вероятността да не сте спонтанен човек). **Оказва се, че в много отношения хората, които притежават дара на спонтанността имат голямо предимство, защото са в състояние незабавно да дават добър отговор.**

За духовния растеж на всеки човек се изисква конкретната комбинация от практики, взаимоотношения и житейски опит. Според повечето исторически сведения, биографията на Абрахам Линкълн е удивително описание на усъвършенстването на характера му. Въпреки това, той продължавал да бъде пословично неорганизиран човек. В кабинета си имал даже една папка, която носела надписа: **“Ако на друго място не можеш да намериш онова, което търсиш, погледни тук.”** Ние имаме нужда от свободата, за да открием как Бог иска да растем, защото планът му за всеки човек е уникален и неповторим. Бог ни говори по специален начин чрез природата. Той ни е създал да бъдем формирани под въздействието на

музиката, на образите, на символите и на изкуствата. К. С. Луис е казал, че всеки човек е създаден, за да види различна отличителна черта от Божията красота, която всеки възприема по различен начин, **а след това благославя всички покланящи се през цялата вечност с истината за Бога, която те не биха могли да видят по друг начин.**

Мъдрото обучение ще вземе предвид житейската ни опитност

Това, че притежаваме житейска опитност не е пречка пред духовното ни израстване. Една майка ми каза, че ѝ е било по-лесно да работи за духовния си живот преди да стане майка. После ми обясни какъв смисъл влага в израза “работа за духовния си живот.” Тя считаше, че само четенето на Библията и молитвата са единствените две духовни дейности. **Църквата не ѝ помогнала да се освободи от тази заблуда. Никой не беше ѝ казал, че грижите, които полага за двете си деца с благодарност към Бога, с молитвите за помощ и с търпеливото приемане на изпитанията, могат да се превърнат в училище за превръщането ѝ такъв мощен служител на Бога, в каквото не би могла да се превърне по друг начин.**

Нелогично е да си мислим, че времето, прекарано насаме с Бога подпомага духовния ни растеж, а грижите за децата ни – не. Тази майка проявила голяма изобретателност и съумяла да си отдели време за оставане насаме с Бога, но даже тогава тя не успяла да разполага с толкова свободно време за тази цел, с каквото разполагала, когато учела в колежа. Но след като станала майка, тя получила нови възможности за духовно израстване, с които по-рано не разполагала. Нито един етап от живота ни – какъвто и да е той – не е пречка пред възможността Христос да живее в нас. **Всеки етап от живота ни предоставя своите възможности и предизвикателства за духовен растеж.**

Вместо да мечтаем да се намираме в друг етап от живота си, ние трябва да открием какво ни предлага този етап, в който се намираме. Всичко в живота ни е съществено и важно. Всеки един момент ни предоставя възможност да бъдем направлявани от Бога и да живеем според волята му. Всеки момент е шанс да научим от Исус как да живеем в Божието царство.

Мъдрото обучение се съобразява с неизбежността на спадовете и възходите

Ритъмът е един от основните закони на живота. След нощта идва ден, след зимата идва лято, ние се събуждаме и заспиваме. Същият ритъм съществува и в духовния ни живот. Има периоди на успокоение и периоди на мъка и самота. В периодите на успокоение ни харесва да се молим, защото Бог ни изглежда близък, Библията ни изглежда жива, грехът ни изглежда нещо лошо и като че ли светофара пред нас постоянно свети със зелена светлина. През периодите на мъка и самота всичко е точно обратно: Библията ни изглежда суха и безжизнена, трудно ни е да се молим, а Бог ни изглежда много далечен.

К. С. Луис отбелязал, че понякога Бог ни внушава силно чувство за присъствието си, да искаме да бъдем с него и да сме в състояние да устояваме с лекота на изкушенията. **“Но Бог никога не позволява това състояние на нещата да трае дълго време.** Рано или късно Той се оттегля, ако не фактически, то поне на нас така ни се струва, като съдим по обстановката, в която живеем. Той оставя човека, **за да се изправи на собствените си крака и да продължи по собствената си воля да изпълнява задълженията си,** които са изгубили своят аромат и очарование. **Точно по време на тези тежки периоди, а не толкова през периодите на възход, човек израства и се превръща в такава личност, каквато Бог иска да бъде.”**

Когато забравим закона за ритъма, ние считаме, че в каквато и фаза да се намираме, тя ще трае вечно. В периоди на утеха аз погрешно заключавам, че вече съм стигнал до върховете на духовния растеж. В периоди на трудности и самота си казвам, че сигурно съм сбъркал някъде и Бог ме наказва заради това. Истината е, че и двата вида периоди са неизбежни и могат да ни дадат уникален растеж.

Преди няколко години участвах в една група, участниците в която искаха да се научат как да се молим. Договорихме се всеки от нас да се моли продължително време всеки ден (поне за мен това време за молитва беше доста продължително).

Научихме се как да използваме Библията, когато се молим. Договорихме се да ставаме в определен час през нощта и да се молим, просто за да тренираме спокойствието си. Договорихме се да обмисляме продължително молитвите си, за да се научим да разпознаваме кога Бог ни говори. Когато групата се разпадна, аз с огорчение осъзнах, че се молах много по-малко, отколкото когато бяхме заедно. Аз наистина си мислех, че тогава бях напреднал доста в молитвите си. **Но един мъдър приятел ми обясни, че след като се потруди доста усилено, човек има нужда от почивка, за да се възстанови.**

И наистина, след като измина периода на “почивката,” аз отново почувствах нов глад да се моля. Този природен закон означава, че вероятно е грешка да се счита, че възприетия от нас график за извършване на духовните дейности е достатъчен и ни защитава от влиянието на останалата част от живота ни. Ние ще имаме периоди на големи възходи, когато ще прекарваме много време в молитви или в служение на Бога. Но ще имаме и периоди на мъка и изолация, когато ни е трудно да се молим. Може би тъкмо по време на спад ние ще имаме нужда от повече почивка.

Мъдрото обучение започва с ясно решение.

Когато започнах да разбирам идеята за обучението да бъде като Исус, аз трябваше да направя своя избор. В периода на обучението хората не се носят просто по течението. Всяка година някои хора достигат до максимума на потенциала на физическата си сила и тренираност, и ни показват в какво може да се превърне тялото на культуриста. Тези хора са посветили живота си на задачата да развият телата си. Житейските им навици: ядене, упражнения, почивка и т.н. са съобразени с единствената цел: когато хората ги видят, да си кажат: “Значи такава може да бъде човешкото тяло. Досега не знаех това!”

Човек не стига случайно до този вид тренировки. Преди време заедно с жена ми гледахме един филм, в който участваше един прочут культурист. По някаква причина бедния човек беше принуден да носи само риза, независимо че действието се развиваше в снежна планина и всички останали герои бяха облечени с анораци. В един момент, когато мускулестото му тяло изпълни екрана, **жена ми погледна към него, а след това се вгледа продължително в мен** – през първата година в гимназията аз бях висок 186 см и тежах 60 кг, а повечето от килограмите, които добавих след това **бяха разположени на погрешни места** – погледна отново към него, след това отново към мен и накрая каза: “**Знаеш ли, аз просто не харесвам культуристите.**”

Многократно съм се замислял над нейния коментар и търсех комплимент, който бях убеден, че седеше скрит някъде под повърхността, **но той очевидно беше скрит толкова дълбоко, защото никога не успях да го открия**. Аз нямах нищо против да изглеждам като культуриста от филма, но това нямаше шанс да се случи, защото никога не съм вземал решение да подреда живота си за постигане на тази цел. Един вестник от Лос Анджелис цитира един треньор и бивш участник в конкурса за культуристи “Г-н Мисури”: “Мъжете, които виждате по телевизията и списанията, които имат този атрактивен вид – целта на живота на тези хора е да изглеждат по този начин. Целият им живот се основава на поддържането на този “имидж.” – за тях това е стил на живот. Това продължава 24 часа дневно, 7 дни в седмицата. Но в обществото ни хората имат друга представа. Хората си мислят, че за три месеца или за един летен сезон, прекаран по бански костюм, ще заприличат на истински культуристи. Според мен това е доста нереалистична представа.”

Разбира се, съвършено отделен е въпроса, дали въобще си заслужава човек да си поставя за цел да става культурист. Но культурист не се става за един ден. Това е решение, на което човек трябва да посвети целия си живот. Исус директно питал хората, дали са направили съзнателен избор да станат негови последователи. Той дошъл с любезното съобщение, че сега е възможно да живеем в присъствието и под управлението на Бога и това е Добрата Новина. Възможно е да живеем по такъв начин, че когато хората ни видят, да си кажат: “Виж ти! До сега не знаех, че човек може да живее по такъв начин.” Това наистина се случва. Това се случва с много хора, които са вървели след Христос и наистина е възможно за нас. Това е “**скъпоценния бисер**” (Мат. 13:46), за който говори Исус, заради който всеки чувствителен човек би продал всичко, за да го купи. Това е състезанието, заради което сме родени. **Но ние не можем да заживеем такъв живот, ако се носим по течението. Длъжни сме да вземем решение.**

Последни приготовления

Всяка от оставащите глави от тази книга е посветена на отделна духовна дисциплина. Но преди да се обърнем към тях, искам да кажа няколко думи за това, **как можете да разберете коя от тези практики е най-полезна за живота ви**. В края на краищата, често пъти предлагането на разумен съвет, отнасящ се до душите на хората, е сравнявано със съвета, който лекаря дава на пациента, а предписанието на лекаря до голяма степен зависи от диагнозата, която е в състояние да направи.

От гледна точка на диагнозата, грехът може да бъде разделен на две основни категории: първата е грехове на пропускането, а втората - на извършените грехове. В категорията “грехове на пропускането” попадат онези случаи, **когато не правим онези неща, които би трябвало да правим**. В категорията “извършени грехове” ние вършим неща, които **не би трябвало да** вършим. Далас Уилард казва, че духовните дисциплини могат да се разделят в две категории – дисциплини на участие и дисциплини на въздържание. В категорията “дисциплини на участие” се включват онези неща, които преднамерено и съзнателно извършваме. Богослужението, обучението, приятелството и даряването - това са дисциплини, в които участваме. За разлика от тях, в категорията “дисциплини на въздържание” попадат онези неща, с помощта на които съзнателно се въздържам да не правя други неща. В тази категория спадат: постенето, оставането насаме с Бога и тишината. А ето и връзката между тези неща: Ако аз се боря с някакъв “извършван грях,” най-общо казано за мен е полезно да упражнявам някаква “дисциплина на въздържанието.” С други думи, ако проблемът ми е, че върша нещо, което не би трябвало да правя, аз трябва да упражнявам такава дисциплина, която подсилва “мускулите” на волята ми да не го върша. Следователно, ако имам проблем, че се хваля (извършван грях), тогава каква дисциплина има вероятност да ми помогне? Ако отговорът ви е “прекарване на време насаме с Бога” или “пазене на тайна” (и двете са дисциплини на въздържание), вие сте прави – **но не казвайте на никой дру!**

Ако се боря с някакъв “грех на пропускането,” обикновено най-много ще ми помогне някоя “дисциплина на участието.” С други думи, ако грехът ми се състои в пропускане да обичам, да окуражавам или да служа, аз трябва да се упражнявам в това, което ще ми помогне за укрепя моите “правещите мускули.” Например, ако постоянно се борите с липсата на радост в живота ви, вие ще пожелаете да се потопите в любимата ми дисциплина – дисциплината на празнуването. Продължавайте да четете. Следващата глава е точно за вас.

Глава 4

Време е да се веселим

Празнуването

На небето радостта е сериозно занимание. (К. С. Луис)

Веднъж къпех трите ни деца в банята. Имах навика да ги къпя заедно, преди всичко за да пестя време. Знаех, че някой ден ще се наложи да преустановя груповото къпане, но към онзи момент този метод работеше безотказно. Джони се намираще във ваната; облечена с пижамката си, Лаура беше в безопасност във ваната, а аз се опитвах да подсуша Мелори. Тя беше излязла от водата, но изпълняваше добре познатия на семейството ни танц на веселието. Тя тичаше наоколо в кръг и постоянно си пееше: “Време е да се веселим, време е да се веселим.” Това беше доста елементарен танц, чрез който изразяваше голямата си радост. Когато се чувстваше толкова щастлива, че повече не можеше да се сдържа, когато думите се оказваха слаби, за да изрази еуфорията си, тя започваше да танцува и да демонстрира радостта си. В конкретния случай аз бях изнервен и й казах да побърза. И тя се подчини – започна да бяга още по-бързо в кръг и още по-високо и неспирно крещеше “Време е да се веселим.” Тогава й казах: “Не, Мелори, не искам да правиш това! Престани с това веселие и веднага ела тук, за да те подсуша!” **А тя ме попита: “Защо?”**

Аз няхах отговор. Не бързах за някъде, няхах никаква спешна работа, не се налагаше да ходя на някаква среща, не се налагаше да пиша нещо важно. Аз просто бях толкова привикнал с бързането, дотолкова бях обсебен от собствените си планове и мисли, дотолкова бях станал пленник на рутинното преминаване от една задача към друга, **че пред мен беше животът, радостта и поканата да танцувам точно там, в този момент, а аз ги пропусках.** Поради това станах и двамата с Мелори започнахме да танцуваме заедно. Тя ми каза, че за мъж на моите години съм се оказал доста добър танцьор.

Когато после се сетих за тази случка, аз осъзнах, че имам склонността да разделям моментите от живота си в две категории: **да изживявам ситуациите** или **да чакам, за да живея.** По-голямата част от времето си изразходвах за преходи: да стигна до някъде, да чакам нещо да започне, в чакане на опашка, в очакване да свърши някаква среща, да се опитвам да завърша някаква задача, да се безпокоя за нещо, което може да се случи или да се ядосвам за нещо, което вече се е случило. Във всички случаи, в които като че ли не участвах изцяло, аз не бях наясно за това, което ми казваше Бог и с каква цел ме беше поставил там. В такива моменти съм нетърпелив и буквално “убивах” времето. **А това просто беше друг начин да се каже, че убивах себе си.** Иронията се състоеше в това, че често пъти онова нещо, което ми пречеше да се зарадвам беше прекомерната ми ангажираност със самия себе си. **Точно тази завист, който ми пречеше да се зарадвам заедно с хората, които имаха повод за някаква радост, ми пречеше да забележа и да се наслажда на милиардите малки дарове, с които Бог ежедневно ме даряваше.**

Но Мелори не живееше по този начин. Тя не беше пленница на егоизма си. Тя просто живееше. Когато се къпеше, за нея това беше повод за веселие. А когато трябваше да я подсушавам, това беше друг повод за веселие. А след като беше подсушена, щеше да дойде редът на следващия момент. За нея животът беше поредица от моменти за веселие. Разбира се, не всеки момент от живота ѝ е щастлив. Има тъжни моменти, които я карат да плаче, като например някое охлузено коляно. Но всеки момент потенциално е източник на нов повод за радост. А Мелори не ги пропуска. Тя ме учи да се радвам. А аз имам нужда да се уча. **Радостта е сърцевината на Божия план за човешките същества.** Заслужава си да се замислим над това: Радостта е в сърцето на самия Бог. Ако не разберем значимостта на радостта за самия Бог, ние никога няма да разберем колко важна е радостта за човешкия живот. Предполагам, че повечето хора сериозно подценяват способността на Бога да се шегува и да се весели.

Нашият радостен Бог

За да даде израз на уважението си към радостта, Честертон би казал, че Мелори прилича на Бога повече от мен. Произведенията на Честертон са фокусирани върху радостта в характера на Бога и в неговите планове за хората. **Исус е дошъл като носител на радостта. Радостта, която виждаме в най-щастливото дете е нищо в сравнение с радостта, която обитава в Божието сърце.** Честертон описва това по един незабравим начин: “Тъй като децата притежават преизобилна виталност, тъй като са обладавани от духът на свободата, те искат нещата да се повтарят и да не се променят. Те винаги казват: “Направи го пак”; и възрастният човек го повтаря и повтаря, докато почти умре от изтощение. **Защото възрастните хора не са достатъчно силни, за да се радват на монотонността. Но изглежда Бог е достатъчно силен, за да се радва на монотонността. Вероятно Бог всяка сутрин казва: “Направи го пак” на слънцето, а всяка вечер казва “Направи го пак” на луната.** Може би няма никакво автоматично изискване всички маргаритки да си приличат; може би Бог създава всяка маргаритка поотделно, но никога не се уморява да ги произвежда. Може би Бог притежава вечно влечение към детското. *Защото ние сгрехихме и остаряхме, а нашия Отец е по-млад от нас.*”

Представете си за момент, как можеха да изглеждат стиховете от началото на Библията, ако Бог не беше толкова радостно същество. Представете си какво щеше да пише в Битие, ако Бог се отнасяше към работата си като нас: “В началото, когато беше 9 часа, Бог отиде на работа. Той попълни едно официално нареждане, за да отдели светлината от тъмнината. Той имаше намерение да направи звезди, за да украси нощта, както и да направи планети, за да изпълни небесата, но му се стори, че тази работа е твърде обременителна, поради което Бог си каза: “Това не е моя работа.” На втория ден Бог отдели водата от сушата. И направи цялата суша да бъде равна и функционална и цялата земя заприлича на Айдахо. Той имаше намерение да направи планини и долини, ледници, джунгли и гори, но си каза, че това не си заслужава усилието.

След това Бог погледна онова, което беше направил през този ден и каза: “Това е всичко, което трябва да направя.” Бог направи гълъб да лети във въздуха; шаран да плува във водите и котка да се прокрадва по земята. Бог имаше намерение да създаде милиони други създания с всякаква форма, размери и цветове, но му липсваше всякакъв ентузиазъм да се занимава с другите животни – всъщност той вече се беше ядосал достатъчно, заради това, че беше създал котката. Между другото, почти беше дошло време за Късното шоу по телевизията. Поради което Бог погледна онова, което беше направил и каза: “Това е всичко, което трябва да направя.” В края на седмицата Бог беше много изморен. Поради което въздъхна тежко и каза: “Слава на Мен, че е петък.”

Разбира се, Битие съвсем не изглежда така. Там постоянно се повтаря като рефрен: “И Бог каза ... и стана така ...е Бог видя, че това беше добро.” През първия ден “Бог каза: да бъде светлина. И стана светлина. И Бог видя, че светлината беше добро.” Първият ден е бил време за веселие. И Бог е потанцувал малко. На следващия ден Бог казал на светлината: “Направи го пак.” И светлината отново засветила и Бог отново танцувал. И това се повтаряло всеки ден, от тогава до сега, включително до денят, през който сте се родил или до деня, в който четете тази книга. **Ето това става с Бог, но не и с нас.**

“Защото ние сгрехихме и остаряхме, а нашия Отец е по-млад от нас.” Ние няма да разберем Бога, ако не разберем следната истина за него: “**Бог е най-щастливото същество във вселената.**” Разбира се, Бог знае и да тъгува. Между другото, за Исус се казва, че е “човек на скърби и навикнал на печал” (Ис. 53:3). Но тъгата на Бога, както и гневът на Бога, представлява само негов кратковременен отговор на този пропаднал свят. Тъгата ще бъде прогонена завинаги от сърцето му в деня, когато светът бъде подреден.

Радостта е основна характерна черта на Бога. Радостта е неговата вечна цел. Бог е най-щастливото създание във вселената. Намерението на Бога е било неговото творение да отразява радостта му като огледало. Псалмистът казва следното за слънцето: “*което, излизащо като младоженец от стаята си, се радва като юнак да тича в пътя*” (Пс.19:5). Това не е просто някаква картинна метафора, това е образ на създанието, което демонстрира неуморимата радост на Бога от самото съществуване и от познанието, че това съществуване е добро. Като продукти на Божието съзидание, като създания, които са направени по неговия образ, ние трябва да отразяваме буйната радост на Бога в живота си.

Това е причината, поради която в Библията **не се казва, че трябва въобще да се радваме, а трябва да притежаваме този вид радост, която е характерна за Бога.** След като поучавал за това, че ние трябва да се подчиняваме, Исус казал на приятелите си, че целта му е те да бъдат изпълнени с Неговата радост, но не с каквато и да е радост: “*Това ви говоря, за да бъде Моята радост във вас и вашата радост да стане пълна*” (Йоан 15:11). Според Исус, проблемът на хората не е, че са твърде щастливи за вкуса на Бога, а че не са достатъчно щастливи. По този повод Луис Смедс казва следното: “**Да пропуснете да се радвате, това означава да пропуснете причината, заради която съществувате.**” С. К. Луис е казал: “На небето радостта е

сериозно занимание.” Апостол Павел е казал: *“Радвайте се всякога в Господа! Пак казвам: Радвайте се (Фил.4:4)!*

Библията не ни дава право на избор по отношение на радостта. На нас ни е заповядано да се радваме. **Липсата на радост е сериозен грях**, към който религиозните хора проявяват особена склонност. Може би липсата на радост е един от най-толерираните грехове от църквата. Много рядко този грях бива порицаван от църквата. Колко много щети са причинили безрадостните християни да каузата на Христос?

В книгата си “Портрет на художника като млад” Джеймс Джойс пише за решението на неговия герой да не става свещеник. Стефан Делалус си представил как ще изглежда лицето му, как ще заприлича на другите религиозни хора, които познавал. Колко често хората погрешно разбират Бога, защото считат, че той прилича на много от онези, които твърдят че са негови последователи, но са намръщени, критично настроени и с уморен дух? Във вселената има същество, което иска да живеее тъжно, но то не е Бог. Сейлс пише: **“Злото изпитва удоволствие от тъгата и меланхолията**, защото самото то е тъжно и меланхолично и вечно ще бъде така. **Следователно злото иска всички хора да бъдат като него.**”

Радост и благодарност

Ние сме поканени да се радваме във всеки миг от живота си, *защото всеки миг от живота ни е дар*. Понякога, макар и за кратко, воалът се вдига и ние успяваме да осъзнаем това. Първото си близко приятелство имах, когато бях на 15 години. С Чък бяхме съученици в гимназията и в колежа. И двамата по едно и също време се влюбихме в две момичета. Двамата с него уверено и смело преминахме през важните събития, които ни поднесе живота ни.

Преди няколко години Чък ми се обади и ми каза, че е болен от рак. Първоначалната прогноза беше много добра, въпреки че трябваше да премине през трудни процедури на лечение. Както е модерно, Чък обръсна главата си преди да започне химиотерапията, намаза я с лепило, напръска я със златисто блестящ прах и се разхождаше вкъщи по бельо, наричайки се “Химическият човек.” Тогава живеехме на разстояние от около 3000 км един от друг, но се говорехме по телефона всяка съботна сутрин, докато траеше лечението му. Химиотерапията уби апетита му и той не можеше да задържа храната в стомаха си. Поради това стана толкова мършав и изтощен, че даже собствените му деца трудно го разпознаваха. Тогава се зарази от нещо и здравето му стана много неустойчиво, защото химиотерапията беше отслабила имунната му система. **Но Чък не се предаде и накрая лечението му завърши. “Химическият човек” победи.**

Един месец по-късно Чък премина първия си следлечебен медицински преглед. Същата вечер ми се обади по телефона и ми съобщи, че лекарите са му казали, че **ракът отново се е върнал и то с със същата сила**, както преди лечението. **Тъй като беше лекар, той знаеше, че повторното връщане на рака със същата сила и толкова бързо означаваше, че ще умре.** Тази диагноза беше смъртна присъда. Аз се вцепених. Когато си легнах да спя, не бях в състояние даже да се моля и протестирах: “Това е някаква грешка. Лекарите ще установят, че е здрав.” Удивлявах се колко бързо сме в състояние да отхвърлим реалността. На следващата сутрин в 6:30 Чък отново ми се обади и ми каза, че сигурно няма да повярвам на това, което ще ми съобщи. **Оказало се, че в лабораторията някой погрешно подменил резултатите му с резултатите на друг пациент**, който все още не бил преминал през химиотерапия. **Резултатите от изследванията потвърдиха, че Чък се е излекувал от рака и от тогава до сега не се е появил отново.**

Приятелят ми каза: “Аз ще живея и ще видя как израстват децата ми. Ще остарее заедно с жена си. **Ще живея.**” В продължение на няколко минути ние просто плакахме заедно по телефона като героите от някой филм от телевизионната програма “Холмарк.” Чък ми каза, че се чувствал изпълнен с толкова голяма благодарност, каквато до тогава не бил изпитвал. Не бил в състояние да се въздържи и постоянно докосвал децата си или прегръщал жена си. **Нещата, които по-рано го тревожели, сега му изглеждали незначителни.** Той щял да живее и внезапно, без да я осъзнава с разума си, но **наистина изживял истината, че живота е дар.** Ние не го заслужаваме, не го контролираме и не можем да сме сигурни за всеки миг от този живот. **Всяко цъкане на часовника е дар от Бога.** Всеки ден е време да се веселим.

Духовният живот има нужда от радост

Ние много подценяваме нуждата от радост. Неемия казал на тъжните си сънародници: *“Този ден е свят на Господа, вашия Бог; не тъжете, нито плачете ... Идете, яжте тлъсто и пиете сладко и пратете дялове на тези, които нямат нищо приготвено, защото денят е свят на Господа, защото радостта в Господа е вашата сила”* (Неем. 8:9-10). Радостта е сила. **Липсата на радост ражда слабост.** Далас Уилард е казал: **“Неуспехът да изпитваме дълбоко задоволство от живота винаги ни кара да възприемаме греховните занимания като нещо добро.** В това се състои силата на изкушението ... Обикновено ще ни бъде много по-лесно да побеждаваме изкушението, ако сме щастливи от живота си. Когато убиваме радостта и удоволствията, свързани с телесния ни живот и общуването ни с хората, поради това, че ги считаме за “недуховни,” това отслабва усилията ни да вършим онова, което е правилно.”

Ето ви един принцип за духовния живот: “Да подреждаме живота си така, че грехът повече да не ни изглежда като нещо привлекателно и добро.” Ние имаме впечатлението, че когато Майка Тереза е карала колата си по време на усилен трафик, на нея никога не ѝ е било трудно да се въздържа от груби жестове и забележки към другите шофьори. Защо? Защото тези действия не са били привлекателни за нея. Тя е открила по-добър начин да се живее. Радостта от Бога ѝ е давала сили. Мисля си, че е време, колкото и странно да ни изглежда, да започнем да гледаме сериозно на радостта. Вие можете да се превърнете в радостен човек. С Божията помощ това наистина е възможно. Ако това не беше така, текстовете от Библията нямаше да ни заповядват да се радваме. Радостта е умение, което се научава. Трябва да поемете отговорността и да станете радостен човек. Това не е задължение на вашия приятел, на вашите родители, на брачния ви партньор, на децата ви или на шефа ви – вие сте отговорен за това, да сте радостен човек. За някои от нас това не е лесна задача. Може би радостта е изчезнала от живота ви, но вие трябва да се борите за нея. Това може да стане.

Стратегическо празнуване

Хората, които искат да бъдат радостни, имат особена нужда от практикуването на празнуването. Това е основната причина, поради която в Стария Завет срещаме толкова много места, в които се говори за празнуване. Подобно на размишлението над Божието Слово или постенето, периодите на празнуване са били време на промяна. Най-общо казано в празнуването са включени дейности, които ни носят удоволствие: събиране с хора, които обичаме, ядене и пиене, пеене и танцуване. Духовното празнуване означава да правим тези неща, мислейки си за чудния Бог, който ни е дал толкова чудесни дарове. Думите на Неемия изразяват този дух на празнуване. На английски думата празник (*holiday*) произлиза от практикуването на “светите дни” (*holy days*). Често пъти считаме, че дисциплината е нещо, което ни лишава от онези неща, които ни носят удоволствие, но Неемия заповядал на хората да си определят специално време, през което да се веселят и това да бъде период, през който да се променят. Яжте тлъсто (а в други преводи “яжте подбрана от вас храна”) и това също може да се превърне във вид дисциплина, каквато е постенето. Ние очакваме Неемия да ни каже да ядем скакалци или да гладуваме, но виждаме, че той ни кани да ядем и да празнуваме. Истинското празнуване няма нищо общо с хедонизма. Хедонизмът е търсене на все повече и повече удоволствия за собствено задоволяване. Истинското празнуване винаги се съобразява със закона на намаляващото задоволство, според който онова, което вчера ни е задоволявало, днес вече няма да ни задоволява, защото намалява способността ни да се радваме. Но при празнуването не е така. Когато празнуваме, ние упражняваме способностите си да виждаме и да чувстваме добротата в духовните дарове, които Бог ни дава. Когато празнуваме, ние сме в състояние днес да изпитваме удоволствие от нещо, което вчера даже не сме забелязвали. Когато празнуваме, способността ни да се радваме се увеличава. При това положение нека да се запитаме как се стремим към радостта?

Започнете сега

Първата стъпка към търсенето на радостта е просто да започнете сега. Псалмистът е казал: “Този е денят, който Господ е създал; нека се радваме и се веселим в сега” (Пс.118:24). Той не е казал: “Вчера беше Божият ден, колко щастлив бях тогава.” Нито пък е казал: “Утре ще бъде велик ден, ще трябва да устоя до тогава.” Днешният ден, със всичките му трудности, е ден за голямо веселие.

Всички ние живеем с илюзията, че радостта ще дойде някой ден, когато условията около нас се променят. Ходим на училище и се заблуждаваме, че ще бъдем щастливи, когато го завършим. После живеем сами и си казваме, че ще бъдем щастливи, когато се оженим. Женим се и си мислим, че ще бъдем щастливи, когато имаме деца. Децата се раждат и ние решаваме, че ще бъдем щастливи, когато те пораснат и напуснат родното гнездо. Когато това се случи, ние си казваме, че бяхме по-щастливи, когато те растяха и все още живееха у дома. Псалмистът казва: “Днес е Божият ден. Това е денят, който Бог е създал, това е денят, през който ни освобождава Христовата смърт. Ако искаме да опознаем радостта, това трябва да стане в този ден – днес.”

Но от тук възниква един въпрос. Как бих могъл да се радвам, когато има толкова болка и страдание в този свят? Правилно ли е човек да се радва, докато на света има глад, насилие и несправедливост? Точно тук ние правим едно от най-изненадващите си открития: Тъкмо хората, които са най-близо до страданието притежават най-силната радост. Приятелите на Майка Тереза казват, че вместо да бъде подгисната от заобикалящото я страдание, от нея наистина бликала радост, докато извършвала благородната си дейност. Един английски офицер, който бил заедно с Дитрих Бонхьофер в хитлеристкия концлагер, си спомня следното за него: “Винаги ми се струваше, че Бонхьофер излъчва една атмосфера на щастие и радост при най-малкия повод и беше изпълнен с огромна благодарност от самия факт, че беше жив.” Оказва се, че истинската радост идва само при тези хора, които са посветили живота си на нещо по-голямо от личното си щастие. Това се вижда най-ярко в необикновения живот на светците и мъчениците. Но със същата сила това се отнася и за живота на обикновените хора като нас. Един от тестовите за това, дали наистина се радваме е

начинът, по който я съвместяваме с болката. Радостта в този свят винаги е независимо и въпреки нещо друго. Според Карл Бърт, **радостта е последица от непреклонната решимост, че няма да зависим от останалите неща. Радостта издига непреодолима преграда пред горчивината и негодуванието. Ако не се радваме днес, ние никога няма да се радваме. Ако чакаме обстоятелствата да станат перфектни, за да се радваме, ще продължим напразно да чакаме до края на живота си. Ако искаме да се радваме, трябва да се радваме днес.** Това е денят, който Бог е сътворил. Това е денят на веселието.

Намерете си учител по радостта

Всеки от нас познава хора, които излъчват радост. Когато сме близо до тях, те ни вдъхват живот. **Хвалете ги и ги уважавайте. Благодарете им. Но преди всичко се старайте да бъдете заедно с тях.** Това е важно, защото около нас има и друг вид хора - които никога не се радват и са взели решение, че постоянно ще бъдат жертви. Те не само не се радват, но не искат и ние да сме радостни. Те са като “черни дупки” за заобикалящите ги хора. Ако им позволим, те ще отровят радостта ни и тя ще умре.

Един фермер имал съсед, който постоянно се оплаквал и като мокро одеяло задушавал пламъкът на веселието и живота. Фермерът решил да впечатли този човек за пръв път в живота му, поради което си купил най-прекрасното ловно куче в света, обучил го съвършено и поканил безрадостния си съсед да отидат заедно на лов за патици. Показал на съседа как кучето му заставало неподвижно в “стойка” в продължение на цял час, когато откриело патица, а след това се втурвало и донасяло простреляната птица даже от един километър разстояние. Съседът не казал нищо. После фермерът застрелял една патица, която паднала по средата на езерото. По негова команда кучето се втурнало, **тичайки по повърхността на водата**, върнало при него с патицата и я оставило в краката на стопанина си. **“Какво ще кажеш за това?”** – попитал фермера съседа си. Тогава съседът му казал: **“Оказва се, че кучето ти не може да плува, нали?”** Всички ние познаваме подобни хора. Всички ние сме принуждавани да изтъпяваме някои безрадостни хора в живота си. **Трябва да полагаме всички сили да ги обичаме, но в същото време трябва да сме много внимателни и да не им позволяваме те да диктуват поведението ни. Може би ще е добре да ограничаваме времето, което прекарваме с тях.** Без всякакво съмнение имаме нужда да ограничим способността им да разклащат сърцата ни.

Може би едно от най-лесно разбираемите твърдения в Библията е, че **усмихнатите лица ни карат да се чувстваме щастливи.** Трябва да си намерим няколко човека, които да играят тази роля в живота ни, особено ако ни е трудно да се радваме. Отделете си време да се порадвате, прекарвайки известно време с подобен човек през тази седмица. Ние имаме нужда редовно да прекарваме доста време в компанията на такива хора, които излъчват радост. Можем да направим още една крачка в тази посока и да помолим някой човек да ни стане “учител по радост.” Намерете човек, който демонстрира тази радост и му кажете, че се опитвате да се откъснете от обстановката, която убива радостта ви. Започнете да се молите заедно с него Светия Дух да произведе произобилно този плод във живота ви.

Отделете си един ден от седмицата

Ако радостта не идва лесно в живота ни, ние можем да си отделим един ден от седмицата, за да се превърне в наш собствен “Ден на веселието” и да бъде изпълнен с приятни неща. Тези приятни неща може наглед да са обичайни: Бонхьофер пише, че за него яденето в затвора му предоставяло възможност да дава израз на радостта си. Той казва: “Бог не може да понесе нашето лишено от радост и веселие настроение, с което ядем хляба си с мъка, с огорчение и с незадоволени изисквания, забързани или даже засрамени от това, че се храним. Чрез ежедневното си хранене Той ни приканва да се радваме и да спазваме светите дни докато тече обикновения ни работен ден.” Определете си специален ден за да празнувате, за да може радостта постепенно да просмуче всяка част от живота ви. През този ден яжте любимите си храни, слушайте тази музика, която вълнува сърцето ви, спортувайте ако ви харесва, четете книги и обновявайте духа си, обличайте дрехи, които ви правят да сте щастлив, обкръжавайте се с красота, а докато правите това, благодарете на Бога за удивителната му доброта. Мислете за това, колко милостив е Бог, след като ни дарява с тези дарове. Отделете време за се радвате с пълно сърце, а след това отворете сърцето си към Бога, за да разберете, че Той ни дава всеки добър и прекрасен дар. Нищо не трябва да подценяваме, а да се радваме и да се обръщаме към Бога с благодарност и възхищение.

Убеден съм, че подценяваме важноста на удоволствието при духовното формиране. В книгата си “Писма на Скрютайп,” в която се разказва една фантастична история, К. С. Луис описва, как един възрастен демон дава указания на един млад демон как да подлъгва сърцата на хората. В едно писмо възрастният демон Чичото Скрютайп пише до племенника си следното: **“Никога не забравяй, че когато имаме работа с някакво удоволствие, което се проявява по нормален, здрав и удовлетворяващ начин, това означава, че се намираме на територията на Противника. Аз знам, че ние сме спечелили много човешки души чрез удоволствието. Но въпреки това, радостта и удоволствието са изобретени от Бога, а не от нас. Той е създал удоволствието. Въпреки всичките ни усилия, до сега ние не сме успели да създадем нито едно**

удоволствие. Всичко, което можем да направим е да окуражаваме хората да се ползват от удоволствието, което Врагът е произвел тогава, или по такъв начин или в такова количество, които Той е забранил... Формулата за нашия успех се съдържа в постоянно растящият стремеж към постоянно намаляващото задоволство... Да вземаме душата на човека, без да му даваме нищо в замяна – это това наистина радва сърцето на Сатаната, нашия баща.”

Изключете се за една седмица

В Библията са описани много случаи, в които хората са се въздържали от ядене заедно с Исус. Предполагам, че ако сега беше тялом сред нас, Исус щеше да ни предложи да се въздържа от други неща. Вместо празен хладилник, този вид постене означава да се изключим от ежедневните си рутинни дейности. Статистиката показва следното: телевизионните приемници в САЩ работят средно по 6 часа на ден. Преди повече от 10 години един вестник от Детройт предложи по 100 долара на 120 семейства, за да издържат един месец без да гледат телевизия. 93 от семействата не приели това предложение. (Другите 27 семейства после съобщили, че животът им значително се подобрил през този месец без телевизия, но след това много бързо се върнали към старите си навици да гледат телевизия.)

Иронията се състои в това, че много хора гледат телевизия, защото са уморени и искат тялото и умът им да си почине. Но дали чуваме често на работното си място някой колега да казва: “Снощи гледах телевизия от вечерните новини до “късното шоу” и сега се чувствам подмладен, обновен, жизнен и отпочинал! Колко прекрасна и запомняща се беше тази вечер! Толкова съм благодарен за дара на телевизията в живота ми.” Най-лошото нещо, свързано с телевизията не е това, с което пълни главите ни, а това, че не ни позволява да се развиваме духовно и интелектуално. Гледането на телевизията убива интимността на човешките отношения и разговорите и ни пречи да мислим съсредоточено. Лекарката Долорес Кърен помолила едно семейство в продължение на 2 седмици за записва фразата, която най-често се чува в дома им. На върха на класацията се оказали следните две фрази, които изумили семейството: “Какво дават по телевизията?” и “Филм.”

Поради това се опитайте да направите нещо радикално. Решете да приложите духовната дисциплина и да се изключите за една седмица. Вземете решение в продължение на една седмица да не гледате телевизия. В буквалния смисъл извадете щепсела на телевизора от контакта и не го включвайте в продължение на една седмица. Молете се на Бога да ви помогне да обявите “Юбилейна седмица.” Използвайте свободното си време за да вършите онези неща, от които се нуждаете или сте планирали да направите. Спете повече. Четете някаква книга. Наслаждавайте се на разговорите с други хора.

Ние живеем в епохата на меланхолията. Потиснатостта замени безпокойството и се превърна в “общоприет хлад на емоционалния живот.” Броят на самоубийствата достигна много високи нива и се превърна в една от основните причини за смъртта на младите хора. Още по-тъжен е факта, че потиснатостта се среща толкова често както в църквата, така и извън църквата. Колко иронично е, че в епохата, в която разчитаме толкова много, че развлекателната индустрия ще ни помогне да си починем от задълженията и от тегобите на ежедневието, най-малко подтиснати са онези хора, които най-малко гледат телевизия или слушат радио. Съществува едно голямо предизвикателство: в състояние ли е църквата да помогне на хората да се превърнат в напълно променени личности, ако в същото време продължават да се оплакват от обстоятелствата в живота им? Възможно ли е да живеем в този свят, но да не бъдем част от него, така както Христос ни е призовал да правим? Реалността на обстоятелствата, като например потиснатостта, ни подсказва, че това е далеч по-трудна задача, отколкото си представяме.

Дисциплинирайте ума си, за да гледа на живота от Библейска гледна точка.

До голяма степен радостта е продукт на определен начин на мислене. Психолозите ни напомнят, че винаги между събитията, които се случват и нашата реакция на тях се намира нашата вяра или нашата интерпретация на събитията. Тази мисъл ни помага да разберем неукротимата тема за радостта в Новия Завет. Авторите от Новият Завет не са били толкова изпълнени с някакво позитивно мислене, а преди всичко с така нареченото “Екстатологично мислене”, т.е. те са гледали на всички събития от гледна точка на Откровението и на вечната истина на възкресения Христос.

Нужен е героизъм, за да продължим да празнуваме онова, което заслужава да бъде празнувано, даже когато всичко около нас е ужасно лошо. Този дух се демонстрира в историята за една сватба, която е разказвана от един свещеник и се е превърнала в знаменателно събитие благодарение на майката на булката. “Цялата подготовка, като се започне от 18-членната духовна музика, 24-те шафери и шаферки, множеството хвърлячи на дребни бонбони и конфети и се стигне до носачите на пръстените, беше на ниво, която се среща обикновено при провеждането на военен десант за завземане на голяма държава. Всички планове се изпълняваха безотказно, докато се стигна до кулминационния момент на тържеството: Булката. Обличането ѝ траяло ако не дни, поне със сигурност цели часове. В тялото ѝ не останал никакъв адреналин. Оставена сама с баща ѝ в приемната зала на църквата, докато безкрайната процесия от шаферките влизаше

тържествената зала, булката обикаляла покрай масите, отрупани с вкусни ястия и в началото разсеяно си взела от малките розови, жълти и зелени купчинки. След това преминала към сребърните купи, пълни с орехи и си взела от тях. След това си хапнала една-две големи черни маслини, една шепа бадеми, една наденичка с малко горчица, две скариди обвити с шунка и една бисквита, дебело намазана с гъши пастет. И за да преглътне всичко това изпила една чаша шампанско. Баща ѝ го дал, за да си успокои нервите.

Онова, което хората забелязаха, когато булката влезе в тържествената зала беше не роклята, а лицето ѝ. То беше побеляло, **защото по пътеката по средата на църковната зала вървеше жива бомба със задействан взривател**. Булката повърна, докато минаваше покрай майка си. Като казвам “повърна,” аз нямам предвид някакво невинно женско “изхрачване” в кърпичката си. **Тя избълва навън съдържанието на стомаха си**. Няма подходящи красиви думи, с които да опиша станалото. Тя обля предната част на олтаря, шаферките, младоженеца, носачите на пръстените и мен самият. При вида на това, само две жени продължиха да се усмихват. Едната беше майката на булката, а другата – майката на младоженеца.”

По-нататък свещеникът обяснява как двете се стараели заедно, за да продължи церемонията. Как “всички викали ентусиазирано, както викат сватбарите, особено защото младоженецът държал булката вдигната в ръцете си през цялата церемония. Нито един младоженец не е целувал булката си по-нежно от него.” **Но най-добрата част от историята е, че 10 години по-късно всички присъстващи били поканени отново, за да отпразнуват това нещастие**. Те наблюдавали три записи на сватбената церемония на три телевизионни приемници, защото майката на булката била организирала 3 видеокамери да снимат едновременно сватбата. **А самото възпоменателно тържество било организирано от майката на булката**. Как е било възможно всички тези хора да празнуват нещо, което се объркало? Защото, независимо от цялата бъркотия, булката все пак се оженила за младоженеца. В края на деня това било най-важното от всичко, което се случило. Булката взела младоженеца. Това е бил ден за веселие. Как е възможно човек да се превърне в радостна личност в един изпълнен с болка свят?

Нека да видим обещанието, което се намира в самия край на Библията: *“Нека се радваме и се веселим и нека отдадем на Него слава; защото дойде сватбата на Агнеца и Неговата жена се е приготвила”* (Откр. 19:7). Небесният младоженец получил булката. Радостта, която е подготвена за хората на Бога е толкова голяма, че единственият образ, чрез който можем адекватно да си я представим е радостта между двама влюбени. След това ще видим сватбата, в сравнение с която най-големите сватби на света представляват само някакъв неясен предвестник. Тогава Бог ще танцува с хората си. Тогава радостта ще царува без ограничения и без прекъсване.

Тогава ще се изпълнят думите на пророка, който се е опитал да опише неописуемото: *“Защото ще излезете с радост и ще бъдете изведени с мир; планините и хълмовете ще запяят пред нас радостно и всички полски дървета ще изплясат с ръце”* (Ис. 55:12).

Апостол Йоан също се е опитал да нарисува тази картина: *“Той ще обитава с тях; те ще бъдат Негов народ; и сам Бог ще бъде с тях – техен Бог. Той ще обърне всяка сълза от очите им и смърт няма да има вече; нито ще има вече жалеене, нито плач, нито болка, защото предишното премина”* (Откр. 21:3-4). Тогава ще изгрее денят на великото веселие, което никога няма да свърши.

Глава 5

Незабързан живот

Упражняване в “Забавянето”

В днешно време хората ценят много повече времето, а не вечността. (Томас Кели)

Скоро след като се преместих да живея в Чикаго, аз се обадох по телефона на един мъдър приятел и го помолих да ми даде някои духовни указания. Описах му ситуацията, в която се намирах. Разказах му подробно за ритъма на семейния си живот и за състоянието на сърцето си. После го попитах какво би трябвало да направя, за да бъда духовно здрав. Последва продължителна пауза, а след това той каза: **“Безжалостно трябва да се освободиш от забързания си начин на живот.”**

После отново имаше продължителна пауза. Малко изнервено му казах: “Добре, записвам си това указание на първо място. Това е хубаво правило. А какво друго трябва да направя?” Тъй като имах да правя толкова много неща и таксата за телефонния ни разговор беше висока, защото приятелят ми се намираще на

хиляди километри от мен, аз се стараех да получа най-много духовна мъдрост за възможно най-краткото време. Последва друга продължителна пауза а след това той ми каза: “Нищо друго не мога да те посъветвам.” **Той е най-мъдрият духовен учител, който познавам.** Въпреки че не знаеше всички подробности за греховете ми, той знаеше доста неща за мен. И от огромния колчан на духовната си проникателност той извади само една стрела, а след това ми каза: “Нищо друго няма. **Безжалостно трябва да се освободиш от забързания си начин на живот.**”

Представете си за момент, че някой човек ви даде това предписание, като ви предупреди, че живота ви зависи от това, как ще го изпълните. Представете си възможността, че може би живота ви наистина зависи от това. В нашето време **бързината е страшен враг на духовния живот. Бързината може да ни попречи да живеем добре.** Карл Юнг е казал: “**Бързането не е рожба от дявола; бързането е самият дявол.**” Когато се стремим да живеем духовен живот, ние постоянно и неотклонно трябва да се противопоставяме на бързането. Най-голямата опасност за много от нас не е, че ще се откажем от вярата си. **Най-голямата опасност е, че вниманието ни ще бъде ангажирано прекомерно в преследването на много други цели и ще започнем да се придържаме към някаква посредствена идея за вярата.** Така ще оберем каймака на живота си, но няма да можем истински да го изживеем.

Диагнозата: Болест “Бързане”

Ние страдаме от така наречената болест на “бързането.” Една от най-големите заблуди е, че когато бързаем, ние разполагаме с повече време. Наскоро прочетох следната реклама в един автосервиз: “Ние ще ви помогнем да се движите по-бързо.” **Ами ако се окаже, че основната ми цел не е да се движа по-бързо?** Списанието “Тайм” събщи, че през периода 1960-1970 в една от подкомисиите на Сената на САЩ е било изслушана прогноза за начина, по който хората ще употребяват времето си. В прогнозата се казвало, че след около 20 години хората ще трябва основно да преосмислят по колко часа седмично да работят, в противен случай ще трябва да започнат да се пенсионираат по-рано. Основният проблем щял да бъде какво ще правят хората през свободното си време. Независимо от тази прогноза сега, 30 години по-късно, не са много хората, чийто основен проблем е какво да правят с излишъка от свободното си време.

Ние купуваме всяко нещо, което ни обещава да ни помогне да бързаем. Пицата “Домино” се превърна в най-продавания вид пица в САЩ, защото производителят ѝ обещава да я достави в дома на клиента в срок до 30 минути след поръчването. Девизът на нейния производител е: “Ние не продаваме пица, а доставка.” Вземайки пример от пицата “Домино,” една болница в Детройт гарантира в една реклама, че пациентите, чакащи за “Спешно отделение” ще бъдат прегледани в срок до 20 минути, в противен случай прегледът ще е безплатен. В резултат от тази реклама, броят на пациентите на “Спешното отделение” се увеличил с 30 %. **Ние се покланяме пред олтара на “Златната арка” не защото там продават “добра” или пък “евтина” храна, а защото това е “бърза храна.”** Даже когато се появиха заведенията за бързо хранене, хората все пак трябва да паркират колите си, да влязат в тях, да поръчат и да занесат храната си на масата, а всичко това отнема време. **Поради което ние открихме заведения, които предлагат на клиентите си да ядат направо в колите си и това се приема като нещо съвършено естествено.**

Светът ни се превърна в света на Червената кралица от “Алиса в страната на чудесата”: “Разбираш ли, **сега ще трябва да бягаши с всички сили, за да останеш на същото мястото, където си.** Ако искаш да отидеш на някое друго място, ще трябва да се движеш с поне два пъти по-голяма скорост в сравнение със сегашната.” Иронично е, че всичките ни усилия не ни доведоха до това, към което се стремим: до усещането, че разполагаме с достатъчно време. Много често усещането ни е точно обратното. Робърт Банкс отбелязва, че **американците са богати с материални блага, но са много бедни по отношение на свободното време, с което разполагат.** За разлика от тях, жителите на две-трети от страните по света са много по-бедни в материално отношение, но разполагат с много време. Те не бързат за никъде и живеят с усещането, че всеки ден имат достатъчно време за да свършат работата си.

Майер Фридман дава следното определение на болестта “бързане”: “Бързането е постоянна и неотслабваща борба да се извършва все повече и повече работа или да се участва във все повече и повече събития, често пъти в условията на реалната или измислена съпротива на другите хора.” **Исус ни казва, че бързането винаги ще ни задушават с “трижи, богатства и житейски удоволствия” и ще пречи на учението му да се вкорени дълбоко в сърцата ни.** Още по онова време Исус е бил напълно наясно с този проблем. Както ще видим, той не само редовно се е отделял от тълпите и се е усамотявал, но учел и учениците си да правят същото. Когато учениците се върнали превъзбудени след мисионерското пътуване, Исус им казал: “**Елате вие сами на уединено място насаме и си починете малко**” (Марк 6:31). Марк ни обяснява: “**Защото мнозина идваха и си отиваха; и (учениците) нямаха време даже да ядат.**” Това може да е мотото на някои наши съвременници, които си представят, че ако работят без почивка, един ден Бог ще ги награди и ще им каже: “Какъв живот живяхте! Вие нямахте време даже да се нахраните! Много добре!” От контекста на казаното от Марк се вижда, че Бог няма да ни похвали за подобно поведение. Исус призовава учениците си да

отделят време за почивка. Вървенето след Исус не може да бъде извършено на спринт. Ако искаме да вървим след някой, ние не трябва да вървим по-бързо от водача си. (В една поговорка се казва: “Божията мелница мели бавно, но дава първокласно брашно.”) Трябва безжалостно да изкореняваме бързането от живота си. Това не означава, че никога няма да сме заети. Често пъти Исус е имал много работа за свършване, но никога не я е вършел така, че това да оказва влияние върху животворната му връзка с небесният му Отец. Той никога не я е вършил по начин, който е пречел на способността му да дарява любов, когато е било нужно да я дава. Исус редовно се е усамотявал и е прекъсвал работата си, за да остави насаме с Бога и да се моли. Често пъти той е бил зает, но никога не е бързал. Бързането не е просто демонстрация на нарушение в графика, то е демонстрация на нарушение в сърцето ни. Нека да направим един кратък диагностициращ тест. Как да разберем, дали страдаме от болестта “бързане”? Ето ви някои от нейните симптоми:

Постоянното ускоряване на ежедневната ни дейност.

Ако сме болни от болестта “бързане,” ние често се страхуваме, че денят не е достатъчно дълъг, за да свършим всичките си планирани задачи. Ние се стремим да четем по-бързо, да говорим по-бързо, а когато слушаме, кимаме ускорено, за да окуражим говорещия да говори по-бързо. Ние установяваме, че започваме да се ядосваме, когато се налага да почакаме. Ако сме спрели на светофар и има две ленти за движение в нашата посока, във всяка от които има по една кола, ние започваме да се чудим - базирайки се на годината на производството, на външния и вид и на модела на двете коли – коя от тях ще стартира по-бързо при светване на зелената светлина. Когато сме в супермаркет, ако трябва да избираме между две опашки пред касите, ние броим колко хора има на всяка опашка, като същевременно преценяваме обема на покупките им. Ако страдаме от тежка форма на болестта “бързане,” даже след като сме избрали на коя опашка да застанем, ние продължаваме да следим как се движи човекът от другата опашка, след който бихме застанали, ако бяхме избрали онази опашка. Ако се окаже, че ние минем по-бързо през касата от този човек, ние сме щастливи, защото се чувстваме победители. Но ако закъснеем и този човек напусне магазина, докато сме още на опашката, ние се чувстваме подтиснати. Това е доказателство, че сме болни от болестта “бързане.”

Изпълнение на много задачи едновременно

Независимо от цялата си припряност, болният от болестта “бързане” продължава да е недоволен. Поради това, намирайки се под властта на отчаяната нужда от бързане, ние установяваме, че правим или мислим за няколко неща едновременно. Психолозите наричат това “многофазова” активност; с други думи казано това е изпълнение на много задачи едновременно. Любимото място за подобно поведение е шофирането на колата. Страдащите от това заболяване могат едновременно да шофират, да ядат, да пият кафе, да наблюдават радиото, да се бръснат, да се гримират, да говорят по телефона и да жестикулират. В къщи могат да се опитват да гледат телевизия, да четат, да обядват и в същото време да водят разговор.

Безпорядък

Животът на болните от болестта “бързане” е лишен от простота. Често пъти тези хора носят огромен бележник, в който си записват всички срещи, задачи, планове и отчитат тяхното изпълнение. Те купуват купища от книги и списания, а след това се чувстват виновни, че не им остава време да ги прочетат. Те купуват приспособления за пестене на времето, но нямат време да прочетат инструкциите им и да разберат как да ги използват. Пол Персал пише, че много от хората, които страдат от този вид заболяване, не могат да се излекуват от него. Той дава следния съвет на тези хора: “Може би искате да намалите съдържанието и да премахнете безпорядъка в шкафовете и чекмеджетата, но съществува един странен феномен. Скоро след като прочистите и подредите шкафовете и чекмеджетата, вие започвате да купувате други неща, за да ги напълните и объркате отново.” Има и един друг, нематериален безпорядък. Животът ни е в безпорядък, когато сме притискани от товара на онези неща, от които не сме успели да се откажем. Тогава настъпва фазата на безпорядъка, когато започваме да забравяме важни дати, да пропускаме важни срещи и да не довършваме започнатата работа.

Повърхностният подход

Ричард Фостър казва: “Повърхностният подход е проклятието на нашата епоха.” Ако повърхностният подход е нашето проклятие, тогава бързането е неговата най-ярка демонстрация. Задълбочеността винаги идва бавно. Това е истината за формирането на човешкия характер. Може би една от причините, поради която Абрахам Линкълн е достигнал до такава задълбоченост на мисленето е, че е чел много малко книги в детството си. В една книга за живота му се казва, че Линкълн е прочел много малко книги в детството си: Библията, Басните на Езоп (които той научил наизуст) и още няколко книги. Мащехата му си спомняла за него: “Той се стареше да разбере всичко в най-големи подробности – веднага и точно. След това многократно си го повтаряше на себе си до тогава, докато го запомнеше за цял живот.” Самият Линкълн казвал, че мозъкът му е работел много бавно и разказвал, че даже като възрастен се налагало да чете бавно и на глас, за да запомни и да разбере прочетеното.

Партньорът му в адвокатската кантора, а впоследствие и негов биограф, Уилям Херндон твърдял, че “Линкълн четял по-малко и мислел повече от всеки друг американец.” **В наше време ние до голяма степен сме заменили мъдростта с информираността.** Ние се лишаваме от задълбочеността, за да постигнем широта и се стремим към “микровълнова” зрелост.

Неспособност да обичаме

Най-сериозният белег на болестта на “бързането” е намалената ни способност да обичаме. **Любовта и бързането са фундаментално несъвместими.** За любовта винаги е нужно време, а това е нещо, с което бързащите хора не разполагат. Веднъж един пилот ми разказа следната история. Едно възрастно семейство летяло в първа класа, седейки зад един бизнесмен, който се дразнел извънредно много от присъствието им. Те се намирили преди него на опашката за излизане от сградата на летището, както и по стълбата за качване в самолета и се движели много бавно, а той бързал.

Когато сервирали яденето, те отново забавили бизнесмена, защото се наложило да вземат някакви хапчета от багажното отделение над главите им и по невнимание изпуснали една претъпкана чанта. “Какво става с вас?” – избухнал бизнесмена достатъчно шумно, за да бъде чуто в цялата кабина. “Удивлявам се, че сте тръгнали да пътувате. Защо просто не си стоите у дома?” За да демонстрира разгневеността си, той издърпал седалката си възможно най-назад и то толкова рязко и силно, че таблата с храната на възрастния съпруг се изляла върху него и съпругата му. Стюардесата се извинила на възрастното семейство и ги попитала дали би могла да им помогне с нещо. **Съпругът обяснил, че двамата с жена си празнували 50 годишнина от сватбата си и за пръв път летят със самолет.**

Тогава стюардесата им предложила да им донесе бутилка вино. Те се съгласили и тя донесла бутилката. **После я отворила и я подала на съпруга, който се изправил, произнесъл тост и я излял върху главата на нетърпеливия бизнесмен, който седял пред тях.** Според пилота, останалите пътници в кабината радостно изръкопляскали.

Умора в края на деня

Бързащите хора не могат да обичат. Луйс Грант счита, че ние страдаме от така наречената “умора в края на деня.” Когато вечер след работа се прибираме у дома при онези, които най-много се нуждаят от нашата любов и към които най-много сме привързани, **те получават само огризките.** Умората в края на деня е налице, когато сме твърде уморени, изтощени и мислещи за работата си, поради което не можем да обичаме хората, на който сме дали най-големите обещания. Според Грант **вие боледувате от болестта “умора в края на деня,” когато:**

- установите, че бързате, даже когато няма никаква причина да бързате.
- изпитвате едно постоянно вътрешно напрежение, което ви кара да произнасяте обидни думи или да се карате с близките си.
- предлагате измамни състезания от рода: “Деца, хайде да видим кой ще се изкъпе най-бързо в банята,” чиято цел всъщност е да обслужва собствената ви нужда да бързате.
- вече не можете да бъдете благодарен и да се удивлявате.
- се отдавате на самоизмамно бягство от умората: злоупотреба с алкохол, прекомерно дълго гледане на телевизия и т.н.

Тъй като убива любовта, бързането е най-големия враг на духовния живот. В наши дни бързането е първоизточникът на много от случаите на избухване поради разгневяване или рухване на надеждите. Бързането ни пречи да получаваме любовта от Отца или да я даваме на децата си. Поради това Исус никога не е бързал. Ако искаме да вървим след Исус, ние безжалостно трябва да изхвърляме бързането от живота си, защото по правило, ние не можем да се движим по-бързо от водача си. Ние можем да направим това и да се превърнем в хора, които не бързат. Ние можем да се превърнем в търпеливи хора.

Лекуване на болестта на “бързането” Ние не можем сами да се излекуваме от тази болест. Ние не можем сами да постигнем това. Ще трябва да преминем през период на обучение. Поради това нека да се запознаем с някои от способите за лекуване от болестта на “бързането.”

“Забавяне” Първият способ можем да наречем “забавяне.” Това означава да култивираме в себе си търпение, като съзнателно избираме да се поставим в положение, при което ще трябва да чакаме. През следващия месец преднамерено шофирайте по магистралата в лентата за бавно движение. Тъй като няма да можете да лъкатушите от лента в лента, ще ви се наложи да пътувате около 5 минути повече от преди. Но тогава ще установите, че вече не се ядосвате толкова често на останалите участници в движението. Вместо да се опитвате да ги изпреварите, кажете някоя малка молитва за тях, докато те ви изпреварват и се молете Бог да ги благослови. Престанете да употребявате клаксона на колата си.

В продължение на една седмица яжте бавно храната си. **Наложете си да слъвквате поне 15 пъти всяка хапка, преди да я преглътнете.** През следващия месец, когато сте в супермаркета, оглеждайте се внимателно, за да откриете коя опашка е най-дълга. Наредете се на нея. Позволете на някой човек, който бърза, да мине

преди вас. Поне един ден не носете часовник. Този списък може да бъде продължен, но вие разбрахте каква е идеята. Ние трябва да намерим такива начини преднамерено да избираме да чакаме, чрез които да е невъзможно да бързаме. Когато се упражняваме по този начин, ние трябва да казваме на Бога, че му се доверяваме, че той ще ни даде възможност да свършим всички задачи, които трябва да свършим. Често пъти хората се безпокоят, че ако не бързат, те ще постигнат по-малко в живота си. Всъщност, изследователите са установили, че бързането не е гаранция за производителност или успех. Ние ще открием, че можем да живеем и без да бързаме. Ако се упражняваме упорито, ние ще се превърнем в хора, които не бързат.

Нуждата от самота. По-радиационно е практикуването на самотата. Исус често пъти е оставал насаме. В началото на служението си Исус отишъл в пустинята, където прекарал продължително време в пост и молитви. Когато чул за смъртта на Йоан Кръстител, Исус отново се усамотил. По същия начин постъпил, когато трябвало да избере 12-те си ученици, когато излекувал прокажения и след като учениците му се върнали от мисионерското си пътуване.

Той продължил да се придържа към този стил на поведение до последните дни от живота си, когато отново се отделил и останал насаме в Гетсиманската градина, за да се моли. Той завършил земното си служение така, както го и започнал – в усамотение. Исус учел учениците си да правят същото. Така както им е казвал на тях: *“Елате вие сами на уединено място насаме,”* така сега ни казва същото и на нас. Мъдрите последователи на Христовия път винаги разбират нуждата и изгодата от самотата. Една стара поговорка гласи: **“Самотата е пещта на преобразяването.”** Защо самотата е толкова важна? **Самотата е единственото място, където сме свободни от влиянието на обществото, което в противен случай непрестанно ще ни моделира.** Според една известна метафора, ако поставим една жаба в тенджерата с гореща вода, тя веднага ще изскочи от нея. Но ако поставим жабата в тенджерата с вода със студена вода и започнем бавно да я загреваме, жабата ще остане безгрижно вътре, докато се сvari и умре. Ако я поставим внезапно в смъртоносна среда, жабата ще се спаси, но ако опасността нараства постепенно, тя няма да ѝ обърне внимание. **Истината е, че обикновено най-големите за нас опасности не идват внезапно, драматично и очевидно. Най-големите опасности се промъкват към нас и дотолкова са част от околната ни среда, че ние даже не ги забелязваме.** Важно е да разбираме и да помним, че живеем в смъртно опасна среда. Американското общество е пълно с идеи, ценности, влияния и изкушения свързани с успеха, безопасността, щастието и удобството, които ние даже не няма да забележим, ако не се усамотяваме понякога. Томас Мертон писал, че бащите на ранната църква са обръщали толкова голямо внимание на уединението, защото са считали, че обществото представлява корабна катастрофа, от която всеки разумен човек е длъжен да се отдалечава, за да спасява живота си. **Тези хора са вярвали, че ако човек се остави пасивно на житейското течение и възприеме убежденията и ценностите на обществото, това би представлявало чиста катастрофа.** По този повод Апостол Павел е казал: *“Не позволявайте на хората около вас да ви формират по собствения си образ”* (2 Сол. 2:3 – мой превод).

Един автор споменава за опит с мишка, който бил направен преди няколко години. Един изследовател установил, че е нужна висока доза амфетамин, за да бъде убита мишка, която живее сама. Но ако мишката живее в компанията на други мишки, тя дотолкова се възбужда, нервничи и се екзалтира, **че смъртоносната доза се намалява около 20 пъти** – толкова голямо е влиянието на другите мишки. Всъщност, даже въобще да не ѝ е даван амфетамин, ако мишката бъде поставена в компанията на други мишки, на които е дадена смъртоносна доза амфетамин, само след 10 минути изследваната мишка попада под тяхно влияние, възбужда се, започва да нервничи и да се екзалтирала и умира, подражавайки на останалите мишки. Според ученият, когато са в група, мишките подскачали като пуканки или фишеци. Може би си мислим, че единствено мишката може да бъде толкова глупава и да позволява на другите мишки да ѝ влияят дотолкова, че да възприема тяхното трескаво поведение и безумното им и безцелно тичане и така да рискува да загуби не само здравето, но и живота си.

Ще направим грешка, ако мислим така. Ние постоянно сме подлагани на въздействието на следните съобщения: “Ние ще ви помогнем да се движите по-бързо...Действайте сега, не се бавете!...Можете да купите това сега, достатъчно е просто да се протегнете – не е нужно да плащате веднага, лесно е да го изплатите на месечни вноски...Вие можете да спечелите това, ако се движите малко по-бързо, ако работите малко по-дълго или малко по-упорито...Няма нещо лошо човек да остарява, стига да няма бръчки, косата му да не побелява или да не оплешивява – вие сте добре, стига да не изглеждате стар...Нормално е човек да е обезумял, стресиран и изтощен, така се чувстват всички останали хора...Ние ще ви помогнем да се движите по-бързо.” Киркегаард пише следното: **“Натискът на бизнеса е като магия.** Силата му набъбва и се надига, опитвайки се да плени всички млади жертви, с цел да не им позволи да изживеят спокойно живота си и да стигнат до пенсия, когато Вечността може да им предложи духовен растеж.” Истината е, че ние сме привлечени от бързането. **Бързането ни кара да се чувстваме важни.** То поддържа високо нивото на

адреналина ни. Бързането ни учи, че не трябва много да се замисляме за състоянието на сърцето си или за смисъла на живота си. Бързането не ни позволява да се чувстваме самотни.

Самотата е лекарството срещу омагьосващата заетост. Но какво точно е самотата? Какво правим, когато сме сами? Какво вземаме със себе си, когато се усамотяваме? Отговорът е: “Нищо.” Наскоро един човек ми разказа как се е подготвил за първото си продължително усамотение. Той взел със себе си книги, магнетофонни записи и компакт дискове – т.е. някои от нещата, от които би трябвало да се отървем. В своята същност, целта на самотата е да не правим нищо. Така както постенето означава да се въздържа от ядене, така и самотата означава да се въздържа от общуване с други хора. Когато се усамотяваме, ние не желаем да разговаряме, не искаме да общуваме други хора, да слушаме външни шумове и да се намираме под постоянното външно влияние. Хенри Нютън пише: “В самотата се отървах от моето скеле.” Скеле са всички неща, които използваме, за да ни поддържат изправени и да се убеждаваме колко сме важни и че всичко ни е наред. В самотата около нас няма приятели, с които да си говорим, няма обаждания по телефона, няма срещи, няма телевизия, музика, книги или вестници, които да обсебват вниманието ни и да отвличат мислите ни. Според думите на един стар химн, когато е в самота, всеки от нас е “такъв, какъвто е.” Когато съм в самота, нито постиженията ми, нито житейската ми биография, нито имота ми, нито връзките ми ще определят кой съм аз – тогава съм просто аз и моята греховност и моето желание или липсата ми на желание да бъда с Бога.

Практикуване на самотата

Самотата изисква да притежаваме неуморна упоритост. Аз установих, че ако не извадя календара си и далеч напред не планирам дните, когато ще прекарам в усамотение, никога няма да бъда сам. Установих, че е полезно да практикуваме два вида самота. Ние редовно имаме нужда от кратки периоди на усамотение – за предпочитане ежедневно, даже на интервали по няколко пъти на ден. Но освен това имаме нужда, разбира се много по-рядко, от по-продължителни периоди на усамотение с продължителност половин ден, един ден или няколко дни. Можем да започваме деня с молитва, съобразена с дневните ни задачи – за предстоящите срещи, за работите, които ще трябва да свършим, за хората с които ще се срещнем и да оставим всичко в ръцете на Бога. През деня можем да правим 5 минутни прекъсвания, ако е възможно, да затворим вратата на канцеларията си, да останем насаме и да си напомним, че един ден този офис и тази сграда ще престанат да съществуват, но ние ще продължаваме да принадлежим на Бога. В края на деня може да е полезно да направим преглед на изминалия ден с Бога: да си припомним случките, да се замислим какво е искал Бог да ни каже чрез тях и да му връчим всяко наше безпокойство или съжаление.

За повечето хора най-подходящото време за преглед на изминалия ден е периода преди лягане, но ако обичате да ставате сутрин рано, вие можете да правите това на следващата сутрин. Голямата печалба от това упражнение е, че ние започваме да се учим от собствените си грешки. Когато тренирах лека атлетика в училището, ние обикновено гледахме видеозаписи с нашите изпълнения. Гледането на тези записи беше доста болезнено занимание, но си заслужаваше, за да престанем да повтаряме постоянно едни и същи грешки. Същата идея е заложена и в това упражнение. Когато започнах да практикувам самотата, като правех преглед на случилото се през изминалия ден, аз установих, че се ядосвам много повече, отколкото някога съм си мислел, защото започнах да осъзнавам поведението си и да разбирам как то дава отражение върху живота ми.

Продължителна самота

Аз имах нужда и от продължителни периоди на самота. Опитах се да се усамотявам през един ден от месеца, а веднъж годишно – в продължение на 2 дни. В САЩ все по-често се срещат центрове, които предлагат места за усамотяване, въпреки че всяко място, където няма да бъдете обезпокояван е удобно и достатъчно. Франсис де Сейлс използва образа на часовника, за да онагледни собствената си нужда от продължителна самота: “Няма часовник, колкото и добър да е той, който не се нуждае от сверяване и навиване два пъти дневно, сутрин и вечер. Поне веднъж в годината той трябва да бъде почистван, за да се отстрани насъбраният се прах, който пречи на нормалния му ход, да се изправят огъналите се части и да се ремонтират износените части. По същия начин сутрин и вечер човекът, който наистина се грижи за сърцето си, трябва да го навива, за да работи в служба на Бога ... Освен това, той трябва да обмисли състоянието в което се намира, за да го променя и подобрява. Накрая, поне веднъж в годината, той трябва да се подложи на щателен преглед и да изследва всеки детайл и подробност, т.е. всяка своя страст, желание и стремежи, с цел да открие евентуалните дефекти в тях и да ги отстрани.”

Една от най-големите пречки пред продължителното усамотяване е фактът, че често пъти това ни изглежда като загуба на време. Отчасти причината за подобна преценка може да е, че ние сме възпитани да считаме, че съществуването ни е оправдано единствено, ако вършим нещо. Ние знаем, че мислите ни са склонни да странстват и да не се подчиняват. Мислех си, че ако отделя много време за молитва, аз ще съм в състояние да остана в целенасочена, не прекъсвана от странични неща и фокусирана молитва. Но се оказа,

че не мога да направя това. Първият път, когато се опитах да се усамотя за продължително време, мислите ми странстваха като любопитен турист в непозната и интересна страна. Започвах да се моля и в следващия момент установявах, че съм се потопил в някаква гневна измислица. В тази измислица някой, който ме беше засегнал дълбоко в миналото, сега биваше на свой ред наранен заради злото, което ми беше причинил, а аз самият бивах справедливо защитен.

Друг път, след като започвах да се моля, аз установявах, че мислите ми са заети с някакъв мой грандиозен бъдещ успех, който би накарал даже Нарцис да се изчерви от своята посредственост. С течение на времето осъзнах, че кратките периоди на фокусирана молитва, изпъстрени с тези странствания на мислите ми, е единственото нещо, на което беше способен ума ми на този етап. Един ден в бъдещето се надявам да се справям по-добре. Но за сега аз намирам успокоение в думите на Брат Лоуренс: “В продължение на много години се притеснявах от мисълта, че не мога правилно да се моля. **Но един ден разбрах, че аз винаги ще допускам грешки в молитвите си и оттогава се чувствам много по-добре.**”

Глава 6

Намесвайки се в небесата

Упражняване в молитвата

Молитвата съединява душата с Бога. (Джулиан от Норуич)

Има само един начин на игра на футбол, който носи религиозно име. Наскоро го видях в играта на отбора на “Мечките от Чикаго.” “Мечките” губеха с един тъчдаун, изтичаха последните секунди от мача, а те се намираха на много метри от голлинията. Поради това “Мечките” се спуснаха с всичките си сили в единия ъгъл на крайната зона, а после техният куортърбек хвърли топката с един отчаян пас точно в обратния ъгъл. Топката премина през ръцете на няколко човека и попадна в ръцете на Джеймс Алън, който направи пробив и “Мечките” спечелиха мача. Точно този вид игра е наречена с име, което употребяват както протестанти и католици, така и атеистите - Пасът „Здравей, Мария.” Истината е, че пас, хвърлен в такива отчаяни обстоятелства, **може единствено да бъде извършен чрез Божията намеса.** Понякога хората казват, че в този случай, хвърляйки топката, играчът е се е помолил на Бога.

Изразът “Здравей, Мария” идва от началото на католическата молитва, основаваща се на думите, с които според Лука 1 ангелът е поздравил Мария: “**Здравей, благодатна**” (Лука 1:28). Защо само този вид игра носи името на молитва? Убеден съм, че този последен опит да се спечели мача носи името “Здравей, Мария,” **защото се свързва с отчаянието.** Идеята, стояща зад тази терминология е, че през по-голямата част от мача човек се опира на собствените си сили и на своя план и стратегия за провеждане на играта. Обаче, **когато изпадне в криза и отчаяние,** когато времето му свършва и липсват възможности, когато човешката му интелигентност и морална му сила са се провалили, когато всички останали средства са изчерпани, **тогава трябва да се обърне към Бога с молитвата: “Здравей, Мария.”**

Отчаяните хора се молят. Те се молят, без да мислят за това. Те се молят, без даже да са сигурни на кого се молят или дали има някой, който въобще ги слуша. **Когато хората попаднат в безизходно положение, те се молят.** Молят се и хората, на които се налага да преживеят труден развод или имат деца, които са избягали от дома, или пък научават от доктора, че според резултатите от изследванията са болни от злокачествен рак. Когато стигнем до края на възможностите си, ние започваме инстинктивно да се молим, рефлекторно, така както човек, на който му липсва кислород се бори за всяка глътка въздух или така, както падащият се опитва да се задържи, сграбчвайки нещо. Не е лошо човек да се моли, когато е в криза. **Едно от най-удивителните качества на Бога е, че той е достатъчно смирен и приема хората, които се обръщат към него в моменти на крайно отчаяние, въпреки че преди това години наред са странели от него.**

Много хора са започнали духовния си живот с молитвата на отчаянието. Но сами по себе си тези молитви не са достатъчни, за да поддържат духовния живот. Много хора се молят на Бога само когато са принудени от някаква криза или болка, а през останалото време уповават на собствената си сила и интелигентност. **В обичайните моменти ние не сме убедени, че молитвите наистина променят нещата.** Много хора вярват, че молитвите им няма да променят действията на Бога, поради което се питат каква е целта на молитвата. Далас Уилард казва: “Представата, че всичко ще се случи точно така както се случва, независимо от това дали се молим или не, се върти в главите на много хора, които искрено твърдят, че

вярват в Бога. **Тази погрешна представа не им позволява да се молят искрено и в най-добрия случай те заменят сърдечните молитви с някакъв мъртъв ритуал.**”

Молитви към небесата

Нека да видим доколко сериозно гледат на молитвата авторите на Библията. В Откровение Йоан описва една сцена в небесата, след разчупването на печатите върху свитъците, в които е описана историята на човешкия грях и непокорството и присъдата на Бога. Тогава се случва нещо забележително. Йоан казва, че **“настана мълчание на небето за половин час”** (Откр. 8:1). През това време се появил един ангел, носещ златна кадилница, отишъл до олгара и покадил с много тамян, който е олицетворявал молитвите, издигащи се от земята. **“А кадилният дим се издигна пред Бога от ръката на ангела заедно с молитвите на светите.”** После се извършват велики актове на съд над земята – обрисувани чрез гръмове, гласове, светкавици и земетресения. Най-удивителното в тази сцена, че всички тези неща се случват в отговор на молитвите на светците.

Обикновено си мислим, че земните събития биват прекъсвани от небесните събития. Тук виждаме, че нещата стават в обратния порядък. Всичко на небесата се преустановява. Безкрайните песни и възхвали на небесните множества внезапно спират. Защо? **Защото някой се моли. Всичко на небесата спира, за да може молитвата на всеки човек да стигне до Бога.** **Молитвите ни винаги са чувани от Бога.** Те са важни. Човешките молитви прекъсват небесните молитви. И онова, което става на земята след това е последица от молитвите на хората. Уолтър Уинк казва, че посланието на текста на Йоан е следното: **“Историята принадлежи на застъпниците, на хората, които вярват и се молят за бъдещето.”**

Историята не принадлежи на могъщите или на богатите, или на управниците, или на армиите, или на корпорациите, или на световните медийни империи. Онова, което правят те със собствените си сили, независимо от Бога, за известно време може да изглежда впечатляващо. Но идва момент, когато всичко направено само с човешките усилия се разрушава, потъва в забрава и бива покрито с пепелта на мъртвото минало. Историята принадлежи на застъпниците, на хората, които вярват и се молят за бъдещето. **Сега Исус е застъпник. Той умря, след това беше възкресен и сега седи отдясно на Бога и се застъпва за нас. Служението му като учител продължи 3 години, а после, в продължение на 2000 години, той е застъпник.**

Силата на молитвата

Библейското учение за молитвата неизменно ни води до едно единствено заключение: **Молитвата променя нещата.** Първата продължителна молитва, записана в Библията, е молитвата на Авраам, когато Йехова се готвел да унищожи Содом. Най-изненадващото в тази молитва е загрижеността, с която Авраам отстоява аргументите си и защитава тезата си – той ясно е разбирал, че говори на личност, чието поведение може да бъде повлияно от думите му: **“Ще погубиш ли праведния заедно с нечестивия? Може да има петдесет праведника в града; ще погубиш ли мястото, няма ли да го пощадим заради петдесетте праведника, които са в него?...Ти не би направил това! Няма ли Съдията на цялата земя да върши правда”** (Бит. 18:23-25)?

Бог се съгласил, че ще пощадя града заради петдесетте праведни хора в него. Предполагам, че почти ясно чувате как се въртят колелцата в главата на Авраам: “Мога ли да се осмеля да продължа нататък?” Той се осмелява: **“Ето сега, аз, който съм прах и пепел, се осмелих да се пазаря с Бога за 45 праведника?”** Бог се съгласява и с тази молба. Авраам продължава да намалява броя на праведниците – 40, 30, 20 и накрая казва: **“Да не се разгневи Господ и аз ще кажа пак, само този път: Може да се намерят там десет.”** Господ още един път съгласяващо кима с глава и казва “Да.” Накрая той пощадява Лот и семейството му, въпреки че са само 4 човека и при това са чужденци в този град. Според Уолтър Уинк поуката от тази история е, че си заслужава човек да се пазари с Бога: “Ласкаещият етикет на угодливата молитва не се среща никъде в Библията. **Библейската молитва е нетърпелива, настоятелна, безсрамна и неблагоприятна.** Тя повече прилича на пазарене на ориенталски пазар, отколкото на учтивите монолози, произнасяни в църквите.”

Молитвата променя нещата. На младини Томас Мертън се стремил да постигне голям успех като писател и по някаква неразбираема от него причина решил да поживее известно време в компанията на хора, които прекарвали голяма част от деня си в молитви. Той писал, че когато след това ги напуснал, той бил изненадан от бързането и безпокойствата на “нормалния” живот: “Изплаших се и си казах: “Къде отивам? Така ли съм живял досега?” Той си помислил това, защото се убедил, че тези няколко мъже, които посветили живота си на молитвата, правели за страната си такива неща, каквито армията, парламента или президента не биха могли да направят: **те печелеха за страната си милостта, защитата и приятелството на Бога.**

Вие не можете да знаете колко хора са били подкрепени, защото сте помолили Бог да ги окуражи; колко хора са били излекувани, защото вие сте се молили за телата им; колко духовни бегълци са се върнали у дома, защото сте се молили за душите им. Никой от нас никога няма да узнае истинските резултати от молитвите си тук на земята. **Но едно нещо ни е известно: Историята принадлежи на застъпниците.** Трябва

да знаем, че молитвата не се случва автоматично. Предполагам, че от всички духовни дисциплини, хората се чувстват най-виновни за начина, по който се молят. На нас ни се струва, че ако наистина обичаме Бога, молитвата трябва да се излива от устата ни без никакви усилия и без да сме се упражнявали. Но истината е, че даже на първите ученици на Исус не им е било лесно да се молят.

Те са седели на първия ред и са наблюдавали най-великият молец се и са видели как са се случвали нещата, за които той се е молел. Веднъж *“Исус взе със Себе Си Петър, Йоан и Яков и се качи на планината да се моли. И като се молеше, видът на лицето му се измени и облеклото Му стана бяло и блестящо”* (Лука 9:28-29). Случвало ли се е такова нещо с вас, когато сте се молили? Учениците на Исус искали да опознаят Бога по същия начин, поради това веднъж се запитали, не е ли добре да помолят Исус да им покаже как да се молят? Не биха ли могли и те да се молят като него? Веднъж събрали смелост и го помолели да ги научи. Това е изненадващ въпрос, защото като юдеи, учениците би трябвало да знаят всичко за молитвата. Те били израсли с молитви, произнасяни през целия ден, преди всяко ядене, в началото на всяка събота и когато отивали в синагогата. Следователно, учениците не са питали Исус просто с какви думи да се молят.

Учениците забелязали, че Исус се е подготвял за молитвата и е изпитвал глад да се моли. **Те видели, че по някакъв начин молитвата храни душата на Исус, така както храната задоволява стомасите им.** Те станали свидетели на богатите взаимоотношения между Исус и неговия Отец. Те забелязали, че в критични моменти – когато Исус тъгувал заради смъртта на Йоан Кръстител, когато имал нужда от нещо или когато бил изморен от служението си – **Исус постоянно се молел.** Учениците искали да бъдат хранени от молитвата така, както е бил хранен Исус. Поради това го помолели да ги научи да се молят. От тук идва и заключението, че човек се учи как да се моли. Томас Мертън пише: “Ние не искаме да бъдем начинаещи. Но нека с убеденост приемем факта, че ние никога няма да бъдем нещо повече от начинаещи в живота си!” Поради това да запретнем ръкави. Как да се научим да се молим?

Образи на молитви

Нека да започнем от самото начало. За да се научим как да се молим, ние имаме нужда от две неща: време и място. По отношение на определянето на редовното време за молитва, Линет Мартин пише следното: “Началото трябва да е бавно. Препоръчвам ви в началото да се молите само по 5 минути дневно. Това време може да ви се стори твърде късо, но е по-добре в началото да се почне с по-кратки молитви, които постепенно да стават по-дълги, отколкото в началото да са по-дълги, а после да започнете да ги съкращавате под предлог, че са непрактични. Не е нужно да бъдат по-дълги, защото човек се чувства прекрасно, когато молитвата свърши преди мислите му да се отклонят в друга посока. Даже когато някога изпитвате силен ентузиазъм и искате да се молите по-дълго време, **умолявам ви да се ограничавате до тези 5 минути.** **Ежедневно отделяйте едно и също кратко време за молитва. Това може да се направи.”**

И така, подберете си подходящо време през деня, за да го посветите на молитва. Всеки ден се молете се в едно и също време. Ние сме заети хора и аз знам, че за много хора това им изглежда невъзможно. **Но ако свикнете да се молите в различно време, по този начин постепенно въобще ще престанете да се молите.** Мнозина се молят механично. Дълго време те не се молят, а след това започват да изпитват чувство на вина, поради което решават да променят молитвените си навици. Те решават, че ще правят продължителни молитви и се молят по-дълго, отколкото могат да издържат. Когато повече не могат да издържат продължителните молитви, те въобще престават да се молят, докато настъпи следващия път, когато отново ще се почувстват виновни. Поради това прекъснете този цикъл. Придържайте се към 5 минутните ежедневни молитви. А ако пропуснете някой ден без да сте се молили, не си губете времето да се чувствате виновни. На следващия ден се върнете към 5 минутните молитви.

Добре е да обърнете внимание на обстановката, в която ще се молите. Евангелията ни разказват какво е правел Исус: *“И на сутринта, когато беше още тъмно, стана и излезе, и отиде в уединено място, и там се молеше”* (Марк 1:35). По същият начин Исус е учел да правят и учениците си: *“Елате вие сами на уединено място насаме и си починете малко ... И отидоха с ладията на уединено място насаме.”* (Марк 6:31-32). Исус се е стараел да намери места, където няма да бъдат безпокоени от други хора. В Марк 1 се описва как Петър търсел Исус, който се молел. Когато го намерил, Петър казал: *“Всички те търсят”* (Марк 1:37). Тук като че ли се съдържа известна критика: “Ти нямаш пейджър, нямаш мобилен телефон, не си ни дал номера на факса си – как можа да постъпиш така?” **Очевидно на Петър не му е хрумнало** (поне тогава), **че целта на Исус е била точно да бъде недостъпен.** Когато се моля, аз се старая да съм недостъпен за шумовете, които обикновено са недостъпни за човешкото ухо, поради което за мен е важно да си намеря спокойно място.

Интересно е, че евангелията описват как Исус се моли сред красивата природа – високо в планината или на брега на Галилейското езеро. Понякога съвременните автори казват, че хората стигат до Бога по различни духовни пътища. Очевидно пътят на Исус е бил свързан с природата и това не е изненадващо,

след като Исус е създал природата. По някакъв начин аз израснах с представата, че трябва да имам “килер за молитва,” а килерът рядко се отличава с голяма красота. По-късно с течение на времето се научих колко важно е да си намирам място, което подкрепя опитите ми да се моля. У дома имам един прозорец, до който сядам поради гледката, която се разкрива от него. Понякога до мен поставям един стол, за да ми напомня, че Исус е до мен и трябва да внимавам за какво се моля. Често пъти отивам на брега на океана, когато имам намерение да се моля по-дълго време. Понякога просто запалвам една свещ, която ми напомня за Библейското учение, че светлината на Божието присъствие и мъдрост е на мое разположение, за да ме ръководи.

С течение на времето мястото, където постоянно се молим се превръща в свещено място. Така както някои семейства или група приятели често си имат любим ресторант, който винаги посещават, така и когато имате място, където се срещате с Бога в молитва, с течение на времето то се превръща в дар за душата ви. Познавам една жена, която има така наречения “стол за молитва,” който в продължение на десетилетия е бил обливан от сълзи. Друг приятел има един ъгъл в офиса си, в където пази такива реликви, като “корона от тръни” и овчарска тояга, които често докосва, когато произнася молитвите си. Тези места и предмети помагат на хората да се потапят по-дълбоко в молитвата.

Що се отнася до времето през деня, през което е добре да се молим, **най-доброто предложение е да се молим тогава, когато имаме най-голямо желание да се молим.** Някои хора считат, че е най-добре да се молим сутрин. В евангелията се разказва, че Исус е ставал преди разсъмване. Хората казват: “Дайте на Бога най-доброто време на деня си.” Но какво да правите, ако сутринта не е най-доброто ви време. Може би сте такъв вид човек, с който даже Исус не ли искал да говори сутрин. Тогава му дайте вашето най-добро време. Бог е създал всички видове хора. Не всички от тях са хора, които се молят сутрин. Подобно на всяка друга дейност, молитвата изисква известна подготовка. Това е особено нужно в наши дни. Мисля си, че в сравнение с нашите предшественици, на нас ни е по-трудно да се молим. Темпото на живота ни принуждава мозъците ни да действат с най-висока скорост. В свободното си време ние често гледаме телевизия или филми, които представляват външен стимул и шум, чиято цел е да ни пазят от отегчение. Поради това, когато сме отегчени, ние веднага посягаме към дистанционното управление на телевизора. През целия ден ние сме потопени в шум. В допълнение много от нас дотолкова се лишават от достатъчно сън, че заспиват веднага, след като останат даже за няколко минути на тишина и спокойствие. Сериозно казано, когато провеждам срещи за усамотяване за половин или един ден, най-големият проблем, с който се борят участниците в тези срещи е неспособността им да остават будни. Изводът е, че ние притежаваме слаби способности, когато сме в тишина, да поддържаме фокусирано вниманието си.

Това показва, че имаме нужда от помощ, за да стартираме. Веднъж Хенри Нюман казал, че когато се молим, мислите подскочат в главите ни така, както маймуните скачат по банановите дървета. Поради това, в началото на молитвата ни е важно да отделим известно време, за да дадем възможност на маймуните да се успокоят. Това може да стане посредством няколко дълбоки вдишвания, през време на които мислите ви се успокояват и вниманието ви се концентрира. Може би имате нужда от някакъв предмет, върху който да фокусирате погледа си, примерно цвете или запалена свещ. Може би имате нужда няколко пъти да кажете фразата “Небесни Отче,” през което време мислите ви да се концентрират, за да продължите нататък.

Проста молитва

За какво би трябвало да се молим? На тази тема са написани цели книги, но тази глава е насочена към начинаещите, поради което искам да се фокусирам върху така наречената “проста молитва.” Проблемът е, че в главата ми винаги има някакви мисли: че в края на годината ще получа годишна премия, дали срещата, която ще ръководя ще протече както трябва, какво ще ям на обяд – но нито една от тези мисли не изглежда духовна. Поради това аз оказвам принуда върху себе си, за да се фокусирам върху неща, които ми се струват по-възвишени – за мисионерите и за световния мир. Но това означава, че съществува разлика между това, за което се очаква да се моля и онова, за което наистина си мисля.

Целта на простата молитва е да премахне тази разлика. По време на простата молитва аз се моля за онова, което реално тревожи сърцето ми, а не за онова, което бих искал да се тревожи. Ричард Фостър казва: “Чрез простата молитва ние отиваме при Бога такива каквито сме, с всичките си недостатъци. Подобно на деца, застанали пред любящия им баща, ние разтваряме сърцата си и отправяме молбите си. Ние не се опитваме да отделяме доброто от лошото ... Например, ние казваме на Бога колко се дразним и ядосваме на колегите си и от някои от съседите си. Молим го да ни даде храна, предпочитаното от нас време и добро здраве.” Може би считате, че да се молите на Бога по този начин е толкова банално и даже егоистично. Но истината е, че нищо не убива молитвите ни по-бързо от фалшивото ни старание да изглеждаме по-благородни отколкото сме всъщност.

Далас Уилард казва следното: “**Молитвата умира поради усилията, с които се принуждаваме да се молим за “добрите неща,” които често казано въобще не ни интересуват.** Начинът, чрез който можем да

стигнем до смислената молитва е да започнем да се молим за онези неща, за които наистина се безпокоим. Обсегът на интересите ни неизбежно ще се разширява под въздействие на огромната любов на Бога ... Много хора установяват, че не могат да се молят, защото считат, че би трябвало да се молят за някакви чудесни, но отвлечени нужди, които малко ги интересуват или даже познават.”

Простата молитва е най-често срещания вид молитва в Библията. Самият Исус ни учи да се молим по този начин, когато ни казва да се молим за ежедневния си хляб. Понякога това ни изглежда удивително недуховно, така както и когато Гедеон помолил Бог да му даде още няколко доказателства, за да може да му повярва (Съд.6:17-21) или когато Моисей се оплакал от работата, която му била възложена (“*Защо си оскърбил слугата Си? И защо не съм придобил Твоето благоволение, а си сложил върху мен товара на целия този народ? Аз ли съм заченал целия този народ? Или аз съм ги родил, че ми казваш: Носи ги в скута си, както бавачка носи младенец, до земята, за която си се клел на баците им*” (Чис.11:11-12)? Или наистина забележителният пример, когато Елисей се оплакал в молитвата си от една група деца, които му се присмивали и го нарекли “плешивец” (“*А когато вървеше по пътя, от града излязоха малки деца и му се присмиваха, като му казваха: Върви, плешивецю! Върви, плешивецю! А той, като се озърна назад и ги видя, прокле ги в Господното име. И от дъбравата излязоха две мечки и разкъсаха от тях четиридесет и две деца*” (4Царе 2:23-24). Това не изглежда да е подходяща молитва за един духовен гигант. Разбира се, аз искам да израстна и безпокойствата ми да стават все по-малко егоистични. Но молитвата, подобно на всяко друго взаимоотношение, задължително започва с честност и откровеност, ако искаме молитвата ни да се задълбочава и да расте. **К. С. Луис е писал, че в молитвите си трябва да изричаме пред Бога онова, което ни тревожи, а не онова, което би трябвало да ни тревожи.**

Научаване да сме изцяло концентрирани, когато се молим

Време е да дадем честен и откровен отговор на въпроса: “Дали мислите ни не се отклоняват, докато се молим?” **Моите мисли се отклоняват.** Надявам се, че ще дойде ден, когато ще съм в състояние да произнасям продължителни молитви, по време на които мислите ми ще бъдат изцяло фокусирани върху онова, за което се моля, но за сега това не се случва. Често ми се струва, че нещо като че ли нарочно принуждава вниманието ми да се отклоняват от духовния фокус на молитвите ми.

Поради тази причина от много време се чувствам виновен. Мислех си, че това се дължи на някаква моя грешка. Разбира се, понякога това е признак, че трябва да направя пауза и да фокусирам отново мислите си. С течение на времето се научих, че ако мислите ми продължават да се връщат към определено нещо докато се моля, това е нещото, заради което най-много се безпокоя и аз трябва да говоря на Бога за това нещо. Спомням си, че един ден бях седнал да се моля и забелязах, че бях ядосан на един лидер от църквата, в която служех по-рано. В гневните си мисли аз рядко се ядосвам на определен човек, защото това не ми изглежда подходящо за един пастор. Вместо това аз се стараех човекът на който бях ядосан да разбере колко лошо се е държал, като изсипвах разгорещените въглища на укорите върху главата му.

Хрумна ми, че може би имам да се справям с някои проблеми на неодобрението и прошката. **Разбрах, че вместо да се опитвам да потискам тази мисъл и да се връщам към обичайният си начин на молене, аз трябва да спра и да поговоря с Бога за гнева си.** Понякога, докато се моля, аз забелязвам, че си представям как постигам някакъв грандиозен успех или извършвам нещо, за което се изисква голяма смелост. В тези моменти изпитвам нужда да говоря на Бога за нуждата си да се чувствам важен и за неправилните начини, с помощта на които подхранвах тази нужда. Може би имах нужда да направя пауза по време на молитвата си, за да ми бъде напомнено от Бога, че съм обичан, просто защото той ме е създал и откупил.

Може би когато мислите ви се лутат, това означава, че най-голямата нужда на сърцето ви е да говорите на Бога за това лутане. Един приятел веднъж ми каза, че може би е далеч по-добре да гледаме на тези лутащи се мисли като на трамплини към молитвата, а не като за пречка за молитвата. Това е част от обучението, за да бъдем изцяло фокусирани, когато се молим. Всички знаем, че когато не сме фокусирани, молитвата прилича на разговор с човек, при който ние сме разсеяни или прекомерно заети с нещо друго и присъстваме само тялом. Същото нещо може да се случи много лесно, когато се молим. **Поради това аз трябваше да се науча да си изяснявам и да говоря с Бога за онези неща, които всъщност се случват вътре в мен по време на молитвата.**

Аз се научих на това по време на разговорите си с една духовна съветничка, с който се срещам редовно с цел да науча повече за молитвата. Водех си дневник за нещата, за които се молех всеки път. Често пъти, когато обсъждах след това молитвите си с моя духовен консултант, аз й казвах: “Аз бях доста уморен, когато се молих в понеделник.” Тя ме питаше: “Каза ли на Бога, че си уморен?” Аз й отговарях отрицателно, а след това се съгласявах, че е добра идея да го направя. Бях смирен от дългото време, което ми беше нужно, за да науча този урок. **Да съм наясно за това, което става вътре в мен, когато се моля – дали съм изморен, отегчен, въодушевен или мисля за други неща и тогава да говоря на Бога директно за това, което става в мен – това превърна молитвата ми в прекрасно и животворно занимание.**

Застъпване за другите

Въпреки, че най-често срещания вид молитва в Библията е простия вид молитва, там най-често ни се казва да се застъпваме в молитвите си за другите хора. Дитрих Бонхьофер пише, че “застъпническата молитва е очистителната баня, в която ежедневно трябва да се срещат отделните хора и приятелите.” Когато се застъпваме за другите, кръгът на моите безпокойства се разширява извън мене самият. Нещо повече, когато се застъпвам за другите, Бог работи по неразбираем за мен начин.

Една от любимите ми истории за застъпническа молитва е разказана от Тони Камполо, който веднъж бил поканен да проповядва в църквата на една семинария. Преди началото на службата организаторите решили да се помолят за него. Осем мъже го завели в една стая в църквата, накарали го да коленичи, положили ръцете си на главата му и започнали да се молят. Според разказът му, това било добро нещо, но проблемът бил, че се молили дълго време и колкото по-дълго се молели, толкова повече го натискали по главата. Той споделя: “Искам да ви призная, че когато осем мъже се облегат на главата ви, вие няма да се почувствате добре.” За да стане положението още по-лошо, един от мъжете въобще не се молел за Тони. Той започнал да се моли за някакъв човек, наречен Чарли Слотцфус: “Скъпи Боже, ти познаваш Чарли Слотцфус. Той живее в сребристо боядисаната каравана по пътя на около една миля от тук. Боже, ти знаеш тази каравана, тя се намира надолу по пътя от дясната страна.” (Тони пише, че му се искало да каже на молещия се да не дава указания на Бога.) “Боже, тази сутрин Чарли ми каза, че ще напусне жена си и трите си деца. Намеси се и направи нещо, Боже. Събери отново това семейство.”

Тони пише, че най-после застъпническата молитва на осемте човека завършила, после той проповядвал, а след това се качил в колата си и тръгнал за дома си. Докато пътувал, той забелязал един човек край пътя, който му помахал да спре и да го вземе на “автостоп.” Тони го взел в колата си и понатагък разказва следното: “След като пътувахме няколко минути, аз го попитах: “Здравейте, казвам се Тони Камполо. Вие как се казвате?” Той ми каза: “Казвам се Чарли Слотцфус.” Не можах да повярвам на ушите си!

Стигнах до едно удобно място, където направих обратен завой и започнах да се връщам. Мъжът започна леко да нервничи и скоро ме попита: “Хей, господине, къде ме карате?” Аз му казах: “**Връщам ви у дома.**” Той ме погледна втренчено и попита: “Защо?” Аз казах: “**Защото току-що сте напуснали жена си и трите си деца, нали?**” Той беше изумен и закима: “Да, да, така е.” Изумлението беше изписано по лицето му и той се облегна на вратата на колата, без да посмее да ме погледне. Наистина го закарах до неговата сребриста каравана. Когато спрях, той ме попита с ококорени очи: “Откъде знаете, че живея тук?” Аз казах: “**Бог ми каза.**” (Наистина вярвам, че Бог ми каза). Когато мъжът отвори вратата на караваната, жена му извика: “Ти се върна! Ти се върна!” Той започна да й шепне нещо в ухото и колкото повече й шепнеше, толкова по-големи ставаха очите й. Тогава аз казах с авторитетен тон: “Хей, вие двамата, седнете. Ще ви кажа нещо и вие ще трябва да ме слушате!” **Можете ли да си представите как ме слушаха!** ... Този следобед аз заведох тези двама млади хора при Исус Христос.”

Поне според собственият ми опит не на всяка застъпническа молитва се отговаря по такъв драматичен начин. Но не това е важното. Исус ни учи да се застъпваме за другите в молитвите си и цялото му учение по тази тема може да бъде обобщено в една дума: “настоятелност.” Той е разказвал притчи за хора, които не спирани да настояват – упоритата вдовица, които нямала друга власт, освен да досаждат на корумпирания съдия и за нуждаещия се съсед, който неспирно чукал на вратата, за да му бъде даден хляб. Тези истории разкриват едно и също нещо – ако настоятелността дава резултат, когато имаме работа с хора и трябва да преодоляваме тяхната апатия и нежелание, **тогава колко по-настоятелни трябва да бъдем, когато се обръщаме към небесния си Отец, чиято любов и мъдрост надхвърлят и най-смелите ни представи.**

Молитвата като взаимоотношение

Може би повече от всяка друга дейност, молитвата представлява конкретна демонстрация на факта, че сме поканени да имаме отношения с Бога. Далас Уилард казва, че молитвата представлява разговор с Бога за онова, което правим заедно с него. В допълнение на към всички други неща, които са били направени чрез молитвата, може би най-великото нещо е, **че чрез молитвата човешкото сърце се привързва към сърцето на Бога.** Седял съм край леглото на много умиращи хора и съм чувал, че съжеляват за много неща, които са правили: че са били твърде много обсебени от работата си и че са посвещавали голяма част от живота си на стремежа за печелене на повече пари. Но никога не съм срещал човек, който в края на живота си да е съжелявал, че е прекарвал част от времето си в молитва. **Защото там, където има повече молитви, там има повече любов.**

Ричард Фостър разказва за един приятел, който пазарял заедно с двегодишния си син в един супермаркет. Детето постоянно плачело и бащата въобще не успявал да го успокои. След като всичките му усилия се провалили, накрая бащата вдигнал сина си в прегръдките си и започнал да му пее една измислена от него песен: “Аз те обичам. Обичам начина, по който се смееш. Радвам се, че съм твой баща.” Оказало се,

че тази песничка направила онова, което до тогава той не успял да направи. Очичките на сина му се разширили, той спрял да плаче и се усмихвал, докато баща му го притискал в прегръдката си и продължавал да пее, чак докато стигнали до колата им. Когато бащата поставил детето на седалката в колата, детето разперило ръчичките си и извикало: “**Тате, изпей я пак. Изпей я пак.**” И с молитвата е така. **С открито сърце ние се опитваме да се оставим в прегръдката на Отца и да му позволим да ни пее своята любовна песен. Изпей я пак.**

Глава 7

Подходяща незначителност

Упражняване в слугуването

Ние всички сме червеи. Но аз съм убеден, че съм светулка. (Уинстън Чърчил)

Леон, Йосиф и Клайд страдат от комплекса, че са месици. Това не е просто някаква случайна проява на нарцисизъм или стремеж към величие. И тримата са хронично психически болни обитатели на болницата в Ирсиланти, Мичиган и са с диагнозата, че боледуват от психична измамна дезориентация и стремеж към величие. **Всеки от тях твърди, че е превъплъщение на Исус Христос.** Всеки от тях вярва, че е централната фигура, около която се върти света: около тези трима малки месици. Психологът Милтън Рокич е написал книгата “Тримата Христосовци от Ипсиланти,” в която описва опитите си да помогне на тези хора да осъзнаят истината за себе си и да разберат, че те са просто Леон, Йосиф и Клайд. Рокич работил цели две години с тримата пациенти, но промяната настъпвала трудно. **Все едно, че те не били сигурни дали ще могат да понесат да живеят, ако не са това, което вярвали, че са.** Те били в състояние да мислят много разумно за другите аспекти от живота си, но както казва Рокич, се държали здраво за илюзията, че са месици, въпреки че били смешна и егоцентрична деформация на реалността.

Рокич решил да опита един експеримент. Организирай от тримата една малка група. В продължение на 2 години тримата илюзорни месици спели в съседни легла, ядели постоянно заедно, работели заедно една и съща работа и ежедневно участвали в групово обсъждане на положението си. Рокич искал да види дали общуването помежду им няма да намали илюзиите им. По време на експеримента се случили някои интересни разговори. Веднъж един от тях казал: “Аз съм месията, Божият Син. Аз съм тук като мисионер. Изпратен съм тук, за да спася земята.” Рокич го попитал: “Откъде знаеш това?” Болният отговорил: “Бог ми каза.” Тогава друг от пациентите се обадил: **“Никога не съм ти казвал такова нещо.”** Спомнете си за тримата вариететни артисти, които спорели помежду си кой каква роля да изиграе от Троицата. Когато четем за тях, ние не знаем, дали трябва да плачем или да се смеем. Горчивата ирония е, **че тъкмо тази измамна представа, в която толкова упорито се вкопчват, им пречи да живеят нормално.** Те се ужасяват от самата мисъл, че ще престанат да бъдат месици. Но това е тяхното спасение, стига само да се опитат да го направят. Ако Леон, Йосиф или Клайд биха могли да престанат да се конкурират кой от тях ще бъде месията, те биха се превърнали в Леон, Йосиф и Клайд. Постепенно един от тях започнал да съзира очертанията на реалността. Леон накрая решил, че всъщност не е женен за Дева Мария, защото тя била само сестра на жена му. Този малък прогрес се дължал на това, че тримата живеели заедно. Но тази промяна била толкова незначителна и светлината на реалността никога не огряла силно и продължително живота на тези болни хора.

За да се придържа към илюзията, че е месия, човек трябва да затваря очите си за всички доказателства за противното. Ако иска да бъде свой собствен бог, човек трябва да се напъха да живее в една малка вселена, в която има място само за една личност. Но според думите на един приятел, вашият свят би могъл да стане неограничено голям, **ако сте готов да станете “подходящо незначителен.”**

Най-старият грях

Аз имам свой дял в месианския комплекс. Той не е от такъв вид, който ще ме изпрати в болницата за душевноболни в Ипсиланти. Но по свой собствен начин този мой месиански комплекс е също толкова сериозен и лишен от разум, като дилемата на Леон, Йосиф и Клайд. Вие също имате своя месиански комплекс. Всъщност, **грехът на гордостта е най-старият грях в Библията.** Авторът на Битие твърди, че **точно благодарение на гордостта, змията е изкусила Ева да яде от забранения плод в Райската Градина:** “*Но Бог знае, че в деня, когато ядете от него, ще ви се отворят очите и ще бъдете като Бога, да познавате доброто и злото*” (Бит.3:5). По свой собствен начин ние също продължаваме да се опитваме да заемем

мястото на Бога. Всички ние сме обитатели на същата лудница. Как да разпознаем гордостта в себе си? Нека да разгледаме нейните отличителни черти, започвайки от най-слабите ѝ прояви:

Суета

Суетата представлява прекомерно голямо вглеждане и оценка на собствения ми облик и на външния ми вид. Ако някога сме се упражнявали във фитнес-зала, голяма е вероятността да имаме този проблем. Ако се упражняваме в зала, където на стените има огледала и се оглеждаме в тях, това също е силно доказателство, че сме суетни. **Ако, когато разглеждаме нова снимка, ние се преструваме, че гледаме другите хора на снимката, но всъщност тайно гледаме само собствения си образ, това също е добро доказателство, че сме суетни.** Ако се гримирате, голяма е вероятността да сте се оженили за човек, който е суетен. Суетата е може би най-разпространената форма на гордостта. Суетата може да е досадна и глупава, но за щастие тя не е най-опасната форма на гордостта.

Непреклонността

“Човек, който често е изобличаван, (но въпреки това) закоравява врата си, внезапно ще бъде съкрушен и то без поправление (непоправимо)” (Пр.29:1). Непреклонността е белег на гордостта, която ни кара да отхвърляме призивите да се променим. Непреклонността **ни прави неспособни да престанем да се защитаваме. Когато някой ни посочи някаква наша грешка, ние се изплъзваме, отричаме или обвиняваме някой друг.** (Трудно е да се пробие подобен начин на защита. Защитаващите се хора много рядко ни благодарят, че сме им посочили някаква тяхна грешка или недостатък.)

Изключване

По-силните прояви на гордостта ни карат да изключваме както Бога, така и други хора от полагащото им се място в сърцето си. Исус е казал, че сърцевината на духовния живот е да обичаме Бога и хората. **Гордостта убива способността ни да обичаме.** Лакомите и чревоугодни хора може би все още са способни да изпитват някаква любов, но гордостта е форма на анти-любов. **Гордостта ни кара да изключваме, вместо да прегръщаме.** Гордостта ни кара да се покланяме пред огледалото, вместо да се покланяме пред Бога. **Гордостта ни кара да съдим, вместо да слугуваме.** Гордостта означава, че ние не само искам да бъдем умни и богати, а че няма да се задоволим, докато не станем по-умни и по-богати от хората около нас. **По своята същност гордостта ни кара да се сравняваме и съревноваваме с другите хора.**

Самият Исус е направил тази връзка, когато е разказал притчата за двамата човека, които се молели в храма. Греховете на бирника бил очевидни за всички: лакомия, измама и подкупност. Фарисеят благодарил на Бога, че се е намирал в друга категория: **“Боже, благодаря Ти, че не съм като другите човеци – грабители, несправедници, прелюбодейци, и особено не като този бирник. Поста два пъти в седмицата, давам десетък от всичко, което придобия”** (Лука 18:11-12). Изглежда фарисеят се е стремил да получи “още по-голяма награда”, защото законът е заповядвал да се пости само един ден в годината. Фарисеят е бил прав, че има две категории хора, но не е разбирал в коя категория е добре да бъде. Той се оказал вреден според преценката на Бога, защото не изпълнявал първата заповед да обича **и даже не е осъзнал, че има нужда от Божиата помощ. Той не е прегръщал грешните хора.** Той не е разбирал, че собственият му грях е по-голям от греха на бирника. **Той не е разбирал, че е най-грешният човек в храма.** Лука разказва тази история заради онези, които ще бъдат **“осъдени от собствената си праведност,”** защото **“въздигат себе си”** и **гледат осъдително към другите хора. Гордостта и липсата на любов към другите хора винаги вървят ръка за ръка.**

Това объркващо нещо, наречено смирение

Въпреки, че в миналото гордостта е била считана за смъртоносен грях, в наши дни гордостта се почита като някаква ценност. Както казва Кристофър Лаш, ние живеем в така наречената “Култура на нарцисизма.” Подписът на Мохамед Али изразява стремежа на всички хора: “Аз съм най-великият.” Според вестник “Лос Анджелис Таймс” един от специалистите в бокса, Дон Кинг, казал следното: **“Аз не преставам да се удивлявам от себе си. И това е скромно казано.”** А какво ли щеше да съобщи, ако беше решил да го кажеше с гордост? Вместо да сме горди, Исус ни призовава да бъдем смирени: **“Който смири себе си, ще се възвиси”** (Мат.23:12). Ние сме ужасно объркани по отношение на смирението. Ние знаем, че трябва да се смирим, но не сме сигурни, дали това е всичко, което трябва да направим. Нещо повече, ние не знаем със сигурност как изглежда смирения човек.

Какво означава “да се смирите” в ежедневиен живот? Нека да кажа, че ние гледаме сериозно на този въпрос. Някои хора ни хвалят заради начина по който изглеждаме. Ние се опитваме да живеем в Божието царство и да постъпваме така, както би постъпвал Исус, ако беше нашето място. Как би трябвало да постъпваме?

- Да погледнем към земята, престъпвайки от крак на крак и да кажем: “Аз наистина не съм красив. Просто осветлението тук е доста слабо.”

- Смело да кажем истината: “Силно съм заинтересуван от това, което казахте. Разкажете ми повече и нека заедно да празнуваме добрата новина.”

- Да цитираме Пр.11:22 с цел да коригираме твърде голямото фокусиране на някой човек върху физическата красота: “*Както е златна халка на носа на свиня, така е красивата, но безразсъдна жена.*” (Това до голяма степен ще ни помогне да не се радваме много, когато получаваме комплименти).

- Да подходим директно и да кажем: “Вие ме карате да се възгордея. Махни се от мен, Сатана.”

- Да се усмихнем, да благодарим и с това всичко да приключи.

Смиреността **не означава** да убеждаваме себе си или другите хора, че сме неатрактивни или некомпетентни. Смиреността **не изисква** от нас да се самоизтезваме или да се опитваме да докажем, че сме нищожества. Ако Бог искаше да ни направи нищожества, той щеше го направи. **Целта на смиреността е да покоряваме желанията си.** Част от смиреността е **здравословното забравяне за собствените си интереси.** Ние разбираме, че имаме някакъв прогрес в смиреността, когато установим, че Светия Дух ни дава възможност **да живеем, без да мислим прекомерно за себе си.** **Когато сме смирени, ние наистина се радваме на общуването си с другите хора,** без да се чудим каква изгода да извлечем от това за себе си. Смиреността наистина означава да приемем теорията на Коперник, че Слънчевата система се върти около слънцето, а не около нас. Смиреността винаги носи със себе си някакво облекчение.

Една приятелка, Гуйн Бърд, преподавала в Неделното училище и решила да накара децата да изиграят сцената на Сътворението. Наложило се някои от децата да играят ролята на животни и растения. На едно 6 годишно момченце, наречено Джонатан, била възложена ролята на Бога. Той трябвало да се изкачи на една стълба и да осветява с прожектор цялата сцена. В момента, в който пълзящите животни започнали да пълзят към мястото, където трябвали да плуват водните създания, учителката усетила, че някой я дърпа за полата. Оказало се, че това е момченцето, което играело ролята на Бога. То й казало: “Искам да изляза навън. **Днес не ми се иска да играя ролята на Бога.** Не може ли да накарате някой друг да изиграе тази роля?” Ако въобще сме в състояние да израстваме в смиреността, това не би трябвало да бъде някакво бреме за нас. То е един огромен дар. **Смирението представлява свобода, при която преставаме да се опитваме да бъдем онова, което не сме или да претендираме да бъдем такива, каквито не сме и да приемем нашата “нищожност.”** Според Мартин Лутер, смиреността означава да решим да “позволим на Бога да бъде Бог.”

Измамен стремеж

Точно тук ние се сблъскваме с една трудност. Как можем да стигнем до смиреността? **Гордостта е постоянен проблем на хората, които се стремят към духовно израстване.** От време на време аз се подлагам на диета. В такива периоди, ако съм в ресторант и наблюдавам как другите хора се хранят, аз се улавям, че в главата ми се въртят странни мисли. **Как е възможно хората да ядат тези неща? Как могат да се отнасят по този начин към телата си? Не знаят ли, че тази храна е смъртоносна? Нямам ли чувство за дисциплина и за себевладеене? Това ли са този вид хора, за които Апостол Павел е писал: “*чиято сетнина е погубел, чийто бог е коремът*” (Фил. 3:19)?** Честно казано, тези мисли се въртяха в главата ми, защото хората ядяха същите неща, **които аз самият ядох до вчера,** преди да започне диетата ми **и които ще ям следващата седмица, след като диетата ми свърши.** Точно тук е проблемът: **Когато се опитвам да правя нещо добро, аз съм напълно наясно за това. В същото време съм напълно наясно, че има други хора, които не постъпват по същия начин. Тогава проявявам склонност да си мисля, че ТЕ би трябвало да постъпват като мен и започвам да сравнявам моите усилия с техния мързел. Резултатът от това е гордост, сравняване, критично отношение, съдене на другите и липса на любов към хората.** Иронията се състои в това, че тези хора може да са много по-добри от мен в хиляди други области; може би те са получили много по-малко подкрепа, окружение и обучение в сравнение с мен – но вероятността да се сетя за това е много по-малка. **Едно от най-трудните неща на света е човек да престане да бъде “блудния син” и след това да не заприлича на по-стария брат.** Поради това как можем да израстем до смиреността?

Да вървим след Исус в практикуването на служението

Ричард Фостър пише: “Повече от всеки друг способ, смиреността навлиза в живота ни **чрез слугуването.** **Слугуването е несравнимо по своята сила при обуздаването на плътските желания.** Няма по-добро средство за трансформиране на плътските желания **от неафишираното и тайно слугуване.** Плътта скимти срещу служението, но пици срещу скритото служение. **Плътта се стреми към получаване на почести, признание и слава.** Тук, както и във всяко друго отношение, Исус е нашият учител. Господ е казал, че е дошъл на земята за да служи на другите, а не на него да му служат. Много хора си мислят, че това е краткосрочно тълкуване на нормалния начин на живот на Исус, който според тях е “на него да му служат.” Истината е, че работата на Бога е да служи на хората. Идеята за небесното служение е прекрасно описана в превода, направен от Джералд Хюторн на Фил. 2:6-11. Много изследователи на Библията считат, че този откъс първоначално е съществувал под формата на един от първите химни на църквата. В текста се казва, че ние трябва да имаме същото поведение или умствена настройка като Христос, “*Който, като беше в Божия*

образ, пак не сметна, че трябва твърдо да държи равенство с Бога, но се отказа от всичко, като взе на Себе Си образ на слуга” (Фил. 2:6-7). Причастието “който” на гръцки е наричано “условно причастие.” Как трябва да превеждаме такова причастие зависи от контекста, т.е. от условията, в които се намира. Условните причастия могат да бъдат използвани за да изразят цел, резултат, продължителност или няколко други характерни черти. Вижте няколко примери:

“Тъй като сме привърженици на “Биковете от Чикаго,” ние предвиждаме, че нашият отбор ще спечели титлата.”

Друг пример: Тъй като сме привърженици на “Зверчетата от Чикаго,” ние предвиждаме, че нашият отбор ще спечели титлата.”

Досегашната история на постижения на отбора на “Зверчетата” не е равностойна на историята на “Биковете,” защото “зверчетата” не са печелили титлата от 1908 год. По тази причина горното изречение може да се преведе така: “Независимо от факта, че сме привърженици на “Зверчетата от Чикаго,” ние предвиждаме, че нашият отбор ще спечели титлата.” Имайки предвид тези разсъждения, как трябва да разбираме значението на казаното във Фил.2:6-7? В този случай е възможно да бъде преведено като отстъпление. Павел ни казва, че ние трябва да имаме същата умствена настройка като Исус, “Който, независимо от факта, че беше Бог по природата си, не счита, че равенството с Бога е нещо, за което трябва да държи, а се отказа от всичко и прие природата на слуга.” От човешка гледна точка, в това има прекрасна логика. Точно такъв е начина, по който възприемаме идеята на това твърдение. Исус е станал слуга, **въпреки факта**, че е бил Бог. В няколко Библии това място е преведено по този начин.

Но Хюторн пише, че по този начин изпускаме най-важното, което Павел иска да ни каже за Христос. Според Хюторн, за да разберем начина на мислене на Павел, правилно е този текст да се преведе по следния начин: “Поведението ви трябва да бъде същото като на Христос Исус, който – **тъкмо защото имаше същата природа като Бога** – не счита, че равенството с Бога е нещо, на което трябва да държи, а се отказва от всичко и прие природата на слуга.” При този превод **тук съзираме несравнимата доброта на Бога**. Според един древен гръцки мит, Зевс и Хермес слезли за кратко време на земята, маскирани като бедни роби. Целта им е била да излъжат хората и да проверят до каква степен хората почитат боговете. След като свършили проверката, Зевс и Хермес разкъсали дрипавите си робски дрехи и се показали на хората с целия си блясък на Олимпийски богове. Те възприели външността на слуги, но това е било само маскировка. За разлика от тях, Исус не е възприел “външната” форма на слуга. Когато Исус дошъл във формата на слуга, той **не е крил** кой е Бога. Той е **разкрил** кой е Бог. Веднъж чух един проповедник да твърди, че гордостта е забранена за хората, но е позволена за Бога, защото в края на краищата, Той е Бог. **Това е погрешно. Бог е Перфектния Слуга**. Бог е най-смиреното същество във вселената. Исус не е дошъл като слуга, **независимо** от факта, че е Бог. Той е дошъл **точно поради** факта, че е Бог.

Планът на Исус за неговите последователи

Исус е знаел, че собствените му последователи ще се борят с месианския комплекс, поради което решил да ги събере заедно в една малка група. В продължение на две години те се хранели заедно, ежедневно вземали участие в общи обсъждания и навсякъде ходели заедно. И наистина, веднъж те започнали да спорят помежду си “кой е най-големият” (Лука 9:46). **Това ще се случи във всяко човешко събрание**. Достатъчно е да прекарате известно време сред група от хора и месианския комплекс ще покаже грозната си глава сред тях. Дитрих Бонхьофер казва следното: “Ние знаем кой е този, който посява тази мисъл в християнското общество. Но може би не разбираме достатъчно добре, че е невъзможно християни да се съберат заедно, без тази мисъл незабавно да се появи, като семе на разногласието. **Следователно, в самото начало на християнското общуване се заражда едно невидимо и често пъти неосъзнато и смъртно опасно съперничество**. Християните започват да разсъждават и да умуват, а това унищожава духът на ученичеството.” Поради това Исус взел едно дете и събрал своите Леоновци, Клайдовци и Йосифовци около себе си. Той им казал, че тяхната задача е да приемат с разтворени обятия и да слугуват като това малко дете. Те трябвало да правят това не за да е добре на детето, а заради собственото си добро. **Само когато слугуват, те ще могат да разберат истината за себе си**.

Аз не съм супермен

Когато израствах, аз обичах Супермен, защото той беше толкова силен. Понякога Супермен се преструваше, че е наранен и слаб. Но под външността му се криеше стоманен човек. Супермен дойде за да помогне на хората, които са слаби и нуждаещи се. Той никога не се страхуваше и объркваше. Супермен никога не се присъедини към някаква група за психическо възстановяване, въпреки че беше загубил биологичните си родители и планетата, която наричаше свой дом. Той никога не се присъедини към някакъв клуб на самотните хора, въпреки че винаги беше напълно самотен. Той никога не посети болница, въпреки, че под обичайното си облекло носеше синьо бельо. Аз исках да бъда Супермен. Исках да имам неговия “рентгенов” образ, да мога да огъвам стоманени пръти с голи ръце, но най-много от всичко исках да имам

неговите гърди, на които беше изписано една грамадна буква “S.” Гърдите ми никога не станаха достатъчно широки, за да може на тях да се побере една голяма буква S – на гърдите ми можеше да се поберат само малки букви като “i” или “l”.

Понякога ние възрастните се опитваме да бъдем като Супермен. Опитваме се да бъдем по-умни или по-успешни или по-духовни, отколкото сме. Опитваме се да отговаряме на въпроси, които не разбираме. Но когато израстваме е много трудно да се опитваме да приличаме на Супермен. Вместо да се опитваме да бъдем Супермен, какъвто не сме, има друг начин да помогнем на хората. Основната причина, поради която Исус ни призовава да бъдем слуги не е, защото другите хора имат нужда от нашето служение. Основната причина е онова, което се случва в нас, когато слугуваме. То е свързано с природата на взаимоотношенията, които се създават при истинското помагане и лекуване. Ние откриваме тази разлика в прекрасната книга на Ърнест Куртс, наречена: “Не, Боже: История на анонимните алкохолици.” Скоро след като спрял да пие, Бил Уилсън осъзнал, че има опасност отново да се напие. Изпаднал в отчаяние, той потърсил и открил името на друг алкохолик, д-р Боб, на когото разказал историята си. В резултат на това д-р Боб също спрял да пие и двамата с Бил основали “Обществото на анонимните алкохолици.” Бил Уилсън разбрал, че основната цел, поради която разказал историята си не е била да спаси д-р Боб; тъкмо обратното, ако не разкажел за всичко, което се било насъбрало в душата му, той щял отново да започне да пие.

Бил Уилсън знаел, че е бил в състояние да помогне на д-р Боб не защото д-р Боб е бил слаб, а той е бил силен. Бил Уилсън можал да помогне, защото е бил слаб, но помагайки, е получил сила. Тази истина стига още по-дълбоко. Когато Обществото на анонимните алкохолици се прочуло, Бил Уилсън започнал да дава интервюта и станал известен като основател на организацията. Постепенно той станал твърде зает и започнал да пренебрегва семейството си, защото считал, че всички алкохолици имат нужда от него. Приятелите му го дърпали настрана и му казвали истината: “Ти си тръгнал по смъртоносен път. Ти си мислиш, че си уникален и единствен, че си някакво изключение, а това е типичното мислене на алкохолиците.” Подобно на Бил Уилсън, ние също трябва да разберем, че ние не сме Суперчовеци или месици. Трябва да прегърнем ограничените си възможности. Тогава при нас ще дойде силата. Бог не си дъвче ноктите, чудейки се дали да спаси алкохолиците. Ние трябва да служим, осъзнавайки собствената си слабост. Ние не помагаме на другите, защото сме силни, а те имат нужда от нас. Ние им помагаме, защото ако не им помагаме, ние ще свършим живота си като безпомощни останки от миналото. Защо Обществото на анонимните алкохолици настоява за анонимността? Целта не е само хората да могат да посещават срещите на анонимните алкохолици, без приятелите, колегите и познатите им да знаят, те да са алкохолици; другата причина е, че анонимността няма да позволи на нито един участник да използва дейността на обществото за своя прослава. Основателите на обществото са осъзнавали фаталното изкушение на известността. Единственият начин, гарантиращ живот на тази организация е бил тя да си остане общество на пияници, които си помагат един на друг. Точно към такъв вид служение ни е призовал Исус – общество на грешни хора, които си помагат един на друг.

Живот на служение

Как влизаме в живота на служението?

Чрез ежедневно, светско и досадно служение. Исус взел едно малко дете в ръцете си и казал: “Ето това е вашето служение. Раздавайте се на другите, които не могат да допринесат за вашето обществено положение или прослава. Просто помагайте на хората. Вие имате нужда от това малко дете. Вие имате нужда да помагате на това малко дете не заради неговото добруване, а заради вашето собствено добруване. Защото ако не правите това, целият ви живот ще се превърне в идиотско съревнование, за да се види кой е най-великият. Но ако служите на детето - тайно, постоянно, добре и с радост – тогава може да дойде ден, когато ще престанете да си казвате: “Какво прекрасно нещо направих.” Тогава ще започнете да служите по естествен начин, безгрижно, просто заради самата радост от служението. Тогава ще започнете да разбирате как се живее в Божието царство.” Това би могло да се нарече “Ежедневното, светско и досадно служение.” Всеки ден ни се предоставят безброй възможности да служим по този начин. Може би някой колега ще ви помоли да му помогнете в работата. Може да видите някоя аварирала кола на пътя. Този вид служение може да се случи в къщи, посред нощ, когато някое от децата заплаче. Може да съм заспал и в просъница да кажа с прозявка няколко думи, докато жена ми става, за да се погрижи за детето, че бих искал аз да свърша тази работа, но много ми се спи, а и тя вече е станала. По този начин се опитвам да демонстрирам, че искам да помогна, но в същото време запазвам за себе си удобството да си остана в леглото. Но вижте какво може да се случи. Бих могъл да стана и да се погрижа вместо нея. Вместо да бъда отегчен и ядосан, аз бих могъл да благодаря на Бога, че жена ми е жива. През деня, вместо да се фокусирам върху всички “задачи на служението,” които тя ми пречи да изпълня, аз бих могъл да се фокусирам как да съм до нея, за да ѝ помогна. Ако правя това, аз ще бъда по-малко пристрастен да вървя по собствения си път. Ще стана по-свободен да служа на някой друг, без да си мисля: “Хей, колко чудесен съпруг и баща съм аз!” Този вид

служение може даже да бъде забавен. Всъщност е почти невъзможно да слугуваш, без това да създава по-голяма близост и взаимна привързаност. Спомням си, че когато децата ни бяха съвсем малки, Нанси ми казваше, че най-голямо чувство за взаимна близост са създавали в нея тъкмо тези мои действия на слугуване. Тя ми казваше, че когато съм чистел килима с прахосмукачката, тя усещала колко високо я ценя. Когато почиствах и подреждах гаража, тя изпитваше силно чувство на взаимна привързаност помежду ни. Тя ми казваше, че когато ме наблюдавала как къпя децата, тя изпитвала физическо привличане към мен.

Семействата могат да бъдат прекрасно място за практикуване на служението. Това е темата на книгата на Ърнест Бойер, озаглавена “Път в света.” Идеята за книгата му хрумнала, когато участвал в един семинар за духовен живот, чиято цел била да се разгледа важноста на пустинята – от прекарването на продължително време в самота – за историята на духовността. Когато направил сравнение със собствения си живот, той запитал: “Има ли грижа за детето в пустинята?” Разбира се, грижата за детето не е нещо, с което да се оправдаваме и да не се стремим към духовно израстване. Сама по себе си грижата за децата е едно от най-могъщите средства, с които разполагаме за нашето трансформиране. Искам да ви предупредя: **Много по-лесно е да слушаме за слугуването, отколкото наистина да слугуваме.** Познавам една жена, която в навечерието на важна операция помолила съпруга си да се грижи за децата им в събота и неделя. Съпругът отказал, защото щял да участва в някакъв семинар за мъже, където щели да ги учат как да живеят като християнски съпрузи и бащи. **Той отказал да служи на жена си под претекста, че трябва да посети този семинар, където щял да бъде научен и мотивиран да служи на жена си!** Истинското общуване повече от всичко друго се отличава с взаимната помощ и взаимното подчинение. Когато Исус е казал, че последните ще станат първи, той не ни заповядал. Той просто ни обяснява истината за Божието общуване и колко по-различно е то от начина, по който става общуването в нашия свят.

Чрез служението “да бъдеш прекъсван.” Друга форма на служение може да бъде наречена “служение на достъпността.” В Руската църква има някои хора, наречени “пустинници,” които са дали обет да живеят в молитва. Те се усамотяват в пустинята и живеят в самота, но не и в изолация. Според един обичай, когато резето е свалено от вратата, това е знак, че стопанинът е на разположение на посетителя. Основната цел на “пустинника” е винаги да бъде на разположение за нуждите на съседа си. (Освен с молитва, в особено напрегнати моменти, като например жътвата, пустинникът помагал и с физическа работа). Понякога в процеса на работата си трябва да позволяваме да бъдем прекъсвани от задачи, които не са включени в нашия план и “да живеем с резе, което е свалено от вратата.” Понякога трябва да сме достъпни за разговор или молитва за хора, които имат затруднения – хора, които няма да сме в състояние “да излекуваме” и които няма да допринесат за собствения ни успех в кариерата. С цел да практикувам това, понякога аз си отделям някой почивен ден у дома, за да се превърне в “ден на тайното служение,” когато съм просто на разположение на семейството си и нямам собствена програма за изпълнение. Идеята е, че когато единствената ми задача е да съм достъпен, аз не мога да бъда прекъсван. Целта на този ден е просто да служа. Но винаги е смиряващо да видя колко бързо нараства желанието ми да си създам собствен план за работата. Понякога служението включва забавяния и прекъсвания, причинявани от придържането към правилата, спазвани от всички останали хора. Мохамед Али веднъж отказал категорично да пристегне колана на седалката си в самолета. След като стюардесата повторно го помолила да си пристегне колана, той й казал: “Суперменът няма нужда от предпазен колан.” Тогава тя му отговорила: **“Истинският супермен няма нужда да се вози на самолет.”**

Всички ние имаме склонност да се държим като супермени. Тъй като не можем да летим със собствените си криле, ние поне имаме склонност да си мислим, че ние сме достатъчно специални, за да бъдем изключение от правилата. Когато търпеливо чакаме реда си в опашката от коли при уличното задръстване, когато сме изкушавани да лъкатушим от една лента на пътя в съседната, за да се движим по-бързо за сметка на някой друг, може би е добре да помним, че противно на някои надписи на броните на колите, пътят не ни принадлежи. Другите хора на пътя са също толкова важни, колкото и самите ние.

Понякога слугуването означава да вършим рутинни задачи, въпреки че бихме могли да накараме някой друг да ги свърши. Има една история за Абрахам Линкълн – може и да е измислена, но съответства на характера му – според която един от министрите от кабинета го видял да си лъска обувките. Министърът се изненадал, че Президентът на САЩ си лъска обувките. Линкълн му отговорил: **“А чии обувки очакваш да лъскам?”** Слугуването не означава, че не трябва да вършим нищо друго освен дребните ежедневни задачи. Нито пък означава, че през целия ден трябва да позволяваме да бъдем прекъсвани. Изисква се да притежаваме мъдрост и да разбираме кога да позволяваме да бъдем прекъсвани и да вършим ежедневните рутинни работи. Най-общо казано, за колкото по-велики се мислим, толкова е по-голяма нуждата от това служение.

Вършенето на ежедневните, незначителни и рутинни дейности е полезно не само за другите, но и за нас самите, защото ни помага да се избавяме от чувството си за величие. Дитрих Бонхьофер казва, че този

вид служение е особено полезно. В началото това означава просто да помагаме при извършване на ежедневните работи. Когато хората живеят заедно, винаги можем да намерим множество такива дейности. Никой не е толкова добър, че да е под достойнството му да извърши и най-незначителната работа. Хората, които се безпокоят, че си губят времето за такива дребни прояви на помощ към другите, може би гледат твърде сериозно на себе си и на собствената си кариера. Отрезвяващо е да си спомним, че самият Бонхьофер е бил брилянтен теолог, автор, учител, пастор, президент на семинария и лидер на антинацистко нелегално движение, който е бил убит в концлагер заради вярата си и житейската си позиция.

Да приемем собствената си слабост и ограниченията си възможности

Преди време пътувах много, имах много срещи, много разговори и бях много изморен. Тогава се срещах с един приятел, който също вземаше участие в църковната дейност, за да си поговорим за служението и за духовния живот. Аз му се оплаках от натоварения си график и очаквах да ме съжали, **но той ме изненада, като ме попита, защо избирам да живея по този начин.** Аз не бях свикнал да гледам на графика си като на мой избор. Тъкмо обратното, аз бях свикнал да гледам на заетостта си като на някаква даденост, подобна на живеенето в атмосферата на замърсен въздух, което никой не харесва, но просто се примирява и приспособява възможно най-добре.

Приятелят ми настоятелно ме попита: “Защо избираш да бъдеш толкова зает?” и това ме изнерви, защото се налагаше да се замисля над този въпрос. Единственият честен отговор беше, че повече от всичко останало, аз исках да бъда велик. Аз се страхувах, че ако отклоня предоставилите се възможности, те ще престанат да идват, а ако те спрат да идват, аз ще стана по-малко важен, а ако стана по-малко важен, това ще бъде нещо ужасно. Очевидно, след това декорирах графика си с блясъка на духовността. Опитвах се да убедя себе си, че всичко това е в полза на служението – **но всъщност това беше стремеж към величие.** Аз не исках да призная ограничените си способности. Не исках да призная, че имам нужда от такива неща като почивка. Не исках да призная, че не съм Супермен.

В резултат от тази среща създадох една малка “лична група за графика” с условието, че няма да поемаме нито една допълнителна задача в живота си, без преди това да я обсъдим в групата и със семействата си. Това условие ни даде възможност да говорим не само за собствения си график, но и за мотивите, които се криеха зад дейностите ни. Велико нещо е човек да живее, без да дава отчет за дейността си на никого.

Бащата на един приятел беше работил като евангелски мисионер в продължение на близо 50 години. Наскоро бащата му казал: “Сине, ще трябва скоро да се срещнем, когато подредя графика си.” Синът му ми каза: “През всичките 39 години от живота ми баща ми говореше какво ще направим, стига да подреди графика си. Всъщност той вярваше, че един ден графикът му ще се подреди под нечие външно влияние. Но което е още по-лошо, той отказва да говори за това и даже да признае пред себе си каква е истинската причина, поради която графикът му е неуправляем.”

Служението “Дръж си езика зад зъбите.” Може би най-малко практикуваната форма на служение е онова, което Бонхьофер нарича “Служението дръж си езика зад зъбите.” Той пише: “Често пъти най-добрият начин да се преборим с лошите си мисли е да не им позволим да излязат от устата ни. Във всяка църква би трябвало да има стриктно правило, което да забранява на всеки човек да изрича голяма част от мислите, които се въртят в главата му.” Това поведение противоречи на разпространената мъдрост, според която “всичко, което става във вас” е важен компонент от духовното ви здраве.

Но понякога служението на затворената уста е победа на Божието царство. Победата може да дойде по следния начин: Например, ние участваме в съвещание на работа. В процеса на обсъждането усещаме, че сме подложени на изкушението: “Ето това е шанс да покажа пред всички колко много знам. Това е шанс да разкажа някоя история, която ще покаже колко важен съм тук. Аз имам шанс да поправам някой и да покажа колко съм компетентен.” Наскоро заедно с няколко човека обсъждахме едно сравнително маловажно решение и аз установих, че едвам се сдържам, жестикулирам възбудено, а един глас, който подозрително приличаше на моя започна да звучи все по-високо и по-високо. Разбрах, че причината за поведението ми не беше само това решение, аз бях попаднал в капана на съревнованието и исках да видя чие предложение ще победи.

Понякога това служение означава да държим езика зад зъбите си и да не се хвалим с духовния си прогрес, който си мислим, че правим. Франсис де Сейлс пише: “Често пъти казваме, че сме нищожни същества, че сме злочести и отхвърлени от света, но много бихме съжалявали, ако някой се хване за думите ни и каже на другите хора, че ние сме такива, каквито казваме че сме. Ние претендираме да сме последни в компанията **и сядаме на последното място на масата, но с перспективата да се придвижим по-лесно до първото място.** Истинското смирение не се самоизтъква. Истинското смирение не само прикрива другите достойнства на човека, **но преди всичко се стреми самото то да остане незабелязано.**”

Този вид служение може да означава да не надценяваме задачите, които са в нашия обсег на дейност. Луис Смедс разказва една чудесна история за Папа Йоан XXIII. Един член на курията постоянно му досаждал, за да реши един или друг проблем. Този служител живеел с убедеността, че единствено той вижда сериозността на проблемите, пред които е изправена църквата в света и че без неговите предупреждения всичко ще се разпадне.

Най-накрая на папата “му дошло до гуша,” отвел своя суперсъзнателен съветник настрана и му признал, че и той самият също понякога е изкушаван да си мисли, че държи съдбата на света в ръцете си. Той казал, че на него му помогнал един ангел, който понякога се появявал край леглото му и казал: “Хей, Джони, не се вземай твърде на сериозно.” Ние имаме нужда от ангели, които да ни напомнят, че не сме меси. Ние даже не сме папа.

Служението на “Понасянето.” Ние сме призвани един на друг да си носим товарите. Понякога това може да означава да се молим за нуждите на друг човек или да се опитваме да успокояваме някой човек, който е в беда. Понякога можем да се почувстваме така, все едно че цялата ни връзка с някой човек е бремене. Ние имаме нужда да бъдем търпеливи към хората, докато се научим да ги обичаме.

Аз участвах в една група за молитва от 10 човека, повечето от които бяха служители на църквата. Целта на нашите събирания беше да споделяме за онова, което се е случило и което сме научили през изминалата седмица по отношение на молитвата. Лидерката на групата ни даде някои разумни съвети. Тя ни каза, че трябва да се въздържа от всяка склонност да оценяваме хората и техните коментари, а просто да позволим на Бога да ни говори чрез тях.

Аз установих, че имам склонността да гледам на ставащото от друг ъгъл. Несъзнателно започвах да оценявам групата още от първата среща. Докато един от хората говореше, аз си казах: *Това е нещастен човек, който може би е бивш наркоман. А онзи човек е обичайният и прекомерно пресметлив човек от старата школа, който няма да сподели какво става в сърцето му. А човекът до тях е мъдър, високо организиран човек, от когото наистина мога да се поуча.* **И аз продължих нататък в този дух, като оценявах** участниците в групата според тяхната зрелост и бях готов да слушам и да се опитвам да установя контакт с хората, които изглеждаха напреднали и да понасям останалите, които очевидно бяха изостанали.

Указанието на лидера – да не си позволяваме да оценяваме хората и да позволим на Бога да говори – по някакъв таен за нея начин се превърна във вежливо обвинение срещу цялостния ми начин на слушане. Аз осъзнах, че оценките, които правех на участниците в групата, въпреки че не бяха лишени от основание, всъщност **говорят много повече за мен самият**, отколкото за хората, които оценявах. **И нещо още по важно, тези оценки ми пречеха да слушам това, което Бог може би искаше да ми каже чрез тези хора. Тези критични оценки ми пречеха да видя истината**, че всички ние сме някъде по пътя към Бога **и разстоянието между напредналите и изоставащите е несравнимо по-малко от разстоянието между най-напредналите и самия Бог.**

Служението на понасянето е нещо много повече от простата толерантност към трудните хора. В това служение се включва да се научим на слушане какво ни говори Бог чрез този вид хора. Това е обучение да понасяме и да обичаме този вид хора. **Чрез това обучение всеки човек ще разбере, че най-трудната личност, която най-трудно ще понесе, е самият той.** Това означава, че част от служението, към което съм призван е да освобождавам хората – ако е нужно многократно – от малките умствени затвори в които ги бях затворил. Това можеше да е човек, който критикува начина, по който преподавам, основателно или неоснователно, с любов или със злоба. Това може да е най-трудния за общуване човек – човек в който съзирам същите борби, които бушуват и в мен самият. Понасянето на такъв вид хора не означава те да ни станат най-добрите приятели, а да се научим да им желаем доброто и да се откажем от правото да си отмъщаваме, защото разбираме, че всички заедно стоим пред Кръста. Оказва се, че животът, който винаги сме искали да живеем, е смирения живот. Най-ясно виждаме това в живота на самия Исус. В него няма никакъв стремеж към величие. Това е една от причините, поради която на хората им е трудно да го съзрат.

Най-старата антихристиянска ерес, наречена “Досетизъм,” се е появила, защото хората не можели да възприемат идеята, че самият Бог може да се превърне в наранима и страдаща личност. Тези хора са вярвали, че Исус само на външен вид е бил човек, но всъщност е бил Бог. Апостол Йоан казал, че тъкмо духът на Антихриста отрича, че Исус е дошъл “в плът.” Исус не е бил Супермен. Той не е предизвиквал враговете си с ръце на кръста, докато куршумите им са отскачали от гърдите му без да го ранят. Камшикът на римските войници го е наранил до кръв, тръненият венец е разкъсвал тялото му, забиването на гвоздеите го е накарало да изгърпи умопомрачителна болка, разпъването му на кръста е довело до истинската му смърт. А по време на всички тези страдания Исус е понасял хората, простил им е и ги е обичал до смъртта си. **Най-голямата и свята шега на Бога относно месианския комплекс е следната: Всеки човек, живял на земята е боледува от тази болест, с изключение на един и това е бил Месията.**

Глава 8

Живот отвъд съжалението

Упражняване в изповядването

Много християни необмислено се ужасяват, когато внезапно се разкрие, че сред праведните им има някой истински грешен човек. Поради това ние си оставаме сами с нашия грях и продължаваме да живеем сред лъжи и преструвки ... **Човекът, който не е изповядал греховете си, е наистина самотен.** (Дитрих Бонхьофер)

Преди няколко години ние продадохме моя стар “Фолксваген,” за да си купим първата част от новото ни обзавеждане: един бледоморав диван. Когато разбра, че имаме малки деца, продавачът от мебелния магазин ни предупреди да не купуваме диван с такъв цвят на тапицерията и ни препоръча някой по-тъмен цвят. **Но ние бяхме наивни оптимисти относно децата си** и го уверихме, че знаем как да се справим с децата и настояхме да купим бледоморавия диван. **От този момент нататък ние научихме най-важното правило в нашия дом. Не сядай на бледоморавия диван и не го докосвай.** Не играй около този диван. Не яж, не дишай, не поглеждай и даже не си помисляй за бледоморавия диван.

Спомняш ли си за забраненото дърво в Райската Градина? “На всеки друг стол в дома можеш свободно да седиш, но на този диван не трябва да сядаш, защото в деня, в който седнеш на него, ти със сигурност ще умреш.” Тогава дойде Грехопадението. Един ден на дивана се появи едно петно. Червено петно. Петно от червено желе. Поради това жена ми, която всъщност беше взела решението да купим бледоморавия диван и го обожаваше, строи трите ни деца - четиригодишната Лаура, Мелори на две години и половина и шестмесечният ни син Джони - в една редичка пред него.

Тя ги попита: “Деца, виждате ли това? Това е петно. Червено петно. Петно от червено желе. Продавачът от мебелния магазин ни каза, че то не може да се почисти. Никога. Деца, знаете ли колко дълго продължава това никога? **Толкова дълго ще стоите тук, докато някой от вас ми каже кой направи това петно върху бледоморавия диван.**” Първа се предаде Мелори. С треперещи устни и насълзени очи тя каза: “Лаура го направи.” Лаура кротко отказа да го е направила. Последва продължителна и мъчителна тишина.

Никой не проронваше нито една дума. Аз знаех, че децата не биха казали нищо, защото никога не бяха виждали майка си толкова ядосана. **Знаех, че те няма да си признаят, кой е направил петното, защото ако си признаеха, те бяха наясно, че ще трябва да прекарат вечността в стола за наказание.** Знаех, че те няма да кажат нищо, **защото тъкмо аз бях този, който направи червеното петно на бледоморавия диван и не бях съобщил за това на жена си.** Прецених, че трябва да намеря безопасно място, за да се изповядам, като например тази книга, която пиша сега.

Петното на греха

Истината е, че всеки от нас прави петна по дивана. Някои от петната са малки и едва забележими. Но някои от тях просмукват цялата тъкан на живота ни. Има петна, за които съжаляваме през безсънните нощи, докато лежим в леглото и гледаме към тавана и ни се иска да можеше да се върнем обратно и отново да изживеем някои мигове от живота си, за да можем този път да постъпим правилно. Това може да са петна, заради които не съжаляваме, въпреки че би трябвало, ако сърцата ни работеха правилно.

Перифразирайки забележителната книга на Корнелиус Плантинга, можем да кажем, че всички ние не сме такива, каквито би трябвало да бъдем. **Хората вече не говорят много за греха.** Плантинга пише: “Общоприето е представата за греха да бъде обвита в мрак. Християните мразят греха, страхуват се от него, бягат от него и тъгуват, защото са сгрешили. Някои от дедите ни са агонизирали заради греховете си.

Човекът, който не е успявал да се въздържа и е извършвал грях се е чудел, дали все още може да вземе участие в Господната Трапеза. Жената, която от години е завиждала на по-привлекателната и по-интелигентната си сестра може би се е безпокояла, че този грях ще ѝ попречи да се спаси...

В днешно време е по-трудно човек да се изповяда пред другите хора. Когато се стигне до изповядване на греховете, хората сега просто промърморват нещо несвързано.”

Всеки от нас трябва да престои известно време пред дивана. Убеден съм, че много от нас не търсят просто друго съобщение, което повторно да ни даде гаранция, че Бог ни прощава, без да ни накаже. Колкото и да е чудесна, тази информация не е достатъчна, за да даде възможност на хората да израстват в изживяването на освобождаващата прошка на Бога.

В това отношение много от нас от нас се борят – не толкова с разбирането на съобщението за прошката, а с живеенето в реалността от тази прошка.

Изповедта: заради собственото ни излекуване

Тази неспособност да се възприеме реалността на прошката е причината, поради която Бог ни е дал да се упражняваме в изповедта. Някои хора се питат: “След като съм християнин и Бог вече ми е простил, защо би трябвало да се изповядам?” **Това е погрешна представа за целта на изповедта.** Основната цел на изповедта не е, че Бог ни кара да се изповядаме, защото той има нужда от това. Бог не стиска здраво своята милост, все едно че ние трябва да я изкопчяваме от пръстите му така, както детето стиска последната си бисквитка.

Ние имаме нужда от изповедта, за да се излекуваме и да се променим. Но изповедта не е някаква процедура за даване на отчет: “Този грях беше от дебитната страна на Божият тефтер; сега аз го изповядах и той е изтрит.” Изповедта не е механично упражнение. Това е практика, която ако се прави мъдро, ще ни помогне да се променим. Когато правилно прилагаме изповедта се случват две неща. Първото е, че се освобождаваме от чувството си за вина. Второто е, че след като се изповядаме е много по-малка вероятността отново да направим същия грях. След изповедта грехът ни изглежда много по-непривлекателен. Тогава как да практикуваме изповедта така, че да започнем да лекуваме душите си? Каква надежда дава изповедта на опетнени хора като нас? **Изповедта, която ни помага да усетим силата на прошката е процес, а не изолиран акт.** Нека да разгледаме изповедта като процес, състоящ се от 6 етапа, чиято цел е отстраняването на духовното петно.

Подготовката

Първият етап е подготовката. В началото се оставяме в ръцете на Светия Дух и го молим за помощ. Опасно е да се изповядаме, ако преди това не сме се оставили в ръцете на Светия Дух и не сме се обърнали за помощ към него. Ако разчитаме само на себе си, ние сме склонни да се самоосъждаме за неща, заради които не би трябвало да се чувстваме виновни или обратното, подценяваме много грозни петна, на които трябва да обърнем внимание. Най-общо казано, ние имаме нужда от помощ.

Клифън Федиман разказва чудесната история за Чарлз Стейнитс, един гениален електроинженер от Дженерал Електрик от началото на 20 век. Веднъж след като се бил пенсионирал, инженерите на Дженерал Електрик неуспешно се опитвали да отстранят някаква сложна авария и накрая помолили Стейнитс да дойде и да се опита да им помогне да решат проблема. Стейнитс пристигнал, в продължение на няколко минути обикалял около машините, след това извадил едно парче тебешир от джоба си и направил един кръст върху една машинна част. За свое изумление, когато разглобили тази част на машината, техниците установили, че там е причината за аварията. Няколко дни по-късно в Дженерал Електрик получили фактура от Стейнитс на стойност 10.000 долара, което било огромна сума по онова време. Тъй като сметката им се сторила твърде висока, инженерите му върнали фактурата с молба да опише точно за какво са направени тези разходи. След още няколко дни те получили втора фактура, на която пишело:

- за направата на един тебеширен кръст: 1 долар
- за това, че знам къде да го направя: 9.999 долара
- Общо: 10.000 долара

Най-трудното нещо при самоизследването е човек да знае къде да постави белега. Псалмистът казва: *“Кой съзнава своите прегрешения? Очисти ме от тайните прегрешения”* (Пс.19:12). Първата стъпка към изповедта е да се поставим под Божията закрилата и да го помолим той да постави кръстчето на правилното място.

Самоизследването

Следващият етап е самоизследването. Това означава да отделим време, за да проверим мислите, думите и действията си и да осъзнаем, че сме сгрешили. Исторически този етап е познат като “молитва на изпитването,” при която проверяваме състоянието на съвестта си. Това е толкова важно, че в продължение на векове се е считало за задължително изискване последователите на Исус да знаят как да се молят с молитвата на изпитването. Франсис де Сейлс пише: “Що се отнася до проверката на съвестта ... всеки знае как трябва да я извърши.” Полезно е при самоизследването да си мислим за различните видове грях. Може би най-употребяван е списъкът със седемте ежедневни грехове: гордост, гняв, похот, завист, алчност, мързел и лакомия. Къде се намираме по отношение на всеки от тези грехове? Мартин Лутер е използвал Десетте Заповеди като справочно средство, чрез което изследвал живота си.

Изповедта трябва да бъде конкретна и детайлна. Израз от вида: “Защото исках да избегна наказанието, аз излъгах шефа си и казах, че работя, но всъщност не работех” може само да ни накара да бъдем по-честни и да кажем същото по поне 20 различни начини от рода “Аз не бях достатъчно искрен ...” Точно тази черта на християнското признание е накарало Анонимните Алкохолици в четвъртата крачка от тяхната стратегия за 12 крачки да говорят за **“безстрашна и безжалостна морална инвентаризация.”**

В сърцевината на изповедта се намира поемането на отговорността за онова, което сме направили. Това не е лесно да се направи. Ние се опитваме да се изплъзнем и да не го направим. Много често

започваме да се изповядваме, а накрая се оправдаваме: “Но аз не исках да ти крещя, просто през този ден бях много изморен.” Изповедта означава да осъзнаем факта, че поведението ни не е просто резултат от лошите ни родители, от лошия характер, който имаме по наследство, от злобните ни роднини или поради неправилното ни хранене. Всеки от тези фактори може да е дал своето отражение. Човешкото поведение е сложно нещо. Но изповедта означава да кажем, че някъде в цялата тази смес е имало избор, който е бил направен от нас и този избор не може да бъде извинен, обяснен или даже разбран. Този избор просто трябва да бъде простен. Черната дъска трябва да бъде почистена и изтрита.

Разбирането

Ние имаме нужда от нов начин, с помощта на който да разглеждаме греховете си. Трябва да се отречем от всеки грях. Едно от най-лошите неща, свързани с греха е, че той причинява морално късогледство. Грехът деформира способността ни да различаваме неговото присъствие. Новата гледна точка може да се окаже доста драматична. Историкът Макферсън, който изучава Гражданската война, пише за един собственик на плантация, наречен Джеймс Хамонд, който бил конгресмен и губернатор. Освен че бил ненаситно амбициозен и яростен защитник на робството, Хамонд притежавал незадоволим сексуален апетит. През 1839 година той купил една 18 годишна робиня, наречена Сали и нейната невръстна дъщеря Луиза. Той направил Сали своя метреса и тя родила няколко деца от него. Когато Луиза станала на 12 години, той я поставил на мястото на майка ѝ и тя родила още няколко деца от него. Неговата политическа кариера била временно преустановена, когато богатият му шурей Уед Хамилтън го заплашил, че ще разкрие на обществото, че Хамонд е изнасилил четирите му дъщери, които били на възраст от 13 до 18 години. Забележителни са записките, които Хамонд написал в своя дневник, когато жена му го напуснала и когато някаква епидемия отнела живота на много от неговите роби и на голяма част от добитъка му (той поставял и едните и другите в една и съща категория):

“Съкрушен съм напълно, когато виждам, че всичко мое се руши около мен. Негрите, добитъка, мулетата, прасетата и всяко нещо около мен изглежда, че се намира под властта на някакво съдбоносно проклятие...**Велики Боже, какво съм направил?** Никога не е имало толкова прокълнат човек. ... **какво съм направил или съм пропуснал да направя, че да заслужа такава съдба?** Никой, нито един човек, не проявява и най-малко снизхождение към мен. Нищо не е пропуснато и нищо не е забравено.”

Ние може да не сме чудовища; може въобще да не сме поробвали или нарушавали човешките права за хората като Хамонд. Но по някакъв по-скромен и не толкова драстичен начин в нас съществува същата способност към самозаблуждение. Ние лъжем, за да избягваме болката и едва ли си даваме сметка, че сме направили това. **Ние даваме основания за напразни надежди и се стремим да манипулираме без даже осъзнаваме, че правим това, все едно че действаме на автопилот.** Ние можем да не обръщаме внимание на несправедливостта или на човешките нужди в продължение на дълги периоди от време, без в главите ни да се появи някакво морално предупреждение. Поради това, на този етап от изповедта, ние се молим за яснота в разбирането на истинското състояние на живота ни. Ние искаме да видим греховете си през нови очила и започваме да гледаме към греховете си от гледната точка на човека, срещу когото сме прегрешили. Ние се борим, за да гледаме греховете си от гледната точка на Бога. Исус често е говорил за нуждата от тази различна гледна точка. Той е предупреждавал религиозните лидери да не съдят: *“И защо гледаш съчицата в окоето на брат си, а не забелязваш гредата в своето око? Или как можеш да кажеш на брат си: Брате, остави ме да извадя съчицата, която е в окоето ти, когато ти сам не виждаш гредата, която е в твоето око? Лицемерцо! Първо извади гредата от своето око и тогава ще видиш ясно, за да извадиш съчицата, която е в окоето на брат ти”* (Лука 6:41-42).

Когато имаме греда в окоето си, не някакво клонче, а греда с размерите на цяло кану, способността ни да възприемаме точно, е нарушена. Ето това се случвало със слушателите на Исус. Хората са наблюдавали греховете на проститутките и на измамниците и не са искали да имат нищо общо с тях. Слушателите на Исус са били хора, които са се гордеели със своето духовно превъзходство. Но Исус ги обвинил, че те са опровергани и имат нужда от радикална операция за отстраняването на пердето от очите на душата им. Чак след това те ще могат да видят собственото си поведение в нова светлина.

Когато приемат думите му в сърцето си, последователите на Исус ще могат да кажат: “Сега виждам истината за постъпките си. Когато гледах отвисоко, когато странях и си мислех, че съм по-добър от проститутките или измамниците, аз не издигах знамето на праведността. Аз просто подхранвах самодоволството и гордостта си. **Аз даже не можех да обичам хората.** Тези “големи грешници” обичат по-силно от мен. Те са по-праведни от мен. Господи, помогни ми.” Ние трябва да погледнем към греховете си с нови очи. Ние трябва да ги погледнем през очите на онези, срещу които сме сгрешили.

Два въпроса: Защо и какво се е случило?

Два въпроса ще ни помогнат много да получим ново виждане. Първият въпрос е: “Защо направих този грях?” Можем да установим, че сме лъгали, за да избегнем последиците от грешката си: “Съжалявам,

господин полицаи, километражът на колата ми може би е повреден. Сигурен съм, че шофирах с разрешена скорост.” Може да установим, че причината, поради която сме разпространявали клюки за някого е, защото сме се чувствали незначителни или сме му завиждали. Този въпрос е особено важен, защото обикновено грехът е свързан със задоволяването на някаква нужда.

Често грехът е опит да се задоволи една основателна нужда по незаконен начин. Ако не се отнасяме към тази нужда по правилен начин, ние директно ще стигнем до извършването на греха. Може би имаме нужда да се научим да усещаме по-добре Божията любов, за да се освободим от недостойната завист, която не ни позволява да устоим на изкушението да клюкарстваме. Може би трябва да вземем решение, че сме готови да понесем по-силната емоционална болка, свързана с говоренето на истината, а не да лъжем, за да излезем от затрудненото положение.

Вторият въпрос е: “Какво се случи в резултат от моя грях?” Преди време осъзнах, че бях излъгал един приятел. Това беше породило няколко последици: аз живеех с чувството на вина; в отношенията ни настъпи охлаждане, понеже аз бях поставил бариера между нас; аз бях готов по-лесно да излъжа следващия път; установих, че се стремя да избягвам Бога.

Когато осъзнах всичко това, аз разбрах, че трябва да призная грешката си пред моя приятел. Но даже тогава се нуждаех от известно време, за да понеса притеснението от последствията от лъжата си. Обаче, когато погледнах честно към резултатите от действията си, тогава се случи нещо чудесно: установих, че нямам никакво желание отново да повторя този грях. Разплитането на възлите от мотивите и последствията от нашия грях изисква търпение и спокойствие. Но каква е цената, която не бихме платили, за да бъде извадена гредата от околото ни?

Ново чувство

След разбирането идва ново чувство. Истинското изповядане не е просто обмен на информация. В него се включва да влезем в болката на човека, който сме наранили и в болката на Бога, причинена от нашия грях. Яков казва: *“Измивайте ръцете си, вие, грешни и очиствайте сърцата си, вие, колебливи. Тъжете, ридайте и плачете; смехът ви нека се обърне на плач и радостта ви в тъга”* (Як.4:8-9). Бях свикнал да считам, че това е потискащо твърдение, а се оказа, че всъщност това е голям дар. Много духовни съветници казват, че когато започваме да се молим, ние трябва да съобщаваме на Бога какво искаме, даже ако, в момент на изповед, **това означава да се молим за дара на сълзите**. Угризението на съвестта е толкова полезно за душата, така както болката е полезна за тялото.

След като сме казали това, ние трябва да го балансираме с друго твърдение: Признаването на греха е акт на милост. Изповедта може безопасно да бъде направена само в контекста на милостта. Угризението на съвестта не е гаранция за наличието на истинско разкаяние и може да бъде силно разрушително. Полезно е да знаем какви са нашите наклонности, независимо дали сме склонни да се самобичуваме или да се оправдаваме.

Апостол Павел е правел разлика между двата вида съжаления. Той е наричал това “богосъобразно съжаление,” което е представлявало приспособяване на нашия емоционален отговор към греховете ни. Това “богосъобразно съжаление” ни кара да търсим възстановяване и помирение. То ни принуждава да се променяме, да израстваме и ни води до милостта. Павел нарича другият вид съжаление “светско съжаление.” Вместо да ни води към живота, този вид съжаление ни води към смъртта.

Веднъж след напрегната сутрин у дома тръгнах за работа. Бях се сопнал на децата и се чувствах прекомерно зает и притиснат от липсата на време. Докато излизах от вратата, синът ми Джони ме попита дали през този ден ще отида на родителската среща, организирана от неговото училище. Понечих рязко да кажа “Не,” но усетих някакво обезпокоително подръпване. Нещо – Някой – ме покани да отново да обмисля положението. Почувствах пронизваща болка заради прибързаността си през тази сутрин и за ненужните огорчения, които необмислено бях причинил на любимите си хора.

Убеден съм, че отчасти тази болка се дължеше на намесата на Светия Дух. Поради това се извиних искрено на домашните си и казах на Джони, че ще отида на родителската среща. Когато пристигнах в класната стая на Джони аз установих, че само родителите на 2-3 деца не бяха дошли. Лицето на Джони засия. През следващите час и половина той седя в скута ми, докато участвахме в срещата. Бяхме поканени всеки от нас да нарисува една картина – нещо, което не ме зарадва, тъй като не мога да чертая прави линии. Положението стана още по-лошо, когато се оказа, че бащата до нас рисуваше като Микеланжело. Той рисува прекрасна сцена, в която имаше перспектива, сенки и светлосенки.

Синът ми предложи да използвам малко синя боя, но аз отказах под претекста, че ще рисувам в моя цветова гама. Учителката дойде, погледна рисунката на човека до нас, а после покани останалите родители да дойдат да я видят. В процеса на обучението тя посочи моята картина като някаква противоположност на картината на съседа. Сега почувствах друг вид вина, вината, че съм лош художник. Но това беше болката на сътворяването, а не нещо, заради което трябваше да се разкайвам. Трябваше да намеря друг начин, за да се

справя със своята неспособност. Поради това изчаках, докато бащата до мен не ме гледаше и мацнах едно синьо петно на картината му. Сега вече поне имах нещо, заради което да се изповядам. Огледах рисунката на Джони: облаци, сняг, едно дърво и нещо, което приличаше на динозавъра Барни с човешко лице. В долната част на рисунката Джони беше написал следното: “Благодаря заради Бога, баща ми и снега.” Почувствах се доста добре за последователността на този надпис.

Когато дойде момента родителите да си отидат, Джони ме сграбчи и каза: “Аз просто не мога да те пусна да си заминеш.” Излязох си, но постоях известно време отвън край вратата и наблюдавах сина си. Струваше ми се, че само преди няколко години аз самият бях малко момче в първи клас. А сега той е първокласник. Ето това беше денят на моя син. Това е неговият малък свят – малката пуйка, която е нарисувал на черната дъска, малкият му чин, тъничките му пръстчета, които решително стискаха молива, начинът по който се учеше да изписва буквите.

А само след известно време той на свой ред ще стои на прага на вратата и ще гледа как неговото малко момченце седи на чина. Тогава си казах: “А какво щеше да стане, ако не бях отишъл в училището? Какво щеше да се случи, ако синът ми седеше самотен, докато другите деца бяха с родителите си? До кога ще помня тази малка рисунка, под която пишеше: “Благодаря заради Бога, баща ми и снега?” Тази пронизваща болка, която ме накара да помисля отново, да реша да направя нещо друго, в църквата се нарича “убеждаващата сила на Светия Дух.”

Всеки от нас може би е усещал тази сила. Това е тихият глас, който ни призовава и ни казва: “Ти изрече горчиви думи, които нараниха този човек. Трябва да отидеш при него и оправиш отношенията си с него.” Или “Ти излъга при плащането на данъците си. Сега трябва да възстановиш неплатения си данък.” (Един финансов експерт, чиито клиенти са евангелски християни твърди, че 50% от тях лъжат при плащане на данъците си.) Или “Ти излъга. Сега трябва да се върнеш и да кажеш истината.” Това е болка, пълна с надежда, това е болката на раните, които заздравяват.

Ново обещание

Но изповедта не означава просто да споменем онова, което сме направили в миналото. В изповедта се включва и твърдото ни решение в бъдеще да не повтаряме тази грешка, т.е. нужно е да дадем обещание. Тъй като Бог върши работата си в нас в процеса на изповедта, ние ще изпитваме силно желание повече да не правим това болезнено нещо. Поради това ще дадем клетва. С Божията помощ ние решаваме, че ще се променим. Това ще означава да направим промяна в това, което е било лошо и то до възможно най-добрата степен.

Това е направил Закхей: “*Господи, ето, отсега давам половината от имота си на сиромасите; и ако някак съм ограбил някого, връщам му четворно*” (Лука 19:8). Нивото на нашето обещание ни помага да разберем, дали наистина се разкайваме или просто се опитваме да ограничим пораженията. Дали желанието ни е да поправим грешката си или просто се опитваме да сведем до минимум болезнените последици? Луис Смедс казва: “Защо очаквате някой да приеме сериозно изповедта ви, в случай че не обещаете, че нямате намерение отново да повторите същата грешка? Вие не можете да дадете гаранция, най-доброто, което можете да направите е да дадете обещание. Но всеки, който сте обидили и засегнали, очаква поне да дадете искрено обещание.”

Апогеят: Изцеляваща милост

Финалният етап на изповедта – връхът на планината – **е милостта**. Това не е просто идеята за милостта, това е реалната милост, в която човек се потапя и която му дава живот. Във филмът “Мисията,” Робърт де Ниро играе ролята на Мендоза, един много подъл, егоистичен и брутален човек, за който на пръв поглед няма никаква надежда, че ще стане по-добър. Когато решил да се разкае, от него поискали, като акт на покаяние, да носи навсякъде където отиде един тежък товар, който бил привързан към тялото му.

По време на това изпитание той започнал да гледа на живота по различен начин и открил, че всичко, върху което е градил живота си всъщност е някакъв реален товар – както за него самия, така и за хората, на които е навредил. Той започнал да осъзнава собствената си безпомощност и зависимост. Един ден, по време на едно трудно изкачване на планината, Мендоза разбрал, че няма да успее да се изкачи и това застрашава живота на хората, които се изкачвали заедно с него. Мендоза се изплашил, че ще бъде убит, но вместо това, ножът разрязал въжето, което го привързвало към товара му. Той станал свободен. Той ще живее. Товарът свършил работата си. **Възлагането на товара е било акт на милост**. Носенето на товара е болезнено и трудно, но в същото време това е милост. **Освобождането от товара е още по-голям акт на милост**. Така е и с изповедта.

Глава 9

Насочван живот

Получаване на насоки от Светия Дух

Съществува начин да подредим умствения си живот на повече от едно ниво едновременно. Едното ниво може да бъде мисленето, обсъждането, виждането, пресмятането и удовлетворяване на всички изисквания на заобикалящата ни среда. Но дълбоко вътре в нас, зад сцената, ние можем да се молим и да се възхищаваме, да поем песни и да се покланяме и да бъдем с отворени възприятия към небесните влияния. (Томас Кели)

Едно нещо е да говорим на Бога, а съвсем друго нещо е да го слушаме. Когато го слушаме, ние получаваме насоки от Светия Дух. Преди време се събудих посред нощ. Имаше няколко часа до разсъмване, но аз виждах доста ясно в нашата спалня, защото беше огряна от ярка лунна светлина. Погледнах към жена си Нанси, която спеше до мен и внезапно, вместо да се почувствам замаян, както би могло да се очаква, бях обхванат от силен прилив на любов. Все едно, че видях целият ни брачен живот като в някакъв калейдоскоп. В съзнанието ми се сменяха сцена след сцена: следобедът, когато се срещнахме за пръв път; първата ни интимна шега; първия път, когато наистина се смяхме много заедно; тайните прякори с които се наричахме и тайните традиции; начинът, по който тя ми се усмихваше, докато вървеше към мен по пътеката в църквата по време на сватбата ни. Видях всички тези събития, някои от тях продължили само един миг, а други обичайни, но поради някаква причина станали незабравими – които всеки, който някога е обичал, ще носи чак до гроба си.

Помислих си какъв ли щеше да е животът ми без Нанси. Не си мислех просто колко празен щеше да бъде, а как се случи така, че сега съм свързан с жената, която сега спи до мен. След това се случи нещо, което не бях очаквал. Докато се бях подпрял с лакът на възглавницата и наблюдавах как жена ми спи, аз си помислих: *“Докато спя в леглото си, Бог ме наблюдава.”* Нали псалмистът е казал: *“Онзи, Който те пази, няма да задреме. Ето, няма да задреме, нито да заспи Онзи, Който пази Израел”* (Пс. 121:3-4). Тогава си помислих, че Бог ни е казал нещо подобно: *“И аз те обичам така. Докато ти спиш, никой не може да те види, но аз те виждам. Сърцето ми е пълно с любов към теб. Така както се чувстваш сега, докато наблюдаваш жена си, така както се чувства родителя, докато наблюдава спящото си дете, това е една малка илюстрация за теб, един дар, за да можеш да разбереш, че всяка нощ докато спиш, така се чувствам аз заради теб. Искам добре да осмислиш това сега, преди отново да заспиш. Аз те наблюдавам и сърцето ми е пълно с любов към теб.”*

Това беше много вълнуващо преживяване. Стори ми се, че сам Бог ми говори по някакъв начин. Това не бяха просто някакви мисли **за** Бога, а мисли **от** Бога. Усетих, че Бог искаше да ми каже лично, че ме обича.

Да се научаваме да слушаме Бога

Дали през тази нощ ми говореше Светия Дух или това беше просто продукт на собствения ми мозък? Не знам със сигурност. Със сигурност не съм в състояние да докажа, че Бог ми говореше. Няколко приятели са ми разказвали, че като малки са имали случаи, когато са имали ясното усещане, че Бог им говори. Те се бяха научили да разпознават, че някои особени състояния на сърцето и на разума всъщност представляват гласът на Бога, така както децата се научават да разпознават гласът на майка си. Разпознаването на гласа на Бога се е превърнало в такава естествена част от живота им, че приятелите ми не се замислят много за това.

Но аз нямам подобен опит. Никога не съм чувал с ушите си Бог да ми говори и не съм израствал с интуитивното разпознаване, за да различавам когато ми говори Бог. Всъщност аз винаги съм бил подозрителен към хората, които говорят с лекота за тези неща. Стигнах до убеждението, че тази подозрителност съвсем не е добро нещо. Сега разбирам, че ако искам да имам връзка с Бога, така както е с всеки друг човек, аз трябва да съм отворен за възможността понякога Бог да ми говори директно.

По тази причина, в тази глава ще разгледам начина, по който ние получаваме “указания” или “подтиквания” от Светия Дух. През различните епохи християните са наричали този феномен с различни имена. Джордж Фокс пише в дневника си, че Бог му “разкрил” някаква истина. Чрез това той иска да каже, че Бог му е говорил директно, което не означава, че той непременно е чул Божия глас с ушите си, а с разума си. Джон Калвин говори за “вътрешно свидетелстване” на Светия Дух. Св. Игнаций говори за “движения” на душата – мисли, чувства и желания, които фактически могат да се окажат дарове, които Бог ни дава, за да ни приближи по-близо до себе си. Подтиците могат да са в резултат от убедеността за някакъв грях или от

гаранцията за Божията любов, или някакъв призив към действие. Но тези неща са от съществено значение за живота, който е направляван от Светия Дух. Ние сме длъжни да се научим да чуваме тихият глас.

Неизбежна част от трансформацията

В наше време с молитвата е свързан един странен парадокс. Почти всички говорят за Бога. В едно скорошно проучване на списанието “Нюзийк” се установява, че повечето американци казват, че по-често се молят, отколкото работят или спортуват. Около 13% от анкетирания американци отговорили, че са атеисти, но в същото време всеки пети от тях ежедневно се моли. При това положение, защо сме толкова противоречиви относно представата, че Бог може директно да ни говори? Нека да си припомним една реплика от пиесата “Търсенето на знаци за интелигентен живот във вселената” на Лили Томлин: “**Защо става така, че когато говорим на Бога, ние казваме, че се молим, но когато Бог ни говори, ние казваме, че това е шизофрения?**” Защо считаме, че телефонния апарат на Бога е снабден само със слушалка, но не и с микрофон?

Неизбежна част от трансформацията е човек да бъде открит и да получава указания от Светия Дух. По този повод Ричард Фостър казва следното: “В наше време небето и земята стоят на пръсти и очакват появата на хора, които са водени от Духа, които са опиянени от Духа и са надарени със сила от Духа. Цялото творение очаква появата на обучени, свободно събиращи се мъченици, които познават в този живот силата и живота в Божието царство. Това се е случвало по-рано и може отново да се случи ... Такива хора няма да се появят, **докато в нас не се зароди едно дълбоко и силно усещане, че Емануил, Светия Дух, Бог е сред нас.** Това е познанието, че в образа на Светия Дух самият Исус е дошъл да ръководи хората си. Това е усещането за Неговото водачество, което е осезаемо и е толкова видимо, подобно на облака през деня и огнения стълб през нощта.” Аз съм убеден, че Светия Дух наистина ни предлага да води, да направлява и да дава указания на обикновените хора. **Той иска да прави това за всеки от нас.** Всеки от нас може да се научи да бъде отворен за подтиците на Светия Дух. Те не са запазени за някакъв елит или само за водачите, или за “важните хора.” Те не са запазени за хората, които работят като пастори или мисионери. Те не са запазени за хора, които са “по-духовни” от вас. Светият Дух може и ще дава указания на всеки човек, стига да иска да ги получава и да ги изпълнява.

“Духовната глупост”: изпускане на Божието присъствие

В пиесата “Жана Д’арк” на Джордж Бърнард Шоу, един от героите пита Жана Д’арк защо гласът на Бога никога не му е говорил така, както твърдяла тя, че говори постоянно на нея. Тя казва: “**Гласът ти говори през цялото време, но ти просто не успяваш да го чуеш.**” Убеден съм, че една от причините, поради която не успяваме да чуваме гласа на Бога е, че ние не сме внимателни. Ние страдаме от едно заболяване, което може да бъде наречено “духовна глупост.” Психолозите определят “глупостта” като склонност към духовно носене по течението. Тя е неспособност човек да бъде концентриран и да присъства в конкретния момент. В такова състояние ние се движим на автопилот. Например, да предположим, че четете някаква книга – надявам се не тази книга – **и когато стигнете до края на страницата, внезапно осъзнавате, че не помните нищо от онова, което току-що сте прочели.**

Аз прекъснах обучението си в колежа за един семестър, за да работя на пълен работен ден в едно металообработващо предприятие, наречено “Уитни.” Предполагам, че бях най-некомпетентният служител от екипа по поддръжката, поради което след време ми възложиха да извършвам доставките, което на теория намаляваше вредите, които можех да причиня на фирмата чрез новата си работа. Но даже когато правех доставките, аз установих, че вниманието ми има склонността да се отклонява и не може да се фокусира. Една сутрин, след като занесох последната доставка, аз шофирах един бял, невзрачен пикап на път за предприятието. Тогава забелязах някои необикновени неща в колата. Километражът, който отдавна беше развален, сега работеше. Бутоните на радиото бяха програмирани за други радиостанции. Изумено си казах, че това е странно. Паркирах пикапа в предприятието, отидох да обядвам, а после се върнах, за да занеса кореспонденцията до пощенската станция. След това, когато излязох от пощата и огледах паркинга, аз установих, че служебния пикап беше изчезнал и си помислих, че някой го е откраднал. Тогава забелязах едно удивително съвпадение: на паркинга се намираще пикап на фирмата “Джонсън Електрикал Съплай”, на която сутринта бях занесъл последната доставка. Тогава ми просветна в главата, че аз бях откраднал пикапа, без да забележа. Служител на “Джонсън” беше оставил ключовете на таблото. Когато излязох от тяхната сграда, аз се качих в погрешна кола, без въобще да забележа такива незначителни неща като огромните сини букви “Джонсън Електрикал Съплай,” които бяха изписани от двете му страни. Аз бях откраднал кола. На път за моята фирма се молих никой все още да не е забелязал какво бях направил. **Но нямах този късмет.** В момента, когато бях излязъл от пощата, някой от “Джонсън” се беше обадил в моята фирма. Тази грешка се случи преди 20 години, но и до ден днешен ме е срам да се появя във фирмата “Уитни.”

Отново ще цитирам Дон Кинг: “Скромно казано, никога не преставам да се удивлявам от себе си. Удивителна е способността ми да върша глупави неща. Такава наклонност е доста притеснителна за един служител. Но капацитетът ми за духовна глупост е още по-голям и може да осакати духовния ми живот. Понякога, когато имам проблеми, в продължение на много време аз даже не се сещам да се помоля за тях. Аз се безпокоя, бивам обсебен от тях или се потя от притеснение, но не се моля.”

По време на една църковна служба преди време осъзнах, че не съм напълно ангажиран в богослужението. Аз знаех, че в една област от живота ми имаше грях, с който не бях готов да се справя. Поради което машинално продължих богослужението. Аз не бях се поставил на разположение на Светия Дух и не слушах. Чувствах се така, както може би се е чувствал Яков във Ветил: “*Наистина Господ е на това място, а аз не съм знаел*” (Бит.28:16). Яков никога не слушал Бога, нито някой друг човек. Той е бил “коравоврат” човек, който не се покорявал на никой и не приемал чужди съвети. Самото име Яков означава “измамник.”

Една нощ, докато спял, Бог му говорил. Яков видял стълба, по която се качвали и слизали ангели, което е видение за Божието царство. В този момент самият Бог обещал на бъде заедно с Яков, да го води и защитава. Яков бил удивен: “Колко чудно е това място! Това не е нищо друго, освен домът на Бога и това е входната врата към небето.” Яков бил зашеметен от собствената си духовна глупост. Самият Бог бил на това място и говорел, а Яков въобще не знаел за това. Яков нарекъл това място “Ветил,” което означава “домът на Бога.” Той взел камъка, който използвал за възглавница и го изправил като стълб и като олтар, за да му помогне да запомни колко близо е бил Бог и колко много има нужда да слуша внимателно. “*Наистина Господ е на това място, а аз не съм знаел.*” Тези думи описват и нашето поведение. Но ние искаме да станем по-чувствителни за Божието присъствие и да сме в състояние все по-често да казваме: “Това е домът на Бога. Това е входната врата към небето!”

Поради това, ние също трябва да бъдем строители на олтари. Ние имаме нужда от свои собствени стълбове, за да ни напомнят да слушаме. Някога ще напиша думата “Слушай” на лист хартия и ще го залепя на приборното табло на колата или ще го нося в джоба си, за да ми напомня да бъда внимателен. В кабинета си пазя няколко предмети, които ми напомнят за удивителни случки, свързани с тях и ми служат като физическо напомняне, че Бог е до мен. Аз дотолкова съм склонен към духовна глупост, че отчаяно се нуждаю от тези олтари, които да ми напомнят, че точно този момент, може да е “входна врата към небето.”

Как ни говори Бог?

Да “говоря” на някой човек, това означава да насочвам мислите му в определена посока. Тъй като четете в момента тези мисли, вие мислите в такава последователност, в която не бихте мислили, ако не я четяхте. Вашите мисли са насочвани от друг човек. Но тъй като съм ограничено човешко същество, аз съм принуден да използвам индиректни средства, за да направлявам мислите ви. Аз задължително трябва да изразя идеите си с думи, за да можете да ги чуete или да ги прочетете. Трябва да им придам някаква физическа форма, за да ви ги съобщя. Но с Бог не е така. Той може директно да насочва мислите ми, без намесата на звуци или образи. По този повод К. С. Луис пише: “Ако вашите мисли и настроения ми бяха директно представени, като мои собствени, без всякакъв външен отличителен белег, как бих могъл да ги отделя от собствените си мисли? ... Като християнин, вие можете да отговорите, че Бог (и Сатана) наистина оказват влияние върху съвестта ми по този директен начин без всякакви външни отличителни белези. Да: и резултатът от това е, че повечето от хората остават в неведение за съществуването на влиянието както на Бога, така и на Сатаната.”

Ето тук е същественото: Бог може би ви говори или според думите на Луис “да оказва влияние върху вашата съвест,” докато вие оставате “в неведение” за факта, че самата мисъл идва от Бога. Следователно е възможно Бог да ни говори и нашите мисли да бъдат направлявани от него, без ние да разбираме, че това е напътствие от Бога. Това се е случило със Самуил, когато бил момче. Една нощ Бог му говорил директно, но Самуил не разбрал, че Бог му е говорил. Самуил имал нужда от помощта на свещеникът Илии, за да се научи да разпознава гласът на Бога. Преди да разберем как да се стремим да получим указание, нека да си изясним някои погрешни представи.

Какво не е указанието?

Указанието не е “вътрешна информация”

Едно старо телевизионно шоу, наречено “Нека да сключим сделка,” всяка седмица достигало до кулминационната си точка в така наречената “Толяма сделка на деня.” На двама конкуренти се давало право да избират: “Може да изберете да видите какво има зад врата № 1, №2 или № 3.” Участниците в шоуто можели да се откажат от парите, които вече били спечелили от досегашните етапи на състезанието, за да получат шанса да спечелят “Наистина огромната сума пари.” Но можело да се окаже, че няма да спечелят нищо.

Този избор често пъти се превръща в истинско мъчение за участниците. Зад една вратата можело да има истинско богатство, а зад друга се намирал някой от организаторите на шоуто, маскиран като прохождащо дете, което седяло в огромна люлка. Участниците в състезанието имали огромна нужда от вътрешна информация – от някакво подсказване зад коя врата лежат парите и щастието. Много хора обръщат малко внимание на духовните указания, докато се наложи да правят наистина важен избор: за кого да се оженият, коя къща да купят, в кое училище да продължат образованието си, коя работа да приемат? Но истината е, че хората, които трябва да направят този избор нямат нужда от Божие указание в християнския смисъл на тази дума. Те имат нужда от “вътрешна информация,” за да знаят коя врата да изберат. Те искат да знаят предварително кой избор наистина ще ги отведе до парите, щастието и успеха.

Ключов тест, с помощта на който можем да разберем дали наистина искаме да получим указание от Бога е да се попитаме: “Колко често търся указанието на Бога, **когато не съм** в затруднение или в опасност?” Полезен начин, който може да ни помогне да се научим да съзираме указанието е първо да избягваме да търсим указания за решения, породени от външни фактори, като например, **коя работа да приема или за кого да се ожени.** **Започнете да търсите указанията на Бога, чиято цел е израстването на душата ви.** Това означава да започнете да си задавате следните въпроси:

- как да стана по-верен и лоялен човек?
- кой от познатите ми може да ме научи да се моля по такъв начин, който би подхранвал душата ми?
- кое поведение би ми дало възможност да живея в постоянна радост?

Указанието не е белег, че сте духовен или важен човек

Това че сме чули Бог да ни говори не е доказателство, че сме необикновено духовни, зрели или важни личности. **Бог е в състояние да говори с всеки, с когото реши.** В книгата Числа, в историята за пророк Валаам, се разказва за подобен вид комуникация, която е доведена почти до нивото на комедия. Валаам е бил съблазняван от царя на моавците Валаак да прокълне народа на Израел. Естествено, Бог не е харесал това и докато Валаам пътувал към Моав, изпратил един ангел, за да блокира пътя му. По някаква странна причина, ангелът бил невидим за Валаам, но бил ясно видим за магарето му. Магарето три пъти се отбивало встрани, когато било блокирано от ангела и всеки път било бито от невиждащия Валаам. *“Тогава Господ отвори устата на ослицата и тя каза на Валаам: Какво съм ти направила ... (Числа 22:28)?* Магарето казало на Валаам за невидимият посетител. Тогава очите на Валаам се отворили и той видял ангела, който му казал, **че ако магарето не било проявило благоразумие да свърне встрани, той щял да убие Валаам,** а животното щял да остави живо. А сега си представете, че в този случай магарето беше реагирало така, както биха реагирали много от нас, ако бяха на негово място. Представете си, че магарето се беше обърнало към своя ездач с презрение, поради това, че го е превъзхождало с духовното си виждане и му беше казало: **“Аз можах да видя присъствието на ангела, когато даже пророк като теб нямаше представа какво става!”** Какво щеше да стане, ако магарето беше се възгордяло и беше започнало да си мисли, че е от някакъв висш духовен вид, стоящ над останалите четириноги същества? Ако беше постъпило по този начин, то щеше да демонстрира магарешката си природа.

“Търсенето на указания” не е едно и също с пасивността

Хората се чудят, дали трябва да си търсят нова работа. Един човек ми каза, че е решил да не търси работата, от която се интересува, защото считал, че ако я получи без да я търси, това ще бъде знак за Божията воля. Проблемът с подобен начин на мислене е, че според него се предполага, че каквото и да се случи в резултат от нашата пасивност – това е волята на Бога. **Но това очевидно не е вярно.** Опитайте се да седнете по средата на платното на магистралата като си казвате: “Няма да се поместя. Просто ще си седя тук и ако не бъда блъснат от някоя кола, тогава ще знам, че това е заслуга на Бога, а не на мен.” Всички ние бихме нарекли глупаво подобно поведение.

Най-общо казано, **Бог не е създал хората по свой образ, за да бъдат пасивни.** Той не е пасивен Бог. Когато трябва да вземаме важни решения, ние трябва да се молим, да търсим указания, да правим преценки, да бъдем мъдри, инициативни, избирателни и отговорни.

Указанието не е метод за избягване поемането на рискове

Понякога ние всъщност не толкова търсим указания, колкото се стремим да избегнем да направим своя избор. Всеки сам трябва да взема своите решения. Даже малките решения могат да станат източник на безпокойства. Наблюдавайте поведението на някой нерешителен човек, който разглежда огромното меню, а край него стои и го чака нетърпелив келнер и ще видите напрежението, което върви заедно с избора и риска.

Бог няма предвид указанието да се превърне в прекия път, по който ако минем, ще избегнем вземането на решения и поемането на рискове. Точно обратното, **Бог иска да развием способността си да правим добри преценки, а това е невъзможно да стане без правенето на избори и поемането на рискове.** Ако сме родители, ние искаме да възпитаваме децата си така, че да станат зрели, здрави, отговорни и решителни хора. Как може да стане това, ако през цялото време докато израстват, те никога не вземат самостоятелни решения

и са точно инструктирани как да постъпват във всяка ситуация – какво да облекат, какво да ядат, какви предмети да изучават и с кого да се срещат. Чрез указанията си Бога се стреми не е да ни възпита да вършим правилните неща. Целта му е да ни помогне да станем такива хора, каквито той иска да бъдем, т.е. да станем правилни хора. **Личността на човека се формира в процеса на вземането на решения.** Така ние се научаваме да мислим и да претегляме възможностите, **да откриваме онова, което наистина е ценно и да поемаме отговорности за избора, който сме направили.** Бог иска да бъдем хора, а не роботи, а това означава, че сме длъжни да вземаме собствени решения.

Търсене на указания от Светия Дух

Ако всички гореизброени неща не са указания, тогава как да търсим указанията на Светия Дух?

Бъдете постоянно нащрек, за да чувате Светия Дух

Томас Кели пише: “Има начин да подреждаме духовния си живот на повече от едно ниво едновременно. Едното ниво е мисленето, обсъждането, виждането, преценяването и съобразяването с всички изисквания на заобикалящия ни свят. Но в същото време дълбоко под това ниво, зад сцената, на едно проникателно ниво, ние можем да се молим и да се възхищаваме, да пеем и да се покланяме и да се изпълваме с нежна възприемчивост към божественото дихание.” Тази нежна възприемчивост, това подреждане на умовете ни на повече от едно ниво едновременно е умение, което може да бъде усвоено. Например, ако утре трябва да вземем някакво важно решение, ние можем да се обърнем към Бога и да се помолим да ни даде мъдрост. Ако усещаме, че сме обхванати от някакво напрегнато очакване, ние можем да попитаме Бога: “Искаш ли да направя нещо?” След това трябва за известно време да “слушаме” и ако не получим допълнителни указания, можем да направим това, което ни се струва най-разумно. Всеки път, когато на следващия ден ще се срещаме с някой човек, ние можем безмълвно да се помолим на Светия Дух и да го попитаме: “Как да се отговоря на този човек? Искаш ли да говориш или да работиш чрез мен?”

Ние наистина можем да постъпваме по този начин. Църквата в която служи има голям “двор за хранене.” Един приятел от персонала, който се грижел за това служение, веднъж разговарял с една доброволка, която няколко пъти ходела да им помага. В конкретната вечер жената присъствала на църковната служба, а след това отишла при тях, за да помага за раздаването на пиците. Когато раздаването на храната приключило, приятелят ми почувствал, че трябва да попита доброволката за отношението ѝ с Бога. Казал ѝ: “Нека да седнем и да поговорим за службата.” “Не трябва ли да отидем и да довършим работата в двора за хранене? – попитала тя. “Не, нека да оставим другите да довършат работата.” – отговорил приятелят ми. Той ѝ разяснил евангелието и ѝ обяснил какво означава човек да е последовател на Христос. После я попитал, дали ѝ звучи логично това, което ѝ е казал, а тя му отговорила: “Това обяснение беше много полезно. Сега разбирам много по-добре. Благодаря ви много.” По-нататък приятелят ми ѝ обяснил, че не е достатъчно човек да разбира евангелието и е възможно тя да постави живота си в ръцете на Бога точно в този момент и да приеме Христос за свой спасител и жената го направила.

Дали приятелят ми е бил принуден от Светия Дух да говори с тази доброволка? Аз съм с такова впечатление. Според приятелят ми, ако не бил говорил с жената, той щял да извърши грехът на “пропуснатото изпълнение на задължението.” През вековете този вид слушане е било съдбоносно за последователите на Христос. Поради това нека да направим един експеримент. Тази седмица, когато се срещате и разговаряте с хората, послушайте се за призивите на Светия Дух. Докато слушате хората, в същото време слушайте и какво казва Светия Дух. Светият Дух ще ви води, за да бъдете с хората така, както би бил Исус с тях, ако беше на ваше място.

Отговаряйте неуморно на призивите

Указанията имат смисъл само за онези хора, които са решени да отговорят. Разбира се, отговарянето започва с подчинението на ясното указание на Бога от Библията. Един от приятелите ми в колежа в продължение на две години имаше сексуална връзка с приятелката си. Когато наближи да се дипломираме, той започна да се чуди дали трябва да се ожени за нея и се питаше: “Дали волята на Бога е да се ожени за това момиче?”

Всъщност приятелят ми не търсеше указание. Той вече имаше ясно духовно указание за сексуалното поведение, **но въобще не беше се съобразил с него.** Той просто искаше да разбере, дали това момиче беше неговата Голяма Печалба или ще трябва да погледне какво се крие зад Врата № 2. **Само когато сме посветили живота си на “търсенето на Божието царство,” само тогава има смисъл в търсенето на указания от Бога.** Единственият вид указание за живота, което Бог ни дава, е да живеем така, както би живял Исус на наше място. Ние можем да притежаваме много подробна карта на Кливланд, но преди да се възползваме от нея, е добре да се запитаем, дали наистина искаме да отидем в Кливланд.

Тази истина ни принуждава да осъзнаем онова, което е много тъжно и е свързано с хората, които се допитват до хороскопи, астролози и гадатели. Този вид хора се опитват да стигнат до Голямата Печалба, без въобще да се интересуват от моралните указания. Например, едва ли е възможно гадателят да каже на

клиента си: “Вие трябва да се разкаете за расисткото си отношение и за безразличието си към хората, които живеят в гетата.” Франк Лаубах направил опит да слуша управляващия глас на Бога, като се стараел постоянно да връща мислите си обратно към Светия Дух. Той е написал следното за връзката между подчинението пред Бога и указанията:

“Що се отнася до мен, докато не стигнах до мястото, където изцяло, с пределна искреност реших и след това отново решавах, че ще открия Божията воля и че ще направя онова, което тази воля изисква от мен, въпреки че всяка моя фибра не беше съгласна да спечеля битката в мислите си, аз никога не живеях пълноценно, аз бях полумъртъв, аз бях изгниващо дърво. Чувствах се така, все едно, че в душата ми имаше някакъв дълбок артезиански кладенец, който беше запушен ... Пари, похвали, бедност, противопоставяне – всичко това нямаше значение, защото всички тези неща ще бъдат забравени след 1000 години, но този дух, с който стига до решението постоянно да се подчинява на Бога, това е духът на вечния живот.”

Понякога ние приглушаваме или задушаваме гласът на Бога. Преди време ми се струваше, че бях получил указание да подпомогна финансово един човек, но не направих нищо. Така не само този човек не получи помощта, но и аз намалих способността си и в бъдеще да чувам Бога. Трябва да бъдем решени, че доколкото сме в състояние, ние ще се подчиняваме на указанията на Бога. Ако усещаме, че нещо ни подбужда да напишем бележка или да се обадим по телефона, ние трябва да го направим. Ако имаме усещането, че Бог иска да окуражим някой човек, ние трябва да го окуражим.

Слушайте, за да различите гласът на Светия Дух сред гласовете на другите хора

Бог говори не само на нас, но и чрез нас. Библията е пълна с разкази за това, как хората са разгласявали Божието послание. В някои случаи говорещият даже не е бил наясно какво прави. От Моисей до Павел, Бог често казва: “Аз ще бъда с устата ти и ще те уча какво да говориш.” Исус обещал на последователите си, че в моментите на преследване и изтезания те могат да вярват, че Светият Дух ще ги учи какво трябва да кажат. Павел е казвал, че ние трябва да говорим помежду си с Библейска мъдрост.

Убеден съм, че веднъж, когато бях в най-необичано положение, Бог ми говори чрез една моя приятелка, наречена Лорейн. Тя беше над 60-годишна, когато се запознах с нея, въпреки че косата ѝ същата, каквато е била като младоженка. Нейната голяма страст беше учението. Къщата ѝ беше преди всичко склад за книгите ѝ, така както тялото ѝ беше място за складиране на мозъка ѝ. Но колкото обичаше да се учи, толкова, а даже и повече, тя обичаше да преподава в Библейското училище, **в което се събираха до няколко стотин човека**. Лорейн беше от онзи род учители, които са убедени, че са отключили вратата към разбирането на Откровението, само защото са прочели някои коментари на Исаак Нютън през последните години.

Тази приятелка беше една от първите хора, които настояваха, че моето призвание е да проповядвам. Тя казваше: “А сега, скъпи (тя наричаше “скъпи” почти всички мъже, с изключение на съпруга си), ти не трябва да позволяваш на други хора да ти говорят, че трябва да се занимаваш с други неща. Бог те е създал за да проповядваш и ти няма да бъдеш щастлив, ако правиш нещо друго.” Нужно беше известно време, но аз постепенно стигнах до заключението, че Лорейн беше права. Накрая изцяло се посветих на работата си като проповедник и постепенно преустанових контакта си с нея. След няколко години заедно със семейството си се върнахме да посетим същата църква. Лорейн не я посещаваше вече, защото беше прекарала сърдечен удар и не можеше да става от леглото си. Съпругът ѝ Дон, който я обичаше с цялото си сърце, с тъга сподели, че животът ѝ постепенно я напуска.

Нашето посещение в къщата на Лорейн беше смес от сладост и тъга. Тя лежеше в болничното си легло в предната стая, а Дон седеше край леглото ѝ. Разумът, който някога беше извор на удоволствие на толкова много хора, вече не реагираше правилно на волята на своя стопанин. Книгите върху лавиците вече играеха ролята само на декорация. Дватамата с жена ми се опитахме да разговаряме с нея. Виждахме, че Лорейн се опитва да стигне до спомени, които вече бяха станали недостъпни, но не успяваше. **Тя даже не беше съвсем сигурна кои сме ние**. Говоренето ѝ се състоеше от неразбираемо мърморене и неопределено поклащане с глава. След като се постаряхме да си поговорим по най-добрия начин в това състояние, ние се подготвихме да си тръгваме. Жена ми вече беше излязла навън, а аз се намирах на прага, когато чух гласът на Лорейн – само в този случай това беше нейния истински глас. Той звучеше така, както знаехме, че говори Лорейн. **Тя ме попита: “Джон Ортберг, щастлив ли си?”** Тъй като бях абсолютно изненадан, аз успях само да отговоря: “Да, аз наистина съм щастлив.” Тя каза: “Добре. Защото Бог те е създал за да проповядваш. Скъпи, ти трябва да бъдеш пълен с радост, когато правиш това.” След това Лорейн потъна във възглавницата, изтощена и отново се затвори в себе си.

Тя не знаеше, че тогава трябваше да вземем важно решение и нейното изказване за радостта ми помогна много. Стана ми ясно, че единият път по който можех да продължа водеше до още по-силно усещане за радост, независимо че в известен смисъл този път беше по-труден. **Доголъвка, доколкото успях да схвана, Бог ни говореше чрез една приятелка, която едва можеше да говори**. В ранната църква вярващите

се събирали заедно и са молили Бога да ги насочва в изборите, които трябва да правят. Това е практика, която продължава и в съвременното християнство. Членовете на Църквата на Спасителя от Вашингтон говорят за “отправяне на призив.” Това представлява събиране на група вярващи, за да се молят заедно за указания, когато някой трябва да вземе важно решение. И ние можем да постъпваме така, когато някой член на нашата църква се нуждае от мъдрост, когато взема решения, свързани с финансите, с отношенията му с други хора или с работата му.

Да практикуваме слушането в незначителните неща

Много от приключенията на християнския начин на живот е свързан с отговарянето на указанията, които ни дава Светия Дух. Тези указания не са ограничени само до моментните решения. Най-често ние се научаваме на нещо, когато го практикуваме постоянно. Това означава, че понякога трябва да внимаваме, за да чуем милостивите указания на Бога за незначителните неща.

Веднъж шофирах по магистрала, когато разбрах, че съм си изгубил бележника с ежедневните задачи. Спомних си, че бях го поставил на покрива на колата, докато оставих в нея някакви пакети, а след това потеглих, без да прибера бележника си. Тъй като този бележник беше много важен за мен, аз направих обратен завой и се върнах обратно да го потърся. В канавката на пътя на разстояние около 1-2 километра от мястото, където бях паркирал колата си преди да тръгна, намерих една малка част от него, в която се съдържаха някои адреси. Останалата част от бележника ми беше изчезнала.

Стоях там, обхванат от отчаяние, а в това време една кола се доближи до мен, а жената в нея натисна клаксона и размаха бележника ми. Тя спря до мен, спусна стъклото на вратата и го подаде в жадните ми ръце с думите: “Намерих го хей там. Изминах няколко квартала, но си помислих, че би трябвало да се върна обратно и да потърся собственика му. **Може да ви звучи странно, защото аз не съм християнка, но съм убедена, че тази мисъл ми беше внушена от Бога и от Светия Дух. Вярвате ли в Светия Дух?”** **Аз отговорих:** **“Дали вярвам в него? Госпожо, аз работя за него!”**

Дали наистина Светия Дух я беше накарал да направи това? Не знам. Много хора започват да се тревожат, когато обикновени хора започнат да твърдят, че Бог често им говори. Самият аз ставам много нервен, когато чуя някой да твърди това. **Често пъти това не е вярно.** Когато бях в колежа, не беше рядкост някой студент да каже следното на момичето, което не поглежда много благосклонно на предложенията му да станат приятели: “Мисля си, че Божията воля е двамата с теб да започнем да се срещаме.” Понякога пасторите използват тази тактика като предпазващ удар, за да притъпят критицизма, свързан с промяна на кариерата на човека или да окуражат църквата да участва по-активно в събирането на средства да строителството на нова църковна сграда. Огромно изкушение може да се съдържа във властта на израза “Така е казал Бог” като средство за манипулиране на хората, за да не поставят нещо под съмнение. Това е добро основание да бъдем внимателни, когато твърде лековерно започнем да твърдим, че Бог ни дава лични указания.

Обаче ние няма да можем да се променим, ако затворим себе си и станем недостъпни за направляващата власт на Светия Дух. Трябва да вярваме – колкото и странно да ни звучи – че Бог наистина може и наистина пребивава в нас. Дотогава, докато се молим на Бога, който е създал всичко, който е говорил на пророците, на свещениците и на царете и на обикновените хора, който е написал една книга, дебела 1000 страници, която познаваме като Библията и който казва за синът си “Словото стана плът,” тогава със сигурност ще приемем възможността, че понякога той може поиска да ни каже няколко думи.

Глава 10

Свободен живот

Методът на тайната

“А когато ти правиш милостиня, нека лявата ти ръка не знае какво прави дясната, да остава твоята милостиня в тайна” (Мат. 6:3-4).

Душата прави най-голям прогрес, когато човек най-малко мисли за това ... **най-често това става, когато му се струва, че губи.** (Св. Йоан на Кръста)

Кметът Ричард Дейли бил известен в Чикаго както заради неуместните си изказвания, така и заради способността си да получава гласовете на най-малко очакваните слоеве на избирателите. Цели книги са

били посветени на хронологичното описание на неговите изказвания, включително следното класическо твърдение, посветено на вълненията от 1968: “Полицията не е тук, за да *създава* безредици. Полицията е тук, за да *предпазва* от безредици.”

И в този случай се вижда, че в тези твърдения има много истина – независимо дали е било направено съзнателно – и човек трябва да спре и да се замисли. Друго такова твърдение е свързано със случая, когато Дейли казал за противниците си: “Те ме клеветяха, те ме разпъваха на кръст, те даже ме критикуваха.” Все едно че казваше: “Бих понесъл клеветенето и разпъването на кръста, но критикуването – това е удар под кръста.” Друг път Дейли дал израз на същото усещане в незабравимия си въпрос: “Всеки може да изказва твърдения, но къде са алигаторите?” (allegations = твърдения; alligators = алигатори). Кметът Дейли не харесвал да има алигатори. И той не е единствен.

Защо реагираме толкова рязко на критичните изказвания? Убеден съм, че това разкрива сериозно пристрастяване в много от нас. Това пристрастяване няма нищо общо със зависимост или злоупотребата с някои неща. Не съществуват групи по програмата от 12 стъпки, които да помагат на хората да се борят с този недъг, нито има никакви центрове за лекуване на интоксикацията. Говоря за онова, което може да бъде наречено “пристрастяване към одобрението.”

Някои хора живеят в робството на онова, което другите си мислят за тях. Това пристрастяване се проявява в много и различни форми. Ако установим, че често сме огорчавани от онова, което другите хора казват за нас, от това, че хората не винаги ни харесват, това означава, че ние вероятно страдаме от подобно пристрастяване. Ако по навик сравняваме себе си с другите хора, ако установим, че се съревноваваме с другите хора в най-обикновените ситуации, ние сигурно имаме това пристрастяване. Ако живеем с отрицателното чувство, че не сме достатъчно важни, че не сме достатъчно специални, ако завиждаме на успеха на другите хора, ние вероятно сме пристрастени към одобрението. Ако постоянно се стараем да направим впечатление на важните хора, ние вероятно имаме това пристрастие. Ако се безпокоим, че някой може да си помисли нещо лошо за нас, защото е установил, че сме зависими от одобрението от другите хора, това означава, че вероятно сме пристрастени.

Подобно на другите видове пристрастявания, ние сме готови да изминем дълъг път, за да намерим решение на проблема си, когато сме отчаяни. Но въпреки това, както става и при другите пристрастявания, ние ще установим, че няма вечно решение, поради което ще се връщаме обратно, за да търсим друго решение.

Хенри Нюман казва следното за този проблем: “Основното тук е да си зададем въпроса: “**На кого принадлежа? На Бога или на света?**” Много от ежедневните ми притеснения са доказателство, че аз принадлежа повече на света, отколкото на Бога. Леките забележки ме ядосват и малките несъгласия ме карат да се отчайвам. Малките похвали повдигат духът ми, а малкият успех ме въодушевява... **Често пъти аз приличам на малка лодка в океана, която се намира изцяло на благоволенieto на вълните.**”

Алтернативата: “Да живеем свободно с нашите критици”

Алтернативата на това пристрастяване – животът, който винаги сте искали да живеете, това е свободния живот. Луис Смедс пише:

“Една от прекрасните способности за благ живот, **е способността да живеем свободно с нашите критици. Когато притежаваме милостта да се чувстваме свободни в присъствието на онези, които се отнасят критично към начина ни на живот и към постъпките ни, ние притежаваме християнската свобода.**”

Това е онзи вид свобода, която Апостол Павел описва пред някои от своите критици: “*А за мен е твърде малко нещо да бъда съден от вас или от човешки съд; даже аз не съдя сам себе си...защото Господ е, Който ще ме съди*” (1Кор.4:3-4).

Молейки коринтяните да се въздържат, Павел казал, че критичното отношение “е твърде малко нещо”. Той не каза “това е нищо.” Все пак за Павел е било важно да знае, какво си мислят те за него – но не чак толкова важно. **Критичното отношение вече не можело да разклаща лодката му.** Неговото равновесие и неговото самочувствие са се базирали на увереността в правотата на Висшия Съд: “защото Господ е, Който ще ме съди.” Павел не е обръщал прекомерно голямо внимание на алигаторите. **(Коментар: Чарлз Спържън е бил наричан „Принцът на проповедниците.“ Веднъж, когато критиците му се възмутили от твърде свободният му начин на проповядване, той им се изсмял в лицето и им казал: „Господа, само ако знаехте още колко неща бих могъл да кажа, но се въздържам.“ Д.Пр.)**

Представете си, че възприемате критичното или осъждащо отношение като “твърде малко нещо.” Представете си, че сте освободен от нуждата да впечатлявате някого. Представете си, че самочувствието ни вече не се основава върху това, дали някой ще забележи колко сме умни, или колко сме привлекателни, или колко сме успешни. Представете си, че сме в състояние наистина да изпитваме любов към човека, който се отнася неодобрително към нас.

Тъй като сме пристрастени към одобрението, ние винаги се намираме в зависимост от мнението на другите хора. Чуйте историята, разказвана от един стар пастор: “Пенсионирах се и напусках последната си църква след последната си проповед. По време на прощалното изпращане една жена плачеше и аз ѝ казах: “Не плачи, сигурен съм че следващия пастор ще бъде по-добър от мен.” А тя ми каза плачейки: “**Така казаха и миналия път, но те стават все по-лоши.**”

Тази пристрастеност ни придружава още от времето, когато Кайн почувствал, че жертвоприношението на Авел е по-добро от неговото. Кайн убил брат си, който положил всичките си сили, за да бъде харесан от Бога. (От тази история разбираме, че това заболяване може да засегне даже сърцевината на стремежите ни да живеем духовно.) Основният симптом на пристрастеността ни към получаването на одобрение от другите хора **е склонността ни винаги да обвъркваме нивото, на което се представяме в някакъв момент от живота си със значимостта ни като личности.** Вследствие на това ние се стараем да получим някакво одобрение от хората, но то може да ни задоволи, само когато идва от Бога.

Павел ругае тази пристрастеност, когато пише до църквата в Галатия: “*Защото на човеци ли искам да угоднича сега или на Бога? Или искам да угаждам на човеци? Ако още бях угаждал на човеци, нямаше да съм Христов слуга*” (Гал.1:10).

Още по-обезпокоителни са думите на Йоан. “*Мнозина от първенците повярваха в Него; но заради фарисеите не Го изповядаха, за да не бъдат отлъчени от синагогата; защото обикнаха повече похвалата от човеците, отколкото похвалата от Бога*” (Йоан 12:42-43). Религиозните лидери повярвали в Исус, защото установили, че неговото съобщение е разумно, **но не признавали пред хората, че вярват в Него.** По този начин доказали, че не искат да станат ученици на Христос. Причината за това е била, че “*обикнаха повече похвалата от човеците, отколкото похвалата от Бога.*” Аз познавам вкуса на този опият и знам как се държи той, когато получи отказ.

Когато се изправям да проповядвам пред църквата, хората чуват гласа ми, но аз чувам друг, убедителен глас в главата си. Той също е мой глас. Понякога той казва: “Така казва Бога.” Но в други случаи – по-често отколкото съм готов да си призная – гласът е по-малко пророчески. В такива моменти той пита: “Какво ли ще си помислят за мен?”

Понякога приличам много по-малко на пророк Амос и много повече на Сали Фийлд по време на раздаването на наградите на филмовата Академия в Холивуд. Понякога установявам, че ми се иска да кажа това, което каза тя след като получи втората си награда “Оскар”: “Вие ме харесвате! Вие наистина ме харесвате!”

Аз не харесвам този глас на Сали Фийлд. Иска ми се да притежавах повече от гласа на Рет Бътлър и да мога да посрещам оценките след службата с думите: “Честно казано, скъпи ...”

Когато Исус говорел, той не е изпитвал нуждата да впечатлява хората. **Той бил свободен да им говори истината с любов. Той бил освободен чрез свободата на Обичащият Бог.** Но нашият вътрешен глас не е свободен. **Той е ръководен от егото и от гордостта ни.** Това е грозно за нас и ние бихме искали, ако можем, да изключим този глас, но се оказва, че това не е лесна работа. Откъде идва този глас?

Стремежът ни да се съобразяваме с мнението на другите

Социологът Джордж Хърбърт Мед е писал относно онова, което той нарича “**Стремежът ни да се съобразяваме с мнението на другите,**” т.е. за умствената представа, която изграждаме в себе си за онази група от хора, според чиято преценка измерваме успеха или провала си. Самочувствието ни до голяма степен се намира в зависимост от тяхната оценка за нас.

Мислете за този проблем като за някакво съдебно жури, в което са включени всички хора, които ни оценяват така, както например се оценяват състезателите по фигурно пързаяне на Зимните олимпийски игри. Почти сигурно в това жури влизат родителите ни. Вероятно в него влизат и някои от учителите ни, както и някои от съучениците и колегите ни, да не говорим за началника ни, за съседите и за някои членове на нашата професионална гилдия. Това жури наистина е доста пренаселено.

Разбира се, ние никога не сме сигурни за всичко, което наистина си мисли някой човек за нас. **Част от иронията, свързана със съобразяването с другите хора е, че всъщност ние не се съобразяваме с истинското мнение на другите, а с онова, което ние считаме, че те си мислят за нас.**

Някой беше писал, че когато човек е на 20 годишна възраст, той иска да бъде харесван от другите хора. Когато стане на 30 години, той се уморява да се опитва да бъде харесван от другите хора и започва да се им се сърди, защото го карат да се безпокои за това. **А когато стане на 40 години, човек разбира, че никой въобще не мисли нищо за него.**

За нещастие, въпреки че ние можем да си казваме, че другите въобще не се интересуват от нас, това не ни носи истинска вътрешна свобода. Когато нашата идентичност е обвързана с това, **дали сме възприемани като успешни или като губещи,** ние сме склонни да се пристрастяваме към одобрението от другите хора **и самочувствието ни зависи от мнението им.**

Хенри Нюман пита: “Кой съм аз? Аз съм онзи, който е харесван, възхваляван, от когото се възхищават, когото не харесват, мразят или презират. Няма значение дали съм пианист, бизнесмен или свещеник, **онова, което е важно, е как съм възприеман от хората.**” Ако за другите е важно да съм зает, тогава аз задължително трябва да съм зает. Ако да съм богат е белег за истинската свобода, тогава аз задължително трябва да демонстрирам богатството си. Ако познанството с много хора е доказателство за това колко съм важен, тогава ще трябва да си създам нужните контакти.

Една неделна сутрин, докато изпращах хората след службата, един посетител ми подаде визитната си картичка и ми каза: “Обикновено посещавам Презвитерианската църква в Холивуд, но днес реших да ви посетя. Обадете ми се някой път.” Погледнах визитната му картичка. Там пишеше, че е “инструктор по ораторско майсторство.”

Главен пастор в Презвитерианската църква в Холивуд по това време беше Лойд Огивли, който сега е пастор на Сената на САЩ. Аз считах, че като проповедник той се доближаваше дотолкова до идеала за съвършенството, доколкото беше по силите на едно човешко същество. Прическата му е съвършена, гласът му е съвършен, дълбок като океана, богат и резониращ. Лойд Огивли звучеше така, както очакваме, че един ден ще звучи гласът на Бога, когато го срещнем.

В сравнение с гласа на Огивли, моят глас звучеше така, все едно че се намирах във вечен пубертет. Трудно е да се чувстваш като пророк, когато чуеш, че произнасяйки думите: “А сега нека да се разкаем,” всъщност цвърчиш като Мики Маус.

Когато установя, че се сравнявам с другите или си казвам: “Колко щастлив щях да бъда, ако притежавах това, което имат те,” **тогава знам, че имам нужда да се оттегля за известно време и да слушам, за да чуя другия глас.** Когато се отдалеча от ветровете, земетресенията и пламъците на човешкото признание, тогава мога отново да чуя тихият шепот, задаващ въпроса, с който Бог винаги се обръща към интересуващите се само от себе си деца: “**Какво правиш тук?**”

Твърде често отговарям на този глас, като му се оплаквам от някои от моите Ахави и Езавели. **И гласът нежно ми напомня,** така както е напомнял на хиляди и хиляди Илиевци преди мен, **че аз съм само една малка частичка от едно много по-голямо движение и че в последния ден ще има един Цар, чието одобрение е единствено важно,** “**защото Господ е, Който ще ме съди**”

Освен това този глас ми нашепва: “Не презирай мястото, където се намиращ, не презирай талантите си или гласът си, защото не можеш да имаш други, а и не би се почувствал задоволен, ако можеше да ги имаш.”

Пристрастеността ни към одобрението и нашите вярвания

Психиатърът Дейвид Бърнс казва, че ние не се чувстваме добре, защото някой ни е направил комплимент или е одобрил постъпката ни, **ние се чувстваме добре,** **защото вярваме, че този комплимент е основателен.**

Бърнс казва: Да предположим, че се намирате в отделението за психичноболни хора в болницата и някой пациент дойде до вас и каже: “Вие сте чудесен. Аз имах видение от Бога. Той ми каза, че тринайстия човек, който мине през вратата ще бъде специалният пратеник. Вие сте този тринадесети посетител, следователно аз знам, че вие сте избраният, светият, онзи, който носи мир на земята. Позволете ми да целуна обувките ви.”

Най-вероятно самочувствието ви няма да се повиши. Защо? Когато изучавах психология в колежа, през лятото практикувах в една психиатрична болница в Мериленд. Там имаше една жена, която ми казваше, че иска да се омъжи за мен, защото постоянно мислела за тялото ми. Тя беше силно упоена от лекарствата, от 20 години лежеше в тази болница и казваше същото на почти всеки друг член на персонала. А когато съзнанието ѝ беше още по-замъглено, тя говореше същото нещо на дърветата и на други неодушевени предмети. Беше екстравагантен комплимент, че тя “не може да престане да мисли за тялото ми,” но това не повиши самочувствието ми като личност.

И за това си има причина. **Между мнението на другите хора за нас и удоволствието, което изпитваме от него, се намира нашата оценка за истинността на тяхното одобрение.** Ние не сме пасивни жертви на мнението на другите хора. Мнението им няма никаква сила, ако не потвърдим неговата значимост. **Ничие одобрение не може да ни повлияе, ако не решим, че то е основателно и си заслужава да му се вярва.** Същото е валидно и за неодобрението.

Това обяснява защо хората могат да имат необикновени постижения и същевременно се възприемат като неудачници. Замислете се над тази оценка на живота:

“Нищо не направих. Оказах се неспособен да направя нещо, което да остане в паметта на човечеството. Животът ми беше пропилян в напразни и безплодни стремежи и за постоянно отхвърляните ми молитви, че нещо, постигнато от мен, ще бъде от полза на човечеството.”

Тези думи са написани в края на живота на един човек, наречен **Джон Куинси Адамс, бивш президент на САЩ, секретар на щат, посланик и конгресмен.**

Пленяване на мислите

Апостол Павел казва, че в духовната си борба със силите на мрака, ние трябва да пленяваме мислите и вярванията си **и да проверяваме, дали те ни приближават или ни отдалечават от Христос.** *“И пленяваме всяка мисъл, за да я накараме да се покори на Христос”* (2Кор. 10:5). В частност това означава, **да не позволяваме** на одобрението или неодобрението **на другите хора да доминира в живота ни.**

Разбира се, има разлика между това, човек да е пристрастен към получаването на одобрението на другите хора или да притежава здравословна признателност за похвалата. Одобрението и окуражението са добри неща. К. С. Луис пише:

“Детето, което е потупвано по рамото, защото си е научило добре урока; жената, чиято красота е възхвалявана от нейния любим; спасеният човек, на който Христос казва: “Добре си направил”; ние сме доволни от тези неща и така трябва да бъде. **Защото в това се състои удоволствието...във факта, че сте доставили удоволствие на човека, който сте искали (и правилно сте искали) да задоволите.”**

Колко тъжен би бил света, ако артистите никога не се аплодират, ако грижите за поддържане на дома никога не бъдат оценявани високо, ако децата не получаваха възгласи на удивление от първите си стъпки, ако авторите не получаваха окуражителни писма или (още по-лошо) авторския си хонорар.

Наскоро минавах през една детска площадка, на която си играеха 30-тина деца. Когато видяха, че един възрастен човек минава покрай тях, всички деца започнаха да викат едно и също нещо: “Виж ме.” Децата искаха постижението им да бъде регистрирано от някой, да бъдат издигнати нависоко и да бъдат оценени, поради това постоянно и монотонно да повтарят: “Виж ме. Виж това.” Ако се пренебрегне невинността на това детско забавление, подобно поведение би могло да се нарече “самоизтъкване.”

Марк Твен има един прекрасен откъс за универсалността на това поведение. Неделното училище на Том Сойер било посетено:

“От един изумителен човек – най-малкото окръжен съдия – несъмнено най-внушителното същество, което тези деца някога били виждали ... Г-н Уолтърс, директорът на Неделното училище, поиска да се “покажем” с целия си официален блясък и дейности ... библиотекарят се “показваше”, като се катереше все по-високо по полиците с книги, а през това време ръцете му бяха пълни с книги и вдигаше такъв шум ... Младите учителки се “показваха”, като се навеждаха нежно над учениците, които до преди малко се бяха боксирали, като размахваха заплашително пръст към лошите и **потупваха с обич добрите момчета.** Младите учители се “показваха,” чрез малки забележки и други дребни демонстрации на властта и прелестното си преклонение пред дисциплината ... малките момиченца се “показваха” по различни начини, а малките момченца се “показваха” с такова старание, че въздуха беше натежал от шума на разлистването на листовите и от боричкането. А над всичко това този велик мъж седеше и облъчваше цялата училищна сграда с удивителната си благоразумна усмивка и се топлеше от слънцето на собственото си величие – **той също “се показваше.”**

Огромна част от човешкото поведение, независимо че е болезнено презирано, представляват най-обикновени опити “да се показваме.” Ние искаме да впечатлим другите хора, без да им позволяваме да разберат, че се опитваме да ги впечатлим. Пристрастеността към одобрението е онази разцъфтяла болест, от която показването е само един от дребните ѝ симптоми. Пристрастеността към одобрението включва не само опитите да привличаме вниманието към онова, което правим добре, но и да избягваме да говорим откровено, ако преценяваме, че така можем да си навлечем нечие неодобрение.

Главният герой в книгата “Аз бях там” на Джерси Козински е вариация на тази тема. Самото му име – Шанс, градинарят – демонстрира приумиците на неговата природа. Той няма мнение и няма убеждения. Той е човек без собствено достойнство. Но той се превръща в любим герой на обществото, съветник на президенти, който дава интервюта по телевизията и е уважаван заради своята мъдрост и чар, **защото просто позволява на другите да проектират върху него каквото мнение или качество искат да видят в него.** Въпреки, че даже не могат правилно да произнесат името му и го наричат Шонси Гардинер, той даже не се опитва да поправи грешката им. И наистина, него като че ли много не го интересува, че те даже не знаят истинското му име. Целият му живот – колкото и невероятно успешен да е на пръв поглед – е провал по отношение на присъствието, на това “да си там.”

Получаването на похвалите с благодарност, без да се пристрастяваме към тях, изисква да имаме добре подредено сърце. Това означава да се обичат правилните неща в правилното време до правилната степен и с правилния вид любов. **Не винаги е възможно да знаем, кога нарушаваме границата на пристрастяването, но има някой индикатори.**

Сравняването

Пристрастените към получаването на одобрение установяват, **че измерват постиженията си с постиженията на другите хора**. Един бизнесмен ми каза, че когато четете описания за успеха на други бизнесмени, в тях винаги се споменава възрастта им. Приятелят ми казва: “Когато бях по-млад, когато успеят бизнесмен беше по-стар от мен, аз винаги си казвах, че ще го надмина, когато стана на неговата възраст. Но сега преуспелите хора, за които се разказват истории започнаха да стават по-млади от мен и аз установих, че не ми се иска да чета за успеха им.” Смешното в тази история е, че този приятел е може би много по-преуспял от огромното болшинство бизнесмени. Но такава е природата на сравняването. Това е форма на **духовна булимия** – **човек винаги се стреми да яде повече, но никога не се чувства задоволен**.

Измамата

Ако сме пристрастени към получаването на одобрения, безпокойството за това, което другите хора може да си помислят за нас неизбежно ни води до стремежа да прикриваме истината. Веднъж закъснях за една среща с един държавен служител в нашия град. Започнах да търся убедителни причини, с които да извиня закъснението си, въпреки че истината беше, че аз просто не отделих достатъчно време, за да измина разстоянието до офиса му. Тъй като по това време пишех за пристрастеността към одобрението, аз осъзнах какво се готвех да направя, преглътнах трудно и реших, че просто ще се извиня за закъснението си, без да давам някакви необуздани извинения.

Не знам дали ще ми повярват или не, но когато пристигнах на мястото на срещата се оказа, че служителят е закъснял още повече от мен. **И през първите 5 минути от срещата ни той ми даде точно същия набор от извинения, които се бях подготвил да му дам, ако се окажех в трудно положение**. Ние толкова често попадаме в такива ситуации, че психолозите казват, че много от нас страдат от така наречения “синдром на мошениците.” Ние знаем истината за себе си и знаем, че образът с който се представяме пред хората е фалшив. **Много хора живеят с постоянния страх, че един ден истината ще излезе наяве.**

Възмущение

Странно е, че когато сме много силно пристрастени към одобрението, ние неизбежно стигаме до момента, когато започваме да се възмуцаваме точно от тези хора, чието одобрение сме се старали да получим. Ние не искаме съдбата ни да се намира в ръцете им. Поради това, въпреки че се стремим да получим тяхното одобрение, ние се възмуцаваме от това, че се нуждаем от това одобрение.

Методът на тайната

Съществува една извънредно полезна практика, чрез която можем да се освободим от това пристрастяване. Най-общо казано, този метод не привлича много вниманието ни като духовна дисциплина, **но е единствен и фактически ни е препоръчан от самият Исус**. Той може да бъде наречен “методът на тайната.” **Исус говори за вършенето на добри дела, като същевременно се стараем никога да не научи за тях**. За пример той дава такива добри дела като постенето, моленето на Бога и даряването на пари. “Когато дарявате пари, не наемайте духовата музика на Университета на Южна Калифорния, за да сте сигурни, че всички ще забележат това.” Разбира се, не са много хората, които на практика наемат тромпетисти, за да акомпанират на тяхната благотворителност. В буквален смисъл тази заповед е абсурдно лесна за изпълнение.

Но с този съвет Исус ни показва, че сме склонни да се опитваме да впечатляваме другите хора чрез самата си природа. Ние не наемаме духовна музика, защото не смятаме, че този метод е ефикасен, **но надуваме фанфарите си през цялото време**. Понякога даже стратегическото повдигане на веждата може да изиграе същата роля.

Исус казва: “Когато даваш подаяние, не позволявай на лявата ти ръка да знае какво прави дясната ти ръка.” В сравнение с наемането на духовна музика, тази заповед не е толкова лесна за изпълнение. Исус ни казва, че истинската духовна зрелост означава да не изпитваме нуждата да се поздравяваме за това, че сме направили нещо правилно. Ние стигаме до ниво, на което започваме да разбираме, че е наистина по-добре да даваме, отколкото да получаваме. На това ниво даването не ни изглежда като нещо необичайно и се превръща в нещо нормално и здравомислещо, поради което за нас е нещо съвършено естествено да даваме.

Когато Исус казал да правим тези неща тайно, той не е превърнал това в закон, който да е валиден за всички случаи. Самият той често пъти се е молил пред приятелите си. Цар Давид също дава подробен отчет на собствените си дарения за построяването на храма, но резултатът от това е, че неговите подчинени също са били мотивирани да даряват щедро. Исус дава този съвет на хората, имащи проблем, който може да попречи на стремежа им към духовен растеж.

Преди да даде това указание, Исус съобщил кои хора ще имат най-голяма изгода от неговото спазване: **“Внимавайте да не вършите делата на правдата си пред човеците, за да ви виждат”** (Мат. 6:1). Методът на тайната съществува, за да дава свобода на онези хора, които са попаднали в капана, наречен “да ме видят,” “да впечатля другите.” Тези хора казват “Виж ме!” на всички хора, които преминават покрай тяхната

площадка, на която играят религиозната си игра. Методът на тайната е дар от Исус за онези хора, които са пристрастени към получаването на одобрение.

Ето ви още един малък съвет: “Всеки път, когато правите нещо добро, старайте се никога да не научава за това. Станете член на въображаемия клуб за лекуване на пристрастените към одобрението, който може да бъде наречен: “Анонимните праведници.” Ние можем да се откажем да контролираме какво си мислят другите хора за нас. Можем да изоставим всички опити да ги убеждаваме, че мотивите ни са чисти, че постиженията ни са впечатляващи или че животът ни е по-добър, отколкото изглежда.

Откажете се да правите впечатление на хората.

Ако се вгледаме в себе си, ние ще установим, че голяма част от това, което казваме, се състои от желание да направим впечатление. Например, ако говорим с някой за някаква телевизионна програма, ние може би започваме изказването си по следния начин: “Аз не гледам много телевизия, но миналата вечер ...”

Защо правим това? Времето, което прекарваме в гледане на телевизия няма нищо общо с онова, което ще кажем за конкретното предаване, тогава защо съобщаваме на събеседника си тази информация? Това е просто едно упражнение за правене на впечатление. Ние го правим, защото ако не го правим, събеседникът ни може да си помисли, че по цял ден седим пред телевизора и ядем бонбони. А за нас, разбира се, би било непоносимо, ако някой си помисли такова нещо за нас. Поради това даваме тази информация, за да сме сигурни, че другия човек си мисли за нас това, което ние искаме да си мисли. Употребяването на метода на тайната означава **в този случай просто да кажем мнението си за конкретното предаване по телевизията, без да коментираме нашите навици за гледане на телевизия.**

Студентите в колежа играят същата игра. Най-честият коментар преди някой тест или след като се обявят резултатите от него е: “Въобще не бях се подготвял за него.” Защо студентите казват това? Те искат да са сигурни, че другите знаят, че възможната лоша оценка от изпита не е оценка на тяхната интелигентност. С това искат да кажат, че ако бяха учили така, както се очакваше, те щяха да се представят по-добре.

Ако започнем да се вслушваме в подобни изказвания, ние ще открием, че опитите се контролираме начина, по който другите си мислят за нас, е един от основните методи, чрез който ние си общуваме в съвременното общество. Разговорите ни в много голяма степен са един непрестанен опит да убедим слушателите си, че сме по-самоуверени, по-умни, или по-благородни, или по-успешни отколкото те може да си мислят, ако не им подаваме внимателно подходящата информация.

Методът на тайната при добрите дела

Навсякъде около нас се намират възможности за прилагане на метода на тайната. Изберете си някой ваш близък или познат и започнете редовно да се молите за него, но не казвайте на никой за това. Направете щедро дарение на някоя организация или на някой нуждаещ се човек и запазете това в тайна. Живейте толкова дълбоко в хармония с някой откъс от Библията, така че той да стане неразделна част от сърцето и разума ви, но не казвайте на никой, че знаете този откъс наизуст. Окосете ливадата на съседа си. Подчинявайте се на правилото: “Прави редовно благородни и неразумно красиви дела.”

Големите награди за секретността

Един от начините за прилагане на практика на метода на тайната, за който говорих по-рано, бяха опитите ми тайно да определям един ден от седмицата и да го посвещавам на незабележимо вършене на домашни работи. Идеята беше да нямам свои план за работа през този ден, а просто да съм у дома на разположение на децата и на жена си, за да правя онова, което е нужно да бъде направено, да играя с тях, ако искат да си играем, но никога да не им казвам, че това е част от някаква предварително съставена програма.

Винаги съм се смирявал, когато видя колко бързо започвам да си съставям **свой собствен план даже в случаите, когато се опитвам да посветя деня си на другите.** Веднъж доброволно предложих да окося ливадата пред къщи и това беше всичко, което можах да направя в опитите си да устоя на изкушението да кажа на някой човек, - независимо кой е той – каква чудесна работа съм свършил.

Исус е казал, че има награда, от която се самолишаваме, когато не искаме да се придържаме към изискването да не се хвалим с добрите си дела. **“Внимавайте да не вършите делата на правдата си пред човеците, за да ви виждат; иначе нямате награда при своя Отец, Който е на небесата”** (Мат. 6:1).

Разбира се, можем само да се досещаме какво точно е имал предвид Исус, когато говори за наградата. Със сигурност част от нея се състои в това, че един ден на небето ще ни бъде казано: “Добре си направил, добри и верни служителю,” а в сравнение с тази оценка и най-добрата земна похвала е нещо пренебрежимо малко и незначително.

Но аз съм убеден, че има и сегашен аспект на Божиата награда, която губим, когато правим добри дела, за да впечатлим другите хора. Делата в служба на другите, които правим с цел да направим впечатление губят вътрешната си сила да ни помагат да влезем в живота на Божието царство. Помислете си

отново за разликата между това да се учим или да се опитваме. Такива дейности като моленето, постенето и даряването могат да се превърнат в неща, на които се учим и се упражняваме.

Например, ако подарим някаква сума пари, ние ще станем по-малко поробвани от тях и можем да се почувстваме свободни и радостни. **Ако правим това тайно, ние се научаваме, че е възможно да живеем, без да казваме: “Виж ме!”** Ако достатъчно дълго се придържаме към тази практика, ние все повече ще се освобождаваме от вътрешната си нужда да се хвалим пред хората с добрите си дела. Един ден ще установим, че можем да правим добро просто защото това наистина е най-освобождаващият и изпълнен с радост начин на живот.

Но ако избираме да впечатляваме хората, като се хвалим с благотворителността си, природата на действията ни се променя. Ние се пристрастяваме да получаваме одобрение от другите хора. По този начин, вместо да ставаме още по-свободни, ние ставаме още по-поборвани. Делата, които извършваме с цел да впечатляваме другите престават да бъдат средство за обучение как да живеем в Божието царство.

Понякога когато се молим, можем вътре в себе си да усещаме, че сме водени от Бога или пък ясно да чувстваме, че той ни говори. **Много добре е да запазим това изживяване само за себе си** – само между нас и Бога. Говоренето за тези неща твърде много променя природата на преживяването. Вместо да бъде дар от Бога, то се превръща в още едно оръжие в нашия арсенал за впечатляване на другите хора.

Има една подходяща поговорка за връзката между тайната и сърцето, което се стреми към Бога. Според тази поговорка, **ако искате да запазите фурната гореща, не трябва твърде често да отваряте вратата ѝ**. Може би има някои случаи, които са особено важни в старанието ни да пазим тайна или някои хора, с които не трябва да я споделяме.

Аз говорих на тази тема с един приятел и двамата се съгласихме, че по време на едно регулярно събиране, когато се срещаме с хора, които считаме за важни, ние най-често бяхме склонни да говорим за постиженията си, с надеждата, че ще ги впечатлим. И двамата решихме, че ще се опитаме да практикуваме тайната по време на тази среща, т.е. че няма да споменаваме за постиженията си и за добрите неща, които сме направили. **Един от чудесните дарове на тази практика е, че човек започва да разбира колко глупав е целия стремеж да впечатляваме другите хора**.

Глава 11

Неразделен живот

Практикуване на размисъл върху текстовете от Библията

Горко на онези слаби и страхливите хора, които са разделени между Бога и заобикалящия ги свят! **Те едновременно искат и не искат**. Едновременно са разкъсвани от желанието и угризението ... Ужасяват се от злото и се срамуват от доброто. Подложени са на болките на целомъдрието, но са лишени от сладостта на утешението. О, колко нещастни са тези хора. (Ф. Фенелон).

Чистотата на сърцето означава човек да желае само едно нещо. (Сьорен Киркегаард)

Чистотата е чудесно нещо. Когато нещо е чисто, то съществува в естествения си вид – неразделено, неопетнено, незамърсено. Ние, членовете на американското общество, гледаме сериозно на някои форми на чистота. Цял отдел от федералното правителство, “Отделът за храните и лекарствата,” е натоварен с отговорността да контролира и опазва чистотата на това, което ядем. Но нивото на нашите стандарти за чистота не винаги са онова, на което се надяваме. Ето някои от федералните критерии за чистота на някои от познатите ни хранителни продукти:

Ябълково масло: Ако има наличие на 12 или повече % остатъци от земя, **ако има средно 4 или повече косми от гризачи на 100 гр масло**, ако има **средно 5 или повече цели насекоми на 100 гр масло**, Федералният “Отдел за храните и лекарствата” ще забрани неговата продажба. В останалите случаи маслото ще попадне директно върху вашата английска кифла.

Кафе на зърна: (любители на кафето, внимавайте!) Кафето на зърна ще бъде забранено за продажба, ако средно 10 или повече % са наядени от насекоми или **ако има по едно живо насекомо във всеки 2 или повече последователно взети опаковки**. (Федералният “Отдел за храните и лекарствата” счита, че хората

просто не харесват да купуват твърде много живи насекоми в кафето на зърна – в една опаковка е приемливо, но ако се намерят насекоми в повече от една последователно, той ще забрани продажбата.)

Гъби: Забранена е продажбата на гъби, ако в тях има средно **по 20 или повече личинки от всякакъв размер в 15 гр сухи гъби.**

Сладко от смокини: Ако има **повече от 13 глави от насекоми на всеки 100 гр** от сладко взето от две или повече последователни опаковки, Федералният “Отдел за храните и лекарствата” безжалостно ще унищожи цялата партида. (Очевидно са допустими други части от телата на насекомите, но ние не искаме да бъдем гледани от твърде много вторачени глави на насекоми.)

Хот дог: **Вие не бихте желали да научавате за това.**

Ако нещо е наистина добро, на нас ни се иска то да съществува в чистата си форма: кислород без примес на изгорели газове или сняг, който е лишен от примесите на рядка кал. В това се състои истината, такава каквато я познаваме. Чистотата е най-голямата награда на Новия Завет. **За нещастие, в наши дни чистотата най-често е изгубена.** Това звучи старомодно, викторианско, превзето, безжизнено. Това звучи така, все едно че човек не е изцяло човешко същество, но истината е, че Бог ни призовава да бъдем чисти, човешки чисти – но с такава неопетнена от греха човешка чистота, с която Бог ни е създал да бъдем. **Противоположното на това неопетнено състояние е онова, което Апостол Яков нарича “двоумение.”**

Двоумение

Друг начин за разглеждане на двоумението е на него да се гледа като на живот с разделена лоялност. Яков използва образа на човек, който прилича на **“морски вълни, които се тласкат и блъскат от ветровете”** (Як. 1:6).

От време на време срещаме някой човек, чийто живот е фокусиран в една точка. Той притежава цел и фокус, който му помага да има постоянство в своите решения и пристрастия. Някои обществени личности са толкова тясно свързани с целенасочеността – поне привидно, ако не истински – че е достатъчно само да си спомним името им и веднага го свързваме с едно нещо – Доналд Тръмп (пари), Наполеон (сила), Хю Хефнер (похотта) и Имелда Маркос (обувки).

Във филма “Градски измамници,” Били Кристал играе ролята на един объркан и недоволен 30-годишен мъж със смътното чувство, че живота го подминава. Джак Паланс – старомоден, жилав, и пълен с житейска мъдрост човек, чиито очи са пълни с тъга – пита Кристал дали би искал за научи тайната на живота. “Ето това е,” – казва той като вдига показалеца си. Кристал пита: “Тайната на живота е твоя пръст?” Паланс му отговаря: **“Тайната на живота е човек да се стреми към едно единствено нещо.”**

По някакъв начин това се намира в хармония с характера на героя, чиято роля изпълнява Били Кристал. Животът му е разпилян. Той е разкъсан между задълженията си към семейството си и желанието си да направи професионална кариера; между желанието му да живее в безопасност и стремежът му към приключения. По някакъв начин той е разделен. Животът му е насочен към много неща и поради това той чувства, че всъщност не се стреми към нищо.

И така, кое е това едно единствено нещо? Джак Паланс не може да каже на Били Кристал кое е това нещо. Единственото което му казва е: **“Ти сам трябва да откриеш това за себе си.”** Съорен Киркегаард счита, че двоумението е опасно заболяване на човешкия ум. В книгата си “Чистотата на сърцето означава да искаш само едно нещо,” той разсъждава върху твърдението на Яков: **“Очиствайте сърцата си, вие, колебливите”** (Як. 4:8). Болестта, диагностицирана от Киркегаард, **е неспособността ни да стигнем до простотата** – да живеем живот, който е цялостен, непротиворечив и е фокусиран в едно нещо. Тази болест е пропускането да се посветим на онова, **което Киркегаард нарича “Доброто”** – т.е. на онова нещо, за което говори Исус, когато ни призовава **“на първо място да търсим Божието царство.”**

Разнообразие и двойственост

Враговете на простотата са разнообразието и двойствеността. Разнообразието – това е живот, отличаващ се с множество цели и желания, поради което те постоянно влизат в конфликт помежду си и човек е раздиран от противоречия. Това състояние намира своя израз в прочутата молба на Августин **“Господи, дари ме с целомъдрие, но не веднага,”** когато той едновременно се стремил към сексуална чистота и невинност, но в същото време не бил готов да промени начина си на живот и се страхувал, че ще пожертва удоволствието си.

Когато живеем разнообразен живот, на нас ни се иска да имаме интимни отношения с Бога и в същото време искаме да се освободим от тях. Ние искаме да бъдем милостиви и благородни, но в същото време трупаме запаси и желаем да имаме. Понякога се опитваме да бъдем слуги, но друг път сме арогантни и егоистични. Даже Апостол Павел е имал този проблем: **“Понеже не върша това, което искам, а онова, което мразя, него върша”** (Рим. 7:15).

Двойствеността носи със себе си една нотка на фалшивост. В двойствеността има противоречие между основанията, поради които **казваме,** че вършим нещо **и истинските мотиви,** поради които го

вършим. Ние разпространяваме клюки за някой човек, за да можем да се чувстваме по-добри от него, но правим това под претекста, че така “се молим по-интелигентно.” Ние казваме нещо, което звучи смирено, но вътре в себе си знаем, че се опитваме да направим впечатление на хората с очевидното си смирение. В пиесата “Котки върху ламаринен покрив” на Тенеси Уилямс това поведение се нарича “лъжливост.” **Всеки човек е пълен с лъжливост. Никой не е такъв, какъвто иска да ни се представи.**

Преди няколко години мъж на средна възраст се изправи в една малка църква в края на службата в неделя сутринта. Този човек, който познавам още от детството си, беше много привързан към църквата си. Той отгледа децата си в нея, преподаваше в неделното училище, служеше като дякон, правеше кафе, когато имаше нужда и чистеше помещенията след службата. След като се изправи, мъжът започна да плаче и през сълзи каза на членовете на църквата, които го познаваха от малък, че е принуждавал децата си да правят секс с него. Всичко започнало, когато те били много малки, а сега почти всичките му деца бяха пораснали. Когато жена му разбра какво е направил, той напусна семейството и започна да посещава един брачен консултант. Той не знаеше какво ще се случи. **Този човек – който в очите на всички беше прекрасна личност – беше принуден да признае пред приятелите си, че е изнасилвал децата си.** През всичките тези години мъжът продължавал да посещава църквата и през цялото това време продължавал да изнасилва собствените си деца. Поведението му е било като поведението на морската вълна. Защо? Какво си е мислел, когато е слушал проповедите, когато е пял химните и когато е преподавал в Неделното училище? Какво си е мислел, когато е поглеждал в очите на децата си?

Зашеметяваща е способността на човека да живее двойствен живот. Обикновено този двойствен живот не е толкова драматичен, колкото е бил драматичен живота на този човек, но въпреки всичко двойствеността е налице. Двойствеността може да бъде насочена към други хора, но тя даже може да бъде насочена към нас самите. **Човешките същества притежават забележителни способности да се самоаблуждават.**

Простота в сърцето

Алтернативата на двойствеността и разнообразието е живот, който се отличава с простотата си. Клифорд Уилямс пише: “Ние сме непротиворечиви, когато не сме теглени в противоположни посоки **и когато действаме, без да искаме нещо в бъдеще за себе си.** В това състояние вътрешните ни мотиви не са в конфликт и са насочени в една цел. Очевидните ни мотиви са единствените ни мотиви и няма други освен тях. Вътрешният ни фокус е в единство и хармония с поведението ни пред обществото. Накратко казано, ние не сме разделени.”

Исус би могъл да използва думите на Джек Паланс. Ако беше използвал тях, той щеше да каже: **“На първо място се стремете към Божието царство и към неговата праведност.”**

Има едно ехо в този съвет на Исус, което е насочено към една негова приятелка, наречена Марта. Тя си грижела и безпокояла **“за много неща”** (Лука 10:40) и се сърдела на сестра си Мария, която избрала просто да седи в присъствието на Исус. **“Марто, Марто, ти се грижиш и безпокоиш за много неща, но едно е необходимо”** (Лука 10:41). Тайната на живота е в това, да се стремим само към едно нещо.

Съществува невероятно облекчение в това, човек да бъде освободен от двоумението и най-накрая да реши кое ще бъде фокуса на живота му. Отиването на ресторант с човек, който се двоуми може да се превърне в цяло мъчение: супа или салата, картофи или ориз, кафе или чай, плащане в кеш или с кредитна карта. Някои от четящите тези редове може би също се борят с двоумението. А има хора, които въобще не могат да разберат, дали страдат от това заболяване или не!

Повечето от нас знаят какво означава поведението ни да е като поведението на морските вълни, т.е. да бъдем привличани да живеем като Христос и в същото време да бъдем теглени обратно от някой таен грях, от който нямаме желание да се откажем или да получим помощ, за да го направим. **Ние мечтаем да бъдем слуги, но не искаме да се разделим с удобството на люлеещия се стол.** Искаме да бъдем смирени - но какво ще стане, ако никой не ни забележи? Поради това ние ту тръгваме напред, ту се връщаме назад. Този начин на живот е мъчителен. Исус е казал: “Тайната на живота е да се стремим към едно нещо.”

Библията и нашата промяна

Ако искаме да се спасим от двоумението, ние трябва да преобразяваме **“чрез обновяването на ума си”** (Рим. 12:2). Задължително трябва да упражняваме като потапяме ума си в текстовете от Библията, за да бъдат променени. Псалмистът пише, че трябва да скриваме Божието Слово в сърцето си, за да не вършим грехове. Поради това, **как да четем Библията, така че тя да очисти сърцето ни** и да ни помогне да живеем така, както би живял Исус, ако беше на наше място? Нека да започнем, като в началото да разгледаме една метафора от самата Библия.

Когато Павел писал до църквата в Ефес и казвал на съпрузите, че трябва да обичат съпругите си, той използвал следната аналогия: **“Мъже, обичайте жените си, както и Христос възлюби църквата и предаде Себе Си за нея, за да я освети, след като я е очистил с водно умиване чрез словото, за да я представи на**

Себе си църква славна, без петно или бръчка или друга такава нещo, но да бъде свята и непорочна” (Еф. 5:25-27). Ние – новото общество, невестата – **трябва да бъдем умити “чрез Словото.”** Какво означава това?

Замислете се какво става, когато нещо не е измито както трябва. Двама служители на нашата църква са живели заедно като съквартиранти в колежа и тогава се състезавали да установят кой от двамата ще издържи по-дълго без да си пере чаршафите. След като в продължение на цяла година не си прали чаршафите, решили да разрешат спора чрез жребий. Можете да си представите какви са били последствията.

За разлика от този случай, помислете си какво се случва, когато нещо бъде измито както трябва. Сапунът и водата проникват навсякъде между нишките на мръсната тъкан, като отделя и отстранява всички замърсявания. Чак след изпирането ние можем да видим тъканта в онова състояние, в което първоначално е била произведена. Когато отидем при Бога, нашите умове и сърца са в такова състояние, задръстени от фалшиви вярвания и от егоистично поведение, от смъртно опасни чувства, от погрешно съставени планове, от неправилно насочвани надежди и от неоснователни страхове.

Веднага си спомням за няколко смъртоносни чувства, които ме бяха обхванали в един единствен ден. Веднъж вървах в центъра на града и минах покрай един просяк. Веднага си казах: “Той е мръсен. Възмущавам се, че е седнал тук. Аз не само няма да му дам пари, а даже няма да го погледна в очите, защото не искам да се почувствам виновен. Искам да запазя парите за себе си.”

Малко по-късно направих някаква покупка в един магазин. Бързах, но опашката пред касата не се движеше толкова бързо, колкото ми се искаше. Оказа се, че касиерът имаше затруднения с английския език и говореше бавно на човека, който беше най-отпред на опашката. Помислих си: “Защо не наемат хора, които говорят английски? Просто дайте ми рестото и ми позволете да се измъкна от тук.” Тези мисли показваха, че не изпитвах любов към този човек. **Той беше различен от мен – той беше “друг” – и аз не го харесвах.**

В друг момент, свързан с друг човек през същия ден аз си казах: “Ето това е важен човек. Нека да си помисля какво бих могъл да кажа, за да му направя добро впечатление. Как да направя тази стратегическа връзка с него?” На връщане в моя офис минах през църквата, но не носех ключа и вратата за основната зала беше заключена, поради което се наложи да мина през задната врата. Казах си: “Това е разочарователно. Виждам колко време трябва да губя сега.” Аз бих могъл да си мисля и по друг начин: “Би трябвало да съм благодарен, че имам крака и съм в състояние да ходя.” Тогава бих имал някакво основание да говоря с Бога за състоянието си. Но вместо това, аз се ядосвах заради една заключена врата и защото трябваше да изкача още няколко стъпала.

Но има още нещо. Докато четях Библията рано сутринта същия ден, аз спечелих една мисъл от откъса, който четях. В следващия момент се сетих за срещата със служителите на църквата, която беше насрочена за същия ден и си казах: “Бих могъл да им кажа да тази гледна точка, която ми се разкри сега. **Те ще бъдат впечатлени от дълбочината на моята мисъл**, особено когато разберат, че това е станало, докато съм прекарвал личното си време с Бога. **Това може да ги накара да си мислят, че аз съм духовно надарен човек.**” Разбира се, тази мисъл не беше толкова ясно изразена в разума ми. Но това беше основния мотив на кратката ми представа, как бих могъл да използвам този момент като едно упражнение за впечатляване на подчинените. Иронията се състоеше в това, че “мисълта” беше свързана с обяснение за природата на човека.

Тези неща, които ми се случиха в един единствен ден са типични за мислите, които постоянно обитават в мозъка ми. Разумът ми е – ако използвам прекрасния образ на Хенри Нютън – бананово дърво, пълно с маймуни, които постоянно подскачат нагоре и надолу. Разумът ми рядко е спокоен или тих. Всички тези мисли, подобно на толкова много шимпанзета, се стараят да привлекат вниманието ни: “Как мога да напредна? Има ли нещо, което да се опитва да ме застрашава? Как ще се справя с този проблем?”

Тези мисли са само малко замърсени. Аз имам някои много по-черни мисли, които приличат на големи мръсни петна. Някои хора наричат тези мисли *logismoï*. Тази дума се използва за фалшивите мисли и желаниа, които ни водят до грях и отчаяние. Те са неуловими и неуморни. В един не толкова очарователен образ като маймуните на Нютън, древният автор Джон Климакус сравнява мислите *logismoï* с яйцата на личинки, които се излюпват в почвата на нашата пропаднала природа.

Онова, което ми липсва е точно чистота в сърцето. Аз не се стремя само към едно нещо. В един момент искам да чуя Бога, а в следващия **искам да използвам онова, което съм чул, за да впечатля хората със собствената си духовност.** Тези мисли *logismoï* всъщност са пъклени противници на Библията. Те ни подбуждат да вършим лоши дела. Те превръщат в неизбежност измамните думи и действия. Те са причината да ни е трудно да разсъждаваме или да се подчиняваме на текстовете от Библията. Дитрих Бонхюфер признава:

“Често пъти сме толкова претоварени и обзети от други мисли, цели и грижи, че на Божието Слово е нужно дълго време, **за да измете всичко останало настрана и да стигне до нас** ... Това е истинската причина,

поради която започваме размишлението си с молитва Бог да ни изпрати Своя Свят Дух чрез Словото Си, за да разкрие Словото Си пред нас и да ни освети.”

Очистен ум

Страшно нещо е човек да започне да разбира истината за собствения си разум и за нуждата да бъде почистен. Това е причината, поради която Мартин Лутер е прекарвал толкова много време в изповедалнята. Често пъти няколко дни под ред той прекарвал там по няколко часа. Другите монаси от манастира му го питали какво прави в изповедалнята. (В края на краищата, той е живеел в манастир. Какви грехове е трябвало да изповядва?) Но Лутер се е страхувал за собственото си очистване от самооправдаването. Той е знаел, че първата заповед е да обичаме Бога с сърцето, душата, тялото и с всичката си сила **и е разбирал, че не може да я спази даже в продължение на 5 минути.**

Представете си, че имате разум, който е очистен от всички отломки, които блокират най-добрите ни намерения. Представете си, че всеки път, когато видите някой човек, първата ви мисъл би била да се помолите за него или да го благословите. Представете си какво би се получило, ако всеки път, когато сте разтревожен за нещо, вие без да се замисляте се обръщате към Бога, за да ви даде сили. Ако сте семеен, представете си, че всеки път, когато погледнете към друга жена, вие ще гледате на нея като на своя сестра или дъщеря. Представете си, че сте в състояние искрено да желаете доброто на враговете си. Ето това означава човек да има разум, който е измит от Словото. Това означава да позволим на Божието слово да пребивава богато във всеки от нас. Това е начина, по който трябва да бъдем трансформирани от Библията. Ние имаме огромна нужда от това.

Библията трябва да ни помогне да се научим как да живеем в Божието царство тук и сега. Тя ни учи как да се променяме. Тя е незаменима за изпълнението на тази задача. Не съм чувал за човек, който да се е променил в духовно отношение, без да е бил дълбоко развълнуван от Библията.

Павел пише за тази роля на Библията в прочутото си твърдение: *“Цялото Писание е боговдъхновено и полезно за поука, за изобличение, за поправление, за наставление в правдата, за да бъде Божият човек усъвършенстван, съвършено подготвен за всяко добро дело”* (2Тим.3:16).

Павел не казва, че целта на знаенето на Библията е, когато отидем на небето, да получим 100 точки на приемния изпит. Той казва, че нейната цел е да ни подготви за добрите дела. Или казано с други думи, тя ни е дадена, за да се превръщаме в такива хора, от които добротата извира като непресъхващ поток вода.

Подготвени за добрите дела

За колко добри дела ще бъдем подготвени? За всяко добро дело. Но не трябва да губим представа за начина, по който трябва да го правим. Идеята не е, че ние ще трябва да се опитваме да натрупаме огромен запас извършени добри дела, подобно на някои бойскаути, които постоянно търсят някой старец, за да му помогнат да прекоси улицата. Тайната се състои в това, че всеки момент от живота ни ще представлява външно и видимо отразяване на богатствата на вътрешния ни живот, живян в тясна връзка с нашия Отец.

Ако Библията изпълни изцяло предназначението си, умовете ни ще бъдат изцяло трансформирани, т.е. дотолкова ще бъдат пълни с мисли и чувства на истина, любов, радост и човечност, че живота ни ще се превърне в една непрекъсната серия от действия на милостта и на моралната красота. **Всеки момент ще представлява миниатюрно отражение на живота в Божието царство.**

Поради това, трябва да усъвършенстваме практиката си да размишляваме над текстове от Библията. Това не е същото като изучаването на Библията, въпреки че самото изучаване също е много важно. Целта на размишлението е чрез него умовете ни да бъдат умивани от Словото. Ето някои предложения за начините за размишление над текстове от Библията.

1. Молете Бога да се срещне с вас в Библията

Преди да започнете да четете, отделете няколко секунди, за да помолите Бога да ви говори. След това, докато четете, считайте че той ще го направи. През вековете християните са разказвали много истории за начините, чрез които Бог се е срещал с тях в Библията. В прочутият откъс от своите “Изповеди,” Августин разказва, че седял под една смокиня, когато чул един глас, който казал: “Вземи това и го прочети; вземи го и го прочети.” Станало му ясно, че това е гласът на Бога, който го приканвал да вземе Библията. След като прочел един кратък откъс от писмото на Павел до Римляните, Августин написал: “Нямах желание да продължа да чета по-нататък; нямаше нужда да...все едно, че сърцето ми беше изпълнено със светлината на увереността и всички сенки на съмненията ми бяха премахнати.”

Бог продължава да се среща с хората по подобен начин. Една приятелка на нашето семейство, наречен Ейлиин се беше разтревожила, когато дъщеря ѝ казала, че някакъв човек ѝ беше говорил за Бога. Въпреки че самата Ейлиин беше разочарована от живота си, тя не искаше да има нищо общо с Бога. През тази нощ тя не могла да заспи, слязла по стълбите в хола и взела Библията. Не можела да си спомни кога за последен път е ходила на църква, нито пък дали някога е отваряла Библията по собствено желание. Но когато в тази нощ я отворила, тя забелязала, че Библията е разделена на “стара” част и на “нова” част. Тя решила да

започне да чете от “новата” част, защото си мислела, че тя представлява осъвременен вариант на “старата част.”

И така, в тишината на нощта тя седнала в хола и започнала да чете Евангелието на Матей. Към 3 часа през нощта стигнала до средата на евангелието на Марк и според собствените ѝ думи установила, че се е влюбила в образа на Исус. Тогава се помолила с думите: “Не знам какво правя, но знам, че ти си това, което искам.”

Уникалното за Библията е, че в нея ние се срещаме с Исус. Съобщението на Библията не е просто, че помощта пристига – тя вече е пристигнала. Исус казва: “*Божие царство наближи*” (Марк 1:15). Поради това, преди да започнете да четете, обявете, че Исус е във вас. Помолете го да започне да измива ума ви и мислите ви, независимо, че очистването може да ви причинява известна болка. Докато четете, някои неща ще започнат да ви се изясняват. Може би ще бъдете развълнуван, докато четете за Божията любов или ще се убедите, че сте извършили някакъв грях или пък ще бъдете поканен да направите нещо. Бъдете отворен за възможността Бог наистина да ви говори чрез Словото Си.

2. Четете Библията с дух на разкаяние

Четете Библията с готовността да се подчините на всичко. Четете я с уязвимо сърце. Четете я с мъдрото разбиране, че четенето, извършвано с желанието да се промените е нещо различно от четенето, извършвано с намерението да бъдете информиран или да докажете някаква своя теория. Четете с решимостта, че ще се подчините на Библията.

Хората, които четат Библията неправилно, с погрешни намерения, всъщност ще бъдат наранени от това четене. Филип Спенер е написал една чудесна статия за начина, според който трябва да се чете Библията. Ето един откъс от нея: “Колко много читатели ...си причиняват наранявания, четейки Библията? Ако...четат Библията без искрена молитва и без готовност да се подчинят на Бога, а само за да добият познание, да превръщат четенето в някакво шоу или за да задоволяват любопитството си...Ако те не се стремят към това, което е полезно за тяхното *назидание*, а търсят само онова, което могат да използват за *своя прослава и срещу другите хора*...Ако *презират* казаното в Библията и *онова, което е лесно да се разбере*. Ако, обратното, вземат само *трудните откъси*, за чийто смисъл се водят големи спорове, за да открият в тях нещо необикновено и да се похвалят с това пред другите. Ако използват онова, което са научили, *за да се гордеят и за своя собствена прослава*. Ако си мислят, че единствено те са умни, ако упорито отказват да получават съвети за подобрене, ако обичат да спорят и не получават нищо от другите със смирена благодарност.”

Да бъде човек изпълнен с познание за Библията, **но да не е измит от нея** е много по-лошо, отколкото **въобще да не я е чел**. Една неделя след свършване на службата се срещнах с един човек, който беше много известен заради познанието си за Библията. Той се самопогани да играе ролята на стражево куче в църквата по отношение чистотата на проповядваното учение. За него беше от извънредна важност хората да знаят колко добре той разбира Библията. Той обичаше да влиза в теологични спорове, защото те му предоставяха възможността да демонстрира познанията си.

Този човек започна да ми цитира един дълъг списък от хора, които се оплаквали. Каза ми, че се молел на Бога за онези хора, които се съгласявали с него за толкова много неща: Младите хора в църквата не били толкова посветени на Бога, колкото би трябвало да бъдат; лидерите на класовете за възрастни не били достатъчно в хармония с онова, което казвал неговия Библейски учител, който слушал по радиото; той виждал малки деца (включително моите), които тичали непочтително в светилището на църквата. Освен това не бил много сигурен в моите способности като проповедник. А накрая каза: А сега запомнете: “Аз не харесвам много от нещата, които правите, но ви обичам в Господа.”

Този човек знаеше толкова много за това, което казваше Библията за любовта. **Единственото нещо, което забравяше беше, че трябва да прилага тези неща на практика.** Започнах да размишлявам над тази малка библейска фраза – да се обича някой “в Господа” и се удивих колко често я употребяваме неправилно. “Не харесвам някои хора и не се моля да им се случи най-доброто за тях, но аз съм християнин и тъй като християните обичат всеки човек, следователно трябва “да ги обичам в Господа.” Тази фраза се превърна в начин да се придаде духовност на липсата ни на любов. За разлика от това, да обичаме някой човек “в Господа” означава да го обичаме такъв, какъвто е, така, както би го обичал Христос, ако беше на наше място. **Този човек не правеше точно това - да ме “обича в Господа.”**

Не е нужно човек да се замисля много, за да разбере тъжната истина, **че аз също не го обичах**. Аз също не му пожелаех най-доброто. Искаше ми се да чуя лоши неща за него. **А още по-смиряващата истина е, че главната причина да не го обичам беше това, че той не ме харесваше.** Ако обаче той имаше същата настройка, но ме харесваше, аз щях да съм готов да проявя търпимост почти към всичко. Отново осъзнах колко голяма е нуждата ми да бъда очистван.

Когато разумът бъде измит – когато човек започне да се изпълва с мисли за Бога – това е дар за света. Преди няколко години, когато бях в Етиопия, аз чух за една такава личност, една 99-годишна жена, която живееше в едно селце на разстояние около 2 часа с кола от столицата Адис Абеба. Тази жена станала християнка по средата на живота си и беше както сляпа, така и неграмотна. Тя живееше в малка къщичка, където пазеше две Библии на масата си – една на “амхарик,” официалния език на Етиопия и една на английски. Когато някой идваше да я посети, тя го молеше да ѝ почете от Библията. С течение на времена любимите ѝ откъси ѝ станали толкова познати, че тя можела да ги цитира наизуст и ако посетителят ѝ не можел да чете, тя му ги цитирала като някакъв дар.

Хората идвали от много далеч, просто за да се срещнат с нея. Защо те са изминавали този път, за да се срещнат с една стара, неграмотна и сляпа вдовица? Защото по някакъв начин, в нейното присъствие, чрез нейния глас, думите “Господ е пастир мой” преставали да бъдат просто думи. Тези мисли толкова дълбоко и толкова често измивали разума ѝ, че просто нямало начин в него да оцелеят мисли, които предизвикват неспокойство и недоволство. **В чистото си сърце тази жена искала само едно нещо.** Хората идвали при нея, защото било невъзможно тя да каже “Господ е пастир мой,” без да бъде изпълнена с надеждата, че може би един ден тези думи ще бъдат толкова реални за слушателите ѝ, колкото са били реални за нея.

Защо четенето на Библията е имало толкова различен ефект върху тази етиопска жена отколкото на някой член от моята църква? **Причината се състои в това, че когато става въпрос за четенето на Библията, основният и най-важен въпрос не е “колко много пъти,” а “как.”**

Възможно е човек да чете Библията, без да бъде “измит от Словото.” В самата Библия се говори за подобно състояние. Исус се обърнал към религиозните лидери, които се гордеели заради много добрите си познания на свещените писания. Исус им казал: *“Вие изследвате Писанията, понеже мислите, че в тях имате вечен живот и те са, които свидетелстват за Мен, и въпреки това не искате да дойдете при Мен, за да имате живот”* (Йоан 5:39-40). Религиозните лидери считали, че голямото им познаване на Писанията е доказателство за духовното им величие. Но те никога не позволили на Библейското учение за смирението да изчисти умовете им от гордостта, никога не позволили на библейското учение за любовта да изгори критичното им и осъдително отношение към другите хора, поради което не схванали истината на учението на Исус.

3. Мислете за смисъла на някой кратък откъс от Библията

Важно е човек да бъде добре запознат с всичко, което е написано в Библията. Когато изучаваме Библията, ние трябва да четем много и различни материали. **Но ако искаме да се променяме, ние трябва да четем бавно.** Мадам Гийон пише:

“Ако четете бързо, ще имате малка полза от четенето. Така ще приличате на пчела, която просто се докосва до повърхността на цветето. Но ако се молите, докато четете, вие трябва да заприличате на пчела, която прониква в дълбочината на цветето. Тогава се гмуркате дълбоко, за да стигнете и пиете от нектара, който се намира в най-голямата му дълбочина.”

Поради това се гмуркайте в някой кратък откъс от Библията – даже ако е само няколко стиха. Четете го бавно. Четете го така, както бихте чели някое любовно писмо, приличащо на романс. Някои думи може да ви се сторят чужди. Позволете им да проникнат в сърцето ви. Помислете си, че може би Бог иска да ви говори чрез тези думи. Въпросът, който винаги се намира зад подобен начин на четене е: “Боже, какво искаш да ми кажеш в този момент?”

Ако четете някаква Библейска история, може би ще поискате да използвате въображението си, за да се опитате образно да си представите картината и онова, за което се говори в текста. Какво са усещали ръцете на остаряващия баща, докато е прегръщал блудния си син? Какъв е бил вкусът на хляба и на рибата, с които Исус е нахранил множеството от 5000 човека?

Ако сте като мен, този метод на четене би означавал, **че вие ще трябва да приведете поведението си в хармония с онова, което сте прочели.** Успехът не се измерва от броя на прочетените страници. Преди време си поставих за цел всеки ден да се моля, четейки по един псалм от Библията. Това е древен метод, защото по традиция псалмите са били най-великата молитвена книга на християните. Те обхващат всички чувства, които човек изпитва към Бога: изпълнена с благоволение възхвала, горчиви оплаквания, вълнуващи душата обръквания и безкрайна благодарност и признателност.

Но тогава се случи нещо странно. Установих, че целта ми е да премина през всички псалми. Всеки ден прочитах по един псалм и го отмятах в списъка си, което означаваше, че съм се доближил с още една крачка до целта си. Но това означаваше, че аз не бях готов и не исках да се занимавам с един псалм повече от един ден, защото това щеше да ми попречи да постигна целта си. Все едно, че си представях, че Бог седи на небето и всеки път, когато прочитах един псалм, аз получавах по една златна звезда. Естествено, това напълно противоречи на истинската цел на Бога, поради която ни е дал псалмите. **Бог иска да ни говори и да ни обновява.** И ако той използва един псалм или даже само една дума, за да прави това, нашата задача е

да се държим за този псалм или за тази дума колкото време е нужно, за да научим онова, което трябва да научим.

Нашата цел не е да преминем през Библията. Целта е Библията да премине през нас.

Някои църкви създават в хората представата, че единственият метод за промяната е познанието. Според тази представа, ако се повишава познанието на хората за Библията, това ще издигне нивото на духовната им зрялост. Един приятел, който току-що беше започнал да посещава църквата, зададе един прекрасен въпрос за ролята на познанието за духовната промяна. Той попита: “Доколкото разбирам, една от причините, поради която хората отделят толкова много време за слушането на проповеди и лекции е, за да могат да разбират по-добре Библията, нали?” “Така е.” “А причината, поради която хората са в състояние да разбират по-добре Библията е ...?”

Не е нужно да мислите много дълго над неговия въпрос, за да видите последствията. Вземете всеки човек който познавате, чието познание за Библията е примерно 10 пъти по-голямо от познанието на среднестатистическия невярващ, който не посещава църквата. Запитайте се, дали този човек е 10 пъти по-общач, 10 пъти по-търпелив, 10 пъти по-радостен от среднестатистическия невярващ, който не посещава църквата. Познанието на Библията несъмнено е добро нещо. Но само по себе си знанието на Библията не води до духовна промяна. Когато призовава християните от Рим: “*но се преобразявайте чрез обновяването на ума си*” (Рим. 12:2), Павел е имал предвид не само да повишават информираността си. Под “ум” тук се разбира цялата верига от възприемане, разбиране, оценяване и чувстване, които на свои ред определят поведението ни. (Калвин дава следния коментар на този стих: “Това означава, че ние ще мислим, ще говорим, ще размишляваме и ще правим всички неща, съобразявайки се постоянно с Божията слава.”) Това обновяване ще се осъществи само когато се подчиним на думите на Павел: “*да предоставите телата си в жертва жива, свята, благоугодна на Бога, като ваше духовно служение*” (Рим. 12:1), т.е. когато прилагаме в живота си тези методи, когато поддържаме връзка с онези хора и вършим онези неща, чрез които Бог извършва промяна в нас.

Но трябва да знаем, че независимо от това, че познанието за Библията е важно и трябва да бъде ценено, то е придружено с някои опасности. Често пъти познанието убива смирението. Прякорът “всезнайко” никога не е използван като комплимент. В самата Библия има някои предупреждения: “*Но знанието възгордява, а любовта назидава*” (1 Кор. 8:1).

Както човешкият опит, така и Библията ни учат, че по-голямото знание – даже знанието на Библията – не води автоматично до промяна на хората.

4. През целия ден носете със себе си един стих или една мисъл от Библията

Псалмистът казва, че плодотворния живот идва при онзи човек, който размишлява денем и нощем над закона. Очевидно това означава, че трябва постоянно да мислим за закона. Аз не мога да разсъждавам бързо. Идеята за размишлението е дошла от една епоха, която не е била толкова трескаво забързана като нашата. Тогава не е имало такива реклами за курсове за скоростно размишляване, в които се казва: “Мога да размишлявам със скорост 700 думи/мин и 90 % ниво на разбиране.”

Размишлението е толкова бавно, колкото е бавен процеса, чрез който корените извличат влага от течащата река, за да снабдяват с хранителни вещества някое огромно дърво. Размишлението е доста важно, след като е споменато 50 пъти в Стария Завет. Това означава не само да се мисли за Библията, но и да се чете на глас. Четенето на глас на Библията дава на читателя фокусирано внимание и предимството да се учи и чрез очите и чрез ушите си. В Библията размишлението е оприличено на млад лъв, който ръмжи срещу плячката си или прилича на тихото гукане на гълъба или на крава, която предъква храната си.

Размишлението не е нещо мъчно разбираемо, прозрачно или запазено само за гурута, които произнасят някакви заклинания, седейки в позицията “лотос.” Размишлението просто означава фокусирано внимание. Размишлението се подчинява на един прост принцип: “Онова, което мозъка повтаря, то остава” (Коментар: “Повторението е майка на знанието.” Д.Пр.)

Като начало, изберете някакъв откъс от Библията – някоя “мисъл” на Бога – с която ще живеете в продължение на целия ден. Подберете този стих или фраза преди да заспите вечерта или веднага след като се събудите сутринта. Например, вземете мисълта от Пс. 46:10: “*Млъкнете и знайте, че Аз съм Бог.*” В продължение на цял ден живеете с тези думи. Позволете на разума ви постоянно и тайно да се връща при тях:

“Днес ще направя всичко от себе си, за да бъда тих. Няма постоянно да говоря. Ще помня, че не е нужно да се защитавам или да се опитвам да получавам доказателства, че хората имат за мен онова мнение, което аз искам да имат. Днес няма да се подчинявам на собствената си воля. Днес, преди да взема някакво решение, ще се опитам да слушам Божия глас. Днес няма да бъда подвластен на безпокойството или гнева, а ще възприемам тези чувства като призиви на Светия Дух първо да слушам. Когато се почувствам обезпокоен или ядосан, аз ще питам Бога: “Как искаш да реагирам?” Днес ще живея в тишина.”

Знаете ли какво означава да бъдете тих? **Знаете ли, че ближните ви може би ще харесат това, че сте спокоен, даже само за един ден?** Докато правите това, ще се случат чудни неща. Ще откриете, че наистина искате да бъдете тих. Вие наистина ще поискате да знаете, че Господ е Бог.

5. Позволете на тази мисъл да стане част от вашата памет

Запомнянето наизуст на стихове от Библията е един от най-могъщите средства за трансформиране на умовете ни. Псалмистът пише: *“В сърцето си опазих Твоето слово, за да не съгрешавам пред Теб”* (Пс. 119:11).

Запомняйте наизуст стихове от Библията, които ще ви помогнат тогава, когато имате нужда. Например, ако се борите със страха, добре е да запомните Пс.27:1: *“Господ е светлина моя и избавител мой; от кого ще се боя? Господ е сила на живота ми; от кого ще се уплаша?”* Ако имате проблем с гордостта си, опитайте се да запомните Фил. 2:3: *“Не вършете нищо от егоистични амбиции и празно високомерие, а със смирение гледайте на другите като на по-добри от вас.”* А ако се окаже, че паметта ви е като решето и не можете да запомните нищо, не се притеснявайте. Не е важно колко стихове сте научили наизуст, а какво става в умовете ни, когато ги потопим в Библията. Както при всяка друга “духовна дисциплина,” запомнянето наизуст е само средство за достигане на целта.

Един от моите най-ранни спомени за църквата е за едно състезание за да се види кой може да запомни повече стихове от Библията. Всеки от нас имаше по едно табло на стената, на което беше написано неговото име. На таблото беше нарисувана една къща и всеки научен от нас стих беше оприличаван на една стая, която се добавяше към къщата. Онзи, който имаше къща с най-много стаи печелеше наградата: малка Библия с нашето име, отпечатано върху корицата със златни букви.

След поредица от подборни кръгове броят на участниците беше сведен до двама: аз и едно друго дете – едно луничаво и тъмнокосо момиченце с огромни очила, което се казваше Луиза. В продължение на седмици и двамата се движехме рамо до рамо, докато през последния месец тя започна да ме изпреварва. През последната седмица стана ясно, че тя ще спечели наградата. Тогава започнах да се чудя: “Какво да направя с Луиза?” Затова я убих. Поне в ума си. Аз не я харесвах. Бих направил почти всичко, за да чуя, че аз съм победителят и да получа тази Библия. **Църквата се беше превърнала в място, където бих могъл да блестя и да доказвам колко съм добър и умен. Поради това не се зарадвах, когато Луиза беше обявена за победителка.**

Това не беше единствения случай, когато съм превръщал църквата в състезание. Понякога все още постъпвам така, все едно че се опитвам да спечеля някаква голяма бяла Библия. Да се научават стихове от Библията, т.е. да ги пазим в сърцето си, може да е от голяма помощ, но само ако това се подчинява на божествената цел *“за да не съгрешавам пред Теб”*.

Бъдете “Човек на Една Книга”

Ако сте изоставен на пустинен остров и можете да вземете със себе си само една книга, какво щяхте да изберете? Веднъж един човек задал този въпрос на Г. К. Честертон. Като се има предвид репутацията му на един от най-ерудираните и продуктивни християнски писатели от първата половина на 20 век, би могло да се предположи, че е естествено той да отговори, че би взел със себе си Библията. Но той дал друг отговор. Честертон избрал да вземе **“Ръководство за практическо корабостроене”** на Томас.

Разбира се, този избор е логичен. Когато сме попаднали в капан на такъв остров, ние имаме нужда от книга, която ще ни помогне да си отидем у дома. Ние не искаме да бъдем развлечени или даже сме информирани. Ние искаме книга, която ще ни покаже как да бъдем спасени.

Истината е, че ние се намираме в капан – капан на начини на мислене и на поведение, които водят до смърт. Самият Честертон веднъж казал, че учението за Грехопадението е единственото християнско вярване, което може опитно да се провери. Еужени Петерсон пише, че всички ние се намираме в капан на острова “Аз,” където не познаваме нито себе си, нито Бога и търсим съобщение, което ще ни помогне да се измъкнем от капана.

Поради това последователите на Христос традиционно се стараят да бъдат хора, които са посветени на Библията. **Джон Уесли е казал, че повратния момент в живота му настъпил, когато се помолил да стане “Човек на една книга.”**

Нека да не забравяме, че “тайната на живота се състои в стремежа към едно нещо.” Думите, които ни бомбардират по цял ден от билбордовете, от таблоидните издания и от телевизията, ни теглят в хиляди различни посоки. Но онова, което Бог ни говори в Библията може да обнови умовете ни. Това което е казал някога на Августин, това Бог продължава да казва и на нас сега: “Вземи го и го прочети. Вземи го и го прочети.”

Глава 12

Живот с добре подредено сърце

Създавайте си собствени “Правила за живеене”

“Повече от всичко друго, което пазиш, пази сърцето си, защото от него са изворите на живота.” (Пр. 4:23).

В легендата за цар Артур се разказва за няколко човека, които посветели живота си на търсенето на Свещения Граал. Те жертвали телата си, очиствали сърцата си и с радост се отказвали от всичко, което имали. И с каква цел са правели това? За да спечелят възможността да видят за миг вечния символ на общението с Христос. Разбира се, те са се стремели към нещо повече от беглото поглеждане към тази реликва. Те са се стремели към общуването с Бога. Те са се стремели да живеят в Божието царство, за което самият Камелот бил само някакво далечно ехо.

Този стремеж не е бил някакво случайно начинание. Той е изисквал и всъщност в по-голямата си част се е състоял от подготовка на духа. Тази цел можела да бъде достигната само от онзи човек, който е смирен, верен и с чисто сърце. В една от версиите на превод на тази легенда се казва: “Единственото изискване е човек да живее с чисти мисли, думи и действия.”

Независимо от невероятната трудност, с която било свързано постигането на тази цел, нито един рицар не си задал въпроса, дали това си заслужава цената. Това е била Великата Цел, в сравнение с която са бледнеели всички останали цели, като побеждаването на великите врагове, или натрупването на огромно богатство, или изграждането на големи царства. Ако използваме една от метафорите на Исус, това е било “скъпоценната перла,” заради която всеки разумен човек с радост би се отказал от всичко останало.

В наше време великата цел е да живеем “балансиран живот.” Запитайте повечето днешни американци към какво се стремят и те ще ви кажат нещо, свързано с балансираността. В наше време най-уважавани са консултантите по управление, а бележниците в които записваме предстоящите си задачи се превърнаха в нещо като “книги с магически формули и заклинания.” Въпреки това, балансираността не е Свещеният Граал. Балансираният начин на живот не е правилната цел, на която да посвещаваме живота си. Проблемът с тази цел не е, че тя е твърде трудна за достигане, а защото е твърде незначителна. Балансираността не е най-полезната формула за достигането до идеалния живот.

Отвъд балансираността

Стремежът към балансираност може да допринесе в нас да се развие една склонност към разделянето на вярата ни на части. Често пъти балансирания живот се онагледява чрез кръгова диаграма, приличаща на торта, която е разделена на 7-8 сектора, наречени: “финанси,” “работа” и т.н. и една от тях е наречена “духовност.” Тази диаграма ни кара да си мислим, че финансите и работата са недуховни дейности. Тя ни заслепява, за да не виждаме истината, че Бог се интересува от онова, което се случва във всеки миг от живота ни и от всяка наша дейност.

Друг проблем на балансирания живот е, че в него няма много място за хората, които се намират в отчаяно състояние – за хората в криза, за бедните или за преследваните. Какво означава да кажем на някой болен от смъртоносна болест, на някой бездомник или на някоя самотна майка с психично болно дете, че те имат нужда от повече “балансираност?”

“Балансираността” има склонността да носи със себе си представата, че ние се опитваме да направим по-управляем живота си, да е по-удобен и по-приятен. В края на краищата, ние сме тези, които решаваме за себе си какво представлява балансираността. По време на отпуската нашето семейство откри най-прекрасната прасковена торта в един ресторант, който беше част от една верига ресторанти, наречена “Боб Еванс” и ние прекарахме останалата част от пътуването си в търсенето на такъв ресторант 3-4 пъти на ден. Ние решихме, че за тази седмица балансирания живот изглежда по следния начин:

- взаимоотношения – 3%
- финанси – 3%
- духовност – 3%
- работа – 3%
- психично състояние – 3%
- интелектуално състояние – 3%

- почивка – 3%
- **търсене и ядене на прасковена торта в Боб Еванс – 79 %**

Разгледано по-задълбочено, формулата за балансирания живот даже не ни убеждава, че си заслужава човек да посвещава живота си на преследването на тази цел. Към тази цел се стремят преди всичко хората от средната класа. Но на тази цел **й липсва увереността, че посвещавам живота си в стремежа към нещо, което е по-голямо от мен самият**. Джордж Бернард Шоу е казал следното по този повод: “Това е истинската радост от живота, **от това, че сте използван за цел, която сама за себе си е признато по-значима от вас самия; от това, че сте се раздали напълно, преди да бъдете изхвърлен на купчината с отпадъци; че сте бил сила на природата, а не някаква неспокойна и егоистична смес от болка и оплаквания, че хората не са положили достатъчно усилия, за да ви направят щастлив.**”

На търсенето на балансираност му липсва представата, че посвещаваме живота си за достигане на нещо, което е по-голямо от нас самите. Липсва му призива към саможертва и самоотричане – безумното, рисковано, скъпо струващо и изпълнено с приключения отказване, за да тръгнем след Исус. Попитайте гладните деца от Сомалия дали искат да им помогнете да постигнат балансираност и ще откриете, че те се надяват да им дадете нещо повече. И аз вярвам, че някъде дълбоко вътре в себе си вие вероятно също се надявате, че ще получите нещо повече от самия себе си.

Така е с Бога. Исус никога не е казал: “Ако някой иска да стане мой последовател, нека да се отрече от себе си, да постави кръста на рамото си и да живее балансиран живот.” **Той е казал да вървим след Него. Той иска да правим това, което би правил той, ако беше на наше място.**

Понякога се опитвам да си представя разговор между апостол Павел и някой днешен консултант по управление. Например той може да започне така:

Консултантът: “Павле, ако погледнеш тази кръгова диаграма, мисля, че ще се съ согласиш с мен, че духовния ти живот е в доста добро състояние. Но по отношение на работата, производството ти на шатри е сериозно намаляло. Това е довело до известно намаляване на обема на финансовия ти портфейл. А сега нека да хвърлим поглед върху дневника, който те помолих да водиш по време на последната ни среща.

Павел: “*Пет пъти получих ... 40 бича без един. Три пъти ме биха с тояги. Веднъж ме биха с камъни, три пъти съм претърпявал корабкрушение, един ден и една нощ съм бил в морските дълбочини. Много пъти съм бил и в пътешествия; в опасност от реки, в опасност от разбойници, в опасност от съотечественици, в опасност от езичници, в опасност в град, в опасност в пустиня, в опасност по море, в опасност между лъже-братя, в труд и мъка, много пъти в неспане, в глад и жажда, много пъти в неядене, в студ и в голота*” (2Кор.11:24-27).

Очевидно е, че целта на Павел е било нещо отвъд балансираността.

Отговорът не е да живеем небалансирано!

Целта на казаното до тук не е, за да твърдим, че трябва да живеем небалансирано. **Отговорът не е в небалансирания начин на живот**. Когато синът ни Джон беше на 3 години, той се привърза към един стар филм на Дисни, озаглавен “Любимото увлечение.” Героят с който Джон се оприличаваше не беше боецът, чиято роля се изпълняваше от Дийн Джонс, нито комичния веселяк, роля която се изпълняваше от Бъди Хакет. Синът ни се оприличаваше със състезателната кола, наречена Хърби. Тази привързаност се превърна в пристрастеност. Джони носеше блузка с името на Хърби и номер 53 на нея. Всеки път, когато влизахме в колата, Джони седяше до мен; нашата кола беше Хърби и ние се състезавахме с всяка друга кола, всяка от които беше шофирана от герои от филма Хърби. Невъзможно беше да позволим на друга кола да ни изпревари. Ние живеехме, за да бързае. Всеки миг беше надпревара.

Веднъж на връщане от църква, ние взехме Джони от детската градина и установихме, че беше се одраскал при падане. Учителката в градината беше записала “произшествието” в дневника, като в графата “име” беше написала: “Хърби Ортберг.” Той беше Хърби.

Животът е труден, когато живеем като Хърби. Състезанието може да ни осигури някакви емоции и вълнения, но те са краткотрайни, а след това ние се изтощаваме. Преди години основателят на една църква, която после се превърна в огромно църковно служение, пътуваше по цял свят и поради това не отделяше време за съпругата, за децата си и за собствената си душа. Той живееше като Хърби. Той казваше, че постоянно се молел така: “Добре, Господи, аз ще се грижа за агънцата ти, а ти се грижи за мен.” С други думи той казвал: “**Аз ще пренебрегвам най-близките си хора, но защото правя това в името на служението, ти ще се погрижиш за тях.**” **Жена му и децата му платиха висока цена за тази негова заблуда**. Свръх-активните проповедници обичат да казват: “По-добре е да изгоря, отколкото да изгния.” Проблемът с подобно поведение е, че и в единия и в другия случай **те загиват**. А след като ще загинем, няма никакво значение как ще стане това.

Стремежът към добре подредено сърце

Но има цел, за постигането на която си заслужава да посветим живота си. Тази цел е достижима, даже когато се намираме в най-отчаяното състояние. Тази цел ще даде добри плодове, които ще надхвърлят многократно собствените ни ограничени възможности. Това е нещо, към което се стреми душата ни: живот, който винаги сме искали да живеем.

Тази цел може да се нарече **добре подредено сърце**. Формулата за балансирания живот предполага, че проблемът ни е външен – неподреден дневен график, или работата ни, или етапа от живота ни. **Но истинската причина е вътрешната неподреденост**. Какво означава да имаме добре подредено сърце? Августин казал, че за да имаме добре подредено сърце, ние трябва да обичаме:

- правилното нещо
- до правилната степен
- по правилния начин
- с правилния вид любов

Последицата от Грехопадението е, че ние имаме объркани привързаности. Например, красотата е творение на Бога и поради това е нещо добро, но когато я обичаме толкова много, че боготворим супер-моделите **и пренебрегваме хората, които са “плоски,”** ние не обичаме красотата по правилен начин. Августин е написал: **“Когато скъперникът предпочита златото, а не справедливостта, причината за това не е в самото злато.** Защото въпреки, че златото е нещо добро, то може да бъде обичано както със зла, така и с добра любов.” **Сами по себе си парите са нещо добро, но това не освобождава от порицание онези, които ги обичат толкова много, че измъчват другите хора, или мамят, за да се слобиват с тях.**

По-нататък Августин пише: “Струва ми се, че кратката, но вярна дефиниция на добродетелта е следната: **“Добродетелта е добре подредена любов.”** Около 1000 години преди него друг автор е дал своята представа за това: **“Повече от всичко друго, което пазиш, пази сърцето си, защото от него са изворите на живота.”** (Пр. 4:23).

Когато сърцето е добре подредено, ние ставаме не само все по-свободни от греха, но и от самото желание да вършим грях. Ако сърцата ни наистина са добре подредени, ние ще обичаме хората толкова много, че няма да искаме да ги измамваме, да ги манипулираме или да им завиждаме. Така ще бъдем променени отвътре навън.

Представете си какъв би бил света, ако беше пълен с хора с добре подреден сърца. Тогава такива телевизионни програми, като “Пороците на Майами” щяха да бъдат заменени от “Достойнствата на Майами.” Таблоидните вестници, които се продават в супермаркетите, щяха да бъдат пълни с истории за щедро милосърдие и спонтанна жертвоготовност, извършвани от обикновени хора, за които никога не сме чували. Ние бихме спали с необезпокоявания сън на невинността и няма да гледаме в тавана в 2 часа през нощта, измъчвани от съжаления за миналите си действия.

План на играта за промяна

Как да променим обикновените и грешни сърца, за да се превърнат в сърца, които обичат правилното нещо по правилния начин, до правилната степен и с правилния вид любов? За това трябва да има план за действие. В противен случай промяната никога няма да се случи. Уилям Полсел ни дава следния съвет:

“Малка е вероятността да задълбочим връзката и отношението си с Бога по някакъв непредвиден или случаен начин. **Трябва да имаме вътрешна решимост за промяна на собствения си живот.** Нищо не може да обогати живота ни повече от едно по-задълбочено и ясно усещане за Божието присъствие в рутинното ни ежедневие.”

Нито една организация не може да израсне без стратегическо планиране. Нито един треньор, който е решил сериозно да спечели призовото място в някакво първенство няма да започне сезона по някакъв случаен начин. Ние разбираме, че имаме нужда от мъдро и гъвкаво планиране в други важни сфери, като например финансите. Тази нужда е толкова голяма, колкото е голям стремежа ни към духовен живот.

Духовната промяна не може да бъде контролирана или насочвана, но това не означава, че тя е някакво безцелно начинание. Ние имаме нужда от някаква подкрепа, така както младата лоза има нуждата от подпорна конструкция. Имаме нужда от платна, за да ни помогнат да хващаме ветровете на Светия Дух. Всички познаваме неудовлетвореността от случайните и нецеленасочени усилия за намиране на смисъл в духовния си живот. Поради това се нуждаем от план за промяната.

Както знаем, за учениците на Исус “планът” се е състоял в простото следване на Учителя навсякъде, където е отивал и в научаване от него как трябва да живеят. В такива групи като “Анонимните алкохолици,” планът за промяната се състои в преминаването през 12 етапа толкова пъти, колкото е необходимо.

Убеден съм, че точно в този етап от живота си много от съвременните последователи на Христос започват да се суетят и да се разстройват. “Как да знам, че живея като ученик? Точно казано, какво е това нещо, което правят учениците?” Този процес си има име. Исторически погледнато, когато християните се стремят да подредят събитията в ежедневния си живот около целта да заприличват на Христос, те си

изработват така нареченото “правило за живот.” Различни монашески ордени притежават такова правило. Това не е било просто някакъв набор от закони. Латинската дума за правило е *regula*, т.е. нещо което трябва да се прави редовно (*regularly*). (Коментар: *Нали знаете поговорката “Навикът е втората природа на човека” Д. Пр.*)

Правилото включва в себе си ритъм на живот, чрез който можем да постигнем по-интимна връзка с Бога. Например, разработването на стратегия за промяната ще трябва да даде отговори на следните въпроси:

- Как и кога да се моля?
- Как да управлявам парите си така, че това да ме отведе по-близо до Бога?
- Как за се отнасям към работата си така, че това да помогне в мен да се формира образа на Христос
- Как участвам в дейността на църквата?
- Как мога да изпълня ежедневните си задачи с усещането за Божието присъствие?

Да живеем “в името на Исус”

Замислете се как можете да подредите ежедневието си около целта да имате добре подредено сърце. Павел пише до Колосяните за това и казва, че висшата цел за достигане на променен живот е следната: *“Каквото и да вършите, със слово или дело, вършете всичко в името на Господ Исус, като благодарите чрез Него на Бога Отца”* (Кол.3:17).

Какво означава да правим нещо “в името на Исус”? В Библията се казва, че **ако правим нещо в името на Исус, то трябва да бъде направено в хармония с неговия характер**. Следователно, правенето нещо в името на Исус означава да се прави в хармония с неговия характер. Това означава да го правите така, както би го направил Исус, ако беше на ваше място. Това е пряка последица от нашето разбиране за ученичеството.

Изумителното тук е разбирането на природа на казаното от Павел: *“Каквото и да вършите ...”* За да не останем тук никакво объркване, Павел обяснява какво има предвид: *“Каквото и да вършите, със слово или дело ...”* Това обхваща всичко. Павел още веднъж повтаря: *“Каквото и да вършите, със слово или дело, вършете всичко ...”* Аз имам склонността да чета бързо подобни изречения, но повторението на Павел би трябвало да ни накара да се замислим повече над онова, което казва.

Трябва да си измислим някакви конкретни занимания, които ще ни помогнат да постигнем целта си. В този случай ние трябва първо да разберем ясно какво се включва в обхвата на израза “в името на Исус;” и второ, да открием как трябва да пренастроим живота си в съответствие с това изискване.

Какво би означавало за нас “да се събудим в името на Исус?” Някои от нас, поради природата си, се събуждат с различно настроение в сравнение с другите хора. Ние можем да разделим човешката раса на две категории: хора, които обичат да стават сутрин и други хора, които мразят хората, които обичат да стават сутрин. **Веднъж някой попитал жена ми: “Събуждаш ли се сутрин с “кисело” настроение?” А тя ми отговорила: “Не, оставам го да спи.”**

Ако Исус беше махвал пренебрежително с ръка, когато будилникът го будеше, какви ли мисли щяха да се въртят в главата му? Дали главите ни ще бъдат пълни с безпокойства за днешния ден и съжаления за вчерашния? Или първата ни мисъл ще е сигурността в този, който се грижи както за деня, така и за самите нас? Наскоро реших сутрин да отделям няколко секунди, за да поздравя Бога, преди да стана от леглото. Казвам му, че моят ден му принадлежи. Каня го да го изживеем заедно. Уверен съм, че това е един от начините “да се събудим в името Христово.”

Важно е как поздравяваме най-близките си хора. Първите 15 секунди от срещата ни с тях след като се събудим наистина задават тона на целия ни ден. Как Исус би поздравил нашия брачен партньор, децата ни или съквартиранта ни? Какви думи ще използва, с какъв тон на гласа си и с какво изражение на лицето си? Веднъж синът ни дойде още преди разсъмване и започна да удря по вратата на спалнята ни, защото през нощта беше валял първия сняг. Той крещеше: “Толкова се радвам. Не мога да реша, дали да изляза навън да си играя в снега или да гледам телевизия.” Не мога да напиша какво му отговорих, но не мисля, че Исус би го казал, ако беше на мое място. Това не означава, че е правилно да позволявате на децата си да ви безпокоят по всяко време, когато им се прииска. Най-общо казано, аз си мисля, че Исус цени много тези първи моменти от започването на новия ден. Мисля си, че сутрин не поздравяваме членовете на семейството си с думи, които показват, че се радваме. Ако искаме сутрин да поздравяваме хората в името на Исус, това означава да ги поглеждаме право в очите и да наистина да се интересуваме от тях и от състоянието им.

Какво означава да караме кола в името на Исус? Ако Исус управляваше нашата кола, дали нейното поведение щеше да е по-различно от обичайното? Хората проявяват склонност да се присмиват когато например чуят, че някой кара колата си в името на Исус, но точно в тези обичайни, на пръв поглед “недуховни” дейности това “вършене на всичко в името на Исус” задължително трябва да бъде различно, ако искаме този израз въобще да означава нещо. Дали Исус би слушал магнетофонни записи на проповеди, докато шофира? Дали понякога би слушал кьнтри музика? Мисля си, че понякога би слушал новините и би

се молил за състоянието на света, докато слуша. Предполагам, че понякога би карал колата си без да слуша радио.

Това ни довежда до един важен въпрос. Вършенето на нещо в името на Исус не означава, че винаги трябва да го правим по един и същ начин. **Трябва да имаме различни вкусове.** Как да гледаме телевизия в името на Исус? Почти всички мои познати гледат телевизия и много от нас се питат, дали не гледаме твърде дълго и твърде често телевизия? Дали Исус би гледал някое смешно шоу и дали би се радвал на него като на някакъв дар? Когато заедно с децата си гледам състезания по тенис по телевизията, ние се удивляваме от прекрасните умения на играчите и се чувстваме вдъхновени да отидем на игрището и да се упражняваме. Но има и един по-труден въпрос: Колко много и какви телевизионни програми мога да гледам, преди гледането да започне да разбърква реда в сърцето ми?

Какво означава да вършим ежедневните си домашни задачи в името на Исус? Как да пера, или как да събирам окапалите листата в двора, или как да мия чиниите, както би го правил Исус, ако беше на мое място? Една нощ, скоро след като се бяхме преместили да живеем в новия ни дом, аз и жена ми лежахме в спалнята, когато чухме някакъв ужасен гръмотевичен шум, все едно че на покрива работеше реактивен двигател. Нанси ме попита: “Какъв е този шум?” Аз знаех, че ако кажа, че зная от какво е този шум, ще трябва да отида да проверя дали съм прав. “Какъв шум?” – попитах аз, въпреки че трябваше да изкрещя, за да може тя да ме чуе, поради шума от реактивния двигател. “Това ужасно бръмчене,” – изкрещя тя. Аз отговорих: “О, това ли? Може би това е някой ниско летищ самолет, който ще кацне на летището О Хара.” Накрая се наложи да стана от леглото и да отида да проверя какъв е проблема.

Оказа се, че шумът идваше от един вентилатор за изсмукване на въздуха, който беше монтиран на тавана, но не знаех как да го изключа. Искаше ми се да го взривя. Обикновено в такива моменти лесно се ядосвам и имам склонността да се сопвам на хората, даже когато искат да ми помогнат. Но отговарянето в името на Исус означава да демонстрирам задоволството си, че имам прекрасно място за живеене. Това означава да разбирам, че подобно поведение ще ми помогне да помня, **че аз не съм Месията и света няма да спре да се върти, ако отдели известно време, за да ремонтирам нещо в дома си.**

Как работя в името на Исус? Работата ни може да ни поставя ежедневно в контакт с много хора, било като клиенти или като колеги. Да работим в името на Исус, това означава да гледаме на тях не просто като на клиенти, на счетоводители или на хора от производството, а преди всичко като на хора. Можем да произнасяме по една бърза молитва за всеки човек, с който се срещаме. Можем да проявяваме искрен интерес към живота им. Имат ли семейство? От какво се интересуват?

Ако работим с ръцете си, ние можем да се замислим над факта, че Аврам е бил градинар. Когато изразходваме физическа енергия, за да създаваме нещо, ние правим нещо добро. Може да произнасяме бърза молитва в края на всяка работа и да я предлагаме на Бога като дар. Можем да си спомним, че през по-голямата част от живота си Исус е бил дърводелец. Когато той е вършил тази работа, ние можем да сме уверени, че е демонстрирал характера си – да прославя своя Отец – с всяко едно нещо, което е правел.

Как изразходваме парите в името на Исус? Когато влезем в магазина, как пазарим в името на Исус? Част от отговора е, да забелязваме и да се отнасяме любезно към хората, които работят там. Може да означава да се радваме и да се наслаждаваме на красотата на цветовете и на тъканите и на артистичността, с която са подредени.

Тук можем да изпадне в объркване и да считаме, че да се обличаме в името на Исус, това означава да носим грозни дрехи. Това е деформирано разбиране за духовността. Красотата е добро нещо; Добре е да я ценим и да ѝ се радваме. Исус е казал, че самият Бог е имал такова влечение към красотата, че даже обикновените цветя са по-хубави от дрехите на Соломон, най-хубаво облечения човек в историята на Израел. Работите на прочутите моделиери като Гивенчи и Ив Сен Лоран бледнеят в сравнение със създаденото от Бога.

От друга страна пазаренето в името на Исус означава да казваме “Не” на определени покупки. Това означава да разбираме, че не сме призвани да бъдем “последната дума на модата.” Да живеем с добре подредено сърце в това отношение означава да разбираме, че красотата е добро нещо, но не е най-дълбокото добро нещо.

Сега започваме да разбираме радикалната природа на онова, което е имал предвид Павел, когато е казал: **“Каквото и да вършите, със слово или дело, вършете всичко в името на Господ Исус.”** Понякога ние изпускаме същественото, защото имаме склонността да разделяме нещата като торта. Но аз съм убеден, че Павел е напълно сериозен относно това, което казва. Той не просто използва някакъв духовно звучащ език. Той наистина има предвид буквално това, което казва. Ние сме приканвани да живеем в името на Исус.

Избиране на “План за промяната”

В известен смисъл, всеки от нас избира някаква “духовна стратегия,” независимо дали прави това съзнателно или несъзнателно. Ние можем да изберем като откажем да избираме. Колко пъти и кога да се

молим, как да използваме парите, как и кога да се покланяме на Бога – всичко това са елементи на процеса на промяната.

Последователи на Исус са онези, които с ясното разбиране подреждат живота си около целта за духовна промяна и за изграждането на добре подредено сърце. Ние можем да се научим да имаме ясна цел. Можем да седнем и да напишем на хартия нашето собствено “правило за живеене.” Не е нужно то да е изкусно съставено. Всъщност, такова правило работи най-добре, когато е възможно най-просто и практично.

Примерно “правило за живеене в името на Исус.

“Каквото и да вършите, със слово или дело, вършете всичко в името на Господ Исус.”

Често пъти в Библията имената обрисуват характера на човека. Следователно, да правим нещо в името на Исус, това означава да го правим по начин, който е в хармония с неговия характер, т.е. да го правим така, както би го направил самият Исус.

Всеки момент ни представлява възможност да живеем в името на Исус. Всичко в ежедневието ни може да бъде изпълнено с неговото присъствие, стига да искаме.

Започнете с обмислянето на това, какво означава да се правят следните неща в името на Исус:

- Събуждане
- Поздравяване на хората около нас с добро утро
- Ядене
- Пътуване с колата до работа
- Работа извън дома или грижа за децата у дома
- Пазарене
- Гледане на телевизия
- Вършене на домашни задачи
- Четене
- Лягане за сън

Придържайте се към простотата. Фокусирайте се върху присъствието на Исус край вас, докато преминавате през тези на пръв поглед незначителни моменти от деня. Продължавайте да управлявате мислите си и да ги връщате към него. Молете го за помощ и напътствия, или просто споделяйте сърцето си с него. Запомнете наизуст Кол. 3:17, за да ви помогне да живеете по този начин. Молете Бога постоянно да връща разума ви към този стих.

Водете си дневник за онова, което се случва в живота ви и как протича този експеримент. Обсъждайте резултатите с вашия духовен наставник или приятел.

Например, когато бил млад, папа Йоан XXIII, който е оказал голямо влияние върху църквата през 20 век, започнал да се придържа към следния ежедневен график, което се превърнало в негово “правило за живеене.”

- Първото нещо след събуждане – 15 минути молитва насаме.
- 15 минути четене на духовна литература
- Вечер преди лягане прекарване на няколко минути в размисъл и проверка на съвестта и изповядане на дневните грехове пред Бога; след това определяне на нещата, за които иска да се моли на следващата сутрин.

- Отделяне настрани на специално време за молитва, за почивка и за спане.
- Превръщане в навик да обръща разума си към Бога през деня чрез молитва.

Всеки ден е едно приключение с Бога

Ние сме поканени да превърнем всеки миг на ежедневието си във възможност да се учим от Исус как да живеем в Божието царство. Според описанието на Франк Лаубах всяка минута е важна:

“Не сте ли разбрали, че Бог прави експерименти с живота на хората? Това е причината да живеят толкова много хора. В момента той прави около 1,700,000,000 експерименти по цял свят. Въпросът, който той си задава е: “Докъде този мъж или тази жена ще ми позволи да продължи този час? ... Защото Аз съм, който вдъхвам живот в хромозома и в миниатюрната тревичка, в рибите, птиците, кучетата, горилите и в хората ... Все още не съм доволен от резултатите. Аз искам не само да направя чудесен този час. Аз пътувам, за да ви накарам да разберете същността на християнството. Доколко пълно можете да ми се подчините и да не се страхувате?”

Глава 13

Издържлив живот

Издържане на страданието

За Бога се казва, че нито един човек не може да види лицето му и да остане жив. Винаги съм считал, че това означава, че никой не може да съзри неговото великолепие и да остане жив. Един приятел ми каза, че това означава, че никой не може да види как Бог състрадава и да остане жив. А може би неговото състрадание е неговото великолепие? (Николас Уолтърсторф)

Един мой приятел участва в марафона в Лос Анджелис, поради което внимателно проследих цялото състезание. В него участваха 18,000 бегачи – 18,000 храбри, мотивирани, кокалести и мазохистични хора, които се стремяха към високи постижения. Тъй като състезанието се проведе в Калифорния, ние с основание очаквахме, че някои от бегачите ще бъдат доста необикновени хора. Един от тях беше облечен като цирков клоун. Друг се беше нарекъл “Летящия човек.” Тринадесет бегачи се бяха облекли в специално ушити костюми и приличаха на стоножки. Заслужаваше си човек да наблюдава старта на това състезание. Клоунът размахваше ръцете си във въздуха, а публиката се смееше и ръкопляскаше. “Стоножките” изглеждаха по-живи и игриви от всяка истинска стоножка. После състезанието започна.

Първият етап от това състезание може да бъде наречен етапа на удоволствието. На този етап бягането е забавно. Тялото ви се чувства свободно, сърцето ви работи безукорно и вие се чувствате, все едно че летите във въздуха. Кръвта ви преминава безпроблемно по кръвоносната ви система, главата ви е бистра, дишането ви е бавно и дълбоко, птичките пеят, слънцето блести, рибите скачат, памукът е израснал високо, Татко е богат, а Мама е красива. Вие действате като добре смазана шевна машина.

Продължителността на този етап зависи от състоянието на бегача. Лично за мен този етап продължава само 12-15 крачки. След първоначалния прилив на удоволствие, бягането се превръща в скучен и монотонен робски труд. След това скучния робски труд се превръща в занимание, за което се изискват значителни усилия и напрежение. А ако до този етап не сте се отказали и продължите да бягате, вие стигате до един момент, когато изкушението да спрете е непреодолимо. Краката ви протестира и отказват да ви се подчиняват, остра болка пронизва мускулите на краката ви, а в дъното на дробовете ви горят въглища. Бегачите наричат този етап “удряне в стената.” Да бяга човек на този етап, да се удари в стената и да продължи да бяга – това е върховното изпитание за всеки бегач. Състезанията се печелят или губят, човек ги завършва или се отказва в момента, когато се “удари в стената.”

На този етап марафона в Лос Анджелис наистина става интересен. Клоунът вече не предизвикваше смях в публиката. Една “стоножка” се беше отпуснала безсилно на оградата и видът на бегача съвсем не беше добър – всъщност и 13-те “стоножки” се обединиха в колективен бунт срещу завършването на състезанието. На финала хората пристигаха, дишайки на пресекулки, а някои въобще не стигнаха до финала. *(Коментар: Стандартното марафонско бягане е с дължина 42 195 м. Д.Пр.)* Стартът на състезанието е за всички. Той е лесен. Финиширането е трудна работа. Да финишираш добре – ето това е слава. Зачита се само доброто финиширане.

Колко добре пробягваме състезанието на живота? Дали ще финишираме добре?

Способността да се финишира добре е онова, което в Новия Завет се нарича издържливост. Това е достойнство, чрез което все повече ставаме способни да се посвещаваме на благородни начинания, които продължават цял живот. А още по-точно това е способността на човека да отдава почит на привързаността си към Бога тогава, когато стане трудно да Му отдава почит.

Веднъж когато си лягали една жена каза на съпруга си, с който живеела от 50 години.: “Когато беше млад, ти всяка нощ ме държеше за ръката.” Леко раздразнен, съпругът ѝ се пресегнал и я хванал за ръката. Жената продължила: “Когато беше млад, ти обичаше да се притискаш до мен в леглото.” Мъжът още по-бавно се размърдал и полека се извъртял, за да се притисне до нея. Тогава жената продължила: “Когато беше млад, ти обичаше да ми дъвчеш ухото.” Внезапно завивката била отхвърлена встрани и мъжът станал от леглото. “Къде отиваш?” попитала го жената леко обидена. “Да си взема изкуствените челюсти,” промърморил мъжа. Едно нещо е да дъвчеш ухото, когато си млад и пълен с романтика и тялото ти блика от хормони, а стаята е изпълнена с аромата на някакъв дезодорант. А съвсем друго нещо е да продължаваш да

дъвчеш ухото, когато на него е закрепено устройство да слушане, а стаята мирише на камфоров спирт и ти трябва да станеш, за да си вземеш изкуствените челюсти.

Издръжливостта не е някакво универсално лекарство. Ние имаме ограничения, които не могат да бъдат преодолявани единствено от желанието да издържим. Ние сме както неспособни, така и ограничени от множество фактори, които не могат да бъдат победени единствено от упоритостта. Но всяко истински значимо човешко постижение изисква упоритост. Таланти, дарби, интелигентност – до известна степен тези неща са извън нашия контрол. Но издръжливостта е дар, която зависи от нас. Духовната промяна не може да се осъществи без издръжливостта. Авторът на Евреи казва: *“С упорито постоянство да тичаме по трудния път на надбягването, което лежи пред нас”* (Евр. 12:1). С други думи, просто да не се отказваме.

Упоритост по време на страданието

Как да усъвършенстваме упоритостта и постоянството си? Има много начини, но един от тях е постоянно препоръчван от авторите на Новия Завет и от други хора, които са мъдри по отношение на духовния живот. Става дума за издръжливост по време на болката и трудния живот. Яков казва: *“Смятайте го за голяма радост, братя мои, когато попаднете в разни изпитания, като знаете, че изпитанието на вашата вяра произвежда твърдост (издръжливост). А твърдостта нека извърши делото си съвършено, за да бъдете съвършени и цялостни, без никакъв недостатък”* (Як. 1:2-4).

Наскоро участвах в едно изследване, по време на което стотици хора бяха помолени да определят факторите, които са им помогнали най-много за духовното им израстване. На първо място с голяма преднина пред останалите фактори беше поставен фактора “страдание и болка.” Ироничното е, че ролята на страданието е една от най-пренебрегваните теми за духовния растеж, защото ние не сме подготвени, че ще ни се случи да изживяваме болка и страдание, докато изучаваме Библията или докато се молим. Но въпреки това, животът неизбежно подрежда нещата така, че да имаме страдания. Поради това, ако искаме да бъдем променени, ние трябва да видим и изгодите, които ни носи страданието или поне да потърсим начина, по който да му отговорим. Страданието винаги ни променя, не не винаги ни променя към по-добро. В книгата си “Прикрита милост” Джералд Ситсер, който загубил жена си, майка си и дъщеря си при автомобилна катастрофа, трогателно описва борбата си да разбере смисъла на тази трагедия:

“Загубата създава безплодно настояще, все едно че човек плава с яхта в безбрежното море на нищото. Онези, които страдат от загубата на свои близък човек, живеят в някаква летаргия между миналото, за което си спомнят и бъдещето, за което се надяват. Те искат да се върнат в пристанището на познатото минало и да възстановят онова, което е загубено...Или искат да продължат да плават и да открият някакво смислено бъдеще, което обещава отново да ги върне към живота...Но вместо това, те установяват, че живеят в едно безплодно настояще, което е лишено от всякакъв смисъл.”

Тази несигурност е дала основание на авторът на Евреи да ни прикани да вземем пример от “облака свидетели” – този огромен брой хора, които са издържали на изпитанията преди нас. Първият шампион – онзи, който заема най-голямо място в този облак – е Авраам. Нека да видим как този светия от Стария Завет е издържал най-трудния етап от своето бягане.

Пътя до Мория

Бог казал на Авраам: *“Взemi сега единствения си син, когото обичаш, сина си Исаак, и иди в местността Мория, и го принеси там във всеизгаряне на един от хълмовете, за който ще ти кажа”* (Бит. 22:2). Това е тъмният път до Мория. Той е тъмен, защото означавал отказване от онова, което Авраам е обичал повече от всичко друго на света. Но тъмнината е повече от това. Исаак не е само дете на Авраам, той е изпълнение на обещанието, дадено от Бога: *“Направих те баща на множество народи”* (Бит.17:5). Исаак е надеждата на Авраам за бъдещето. Дошъл момента Авраам да повърви известно време в тъмнината. Какво правим, когато вървим в тъмнината и Бог ни изглежда далечен и мълчалив? Джералд фон Ред казва, че Авраам е вървял по пътя на “забравените от Бога,” където Бог изглежда, че противоречи на себе си и като че ли иска да премахне спасението, което самият той е започнал в човешката история.

Вие знаете какво означава да се върви в тъмнината. Понякога да имаш вяра, това означава да вървиш в тъмнината и просто да отказваш да спреш да вървиш. Понякога да имаш вяра, това означава просто да продължиш да вървиш по пътя си. Характерът на вярата, която ни позволява да бъдем променени чрез страданието и тъмнината не е сигурност, която е лишена от съмненията. Обратното, вярата е здраво вкопчено подчинение.

Ролята на изпитанието

“След тези събития Бог изпита Авраам” (Бит. 22:1). По този начин започва тази история. Първото нещо, което прави автора, е да ни даде уверение, че Исаак никога не се е намирал в някаква реална опасност. Ние имаме информация, която Авраам не е имал. Ние знаем нещо, което той не е знаел.

Някога преминавали ли сте през истинско изпитание? Един първокурсник в колеж се потил цял семестър за подготовка за всепризнато труден изпит по орнитология. След като направил всичко, което

зависело от него и дошъл денят на изпитанието, студентът бил зашеметен, когато влязъл в стаята, където се провеждал изпита. Там не видял нито множество пликосе с изпитни въпроси на масата на комисията, нито обичайната обстановка – просто видял 25 снимки на стената. И това не били цветни снимки на птици, **а само на краката на птици**. Задачата на студента била да определи на коя птица принадлежат тези крака. Студентът протестирал: “Това е безумие. Това не може да бъде направено.” Професорът казал: “Това трябва да бъде направено. Това е крайната проверка.” Отчаяният студент казал: “Аз няма да мога да го направя. Заминавам си.” “Ако сега си заминеш, това ще означава, че не си взел изпита.” “Тогава ми поставете слаба оценка,” казал младежа и се запътил към вратата. “Добре, ти си “скъсан.” Каж ми как се казваш?” – казал професорът. Студентът завъртял крачолите на панталоните си, после събул обувките си, показал босите си крака и му казал: “**Вие ми кажете как се казвам!**”

Изпитанието е трудно изживяване, чрез което се разкриват истинските качества на човека, характера, ценностната му система и онова, в което вярва. Изпитанието се е превърнало в много важна дума в Стария Завет и начинът, по който тя е използвана там разкрива пътищата, по които са усъвършенства издръжливостта и постоянството.

- **изпитанието се използва само по отношение на хората на Бога**, но никога и по отношение на езически народи.

- **на изпитание се подлагат само вярващи хора**. Невярващите никога не се изпитват.

Изпитанието е запазено за хората, които се намират в заветни отношения с Бога. Независимо, че е болезнено, **изпитанието е акт на любов**. Страданието играе ролята на изпитание на вярата ни. Яков пише: “*Като знаете, че изпитанието на вашата вяра произвежда твърдост (издръжливост). А твърдостта нека извърши делото си свършено, за да бъдете свършени и цялостни, без никакъв недостатък.*” (Як.1:4) Един Глас извикал: “*Аврааме!*” Авраам отговорил: “*Ето ме.*” Авраам не е обяснявал къде се намира. Той бил чувал този Глас и по-рано. Гласът направил чудни обещания за съдбата му. Гласът го помолил да извърши най-трудните неща, които някой някога бил извършвал. Гласът му казал да напусне бащината си земя и всичко, което му било познато и Авраам го направил. Гласът му казал, че Авраам и Бог сключват завет (договор), който ги свързва с неразрушими връзки и те ще имат белег за техните отношения. Авраам трябвало да се обреже и той се обрязал.

Гласът му казал, че той и жена му ще имат син, въпреки че сборът от годините на двамата е бил 190. Авраам се засмял. Но очевидно той още веднъж се подчинил, защото Сара родила син. А сега Гласът отново се чул. Доколкото знаем, това е последния път, когато Авраам го е чул на земята. Гласът отново му казал да се откаже от всичко в живота си в замяна за едно обещание. Сега Гласът поискал от Авраам още едно нещо – да се откаже от онова, което му е било обещано. В отговор Авраам предложил самия себе си: “Ето ме.” Това е съкратеният начин да се каже: “Аз няма да избягам, да се отклоня или да се скрия. Аз съм изцяло на твое разположение. Готов съм да свърша всичко, което поискаш.”

“*Аврааме ... вземи сега единствения си син, когото обичаш ...*” Фредерик Бучнер описва тази сцена по прекрасен начин с думите: “Вземи това дете, родено в епруветка, това дете, наречено Исаак, което означава “смях.” Авраам и Сара се смяли, защото в началото не вярвали в обещанието, че то ще се роди; те се смяли заради самата невъзможност това да се случи. Те се смяли, защото на тях им е било казано, че ще имат син, когато били на възраст, когато даже не се осмелявали да си купят зелени банани (защото на тази възраст човек даже не е сигурен дали ще доживее до момента, когато бананите ще узреят, за да станат годни за ядене.) А след като детето се родило, Авраам и Сара се смяли, защото повярвали. После се смяли както родителите, така и бебето, защото цялото семейство трябвало да яде смлени зеленчуци, защото никой от тях нямал нито един зъб в устата си.”

Издръжливост по време на обръкването

Но сега Гласът се обади за последен път и Авраам повече не се смял. Смахът изчезнал от живота му. Защото му предстояло да изгуби мечтата, свързана със сина му. **Бог обещал, че Исаак ще постави началото на ново човешко общество**. Това щял да бъде най-великият експеримент на Бога – последният шанс на човешките същества да живеят като семейство. Представете си, че основаваме църква в отговор на призив, който възприемаме като ясен призив от Бога. В началото не сме искали, но водени от чувството си за подчинение ние сме го направили. Изразходвали сме 24 години от живота си – така както Авраам е чакал 24 години, без да му се роди дете, след като бил получил обещанието на Бога. Но никой не се присъединява към нашата новосъздадена църква. Ние продължаваме да ходим на конференции, където постоянно ни питат: “Колко човека посещават вашата църква?” “Сам съм.” Този отговор е причината да не бъдем канени да говорим на много места. После при нас идва един човек. Един единствен член на църквата. Всичките ни мечти за бъдещето, за цялото обещание на Бога са свързани с този единствен човек. После Гласът ни казва: “Изведи го на паркинга пред църквата и го повали на земята.” Нашият единствен член? Представете си

какво щяхме да направим, ако ние трябваше да се откажем от мечтата си? Можем ли да се откажем от онова, което обичаме най-силно?

Авраам изкарал три дни в това мъчение. Искане му се да му извикаме: “Всичко е наред. Ще се окаже, че всичко е добре. Той не е такъв Бог. Той ще се погрижи.” Но в живота не става така. Ние можем да продължаваме, като четем само по една глава и не знаем какво ще стане след това. Всяко пътуване има своето начало, своята среда и своя край. А когато сме по средата, на никой не му е позволено да види какъв ще бъде края. Пътят до Мория е бил много тъмен; толкова тъмен, че не се е виждало повече от няколко крачки напред. Онези, които издържали, можели да продължат да вървят само защото вярвали. Но вършенето на нещо с вяра не е задължително да означава, че го правим без проблеми или без да се съмняваме. Вярата може да е трудно нещо.

Издържайки, когато се съмняваме

Съмнението може да е добро нещо. Аз се отнасям скептично към съобщенията, че Елвис Пресли е жив, че е добре и работи като готвач в някакъв ресторант. Не мога да повярвам, че извънземни същества периодично кацат на земята и вземат хора на космическия си кораб, за да ги повозят. Питам се как така се случва, че до сега не са взели някой професор по физика, за да го повозят? Не вярвам във всичко, което ни показват по телевизията. Но съмнението не винаги е добро. То може да ни попречи да се молим. То може да ни причини безпокойства, когато видим страдание, което не разбираме. Съмнението може да ни изкуши да се опитваме да изглеждаме по-уверени, отколкото сме всъщност.

Поради това съм успокоен от Авраам, защото този велик еталон на вярата от Стария Завет също се е съмнявал. Авраам се е смял невярвайки. Той е лъгал, че не е женен и подложил жена си на риск, за да спасява кожата си. Той е спал със слугинята на жена си, защото на всяка цена искал да стане баща на дете. Той е извършил много лоши неща. **Но е направил правилно едно нещо: просто продължил да върви по пътя си, а не се е отказал.**

На път за планината Мория, Авраам взел Исаак и изоставил слугите да го чакат, като им казал: “*Ще се върнем при вас*” (Бит. 22:5). **Защо е използвал множествено число?** Дали е искал да ги заблуди или да скрие какво всъщност се готви да направи? (Ние знаем, че той е лъгал преди това.) Дали си е мислил, че в последната минута няма да е способен да убие сина си и че този план е твърде ужасен, за да бъде обмислян? Дали си е мислил, че по някакъв начин, независимо от всичко, ще се окаже истинско Божието обещание, че Исаак ще постави началото на неговото потомство? **Ние не знаем това. Но знаем, че даже когато не е разбирал напълно, Авраам се е подчинявал на Бога.** Да имаш вяра, това не означава, че няма да имаш съмнения и няма да си задаваш въпроси **Да имаш вяра, това просто означава да продължаваш да се подчиняваш.**

Издържливост, когато си самотен

Когато Исаак и баща му продължили сами по-нататък по пътя си, Авраам носел нож и огън. Има една тънка ирония в това, че както ножа, така и огъня са опасни и едно дете може да се нарани с тях. Но ролята на бащата е да пази сина си. Авраам накарал Исаак да носи дървата за жертвоприношението. Сега те са само двамата. “*И двамата отидоха заедно*” Бит. 22:6). За втори път един глас се обърнал към Авраам. Този път е Исаак, който казва: “Татко.” Този път на Авраам може би му се е искало да избяга или да се скрие от този глас. Но той втори път отговаря: “Ето ме, синко.” Кое означава: “Ще направя всичко, което поискаш, сине мой.” Исаак е достатъчно голям за да забележи, че независимо, че баща му е казал, че отиват да направят всеизгарящо жертвоприношение, те нямат животни. Баща му бил странно мълчалив. Поради това Исаак запитал: “*Ето огъня и дървата, а къде е агнето за всеизгарянето?*” Авраам отново дава един двусмислен отговор – мотивиран от страх, или съмнение, или надежда или горчивина или по малко от всяко от тези неща: “*Бог ще си осигури агнето за всеизгарянето.*” И отново се казва: “*И двамата вървяха заедно.*” Авраам е със сина си, но въпреки това е сам. Те са разделени от една невидима бариера и продължават да вървят мълчаливо. Една от най-болезнените страни на страданието е свързаната с него самота. **Другите хора могат да ни предлагат подкрепа или съпричастност, но никой не може да извърви пътя до Мория вместо нас.** После бащата и синът стигнали до мястото на жертвоприношението. Разказвачът продължава да споменава за покорността на Авраам: построил олтар, взел дървата от гърба на Исаак, подредил ги върху олтара, а след това вързал сина си върху дървата и камъните.

Сега е моментът. Това е неговият син Исаак, обещанието за новото общество, мечтата за Бога, причината, заради която изоставил всичко, неговата единствена надежда. Това момче е всичко това, но не е само това. И Авраам завързва ръцете и краката на сина си, за да няма боричкане накрая. След това вдигнал сина си – кост от неговата кост и плът от неговата плът – и го прегърнал така, както го прегърнал в мига, в който се родил, малкото дете, което хранел, къпал, люлеел и на което разказвал истории за някакъв дом, който се намирал далеч зад тях и за един друг дом, много по-голям, намиращ се в бъдещето, който Авраам не бил виждал, но може би Исаак щял да види, това малко дете, което проверявал дали още диша през

нощта и което понякога прегръщал, просто за да се посмее заради цялата абсурдност на неговото раждане. Авраам прегърнал това тяло за последен път и го поставил върху дървата. **След това издигнал ножа си към небето, за да унищожи с един единствен удар живота, който бил създал, а с него и цялата си надежда и радост, и бъдеще.**

Издръжливост, когато не получаваме отговор на молитвата си

А сега ще трябва да спрем за малко. Ние искаме да бързаме напред и да стигнем до щастливия край. Ние искаме да получим уверението, че страданието служи на една по-голяма цел – да се извърши промяна и да се създаде качеството на издръжливостта. Но ако болката, според прочутата метафора на К. С. Луис е “Мегафонът, който Бог използва, за да събуди оглушения свят,” това не е цялата истина. Подобно на Авраам, ние не сме стигнали до края на нашата история и трябва да сме честни, когато описваме какво означава човек да се намира в местността Мория. При мен дойде едно семейство на консултация. Те отчаяно искали да си имат бебе. Чакали и се молили изпълнени със съмнения в продължение на цели 12 години. Гледали как другите хора бутат бебешки колички и се питали защо на тях им се отказва да си имат бебе. Така се тътрели година след година, безплодни като Авраам и Сара. Един ден, след като се оставили в ръцете на новите технологии, чудото станало: течността в епруветката за изпитание се оцветила и молитвите им получили отговор, а след известно време се родило едно прекрасно и здраво малко момченце. И те повярвали. Когато било на 3 годинки, това дете, което се родило в отговор на молитвите им, си играло с една оранжева футболна топка. Тя се ударила в една издатина на тротоара и се отклонила безумно наляво. Това не би трябвало да се случи по този начин – ако вятъра беше малко по-силен, ако Божията ръка беше я отклонила, топката нямаше да се удари в тази издатина. Тя можела да се отклони надясно, но това не се случило. Бог не се намесил и тя се отклонила наляво. А това означава, че топката излязла на уличното платно, а детето изтичало след нея и не успяло да види колата. **А сега те отново са сами, неговите мама и татко. Техния свят се ударил в тази издатина и изчезнал заедно с оранжевата футболна топка.** И сега молитвата, на която получили отговор, се оказала по-болезнена за тях от молитвите, които останали без отговор. Смяхът умрял. Това е историята за хора, които понякога се съмняват, за хора, които са чували как умира смяха, за хора, които понякога се чудят защо Бог изглежда толкова незаинтересован и далечен.

Какво означава да бъде верен човек, който се намира в тъмната земя на Мория?

Издръжливост, когато всичко ни изглежда изгубено

Авраам издигнал ръката си във въздуха, за да унищожи всичко. Но даже в този миг, по някакъв начин той вярва. Не свършено – той никога през живота си не е вярвал свършено. Той е лъгал и се е страхувал и Агар забременяла от него и се е смял през цялото време. **Това е великата ирония на Авраам, че всяка стъпка от пътуването вярата е придружено от съмнение.** Но причината, поради която Авраам не е избягал и не се е скрил, а е продължил да върви крачка след крачка по ужасния път, е била надежда му, че по някакъв начин този далечен Бог, който му изглеждал толкова усамотен и плашещ ще се окаже, че е същия Бог, който му е говорил много години по-рано. Имало е надежда, че по някакъв начин в тази история на кръвопролитие и смърт ще се появи Бог, който дава невъзможни обещания, но ги изпълнява и ги нарича “смях.” Човек продължава да се надява, даже когато от човешка гледна точка положението изглежда безнадеждно. Тази вяра, преминаваща отвъд разума и логиката, дала основание на Съорен Киркегаард да нарече Авраам “Рицарят на абсурда.” Авраам не е стоик. Той никога не е се е отдавал на спокойно посрещане на ставащото. **Когато Сократ изпил чашата с отровата от бучиниш,** която поставила край на живота му, **той го направил спокойно и с благородство.** Той е еталон за примирението. **Но Авраам не е Сократ.** Авраам, който се е подчинявал до самия край, който се е отказал от всичко, **е продължавал да вярва** – даже когато е изглеждало абсурдно да вярва – **че Бог все пак ще го спаси.** Авраам не е имал свършена вяра. **Той просто се е държал за вярата.** Той се оставил в ръцете на Бога и продължил да върви по пътя си.

Божият призив, когато страдаме

Тогава Авраам бил извикан за трети път. Разказвачът казва, че този път се обадил един ангел на Бога, който го извикал от небето. Ангелът два пъти извикал името му, все едно че искал да е сигурен, че не е твърде късно: “*Аврааме, Аврааме!*” И за трети път Авраам отговорил: “*Ето ме.*” Той би могъл да добави: “Аз няма да избягам, защото няма къде да се скрия. Нямам нищо друго, което да ти дам. Не ти остана нищо друго, с което да ме нараниш. Ето ме.” И накрая Гласът казва: “*Да не вдигнеш ръката си върху момчето, нито да му направиш нещо.*” И незабавно на Авраам били върнати неговия смях, неговата мечта и неговия син. На него не му е било дадено всичко. Той не е видял изпълнението на мечтата му – поне не буквално. Той бил причислен от авторът на Евреи към онези “*които не са получили онова, което им е било обещано.*” Авраам просто продължавал да се държи. Само по себе си страданието не създава упоритост. **Издръжливостта се ражда от страданието, на което сме устояли с вяра.**

Започнете с малките изпитания

Ако искаме да бъдем формирани и променяни от изпитанията, трябва да започнем от малките изпитания. Това е мястото, където се събират разни изпитания и изкушения според Як. 1:2. Често пъти съм смиряван от неспособността си да издържа и най-малките изпитания.

Пиша тези думи, докато пътувам в един претъпкан самолет. Когато си купих билета, аз малко се огорчих, когато установих, че съм настанен в средната седалка в една редица от три седалки. Огорчението ми премина в раздразнение, когато видях кои са съседите ми: самотна майка с тримесечно дете от едната ми страна и младата ѝ дъщеря от другата ми страна, а двете ѝ момчета седяха на реда пред нас. Майката ми каза: “Надявам се, че нямате нищо против бебето.” Всъщност, аз не харесах бебето. Искаше ми се бебето да е далеч от мен, на другия ред и в другата колона от места. **Въобще не си мислех за изпитанието на една майка, която пътува с 3 малки деца и едно младо момиче.** Всичко което си мислех беше свързано с опасенията ми, че това ще ми попречи да изпълня плана си за този полет – пишейки тази книга да кажа на хората всичко относно начина, по който трябва да живеем така, както би живял Исус, ако беше на наше място. Аз изпращах всички възможни телесни сигнали, че не съм съгласен да общуваме. Бях посветил вниманието си изцяло на моя компютър. Но всичко това се оказа безполезно. Малкото момиченце, което седеше от дясната ми страна ме попита: “Какво правиш?” “Пиша,” обобщих аз **прекрасно.** “Какво пишеш?” “Книга.” “За какво се разказва в тази книга?” Ох! Ето тук се намираше моето малко изпитание. Всъщност за някой друг човек освен мен това въобще не беше никакво изпитание, а една възможност да се помогне на ближния в момент на нужда. Но аз още не съм достигнал до това ниво. Така внезапно получих възможността да упражня търпението си възможно най-милостиво в една ситуация, в която не исках да се намирам. **Животът е пълен с мини-изпитания.** Когато някой прекъсне заниманията ми, аз мога да се науча милостиво да сдържам езика си. Когато някой колега вземе нещо мое, за да си послужи и не ми го върне веднага, аз мога да се науча да бъда търпелив. Когато ме боли главата, аз мога да открия, че е възможно да страдам, без да съобщавам на всички за това. Колкото и странно да звучи това, мястото откъдето можем да започнем да бъдем формирани от изпитанията, **са мини-изпитанията.**

Но за големите изпитания в добавка трябва да бъдем упорити и настойчиви. Може би точно сега имате нужда да определите кое е най-голямото предизвикателство в живота ви или коя е дилемата, от която сте готови да се откажете. Вземете решение непрестанно и упорито да се молите за това.

Възможно е това предизвикателство да е свързано с отношенията. Има ли някакъв обичан от вас човек, който е далеч от Бога и вие сте изгубили надежда, че това ще се промени? Има ли някакъв греховен навик в живота ви, от който не сте бил способен да се откажете и се чувствате така, все едно че вечно ще бъдете в неговата хватка? Има ли някакъв нов навик, който бихте искали да култивирате в себе си? Има ли някакъв разрыв в семейството ви, който продължава от години? Дали се намирате на пътя за Мория? Няма съмнение, че ще преминем през някакво изпитание. Но въпреки това въпроса си остава: Как ще пробягаме състезанието? Ще го завършим ли? Ще запазим ли вратата си?

Ние не постигаме това само благодарение на силата на волята си. Основанието поради което можем да вярваме на Бога е, че той знае какво означава да се върви в тъмнината. **Едно от посланията на Кръста е, че Бог избира да не стои настрана от нашето страдание.** Той не е безучастен от болката на създанията, които обича. Той прегръща тази болка и страда заедно с нас. **Карл Бат е писал, че Бог предпочита да е неблагоприятен заедно със създанията Си, вместо да е благоприятен Бог на неблагоприятни създания.**

Исус е стигнал до мястото Голгота, носейки на рамо кръста си, на който е бил разпънат и е умрял. Подобно на Авраам, Исус е трябвало да измине пътя на “забравените от Бога.” Той е извикал: “*Боже Мой, Боже Мой, защо си ме оставил*” (Мат. 27:46)? Когато Исус бил завързан за кръста, никакъв глас от небето не извикал, за да възпре въжетата. Когато острието на копието било насочено, за да промуши тялото му, никаква сила не го е спряла. Този път не е било подготвено друго жертвено животно. **Този път умрял Синът. Този път Отец тъгувал.** Но после дошъл третия ден. Така както някой ден ще дойде за мен и за вас. А до тогава, **просто да не се отказваме. Сега е време да се променяме.**